H 29-III
19

J. Ș. BERЕZANSKAJA

ARIFMEŢIÇESKƏJ
ZADAÇAJAS DA UPRAƵŅEŅŅƏJAS

8ƏR 8KOLALЬ VELƏDÇAN KŅIGA

ĶOMI GOSIZDAT
SЬKTЬVKAR—1934

Коми-П.
3 - 1766

J. Ş. BEREZANSKAJA

ARIFMEŢIÇESKƏJ
ZADAÇAJAS DA UPRAƵŅENŅŅƏJAS

8ƏR 8KOLALЬ VELƏDÇAN KŅIGA

VITƏD VO VELƏDÇЬŞJASLЬ

Vьnşədəma RSFSR NKP koļļegijaən.
Komiədəmsə vьnşədis Komi
OBLONO-ьn juralьş.

Komiədisnь P. DOROŅIN da mukəd

Г.П.Б. в Лнгр.
Д. 1934 г.
Акт. № 489

KOMI GOSIZDAT
SЬKTЬVKAR 1934

Е. С. БЕРЕЗАНСКАЯ

СБОРНИК ЗАДАЧ И УПРАЖНЕНИЙ ПО АРИФМЕТИКЕ

ДЛЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

ПЯТЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ

Утверждено коллегией Наркомпроса РСФСР
Перевод утвердил зав. Коми ОБЛОНО

Ответственный редактор *Г. Терентьев.* Технический редактор *М. Шестаков*

Уполномоченный облита № А—849 Коми Гиз № 93. Тираж 4.000 ст. формат бумаги $62 \times 94^1/_{16}$ в печатн. листе 55000 знаков, заказ № 272. Сдано в набор 1/X—33 г. Подписано к печати 11/II 1934 г.

Типография Коми Госиздата, Сыктывкар, Коммунистическая, 2.

V O З K Ь V.

Tajə „arifmeţiçeskəj zadaçaa da upraƶŋeŋŋəa sborŋiksə“ prisposobitəma V-əd gruppaьn, arifmeţika kuʐa velədçan şiştematiçeskəj kurslь.

Sborŋik ləşədigən vəli sodtalaman da pererabotajtəmən boştaləma upraƶŋeŋŋəjas da zadaçajas, kodjas vəlinь-ŋin revoļucija vozvьlьn petavləm da revoļucija bərvьvsa arifmeţiçeskəj zadaçŋikjasьn.

Tajə sborŋikə zadaçajas çukərtisnь Ļ. Ļ. Aļterman, B. I. Bļasev, Z. P. Korçigo, K.N. Osadçej da I. N. Şmirnov, J Ş. Berezanskaja rukovodstvo ulьn. Prikladnəj zadaçajas ləşədnь otsalis Ş. J. Kaļeckij.

Зoŋnas sborŋik maţerijalsə obrabatьvajtis J. Ş. Berezanskaja.

Tajə „sborŋiksə“ giƶigən avtorjas osnovnəj mogən puktisnь, şetnь şiştemaţiçeskəj pəradokən ləşədəm lьd şerţi burəea tьrmьmən: 1) Upraƶŋeŋŋəjas arifmeţiçeskəj preobrazovaŋŋəjasən da ḑestvijəjasən; 2) Zadaçajas, kodjas medьm otsalisnь velədçьşjaslь maţemaţika kuʐa tədəmlun kьpədnь, siз-kə „sborŋikьs şetə tьrmьmən maţerial, medьm resitnь zadaçajas da upraƶŋeŋŋəjas arifmeţika kuʐa; seeəm zadaçajas, kodjas med eşkən petkədlisnь torja krajjaslьş, oblaştjaslьş da torja proizvodstvojaslьş xarakţernəj lьdpasjasьs tajə sborŋikə ez pьrnь.

Tajə „zadaçajas da uprazŋeŋŋəjas sborŋikьn şetəm çaşt da sijə çaşt şerţi bьdsalьd korşan“ raʐḑelsə puktəma drobjasa ḑejstvijəjas vozvьlə. Tajə ində taeəm tor vьlə, mьj şetəm çaşt da sijə çaşt şerţi bьdsalьd korşan zadaçajassə kolə resajtnь kьk ḑejstvijəən. No kor loə voəma drobvьlə əktan da jukan ḑejstvijəəз, sek velədьş vermas boştnь upraƶŋeŋŋəjas da zadaçajas, ŋe səmьn sijə glavaьş, kən ta jьlьş munə şorŋiьs, no vermas boştnь zadaçajassə-i „ şetəm çaşt da sijə çaşt şerţi bьdsalьd korşan“ raʐḑelьş, kodjas siз-ƶə resitçənь əţi ḑejstvijəən.

Metoḑiçeskəj soobraƶeŋŋəjas şerţi зik-ƶə tanogən poʐə vəçnь, kor izuçajtənь ḑeşaţiçnəj drob vьlə əktəm, ļibə 10 lьdəs şţepeŋ vьlə jukəm, sek uçiţeļ puktas mog velədçьşjasəs tədmədnь, kьз lьdjaslьş prəçent korşnь, ļibə lьdjas otnoseŋŋə artaligən tədmədə lьdjas kost prəçentnəj otnoseŋŋə jьlьş,—sijə vermas boştavnь sootvetstvujuseəj upraƶŋeŋŋəjas „prəçent glavaьş, kəni çukərtəma stavşikasa prəçentnəj rasçota zadaçajas.

Ḑejstvijələn osnovnəj svojstvoьs, dannəj da rezuļtat kostьn jitəd kutəmnogьs petkədləma torja raʐḑeljasən „Tьrlьdjasa ḑejstvijə“ glavaьn. No tajə-ƶə voprosjassə velədçьşjas voзьn velədьşlь kovmas suvtədnь eəe i sek, kor sijə mədas velədçьşjasəs tədmədnь drobalьd ḑejstvijə vəçan nogkəd. Ta şerţi „Prəstəj drobjas“ da „Ḑeşaţicnəj drobjas“ glavajasьn eməş-ƶə tatçə kolana upraƶŋeŋŋəjas.

1. Lьḑ tèçannog

5-əd klass.	4-əd klass.	3-əd klass —miļļionjas.			2-əd klass —şursjas.			1-oj klass jeḑiņicajas.		
Triļļionjas.	Biļļionjas. (miļļiardjas)	9-əd razrad şo miļļionjas.	8-əd razrad das miļļionjas.	7-əd razrad jeḑiņica miļļionjas.	6-əd razrad şo şursjas.	5-əd razrad das şursjas.	4-əd razrad jeḑiņica şursjas.	3-əd razrad şojas.	2-əd razrad dasjas	1-oj razrad jeḑiņicajas

Ustnəj numeracija

1. Ķьзі suşə lьd, kodi artməma:
a) dasjasьş da jeḑiņicajasьş?
в) şojasьş, dasjasьş da jeḑiņicajasьş?

2. Ķьmьn şo: a) miļļionьn? в) kьk miļļionьn? g) miļļion şiẓimşo şursьn? d) kujim miļļion vitşo kvajtьmьn kəkjamьs şursьn?

3. Ķьmьn das: a) miļļionьn? в) əkmьs miļļionьn? c) miļļion kьk şo vetьmьn şursьn? d) ņoļ miļļion ņeļamьn kəkjamьs şursьn?

4. Kьзі suşə lьd, kodi artməma:
a) əţi şoьş da vit jeḑiņicaьş?
в) kьk şursьş da kujim dasьş?

5. Ʃunь lьd kodi artməma:
a) pervoj razradsa kьk jeḑiņicaьş da məd klass məd razradsa şiẓim jeḑiņicaьş;
в) məd klass məd razradsa ņoļ jeḑ iņicaьş;
v) kojməd klass pervoj razradsa vit jeḑiņicaьş, da məd klass pervoj razradsa kujim jeḑiņicaьş?
d) kojməd klass kojməd razradsa əkmьs jeḑiņicaьş, məd klass kojməd razradsa əţi jeḑiņicaьş da pervoj klass kojməd razradsa əţi jeḑiņicaьş?

6. Ʃunь lьd kodi artməma:

a) kojməd klass məd razradsa kvajt jediņicaьş, məd klass kojməd razradsa kьk jediņicaьş da pervoj klass məd razradsa vit jediņicaьş?

в) pervoj klass kьk jediņicaьş, məd klassa əkmьs dasьş da kojməd klassa kəkjamьs jediņicaьş?

Pişmennəj numeracija

7. Kolə giźnь:

a) medşa içət ņolpasa lьd;

в) medşa ьзьd vitpasa lьd;

c) medşa içət kəkjamьspasa lьd;

d) medşa ьзьd kəkjamьspasa lьd.

8. Kolə giźnь lьdpasjasən sokuɛəm lьdjas:

a) şiʒimşo kəkjamьsdas kьk şurs vitşo komьn ņoļ jediņica;

в) vit miļļion kьkşo daskəkjamьs şurs dasşiʒim jediņica;

c) vit miļļion şiʒimdas kьk şurs;

d) kvajt вiļļion kujim jediņica;

e) kьʒņoļ miļļion;

z) vit biļļon komьn miļļion kəkjamьsşo şurs;

t) kvajtьmьn вiļļion kьʒ ņoļ jediņica;

e) şo kəkjamьsdas triļļion əkmьsdas şurs;

ə) vit triļļion əkmьsdas şiʒim jediņica;

f) vitşurs kvajtşo şiʒim jediņica;

g) kujim miļļion kьʒ şurs.

9. Kolə lьdpasən giźnь taɛəm lьdjas, kьtçə pьrənь:

a) kvajt şurs kəkjamьsdas vit şo;

в) vetьmьn şurs kvajtşo kəkjamьsdas kujim şurs;

c) əkmьsşo komьn kьk das;

d) kujim şurs kvajtşo kəkjamьsdas kьkşo ņoļ jediņica.

10. Kuɛəm razradjas petkədlənь tajə ņekьmьn raznəj lьdjasьs: 354, 698, 3456, 98756?

11. Kuɛəm razradjas giźəd şerţi sulalənь tajə lьdjas voзladoras: 23, 138, 596, 2697, 57884?

12. Kolə lьđđьnь ulə giźəm lьdjassə da indьnь, kuɛəm razradjas tajə lьdjasas oz tьrmьnь:

157 406 009	7 324 081 009	86 024 240 427
68 594 302	523 000 040	900 007 060 800
78 324604 703	408 766 004	5 090 800 007

13. Kolə giźnь lьd:

a) kəkjamьs lьdpasьş da medьm seni ez vəv şo şursjasa razrad;

в) vit lьdpasьş da medьm seni ez vəv şoa razrad;

c) kəkjamьs lьdpasьş da medьm seni ez vəv şursa razrad.

14. Kuɛəm razradjasьş artməma ņoļpasa, vitpasa, şiʒimpasa da kəkjamьspasa lьd?

15. Giźəj seɛəm lьd, kodi artməma kujim klassьş; ņoļ klassьş.

16. Giźəj seɛəm lьd, medьm lьdpasjassə vəli boştəma kojməd klass kujimnan razradşьs da pervoj klass kьk vьlьs razradşьs.

17. Kolə lьdpasən giƶnь medvoʒʒa pjaţiļetka plan vьpolņitəm jьlьş so kuєəm dannəjjas:

a) Promьşleņnoştlən valəvəj produkcija 1925 voьn vəli şiẓim milļiard şiẓimşo milļion sajt don; 1929 voьn—dasvit milļiard vitşo milļion sajt don; 1931 voьn—komьn milļiard kəkjamьsşo milļion sajt don.

в) Valəvəj produkcijalən вьdməmьs voçəƶən 1926 v. vəli kujim milļiard sajt, 1928 v.— kujim milļiard kьkşo kəkjamьsdas milļion sajt,—1931 v.—vit milļiard kvajtşo milļion sajt.

c) 1927-28 voə gosudarstvolь vəli şetəma dasəţik milļion tonna ŋaŋ; 1931-32 voə gosudarstvolь loi şetəma kьẓkьk milļion tonna ŋaŋ i tajə stav ŋaŋşьs kolxozjas da sovxozjas şetisnь dasŋoļ milļion tonnaьş ŋe єєaʒьk.

d) Mijan SSSR-ьn uʒtəmlun (вezraвoţica) vaƶən-ŋin вьrədəma. Kapitaļişţiçeskəj gosudastvojasьn uʒtəm jəzьs artavşə komьn-ŋeļamьn milļionьş ŋe єєaʒьk.

e) 1928 voşa kьẓŋoļ milļiard ŋoļşo milļion sajta SSSR-sa narodnəj doxod, 1932 voьn kьptis ŋeļamьn vit milļiard şo milļion sajtəʒ.

ƶ) 1928 voşa socialņəj straxovaŋŋə fond vəli əţi milļiard vetьmьn milļion sajt, a 1932 voьn kьpalis ŋoļ milļiard şo kьẓ milļion sajtəʒ.

ʒ) 1932-əd voьn sovxozjasьn vəli gьrьş skətlьd kьk milļion şo şurs,—kolxoznəj fermajasьn—vit milļion vitşo şurs, stavьs lьdďьşə—şiẓim milļion kvajtşo şurs, 1928-əd voьn vəli səmьn kujimşo komьnkьk şurs.

i) Porş lьd sovxozjasьn da kolxoznəj fermajasьn 1932-əd vo pomaşigən stavьs vəli kujim milļion kvajtşo şurs, 1928 əd voьn vəli səmьn şiẓimdasvit şurs.

z) Ьƶ da kəza lьd sovxozjasьn da kolxoznəj fermajasьn vəli əkmьs milļion əkmьsşo şurs, 1928-əd voьn vəli səmьn əkmьsşo şiẓimdas şurs.

v) Sər skolajasьn velədçьş jьdьs 1932-əd voьn loi ŋoļ milļion kujimşo vetьmьn şurs. 1928-əd voьn vəli səmьn əţi milļion kvajtşo şurs.

u) Pervoj pjaţiļetka dьrji viʒmu ovməsə loi şetəma şokьẓ şursьş unʒьk vьļ traktor da əţi milļiard kvajtşo milļion sajt don viʒmu uʒalan mukəd şikas masinajas.

Murtasjas (меры)

18. Кьтьn gramm əţi kilogrammьn? 5 kg-ьn? 30 kg-ьn? 450 kg-ьn?

19. Кьтьn kilogramm 5 centŋerьn? 10 cent.? 38centŋerьn? 450 cent.?

20. 1 tonnaьn кьтьn centŋer? Kilogramm? Gramm? Milļigramm?

21. Кьтьn metr loə 5 kilometrьn? 30 km? 400 km? 1850 km?

22. Кьтьn ļitr loə 10 gļ.? 100 gļ.? 600 gļ.?

23. Кьтьn kilogramm loə 7000 g.? 15000 g.? 36000 g ? 400000 g.?

24. Кьтьn kilometr loə 8000 metrьn? 14000 m.?

25. Кьтьn metr loə 568000 sm.?

26. Кьтьn tonna 800 c.? 65000 c.?

27. Кьтьn gramm 56000 mg.? 341000 mg.?

28. Кьтьn kvadratnəj metr 5 *a*? 27 *a*? 350 *a*? 14 *gaьn*? 30 *gaьn*?

29. Кьтьn квadratnəj saņtimetr 14 *кv. m.*? 560 *кv: m.*?

30. Кьтьn ar loə 5600 *kv. m.*? 30000 *kv. m.*? 70 *gaьn*?

31. Кьтьn kvadratnəj metr 70000 *кv, sm.*? 340000 *kv. sm.*? 500000 *kv. sm*?

32. Кьтьn kuвiçeskəj decimetr 25 *kuв. m.*? 40 *kuв. m.*?

33. Кьтьn kuвiçeskəj saņtimetr 36000 *kuв. mm.*? 40000 *kuв. mm.*?

Rimskəj lьdpasjas

34. Kolə giƶavnь araвskəj lьdpasjasən so kueəm rimskəj lьdjas: III, XX, VII, XIII, XXIII LII, LXXIII, CCI, CCII, DCCC, MDXXII, MDCCCLXXI, MDCXVIII.

35. Kolə giƶavnь rimskəj lьdpasjasən so kueəm lьdjas: 2, 30, 70, 63, 83, 105, 120, 210, 333, 627, 755, 888, 1253, 1863, 1816 1905. 1914, 1917, 1932.

36. Kolə giƶavnь araвskəj lьdpasjasən so kueəm lьdjas: IX, XIX LXIV, LIX, CXI, CXC, MCCXC, MCDXIV.

II. Тьr lьdjas (целые числа).

Sodtəm (сложение)

Kolə resajtnь:

1. 1+10+100+1000+10 000+100 000.

2. 6000+1300+240+800+160+37.

3. 9000+18000+1200+240+370+54.

4. 37025+18903+24072.
30750+5423+1600+859+52077+9891.

5. 128602+47316+63392+143739+84662+5487+24626+7226

6. 85 278603+9443520+17097010+30229804+6310866+
+84 671242+1 534 378.

7. Sovxozьn usadвa ulьn—27 *ga*, kəza ulьn—1358, *ga* visjas ulьn—1547 ga, vər ulьn—1639 *ga*, pəskəţina ulьn—579 *ga*. Una-ə sovxozlən stav mestaьs?

8. Donbassьn izsom zapasьs—64 milļiard *tonn*; Kuzbassьn 400 mļrd. *tonn*. Unaə loə stav izsom zapasьs ətlaьn tajə kьk başşejnas?

9. Kərttuj kuƶta Moskva da Apxangeļsk kostьn 1132 *km.*; Moskvaşaņ Bakuəз—2494 *km.*; Bakuşaņ Batuməз—869 *km.* Кьтьn kilometr kolə munnь kərttuj kuƶta, medьm Arxangeļskşaņ vonь Batuməз?

10. Oka ju 2410 *km.* kuƶta; Volga ju Oka dorьş kuзьk 1220 *km.*, a Ļena ju kuзьk 570 *km.* Volga dorьş. Kolə korşnь unaə kuƶtaьs Ļena julən?

11. Kassaьş ətçьd vəli şetəma 1632 sajt, a mədьş 135 sajtən unзьk, ta вərьn kassaas koļis 4687 sajt. Unaə vələma stav şəmьs kassaas?

12. Pervoj sodtan lьdьs 3248, mədьs 323 jedinicaən unзьk, a kojmədьs 129 jedinicaən mədşьs ьзьdзьk, a ņolədьs ətlaьn kujimnan sodtanlьdьs ьзda. Ьзьdə loə summaьs?

13. Ņaņzavod lezis kujim magazinə ņaņ: pervojas—3542 *kg.*, mədas 2192 *kg.*, a kojmədas pervoj magazinə dorьş—369 *kg.* unзьk. Unaə stav ņaņsə vəli ləзəma kujimnan magazinas?

Çintəm (вычитание)

14. 1) 6000—3000; 2) 9700—4500; 3) 6745—4324; 4) 5793—3540;

15. 1) 15 371— 9648; 2) 28 423—19 735; 3) 32 675—23 596; 4) 91 368—85 479;

16. 1) 3500—1725; 2) 8000—6321; 3) 10 000—7997; 4) 19 560—8793; 5) 25 000—18 761; 6) 49 507— 9 938; 7) 50 203—23 004; 8) 40 130—28 763; 9) 600 000— 320 807; 10) 3 387 091—1 398 679; 11) 4 000 000—2 999 999; 12) 2 013 010—1 023 112.

17. Çintьnь:
1) 287-əs 736-ьş; 2) 563-əs 830-ьş; 3) 321-əs 800-ьş; 4) 86-əs 1001-ьş; 5) 999 əs 1092-ьş; 6) 27800-əs 56000 ьş; 7) 19 993-əs 20 001-ь; 8) 9 780 əs 97 800-ь; 9) 8 927-əs 80 500-ь

18. 1) 11 000—1100; 2) 1 684—563—436; 3) 100 700—742—9958; 4) 2475—147 1—839.

19. 1) 55 742—6097—19245—25 2930;
2) 100 000—10 000—1000—100—10—1.

20. 1) 8831—28 32; 2) 30 006—19 084; 3) 100 000— 89 999; 4) 1210 101—101 010; 5) 1034 566—456 789; 6) 11 010—99 999.

21. 1) 207-ьş kolə çintьnь 150;
2) 1102-ьş kolə çintьnь 193.

22. Kьmьnən: 1) 5002 ьзьdзьk 2500-ьş?
2) 7777 içətзьk 13322-ьş?

23. Kolə korşnь so kuєəm lьdpaslьş raznoştsə:
1) 3128 da 829; 2) 50 008 da 39 627; 3) 30 000 da 19 174; 4) 82 001 da 30 652.

24. Una-ə kolə sodtьnь 738 dorə, medьm summaьs loi 1924?

25. Kьmьnən 28 634 içətзьk 31 223-ьş?

26. Kьmьnən 15 168 ьзьdзьk 9799-ьş?

27. Kuєəm lьd dorə kolə sodtьnь 8585, medьm summaьs loi 15 240?

28. 1) 1350-ьş kolə çintьnь 729 jedinica, 2) 16 19-ьş kolə çintьnь 815-əз.

29. Kuєəm lьd: 1) 3725-ən içətзьk 5275 lьd şerti? 2) 19911-ən içətзьk 30303 da 8395 lьdjas kost raznoştьş?

30. Kuєəm lьd loə ətvetьn, kor mi boştam şizimpasa medşa içət lьd da seş çintam vitpasa medşa ьзьd lьd?

31. Revolucija vozvьlьn (1913 vo). Roşşijaьn vəli petə 859 şikas gazet, kodlən tiraʒьs lьddьşis 2700 şurs. SSSR-ьn 1932-əd vo pomaşigən petis 6775 şikas gazet, kodlən tiraʒьs vəli 38 800 şurs. Unaən-ə sodəma SSSR-ьn gazet lьdьs da tiraʒьs 1913-əd vo şerti?

32. Çugun kiştan zavodlь vəli şetəma zadaŋŋə lesnь 30 927 tonna çugun, a sijə zвьlvьlэsə lesis 33 050 tonna. Kьmьn tonnaən zavod perevьpolnitis asşьs plansə?

33. Əti lunə izsom perjəma 16700 *t.* ta pьekьş mexaŋizacija otsəgən perjəma 12500 *t.*, a mukədsə—kivьnən. Kolə tədmavnь, unaə perjəma izsomsə ki vьnən?

34. Moskvaşaŋ Xarkovəз 781 *km.*, Moskvaşaŋ Şevastopoləз 1542 *km.*. Kьmьn kilometr Xarkovşan Şevastopoləз, tujьskə munə Moskvaşaŋ Şevastopolə Xarkov pьr?

35. Car prava dьrji naçalnəj skolajasьn velədçisnь 7 million 800 şurs çelad, pjatiletka medvoззa voьn mijan naçalnəj skolaьn vəli 11 million çelad, 1932 voə loi 24700000 velədçьş. Unaə SSSR-ьn velədçьş lьdьs sodis pjatiletka zavoditçəmşaŋ, pjatiletka pomaşig kezlə, da carskəj skolaьn velədçьş lьd şerti?

36. Kujim sodtanlьdlən summaьs 2736; ətikьs na pьş loə medşa ьзьd kujimpasa lьd, mədьs medşa içət ŋolpasa lьd da medşa ьзьd kьkpasa lьd kostsa raznoşt ьзda. Kolə korşnь kojməd lьdsə?

Dannəjjasəs vezlaləm dьrji vezşənь summa da raznoşt

37. Əti sodtanlьdsə 70 lьdən ьзdədəma, mьj kolə vəçnь məd sodtanlьdьskəd, medьm summaьs sodə 90 lьdən? 38 lьdən? Medьm summaьs içətmas 29 lьdən? Medьm kolas vezşьtəg?

38. Mьj loə 4229, 3695 da 10356 lьdjas summakəd, pervəj lьd dinas kə sodtan 1265, məd dinas-kə sodtan 835, a kojmədşьs çintьnь 1525?

39. Kьk lьdlьş summasə kolə ьзdədnь 6759 lьdən. Mьj kovmas vəçnь məd sodtan lьdьskəd, pervoj sodtanlьd dinas-kə loə sodtəma 3241?

40. Ŋol vagon pьekьn vəli 3758 *kg.*, gruz. Əti stancijaьn pervoj vagonas sodtisnь nəsta 258 *kg.*, məd vagonşьs vuзədisnь kojmədas 156 *kg.*, a ŋolədşьs 315 *kg.* druz rektisnь. Unaə loi şəkta şerti gruzьs ŋolnan vagonas ətlaьn?

41. Kərttuj vьvti vetlan pojezdьş Moskvaşaŋ pervoj stancijaə çetçisnь 112 passažir, a pьrisnь—39, məd stancijaьn çetçisnь—76, a pьrisnь—45; kojməd stancijaьn pьrisnь—108, a çetçisnь—67, ta вərьn pojezdьn kolis 578 passažir. Kьmьn passažir vəli pojezdas Moskvaьş vərzədçigən?

42. Kьз mədas vežlaşnь summa, əti sodtanlьd dinas-kə sodtьnь 24, a məd dinas 36? Əti dinas-kə sodtьnь 57, a mədşьs çintьnь 100? Kьk sodtanlьd dinə kə sodtьnь 65-ən, a kojmədşьs çintan 130? Mьj loi sodtanlьdjas summakəd, pervoj dinas-kə sodtam 358, a məd dinas—92, a kojmədşьs da ŋolədşьs çintam 70-ən.

43. Çintьşlьd 41-ən içətmədəma. Mьj kolə vəçnь çintanlьdkəd, medьm raznoştlən ьзdaьs ez vežşь?

44. Çintanlьd 37 ən içətmədəma. Mьj kolə vəçnь çintьşlьdkəd, medьm raznoştlən ьзdaьs ez vežşь?

45. Çintanlьd 53-ən içətmədəma. Mьj kolə vəçnь çintьşlьdkəd, medьm raznoşt ez vežşь?

46. Çintьşlьd 65-ən ьзdədəma. Mьj kolə vəçnь çintanlьdkəd, medьm raznoştьs ez vežşь?

47. Мьј loas raznoştkəd, çintanlьdşьs-kə çintan 42, a çintьşlьdşьs—18? Çintanlьd dinə-kə sodtan 88, a çintьşlьdşьs çintan 112? Çintanlьdьş-kə çintan 398, a çintьşlьd dinə sodtan 246? Çintanlьd dinə-kə sodtan 514, çintьşlьd dinə—196? Çintanlьd dinə-kə sodtan 532, a çintьşlьd dinə—149?

48. Ņekьmьn lьd ətlaavligən dasjas razradьn koļəma (vunədəma puktьnь) lьdpas 5, jeđiņicajas razradьn lьdpas 0 boştəma 9 pьđđi, şursjas razradьn lьdpas 7 boştəma 4 pьđđi. Seki summaas loə 33212. Ьзьdə zвьļ vьlə kolan summaьs?

49. Çinanlьd ьзdədəma 275-ən? Мьј kolə vəçnь çintьşlьdkəd, medьm raznoştьs sodas 389-ən? Medьm raznoştьs içətmas 125-ən?

50. Çintanlьd içətmədəma 453-ən. Кьз kolə veƶnь çintьşlьdsə, medьm raznoştьs ьзdas 207-ən? Medьm içətmas 518-ən?

51. Çintanlьd içətmədəma 226-ən. Мьј kolə vəçnь çinьşlьdkəd medьm raznoştьs ьзdə 37? Medьm raznoştьs içətmə 47-ən?

52 Çintьşlьd dinə sodtəma 307. Кьз kolə veƶnь çintanlьdkəd, medьm raznoştьs ьзdis 517-ən? 419-ən içətmis?

Çintigən da sodtigən dannəj da rezuļtat kostьn jitəd.

53. Кьk lьdlən summaьs 48129; naјə piьş ətiьs 34696. Ķolə tədmavnь məd lьdsə.

54. Kujim sodtanlьdlən summaьs—16842. Naјə piьş əţi 7596; məd—6365 Ķolə tədmavnь kojməd lьdsə.

55. Lьdjaslən raznoştьs 14583. Ьзdзьk lьdьs—20230. Ķolə korşnь içətзьk lьdsə.

56. Lьdjaslən raznoştьs 3789, içətзьkьs loə—2906. Tədmav ьзьd зьk lьdsə?

57. Çinanlьd—2046, raznoştьs—1978. Ķolə tədmavnь çintьşlьdsə.

58. Çintьşlьdьs — 4963, raznoştьs—7809. Ķolə tədmavnь çinanlьdsə.

59. Ķok lьd piьş ьзьdзьkьs—5182, raznoştьs nalən—1567. Ķolə korşnь summasə.

60. Ķolə korşnь tədtəm sodtanlьd (məvpən):

$x \times 569 = 796$; $345 + x = 1000$.

61. Tədmavnь x:

$x - 0740 = 1260$; $x - 1633 = 8367$;
$100 - x = 350$; $540 - x = 400$.

Sodtəm da çintəm şerţi proverka

62. 385 lьd dorə sodtəma 287. Una-ə kovmas вər çintьnь, medьm вər loə 385?

63. Velədçьş 6375-ьş çintis 3725 da sьlən raznoştьs loi—2650. Ķolə prəveritnь reseņņəlьş veşkьdlunsə kьk nogən.

64. a) 6913-ьş çintəma 2837 da loəma 4066;
в) 5047-ьş çintəma 4258 da loəma 789.
Ķolə reseņņəlьş veşkьdlunsə prəveritnь kьk nogən.

65. Dəska vьlьn lьdjas sodtaligən ղekьmьn lьdpasjas çьkkьşşisnь[1]); ta vəsna dəska vьlə koļi so mьjjas:

$$\text{a)}\ \begin{array}{r} 36{*}8 \\ +247{*} \\ 3{*}20{*} \\ \hline {*}143 \end{array} \qquad \text{в)}\ \begin{array}{r} 56{*}7 \\ +9341 \\ {*}{*}32 \\ \hline 1518{*} \end{array}$$

Kolə çьkkьşşəm lьdjassə bər gizavnь.

66. Çintan ɖejstvijə vəçigən dəska vьlьş çьkkьşşis ղekьmьn lьɖpas:

$$\text{a)}\ \begin{array}{r} 51{*}8 \\ -\ 2{*}1{*} \\ \hline {*}083 \end{array} \qquad \text{в)}\ \begin{array}{r} 4{*}23 \\ -\ 12{*}{*} \\ \hline {*}205 \end{array} \qquad \text{c)}\ \begin{array}{r} {*}63{*} \\ -\ 25{*}6 \\ \hline 1{*}54 \end{array}$$

Kolə çьkkьşşəm lьdpasjassə bər gizavnь.

Sodtavnь da çintavnь summajas da raznoştjas

67. Vəçnь ɖejstvijəjas:
1) 7530+3920—8563;
2) 786+5764—956—1728;
3) 6000—(3500—1893);
4) (2057—378)—(8965—7857)+(3756—2769).

68. 1357 lьd dorə kolə sodtьnь so kuɛəm kujim lьdlьş summa sə 853, 459 da 596 (kьk nogən).

69. 52817 lьdьş kolə çintьnь so kuɛəm lьdjaslьş summasə: 10815, 13824 da 26527 (kьk nogən).

70. 8576 lьd dorə kolə sodtьnь so kuɛəm lьdjaslьş raznoştsə 4851 da 3746 (kьk nogən).

71. 7837+2442+368-ьş kolə çintьnь 16032 da 13987 lьdjaslьş raznoştsə.

72. 23602—18396 lьdjas raznoştьş kolə çintьnь 1832+829+1034 lьdjaslьş summa.

73. Sluƶaseəj rəseətnəj knizkaə gizəma: pervoija tələssьn uзьş —85 sajt; koļədəmaəş nalogə 1 s. 45 ur, peskьş—8 s. 60 ur da zajomьş 7 s. 50 ur. Unaə sluƶaseəjlь kias vois şəmьs? (artav kьk nogən).

74. Veşkьd ղoļpeļəsa mulən kuƶtaьs 2770, a paştaьs, kuƶta şertiьş, 584 *m.* зeղьdзьk. Kolə tədmavnь mulьş perimetr kuƶtasə.

75. Pervoj tələşьn zavod lezis produkcija—700 150 sajt don; məd tələşьn produkcijaьs 49 509 sajt don çinis, a kojməd tələşas produkcijaьs, pervoj tələşşa şertiьs, sodis 37206 sajt don. Kolə tədmavnь 3 tələşşa produkcijasə.

Kad artələm serti zadaçajas

76. Kьmьn tələş da lun prəjɖitis koļan vo zavoɖitçəmşaղ taeəm lunəз:

a) fevraļ 26-lunəз? в) mart 25 lunəз? c) şeղtabr 19 lunəз? g) oktabr 14 lunəз? e), nojabr 24 lunəз? d) dekabr 6 lunəз?

[1]) Çьkkьşşəm lьdpasjassə tajə da vozə loan zadaçajasьn pasjaləma zvezdoçkajasən

77. Кьтьп vo, təlьş lьd, lun lьd koləma mijan era zavoditçəmşaц taeəm kadəз:

a) 1871 vo mart 18 lunəз? в) 1848 vo mart 12 lunəз? g) 1918 vo. avgust 30 lunəз?

78. Kueəm çislə, təlьş da vo nastupitis, kor mijan era zavoditçəmşaц prəjditəma:

1) 1345 vo+7 təlьş + 18 lun?

2) 1708 vo+2 təlьş + 21 lun?

79. Putesestveццik Leцingradьş petis 1923 voьп fevral 16-əd lunə, a вər vois 5 vo 7 təlьş 16 lun mьşti. Kueəm voьп, kueəm təlьşьп, kueəm çisləьп putesestveццik vois вər?

80. Odessaьş vərzis paroxod Batumə. Setçə vois juц 23 lunə 10 ças 15 minut гьтьп. Tajə stav tujsə vəçis цol sutki 7 ças 15 minut. Kor paroxodьs petis Odessaьş?

81. Juц 10 lunə Leцingradьп sondi petə 2 ças 36 min. asьlьп, a letçə 9 ças 27 min. lunsər вərьп. Кьтьп ças da кьтьп minut kuzta lunьs?

82. Dekaвr 10 lunə Leцingradьп sondi petə 9 ças 5 min. asьlьп, a letçə 2 ças 58 min. lunsər вərьп. Кьтьп ças sondiьs ovlə gorizont vьlas?

83. Moskvaьп lunsərkad loə 25 min. 4 şekund Leцingrad şerti voззьk. Кьтьп ças loə Moskvaьп, kor Leцingradьп kadьs 8 ças 47 min. 58 şekund гьт?

84. Leцingradьп lunsərkad 1 ças 51 min. 53 şekundən ovlə voззьk Parizьп şerti. Кьтьп ças loə Leцingradьп, kor Parizьп kadьs 11 ças 36 min. 16 şek. asьv?

85. Parizьп lunsərkad voə 5 ças 5 min. 16 şek. voззьk Nju-Jork doгьş. Кьтьп ças loə Nju-Jorkьп, kor Parizьп kadьs 10 ças 45 şekund гьтьп?

86. V. I. Leцin çuzis 1870 voşa aprel 23 lunə, a kuli 1924 vo janvar 21 lunə. Dьrə olis Leцin?

87. Parizskəj kommuna orgaцizujtçьlis 1871 vo mart 18-əd lunə, a Oktaвrskəj revolucija zavoditçis 1917 vo nojaвr 7 lunə. Unaə kad prəjditis Parizskəj kommunaşaц Oktaвrskəj revolucijaəз?

88. Leцingradьп гоvоçəjjasəs lьjlisnь 1905 vo janvar 22 lunə (janvar 9 lun), a Oktaвrskəj revolucija zavoditçis 1917 vo nojaвr 7 lunə. Unaə kadьs prəjditəma гоvоçəjjasəs lьjləmşaц Oktaвrskəj revolucijaəз?

89. Кьтьп vo koləma Velikəj francuzskəj revolucijaşaц Oktaвrskəj revolucijaəз. Voззaзьk revolucijaьs zavoditçьlis 1789 voьп?

90. Mirəvəj vojna panşьlis 1914 voşa avgust 1 lunə, a Versalskəj dogovor vəli кьгьmaləma 1919 vo juц 28 lunə. Кьтьп vo da təlьş çəz kьşşis mirəvəj vojnaьs?

Əktəm vəçпь stroçkaə:

Əktəm.

91. 1) 3549 · 2; 5) 4500 · 8; 9) 30 709 · 8;
2) 1579 · 6; 6) 6026 · 7; 10) 325 647 · 9;
3) 7385 · 7; 7) 5008 · 9; 11) 4 506 209 · 5;
4) 3693 · 9; 8) 2706 · 7; 12) 2 375 096 · 6;

92. 1) 6576 · 10; 2) 92 · 100; 3) 384 · 100; 4) 812 · 1000; 5) 525 · 10 000; 6) 489 · 100 000.

93. 1) 375 · 20; 2) 70 · 207; 3) 5086 · 90; 4) 12 372 · 60; 5) 300 796; 6) 895 · 500; 7) 1375 · 400; 8) 1238 · 7000; 9) 7009 · 6000;

Vəçnь əktəm:

94. 1) 3526 · 800; 2) 9000 · 4089; 3) 429 · 75; 4) 527 · 86; 5) 4989 · 87; 6) 8927 · 95; 7) 48 365 · 79; 8) 59 872 · 95; 9) 13 501 · 56; 10) 23 176 · 98; 11) 92 813 · 69; 12) 175 215 · 52.

95. 1) 365 · 365; 2) 244 236; 3) 572 · 349; 4) 2375 · 384; 5) 2827 · 476; 6) 3719 · 599; 7) 1356 · 178; 8) 7056 · 478; 9) 2794 · 634; 10) 1839 · 3600; 11) 2789 · 382 12) 4876 · 369

96. 1) 520 · 370; 2) 8500 640; 3) 320 · 4800 4) 17000 · 360; 5) 1200 · 1200; 6) 60 · 15000; 7) 2500 3400; 8) 48000 · 9900; 9) 60 · 9800; 10) 800 · 1200; 11) 9400 · 500; 12) 72000 · 78000.

97. 1) 24680 · 135; 2) 846256 · 128; 3) 98765 · 4008; 4) 637100 · 860.

98. 1) 352 · 406; 2) 128 · 709; 3) 512 · 803; 4) 4500 · 2700; 5) 352 · 209; 6) 127 · 308; 7) 593 · 806; 8) 1728 · 905; 9) 2075 · 402; 10) 3050 · 508; 11) 6070 · 3002; 12) 1264 · 3007; 13) 6304 · 1001; 14) 3006 · 2040; 15) 2000 · 2009; 16) 906 · 1627; 17) 402 · 2075; 18) 3004 · 3080; 19) 1259 · 1002; 20) 2008 · 6307; 21) 2000 · 3050.

99. а) Ķuєəm lьd loə 508 pəv ьзьdзьk 3005 şerţi?
в) Ķuєəm lьd loə 3005 pəv ьзьdзьk 508 şerţi?

100. Ķuєəm lьd piьn 7031 povtorajtçə sodtanlьd pьdďi 703 pəv?

101. Ķuєəm lьdьn 1045 вoştşə 8050 pəv?

102. Ьзdədnь: а) 3421 lьd 705 pəv; в) 2408 lьd 5040 pəv.

103. 3157 kolə ьзdədnь kьk pəv; 846—kujim pəv.

104. Unaə stavsə mьntəma 94 morta вrigadalь, kor вьd roвoçəjlь mьntəma 53 ѕajtən?

105. Əţi traktor vo çəƶən vermə gərnь 250 *ga*. Ķьmьn *ga* gərasnь Staļingradskəj zavodьş əţi lunə petəm traktorjas vo çəƶən? Ѕərkoďďema вьdlun zavodşьs petə 145 traktor?

106. Zagotovitəma 53146 jaѕєik koļk. Вьd jaѕєikьn 1440 koļkən. Ķьmьn koļk stavsə zagotovitəma?

107. Əţi tonna kərt nuəmьş kərttuj vьlьn boştisnь 3 ѕajt 84 ur. Unaə kovmas mьntьnь 1000 *tonn*a kərt nuəmьş?

108. Magnitogorsksa domnajas kiştənь əţi lunən 1632 *tonna* bur kaçestvoa çugun. Unaə najə vermasnь kiştnь çugunsə 30 lunən?

109. Kərttuj stancija вerdsa ssьpnəj punktə zerno perebroşitnь vəli şetəma 7 pojezd, вьd pojezdьn 40 vagonən; vagonə tərə 16500 *kg*. gruz. Kьmьn tonna şu stavsə lois səvtəma 7 pojezdə?

110. Təlьş torjalə muşarьş 380 000 *km-ən*, a зondi—400 pəv təlьş dorьş-na muşarşan ыlьnзьk. Kolə tədmavnь зondia mua kostsə?

111. Kьmьn patron kolə bataljonəs vooruzitəm vыlə, вьd lьjşьşlьkə şetçə 120 patronən, a bataljonas stavьs 400 lьjşьş?

112. Vojna dьrji вьd lьjşьşlь şetçə 200 patronən. Kьmьn patron kovmas şetnь, medьm vooruzitnь kьk bataljon? Вьd bataljonьn 400 lьjşьşən.

113. Əţi vəla patron novlədlan ədnəkolkaə puktəma patron tьra 24 cinkəvəj jaзeik. Вьd jaзeikьn 300 patron. Kьmьn patron stavьs?

114. Metra kuzta relslən şəktaьs 30 *kilogramm*. Kolə tədmavnь 65 *km*. kuzta odnokolejnəj kərttuj vьvsa relslьş şəktasə.

115. Зpal вerdə rels topədan kəstьl nəjtan mələt veşitə 105 *g*. Kьmьn kilogramm kutas veşitnь 3000 kəstьl mələt?

116. Parovozьn veduзeəj kələsa kьelən kuztaьs 4710 *mm*., sekunda kadən kələsa вergədçə kujim pəv. Unaə munə pojezdьs əţi çasьn?

117. Kьmьn gektar loə, kor mulən kuztaьs da paştaьs so kueəm:

1) 760 *m*.×250 *m*.? 3) 1500 *m*.×1500 *m*.?
2) 1 *km*.×1 *km*? 4) 2 *km*. ×800 *m*.?

118. Mulən kuztaьs 2400 *m*; paştaьs—1200 *m*. Kьmьn gektar loə tajə muas?

119. Unaə mədas sulavnь kirpiçьş vəçəm kerka: sьlən kuztaьskə 28 *m*; paştaьs—19 *m*; зuзtaьs—14 *m*. Əţi kuвiçeskəj metrlən strəitəm donьs-kə—27 з. 95 ur?

120. Kolə tədmavnь pu вruslьş oвjomsə. Kodlən vomən vundasnogьs kvadrat formaa вьd вok 75 *mm*. kьzta, a kuztanogьs 4 *m*.

121. Unaə veşitə вakə kaçajtəm va, kor sьlən oвjomьs:
10 *m*.×6 *m*.×8 *dm*.? 5 *dm*.×3 *m*.×2 *m*.?

122. Bruskod formaa вalkalən razmerjasьs so kueəməş: 4 *m*.×3 *dm*.×2 *dm*. Kolə tədmavnь вalkalьş şəktasə, kor sьlən 1 *kuвiç*. *dm*. veşitə 600 *g*.?

Sodtəm, çintəm da əktəm vыlə primerjas da uprazņeņņəjas

123. Kolə artavnь:
1) 413×12+97×45;
2) 209×37—29×101+324×9;
3) (2103+278)×38;
4) 1935+1876×23;
5) 1727×30—900×48;
6) 140013—25×3571—119×309;
7) 47027×24+31352—2408×356;
8) 512×(3159—846—2312);
9) (1000—875)×(10201—3785).

124. Maşterskəjbn vəli 45 kusək şiteç, вьd kusəkьn 28 metr. Tajə şiteçşьs vurisnь 11 duzina muziçəj dərəm da 11 duzina пьvвaвjə dərəm. Unaə koli şiteçьs maşterskəjas, kor вьd muziçəj dərəm vьlə munis 3 *metrən.*, a пьvвaвjə dərəm vьlə 2 *metrən*?

125. Kolə kaçajtnь va. Ta vьlə suvtədisnь 5 ьзьd nasos da kujim içət nasos. Ьзьd nasos çasən kaçajtə 125 vedra va, a içət nasosьs —90 vedra. 5 ças mьşti stav vasə vəli kaçajtəma. Кьmьn vedra va stavsə kaçajtəma?

126. Vajəma 360 вəçka karaşin, вьd вəçkaьn 90 *litrən.* Unaə voas şəm karaşin vuzaləmьş, vuzavlisnь-kə 32 urən litra?

127. Тьrtəm təvarnəj vagonlən şəktaьs 7200 *kg.*, parovozlən tendernas şəktaьs—120 *t.* Вьd vagon nuə 16500 *kg.* gruz. Unaə loə şəktaьs stav pojezd sostavьslən, кьtçə prikrepitəma 40 тьra vagon?

128. Nan zagotovitan punktə пəвəma 1500 *c.* şu 10 sajt 20 urən centner; 920 *c.* 10 sajt 5 urən; 1200 *c.* 9 s 95 urən. Unaə şəmsə mьntəma stav zagotovitəm şu vьlas?

129. Kujim roвoçəj вrigada ləşədlisnь 8400 *m.* kuzta soşşejnəj tuj. Pervoj вrigadaьs uzalis 108 ças da çasən ləşədis tujsə 24 *m*; məd вrigadaьs uzalis 150 ças da çasən ləşədis 28 *m.* Кьmьn metr kuza koli ləşədnь tuj kojməd вrigadaьslь?

130. 14 *dm.* kuzta 8 *dm.* paşta veşkьdnolpeləsa formaa kərtlistьş вьd peləsьş vundisnь 2 *dm* ьзda kvadrata torjas, a kolas kərtlistşьs vəçisnь voşsa kərəвka. Ьзьdə lois oвjomьs tajə kərəвkaьslən?

131. Kooperativ vuzalis 63 pona (kusək) manufaktura, вьd ponaьn vəli 35 *metrən.* Əti metr manufaktura sulalis 4 sajt. Кьmьn sajt don kooperativ vuzalis manufakturasə?

132. Vuzaləma kujim sort manufaktura: 85 *m.* 5 sajtən, 38 *m.* 4 sajtən, 102 *m.* 14 sajtən. Unaə don vuzaləma manufakturasə?

133. Zagraniçnəj plug „Dzon-dir“ veşitə 1230 *kg.* „Plug da Molot“ nima zavodsa roвoçəjjas vəçisnь vьl konstrukcijaa plug; vьl plugən şəktaьs—1021 *kg.* Unaə zavodьs ekonomitas metallsə təlьş çəzən, kor sijə təlьsnas vəçə—5000 plug?

134. Kirpiç kerka vəçaninə 8 lunçəz 12 vələn novlisnь kirpiç. Кьmьn kirpiç loi vajəma, kor əti doddə ətpьrьşən səvtənь 185 kirpiç da əti vəlaьs lunnas vajə kujimьş?

135. „Aznefţ“ strəitis кьк vьl neftepereçonnəj zavod, kodjasən vogəgərja neft produkcijaьs petə 675 000 *tonna.* Вьd 100 *tonna* nerpьş artmə 5 *t.* вenzin, 25 *t.* karaşin, a mukəd kolasjasьş vəçənь: parafin, vazelin da masina mavtan vьjjas. Kolə tədmavnь unaə şetənь vьl zavodjasьs voçəzən вenzin, karaşin da mukəd kolassə?

136. Vavizaninə tərə 2100 vedra va. Setçə jitəma kujim truвa. Pervoj truвaədьs minutnas munə—12 vedra va, mədədьs—17 vedra, a kojmədədьs—20 vedra. Unaə kolə vaьs vavizaninə, stav struвasə-kə voştlan əteəe 37 minut kezlə?

137 Futвolnəj matç vizədnь volisnь 8356 mort. Na pьş 1325 vizədьş вelet vьlə mьntisnь 1 s. 25 urən, 3578 mort mьntisnь 85 urən, a mukədьs—50 urən. Unaə çukərmis stav şəmьs?

138. Ꝁьk pojezd əţi kadə petisnь stancijajasьş da məda-mədьslь panьd loktənь. Əţikьs çasnas munə 44 *klm.*, a mədьs — 52 *klm.* 9 ças mьşţi najə panьdaşisnь. Ьзьdə vəli kostьs kьk stancijaьslən, kьşaŋ vərzisnь pojezdjas.

139. Velədçьşlь eəktisnь 387 ьзdədnь 17 pəv, a sijə ьзdədis səmьn 17 lьdən. Unaən-ə velədçьşlən artməm ətvetьs loə içətзьk zвьļvьlə kolan ətvetşьs?

140. Ꝁueəm lьdьş kolə 9 pəv çintьnь 324-əs, medьm ətvetьs loas 84?

141. Ꝁueəm lьd dorə kovmas sodtьnь vit pəv ьзdədəm 78 lьd, medьm ətvetьn loas 500?

Jukəm.

142. Juknь:

1) 700 : 25;	2500 : 25;	2525 : 25;
5600 : 25;	625 : 25;	750 : 25.

2) 2944 : 4;	5656 : 7;	60 872 : 8;
7506 : 9;	9535 : 5;	353 360 : 7;
7800 : 8;	21 924 : 7;	960 030 : 9;
15 364: 4;	63168 : 8;	720 180 : 9;
3248 : 8;	41 804 : 7;	40 065 : 5;
4563 : 9:	50 202 : 9;	70002 : 9.

3) 20 321 : 7;	232 056 : 8;	9030 : 7;
30 504 : 6;	280 656 : 8;	16 720 : 8;
14 049 : 7;	450 711 : 9;	9630 : 9.

143. Vəçnь jukan dejstvijə:

1) 6156 : 12;	4352 : 32;	42 535 : 47;
2625 : 15;	7128 : 27;	108 030 : 46;
2205 : 21:	93 100 : 38;	2 362 340 : 58.

2) 960 : 120;	2 128000 : 7600;	4 765 020 : 780;
7250 : 250;	18 777600 : 4800;	3 909 984 : 3856;
16 900 : 130;	7 290 000 : 1800;;	1 085 920 : 2468;
90 000 : 360;	22 161 600 : 7290	1 021 020 : 7293.
1 651 200 : 3200;	1 334 340 : 378;	

3) 55 821 : 69;	85 475 : 263;	566 286 : 834;
88 896 : 98;	250475 : 475;	531 648 : 576,

4) 131 281 : 321;	841 161 : 3273;	32 764 975 : 4975;
313 125 : 625;	200 041 : 9864;	4 260 600 : 5400;
248 363 : 809;	101 890 : 1669;	995 210 : 4237;
572 163 : 709;	1989 580 : 187;	431 132 000 : 263000.

144. Vəçnь koļasən jukəm:

137 925 : 37;	486 37 : 45;	483 658 : 37;
52 831 : 59;	1 446 109 : 123;	5 095 347 : 102.

145. Kolə vəçnь tajə dejstvijəjassə:

240 : 8 — 30 : 2 + 612 : 17 — 66 : 11;
156 : 2 + 24 — 12 : 4 + 6 × 3 — 36;
395 × 52 — 603 × 25 — 960 : 24;
256 × 407 — 33078 : 298;
128 × 430 — 34125 : 375 + 675 + 6795;
1067154 : 4807 — 189 + 707 × 390;
(246535 — 85897) : 1306;
1600731 : (5163 — 356);
157464 : (14904 : 23);
(975 + 48 69.212) : (16400 — 15388).

146. Kuеəm sodtanlьd kolə boştnь 13 pəv, medьm summaьs loi 325?

147. Kьmьnь̧ unзьk pəv 19 lьd oz poz çintьnь 209 lьdьş?

148. Kuеəm lьd kolə əktьnь 17 pəv, medьm loi 136?

149. Kuеəm lьd vьlə kolə əktьnь 25, medьm loi 300?

150. Kьmьn pəv 41286 loə ьзьdзьk 983-ьş? Kьmьn pəv 21 içətзьk 1701-ьş?

151. Kuеəm lьd loə 109 pəv içətзьk 11881 lьdьş?

152. Kьmьn pəv kolə içətmədnь 7995, medьm ətvetьn loi 65?

153. Kuеəm lьd loas, kor 45860 içətmədam 45 pəv?

154. Kьmьn pəv 75 lьd içətзьk 675 lьdьş?

155. Kolə tədmavnь 1407-lьş 67 jukənsə?

156. Kьmьn pəv 2400 sajta standartnəj gozşa daça vəçəm loə dontəmзьk, 7200 sajta təvşa kerka vəçəmьş?

157. Ьзьd-ə loə 1197-lən 19-əd jukənьs?

158. Kuеəm jukən 12321 lьd pьekьn mədas petkədlьnь 333?

159. Kьmьn ətьзda jukən vьlə kolə juknь 186711, medьm loi—17?

160. Kuеəm lьd vьlə kovmas juknь 24528, medьm loi—219?

161. Kolə 241800 juknь 600 vьlə da adзьnь çastnəjsə?

162. Kolə korşnь:

1) Kojməd jukənsə taеəm lьdjaslьş: 30, 45, 60, 72, 99, 150, 624.
2) Noləd jukənsə taеəm lьdjaslьş: 48, 56, 80, 100, 1200, 1640.
3) Kvajtəd jukənsə „ „ 6, 42, 66, 72, 150, 336, 1200, 3636.
4) Şizīməd jukənsə „ „ 28, 49, 91, 168, 357, 714, 2849.
5) Əkmьsəd jukənsə „ „ 45, 144, 810, 1728.
6) Daskьkəd jukənsə „ 36, 72, 144, 492, 1248, 3012.

163. Kolə korşnь 749 lьdlьş kujim şizīməd jukənsə; 895 lьdьş kujim vitəd jukənsə; 612 lьdьş vit kvajtəd jukənsə; 363 lьdьş əkmьs dasətikəd jukənsə; 432 lьdьş vit əkmьsəd jukənsə; 2430 lьdьş şizim dasəd jukənsə.

164. 17 vagona pojezdьn munənь 884 passazir. Kьmьn passazirən voə вьd vagon vьlə?

165. Şkolnəj maşterskəjьn vəçisnь 4 duzina taburetka da stavsə vuzalisnь 240 sajtьş, ta вərьn boştisnь 615 sajtdon vьl zakaz. Kьmьn taburetka kolə vəçnь vьl zakaz şertiьs (taburetka donьs-kə v azkodьs-zə)?

166. Ţeļegalən voз kəļəsaьs 648 *m* kuzta tuj munigən вergədçls 144 pəv. Kьmьn pəv вergədças sь kuzta-zə tuj kost munigən вər kəļəsaьs, kodlən okruznoştьs 30 *sm*-ən ьзьdзьk voз kəļəsa dorşьs?

167. Pojezd vermə munnь 403 *km* kuzta tuj 13 çasən. Taeəmzə ədən pojezd munis kьk kar kostti 6 çasən. Ьзьd-ə kьk karlən kostьs?

168. Kьk mestalən mədа-mədşaηьs kostьs 423 *km*. Tajə mestajasşaηьs məda-medьslь paпьd petisnь veloşipedən kьk mort. Əţikьs çasnas vəçə 13 *km*. Kьmьn kilometrən ças munə veloşipeda məd mortьs, kor najə paпьdaşisnь 9 ças mьşti mestaьş vərzədçəm вərьп?

169. Patron vəditan ədnəkolkaьn vajənь 24 kərəвka patron, 300 patronən вьd kərəвьп. Kьmьn lьjşьşlь tьrmas tajə patron zapasьs, kor əţi lьjşьşlь şetçə 120 patron?

170. Vagonə pozə gruzitnь 16 *t* 536 *kg* gruz. Kьmьn srapηeļ pozas gruzitnь əţi vagonə, kor əţi srapηeļьs veşitə 6 kg. 500 g? Kьmьn orudijəlь loə tьrmьmən srapηeļ-snaradьs, kor əţi orudijə vьlə puktьşşə 212 snaradən?

171. 1 metr prəstəj okopəs kuzalanog ezaaləm vьlə kolə 65 eza. Kьmьn eza kovmas 9 okop ezaaləm vьlə, kor вьd okoplən kuztaьs 20 m.?

172. Mossvejprom ьstis as magazinas paļtojas da koşţumjas. Ьstəm təvarlən lьdьs 139, donьs 8554 sajt. Вьd paļto sulalə 56 sajt, a koşţum—70 sajt. Kьmьn paļto da koşţum vəli ьstəma magazinas?

173. Kolə korşnь summa kujim lьdlьş. Pervoj sodtanlьdьs 428-lən ηoləd jukən, məd sodtanlьdьs 975-lən vitəd jukən, a kojmədьs 1000-lən dasəd jukən.

174. 180 roвoçəjlь ləşədəma ηaη zapas 36 lun kezlə. Kьmьn lun kezlə tьrmas tajə ηaη zapasьs 120 roвoçəjlь?

175. 12 roвoçəj kueəm şurə uз vəçisnь 20 lunən. Kьmьn lunən eşkə tajə uзsə estədasnь 48 roвoçəj?

176. 450 kilogrammən səvtənь вьd doddə, stav pьzьs munas 16 doddьп. Kьmьn vəla-dodda kovmas nunь stav pьzsə, doddə-kə kutasnь səvtnь 480 kg.

177. 45 kerka vьlə vodoprovod вьdlun raskodujtə 83475 vedra va. Kьmьn vedra va lunən raskodujtə əţi mort, kor вьd kerkaьn olə 265 mort?

178. Əţi kəļəsa 7 minutən вergədçə 420 pəv, a məd kəļəsa 54 min. vəçə 1080 вergədçəm. Kьmьn pəv pervoj kəļəsaьs ədjənзьk вergədçə?

179. Zьrjə kolə vəçnь peregorodka ţəskьş. Peregorodkalən kuztaьs 8 *m*, a зuзtaьs 25 *dm*. Kьmьn dəska kovmas peregorodka vəçəm vьlə, kor dəskalən kuztaьs 5 metr, a paştalaьs 16 sanţimetr? (kolas aвu).

180. Kьmьn doddən kovmas nunь lьmsə, kor kolə lьm ulьş vesavnь 75 *dm* $\times$ 48 *dm*. ьзda mesta, a lьmlən зuзtaьs—5 *dm*. Вьd dod vьlə lьm səvtənь $4^1/_2$ kuвometr?

181. Ьзda şerţi-kə kirpiçьs 25 *sm* $\times$ 12 *sm* $\times$ 65 *mm*, kьmьn kirpiç kovmas, medьm teçnь kirpiçnəj ştena 50 *m* kuzta, 13 *dm* sudta, 6 *dm* kьzta (kirpiç kost ηe artavnь)?

182. 1 *m* kuʐta da paşta ьrgən ļist veşitə—17800 *g*. Ķolə artavnь milļimetr lьdən ьrgən ļistlьş kьʐtasə, kor mi tədam, mьj əţi kuв decimetr veşitə 8900 *g*?

183. 2568 kolə juknь kьk peļə, medьm əţi jukənьs mədşьs vəli 5 pəv ьзьdзьk?

184. 1872 kolə juknь kujim peļə, medьm mədьs vəli ьзьdзьk kujim pəv, kojmədьs—vit pəv, pervoj jukən şerţiьs.

185. Vit pəv ьзdədəm tədtəm lьd boştəma 8 pəv da proizvedeņņəьs loi 120. Ķolə tədmavnь tajə tədtəm lьdsə.

186. Tədtəm lьd-kə juknь 7 vьlə, ətvetьn loə 48. Ķolə korşnь tajə lьdsə.

Əktan da jukan ɖejstvijə nuədigən dannəj da rezuļtat kostьn jitəd Proizveɖeņņələn da çastnəjlən vezlaşəm.

187. Ķьk lьdlən proizveɖennəьs—396. Əţi əktanlьdьs—36. Ķolə korşnь məd əktanlьdsə.

188. Ķuєəm lьd 47 pəv ьзdədəm вərьn şetas proizveɖeņņəьn 1081?

189. Korş tədtəm əktassə:

$$56 . x = 504 ; \qquad x . 43 = 559.$$

190. Ķьk lьd əţisə məd vьlas jukəm вərьn çastnəjьs loi 63, jukьşlьdьs—11. Ьзьd-ə jukanlьdьs?

191. Ķuєəm lьd kolə juknь 27 vьlə, medьm çastnəjas loi—15?

192. Ķuєəm lьd kolə juknь 135 vьlə, medьm çastņəjas loi 10 da koļasьn—7?

193. Ķuєəm lьd kolə juknь 1452 vьlə, medьm çastnəjas loi 132?

194. Ķuєəm lьd kolə juknь 3848 vьlə, medьm çastnəjas loi 160 da koļasьn—8?

195. Jukьşlьd—19, çastnəj—15, koļasьs—17, kolə korşnь jukanlьdsə.

196. Jukanlьd—648, çastnəj—36. Ķolə korşnь jukьşlьdsə.

197. Jukanlьd—1869, çastnəj—24, koļasьs—69. Ķolə korşnь jukьşlьdsə.

198. Tədmav *x*:

$$x : 52 = 35; \quad 5643 : x = 99 ; \quad 5226 : x = 402.$$

199. Ķolə prəveritnь əktəm ɖejstvijəlьş veşkьdlunsə:

365 · 24 da sek-kə proizveɖeņņəьs loəma 8760 ;
405 · 307 da sek-kə proizveɖeņņəas loəma 124335.

200. Prəverit jukan ɖejstvijəlьş veşkьdlunsə (əktəmən da jukəmən):

$$8500 : 170 = 50 ; \qquad 6345 : 135 = 47;$$
$$259689 : 321 = 809 ; \qquad 467888 : 524 = 912.$$

201. Mьj loə proizveɖeņņəkəd, kuєəmkə əktanlьd-kə ьзdədan 3 pəv? 5 pəv? 12 pəv?

202. Ķьk lьdlən proizveɖeņņəьs—144. Ķuєəm loə proizveɖeņņəьs əţi əktanlьdsə-kə og vərʐədləj, a mədsə 4 pəv ьзdədam?

203. Mьj loə proizveɖeņņəkəd, kor əţi əktanlьdsə içətmədam 7 pəv? 10 pəv? 13 pəv?

204. Кькlьd kost proizvedennə loə 1040. Кuєəm loə proizvedennəьs, əti əktanlьdsə-kə vazmozьs kolam, a mədsə 12 pəv içətmədam?

205. Мьj loə proizvedennəkəd, əti əktanlьdsə-kə ьзdədam 3 pəv, a mədsə—7 pəv? Əti əktanlьdsə-kə ьзdədam 100 pəv, a mədsə—1000 pəv?

206. Мьj loə proizvedennəkəd, əti əktanlьdsə-kə ьзdədam 5 pəv, a mədsə içətmədam 5 pəv?

207. Мьj loə proizvedennəkəd, kor əktanlьdsə ьзdədam 12 pəv, a əktьşlьdsə içətmədam 4 pəv? Əktanlьdsə-kə ьзdədam 7 pəv, a əktьşlьdsə içətmədam 98 pəv? Əktanlьdsə-kə içətmədam 24 pəv, a əktьşlьdsə ьзdədam 72 pəv?

208. Мьj loə proizvedennəkəd, kor kьknan əktassə (əktanlьd da əktьşlьd) içətmədam 17 pəv?

209. Em kьk ogorod:

а) Məd ogorodьslən kuztaьs ьзьdзьk 6 pəv, a paştaьs 4 pev pervoja ogorod dorşьs. Kod ogorodьslən ьзьdзьk pləseadьs, da kьmьn pəv?

в) Məd ogorodlən kuztaьs ьзьdзьk 8 pəv, a paştaьs 4 pəv içətзьk pervoj ogorod dorşьs. Кьmьn pəv ьзьdзьk əti ogorod məd ogorod pləseadşьs?

210. Əktьşlьd içətmədəma 10 pəv, mьj kolə vəçnь əktanlьdkəd, medьm proizvədennəьs içətmas 120, 100, 60, 10, 5, da 2 pəv? medьm proizvedennəьs nəti oz vezşь? Medьm proizveddennəьs ьзdas 2, 5, 10, 60, 100 da 120 pəv?

211. Əktanlьd loə 45, kьmьn lьdən içətmas proizvedennəьs, əktьşlьdəs-kə 9 jedinicaən içətmədam?

212. Əktanlьd ьзdədəma 100 pəv. Мьj kolə vəçnь əktьşlьdkəd, medьm proizvedennəьs ez vezşь?

213. Əktanlьdьs ьзdədəma 10 pəv. Мьj kolə vəçnь əktьşlьdkəd, medьm vozза şerti proizvedennəьs ьзdis 1000 pəv?

214. Əktanlьd ьзdədəma 4 pəv. Мьj lois vəçəma əktьşlьdkəd, proizvedennəьs-kə içətmis 3 pəv?

215. Əktanlьd içətmədəma 15 pəv. Мьj lois vəçəma əktьşlьdkəd, proizvedennəьs-kə 5 pəv içətmis?

216. Əktьşlьd ьзdədəma 147 pəv. Мьj lois vəçəma əktanlьdkəd, kor proizvedennəьs 7 pəv ьзdis?

217. Кьз vermas vezşьnь kujim lьdkost proizvedennə, pervoj lьdsə-kə 5 pəv ьзdədam, mədsə 10 pəv içətmədam, a kojmədsə 4 pəv ьзdədam?

218. Мьj loə çastnəjkəd, jukanlьdsə—kə ьзdədam 3 pəv? 7 pəv? 19 pəv? libə içətmədam 3 pəv? 5 pəv? 7 pəv?

219. Мьj loə çastnəjkəd, jukьşlьdsə—kə, ьзdədam 50 pəv? içətmədam 15 pəv? jukanlьdsə da jukьşlьdsə ьзdədam 325 pəv? jukanlьdsə da jukьşlьdsə içətmədam 47 pəv?

220. Кodnogəd vezşas çastnəj, jukanlьdsə-kə ьзdədam 200 pəv, a jukьşlьdsə içətmədam 5 pəv? jukanlьdsə-kə ьзdədam 4 pəv, a jukьşlьdsə içətmədam 2 pəv?

221. Jukanlьdsə içətmədəma 4 pəv, a jukьşlьdsə ьзdədəma 6 pəv. Мьj lois çastnəjkəd?

222. Mьj loə çastnəjkəd, jukanlьdsə-kə ьʒdədam 42 pəv, a jukьş-lьdsə ьʒdədam 6 pəv? jukanlьdsə-kə ьʒdədam 25 pəv, a jukьşlьd-sə ьʒdədam 400 pəv?

223. Jukanlьd ьʒdədəma 17 pəv. Mьj joas jukьşlьdkəd, kor çast-nəjьs ьʒdis 51 pəv? çastnəjьs ьʒdis 153 pəv?

224. Jukanlьdьs içətmədəma 10 pəv. Mьj lois vəçəma jukьşlьd-ьskəd, kor çastnəjьs ьʒdis 10 pəv?

225. Jukanlьdьs 17 pəv içətmədəma, çastnəjьs ьʒdis 11 pəv. Ķod-nog veƶəma jukьşlьdsə?

226. Jukьşlьd içətmədəma 2 pəv. Mьj kolə vəçnь jukanlьdьskəd, medьm çastnəjьs içətmis 50 pəv? 25 pəv?

227. Jukanlьdьs jukьşlьd ьʒda lьdən ьʒdədəma. Ķьmьnən ьʒdis çastnəjьs?

228. Jukanlьdьs jukьşlьd kьk mьndaən ьʒdədəma. Ķьmьn lьdən ьʒdis çastnəjьs?

229. Jukanlьd içətmədəma seeəm lьdən, kodi loə 7 pəv ьʒьd-ʒьk jukьşlьd dorьş. Ķьmьnən içətmis çastnəjьs?

230. Çastnəjьs—81, jukanlьdьs kьk mьndaən ьʒdədəma. Ьʒьdə loə vьļ çastnəjьs?

231. Ləşədəma ņaņ zapas 18 lun keƶlə. Ņaņ zapassə-kə sodtan 10 pəv, a ņaņ şetalan normasə çintam 4 pəv, kьmьn lun keƶlə ņa-ņьs tьrmas?

232. Jukanlьdsə-kə juknь kujim pəv ьʒdədəm jukьşlьd vьlə, çast-nəjьn loə 18. Jukşanlьdsə-kə juknь çastnəj vьlas, sek loə 85. Ķueəm lьdjas-ƶə loənь: jukanlьd, jukьşlьd da çastnəj?

Summa, raznoşt, proizvedeņņə əktəm da jukəm

233. Ņerp viʒaninьş, kьtçə puktəma 12500 vedra ņerp, ņerpьs petə kujim truba pьr. Pervoj trubaədьs minutən petə 47 vedra, mədədьs—45, kojmədədьs—38. Ķьmьn vedra kolə ņerpьs ņerpviʒaninə kujim-nan trubasə-kə əteəe voştlьnь 55 minut keƶlə? (kьk nogən).

234. 3827 + 4323 + 1200-lьş summasə kolə əktьnь 25 pəv (kьk nogən).

235. 2306 da 1894 raznoştsə kolə əktьnь 5634 da 2866 summa vьlə.

236. 576, 864 da 216 summasə kolə juknь 18 peļə (kьk nogən)

237. 1800 da 1400 raznoştsə kolə juknь 200 peļə (kьk nogən).

238. Skola təlьş keƶlə bьd velədçьşlь sərkoda şetə 10 ţetradən. Ķьmьn ţetrad loə şetəma təlьşnas məd eupəda skolaьn stav velədçьşlь, velədçьş lьdьskə V gruppaьn 80 mort, VI gruppaьn 76, VII gruppaьn 72, VIII gruppaьn 62? (kьk nogən).

239. Ņəbəma kujim parţija noj, stavьs əţi sort. Pervoj parţijaьn—245 *m*, mədьn—650 *m*, a kojmədьn—425 *m*. Unaə lois mьntəma stav təvar vьlas, kor donьs əţi metr nojlən—8 şajt?

240. Ķujim klasslən ьʒdaьs so kueəm:

eţiklən—(10 × 5 × 4) *куб. м.*
mədlən—(10 × 4 × 4) „ „
kojmədlən (7 × 5 × 4) „ „

Kьmьn veləḑçьşəs poz̧ə pukşədnь ʙьd klassə, kor əţi veləḑçьş vьlə normaьs kolə 5 *kuʙ. metr*?

241. Ꞑəʙəma kujim partija tkaꞑ, 8 sajtən metr. Pervojьş ꞑəʙəma 2048 sajt don, mədьşşə—832 sajt don, a kojmədьşşə—1248 sajt don. Kьmьn metr tkaꞑ vəli stavsə ꞑəʙəma? (resitnь kolə kьk nogən).

242. Əktьnь:

36 · (85 · 34) ;   49 · 105 · 36 .

da jukəmən kolə proveritnь praviļnə-ə rezuļtatьs.

243. 180 · 37 lьdjaslьş proiz̧veḑeꞑꞑəsə, proiz̧veḑeꞑꞑəsə aşsə artavtəg kolə juknь 45 peļə.

244. 660 · 1188 lьdjaslьş proiz̧veḑeꞑꞑəsə, aşsə artavlьtəg kolə juknь 132 peļə, seşşa jukəm ḑejstvijəən prəvepitnь rezuļtatlьş veşkьdlunsə.

Stav ꞑoļnan ḑejstvijə şerţi upraz̧ꞑeꞑꞑəjas.

245. 1) [5 . (1000 — 105) — 4325] : 6 . 40000 — 999999 ;
2) [(125 · 8000 — 190000) : 90000 · 6000 — 36000] : 45 ;
3) (27000 : 54 · 2000 —937000) : 45 · 50 : 35000.

246. 1) [(16000 : 32 — 1400 : 82) : 15 × 7000 — 192000] : 45 ;
2) [(97064 : 8 + 1284200 : 100) : 1000 × 7 + 947] ×100 ;
3) [(24 × 250 + 18 × 350) : 60 × 400 + (44 × 4500 + 108 × 1500) : 20] : 400 ;
4) (64 × 125 + 128 × 75) 800 × 5000 — (300 × 400 + 5107 × 800) : 70 ;
5) (24347420 : 8105 + 572580 : 180) × 504 + 18999380 : 9223

247. Polotno kusəkьn 104 *metr*. Tajə kolə juknь kьk peļə, əţikas med loə 16 *metrən* unʒьk məd dorşьs.

248. Kьk jaʙeikьn 128 *kg*. çaj. Pervoj jaʙeikşьs-kə məd jaʙeikas vuʒədan 4 *kg*., sək kьknan jaʙeikas loə ʒik ətmьndaən. Unaə çajьs ʙьd jaʙeikьn?

249. Kujim roʙoçəj ʙoştisnь usdon 903 sajt. Pervojьs-kə ʙoştis 41 sajtən eeaʒьk, mədьs 75 sajtən unʒьk, a kojmədьs 67 sajtən eeaʒьk, sek eşkən ʙoştəmьs loi ʒik ətmьndaən. Kьmьn sajtən ʙoştisnь ʙьd roʙoçəj?

250. Kujim kərz̧inaьn 120 jaʙlək. Məd kərz̧inaas jaʙləkьs pervoj dorşьs kujim pəv unʒьk, a kojmədas məd dorşьs kьk pəv unʒьk. Kьmьn jaʙlək ʙьd kərz̧inaьn?

251. Pojezdьn vəli 672 passaz̧ir; passaz̧irjas pijьş gьrьş muz̧ikjas ꞑoļ pəv unʒьk, a gьrьş nьʙʙabje kьk pəv unʒьk, çeļaḑ dorьş. Kьmьn gьrьş muz̧çina, kьmьn nьʙʙaʙa da kьmьn çeļaḑ vəlinь pojezdьn?

252. 4 ḑuz̧ina şojan paꞑ da 3 ḑuz̧ina çajnəj paꞑ vьlə mьntəma 180 sajt; mədьş ꞑəʙigən 4 ḑuz̧ina şojan paꞑ da 5 ḑuz̧ina çajnəj paꞑ vьlə lois mьntəma 204 sajt. Una-ə sulalə çajnəj paꞑ da şojan paꞑ torjən?

253. Brigadaьn 8 mort. Brigadasa вьd sļen-kə boştis 15 sajtən unзьk mort vыlə, sek eşkən вrigadalь şəmьs vois 840 sajt. Unaənə zвьļ vыlə boştisnь şəmsə вrigadasa вьd sļen?

254. Əţi skladьn pьzьs məd dorşьs unзьk 3 pəv. Əţi skladşьs-kə nuan 850 *kg.*, a mədşьs—50 *kg.*, sek kьknan skladas pьzьs koļə зik ətmьndaən. Unaə vəli pьzьs kьknan skladas torjən?

255. Ŋəвəma 62 *m* şəd noj da 12 *m* ləz noj, stavsə—1540 sajt don. Mədьş sijə-zə donən ŋəвəma 68 *m* şəd noj da 12 *m* ləz noj, 1660 sajt don. Kolə tədmavnь ləz da şəd nojlьş torjən əţi metrlьş donsə.

256. Kəm vəçan fabrika vəçis 7000 goz muzskəj kəm da 4000 goz çelad kəm, stavsə 58000 sajt don. Mədьş vəçis sijə-zə fabrikaьs 10000 goz muzskəj kəm da 4000 goz çelad kəm, stavsə 76000 sajt don. Una-ə sulalə muzskəj da çelad kəm gozjьs?

257. Ŋəвəma 30 *m* pervoj sort noj da 40 *m* məd sort noj, stavьs vыlə mьntəma 800 sajt. Pervoj sort nojьs 2 pəv donaзьk məd şertiьs. Una-ə sulalə kьknan sortьslən torjən metr nojьs?

258. Kьk зasjə tərədəma 765 kņiga. Əţi зaзşьs-kə boştan 35 kņiga, sek kьknan зasjas kņiga lьdьs loə вureє ətmьnda. Kьmьn kņiga вьd зaзjьn?

259. Zavodьn, kujim cexьn usalənь 624 mort. Pervoj cexas roвoçəj lьd 5 pəv unзьk məd cex dorьş, a kojməd cexas usalьş lьdьs sьmьnda, mьjda pervoj kьk cexas ətlaьn boştəmən. Kьmьn roвoçəj вьd cexьn?

260. Oвmuņdirovaņņə ləşədəm vыlə kolə 100 *sm* paşta 1224 *m* manufaktura. Zвьļьşsə lois ŋəвəma 1530 *m* manufaktura, no paştaьs sьlən loi məd. Paşkьd-ə tajə manufakturaьs?

261. 8 maşiņistka, 6 çasən-kə вьd lun usavnь, 5 lunən vermənь peçatajtnь 1440 ļistвok. Kьmьn lun kovmas peçatajtnь 2520 ļistвok, mədasnь-kə peçatajtnь 10 maşiņistka (usalanlunьs sь kuzta-zə)?

262. Lagerə ņaņ zapas vəli ləşədəma 800 *g-ən.* mort vыlə. No lagerə nəsta sodis 130 mort. Medьm ņaņ zapasьs tьrmas urçitəm kad kezlə ņaņ normasə çintisnь 600 gramməз mort vыlə. Kьmьn mort vəli lagerьn pervojsə?

263. Kьk deţinka askostьn jukisnь 203 erəski. Əţikьslь vois sьmьnda goz, mьjtəm mədьslь vois vit stukən (пятков). Kьmьn ərəskiən vois mort vыlə?

264. 48 zemļekop 60 lunən kodjisnь kanava. Kьmьn lunən eşkən tajə kanavasə vermisnь estədnь 36 zemļekop?

265. 36 mort vəruçastok keralisnь 120 lunən. Kьmьn mort kovmas usalьş, medьm ta ьзda-zə vər uçastok 40 lunən voззьk estədnь?

266. Kor teļegalən vozkəļəsaвьs вergədças 17 pəv, вərkəļəsaвьs sek вergədçə 11 pəv. Kьmьn pəv вergədçis vozkəļəsaвьs, kor вərkəļəsaвьs вergədçis 231 pəv?

267. Zьrjьş зoз ezəm vыlə kolə 2 *m* paşta 84 *m* ļinoļeum. Unaəmunas зoз ezəm vыlə 3 metr paşta ļinoļeum?

268. 920 mortlь şojəm vыlə lezəma şəm 7360 sajt. Una-ə kolə leзnь şəm kor nəsta sodis 250 mort?

269. 80 komnata jugdədəm mogьş цəвəma 480 lampoçka. No lampoçkajassə loi juklьnь unзьk komnatajas vьlə. Pervojja ləşədəm şerti, вьd komnataə lampa lьdьs loə 2-ən eeaзьk. Кьmьn komnataə loi jukləma lampoçkajasьs?

270. Velədçьş вoştçis resitnь 40 zadaça. Vernəja resitəm вьd sadaçaьş sьli artalisnь 3 oçkoən, a ļoka resitəm zadaçajasьş çintisnь 5 oçkoən. Resajtçəm pomaşəm вəгьn velədçьşlən veşig əţi oçko ez lo. Кьmьn zadaça velədçьsьs resitis vernəja?

271. Turist, kor sijə вьdlun puktə tujvьlə 6 çasən, 12 lunən vermə munnь 360 *km*. Кьmьn lun kovmas ŝьlь munnь, 660 kilometra kuẓta tuj вьdlun 6 çasən munəmən?

272. 276 ərəski torjədəma kьk çukərə taєəm nogən: əţikas loə sьmьnda vitalьd, mьjmьnda mədas loə şiẓimalьd. Кьmьn ərəskiən вьd çukərьn?

273. Zavodьn 7-əd razrada roвoçəj lьd 6-əd razrada roвoçəj lьd gorьş 3 pəv loə eєaзьk. 6-əd razrada roвoçəj lunnas вoştə 4 sajtən, a 7-əd razrada roвoçəj—6 sajtən. Кьmьn loə roвoçəj lьdьs вьd razradьn, kor təlьşşa uzdonьs (24 uzalan lun) nalən ətlaьn loə 19440 sajt?

274. Medьm vavizaninьş rektьnь vasə, suvtədisnь əţi nasos, kodi minutanas kaçajtə 30 vedra va; 50 minut mьşţi setçə ẕə suvtədisnь məd nasos, kodi əţi minutaən kaçajtə 70 vedra va. Seşşa kьknan nasosnas əteəє uzalisnь 45 min. Dьr-ə eşkə kaçajtas vasə pervojşaņьs-kə eəє vəli cuvtədəma kьknan nasosьs?

275. Kor veski əţi çaska vьlas puktəma ьrgəntor da 6 *kg* şəkta gira, a mədas—ьrgəntor da 14 *kg* şəkta gira, veski loə зik ətvesa. Kor kьknan ьrgəntorsə puktisnь vəski əţi çaska vьlə, medьm ətvesavnь, lois məd veski çaska vьlas puktьnь 36 *kg* şəkta gira. Кьmьn kg şəktaəş vəlinь ьrgən torjasьs?

276. Arţeļ kəsjьşis soşşejnəj tuj estədnь 36 lunən. Ta şerţi-kə, вьdlun kolə vəli uз vьlə suvtədnь 84 mort. No звьļьşsə uзьs munis so kьз: 18 lun uzalisnь səmьn—24 mort, 6 lun uzalisnь 168 mort. Кьmьn roвoçəjəs kolə suvtədnь вərja kadas, medьm uзьs estas kəsjьşəm strok kezlə?

277. Кьk mortlən vəli 240 sajt şəm. Kor əţikьs mədьslь şetis 30 sajt, sek şəmьs kьknaņьslən lois ətmьndaən. Unaə vəli şəmьs əţikьslən i mədьslən?

278. Кьk lьdlən summaьs—1980. Əţi sodtanlьdşьs-kə çintan 285, a məd dinas sodtan 285, sek kьknan sodtanlьdьs loə зik ətьẕdaəş. Kolə tədmavnь kьknan sodtanlьdsə?

279. Кuєəm lьd 24 pəv ьзdədəm vəsna uзdə 1968 vьlə? 36 vьlə jukəm vəsna içətmə 875 vьlə?

280. 1800 kolə juknь kujim pelə sizi, medьm pervojьs 400-ən, a mədьs 200-ən loinь ьзьdзьkəş kojməd lьd şerţi.

281. Кьk lьdlən summaьs—13248, a çastnəjьs—35. Kolə tədmavnь tajə kьk lьdsə.

282. 786 kolə juknь ņoļ peļə sizi, medьm pervoj jukənьs loə ьзьdзьk mədşьs 24-ən, kojmədşьs ьзьdзьk 16-ən da ņoļədşьs—46-ən.

283. Ꝃьk lьdlən summaьs—38570. Əţi lьdsə-kə jukпь məd vъlas, çastnəjьs loə 3 da nəsta koļə 922. Koļə tədmavnь tajə lьdjassə.

284. Ꝃolə korşnь kьk lьd, rasnoştьs-kə nalən—9256, a çastnəjьs—27.

III. Lьdjaslən jukçannog.

Prəstəj da sostavnəj lьdjas.

1. Ꝃolə gizavnь stav prəstəj lьdjassə 1-şaņ 100-əз.

2. Ꝃolə gizavnь stav sostavnəj lьdjassə 1-şaņ 50-əз.

3. Tajəjas pijьş, kueəmjas loənь prəstəj lьdjasən da kueəmjas sostavnəj lьdjasən: 28, 44, 17, 43, 75, 1684, 546, 79, 740, 1001, 67, 1036, 31, 885, 83. Najəs kolə gizavnь torja taвļicajasə.

4. Ꝃolə giznь kьk, kujim, ņoļ sostavnəj lьd, medьm najə vəlinь vzaimno prəstəjəş.

Lьdjaslən jukşan priznakjas.

5. Ꝃolə rizavnь stav çotnəj lьdjas 1-şaņ 20-əз?

6. Tajə lьdjas piьş: 29; 88; 176; 202; 496; 568; 824; 2741; 34; 124; 197; 310; 500; 601; 7000; 80000—kolə torjədnь seeəm lьdjas, kodjas koļastəg jukşasnь 2, 4, 8 da 16 vъlə?

7. Ꝃorşnь da gizavnь stavsə torja taвļicajasə seeəm lьdjas, kodjas koļastəg jukşənь 3 da 9 vъlə: 111; 455; 539; 819; 8205; 13707; 378; 612; 713; 2016; 8991; 902351.

8. Ꝃorşnь da torja taвļicajasə torjədnь stav lьdsə, kodjas koļastəg jukşənь 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 25, da 100 vъlə:

15;	40;	63;	86;	325;	675;	1616;	30591;
21;	44;	64;	88;	362;	692;	3000;	40000;
22;	51;	65;	124;	404;	700;	7299;	25000;
30;	52;	76;	136;	450;	850;	9005;	71100;
32;	58;	81;	142;	568;	1500;	12054;	540000;

9. Ꝃorşnь da torja taвļicajasə torjədəmən gizavnь seeəm lьdjas, kodjas koļastəg jukşənь 6, 12, 15, 18, 20, 30, 36, 40, 50 da 75 vъlə:

18;	195;	420;	492;	760;	1818;	7000;
54;	198;	426;	500;	840;	2440;	8180;
66;	200;	450;	585;	900;	3030;	8400;
144;	264;	465;	720;	1116;	3580;	12000;
180;	372;	468;	732;	1704;	3650;	25000.

10. Ꝃolə giznь seeəm kьk kujimpasa lьd da kьk ņoļpasa lьd, medьm najə koļastəg jukşьsnь 2, 3, 9, 5, 10, 6, 12 da 18 vъlə.

11. 3568 lьd dinə veşkьdlador вokşaņьs kolə sodtьnь seeəm lьdpas, medьm vъļ artməm lьdьs mədas jukşьnь 2, 3 da 6 vъlə.

12. 8, 0, 3 da 7 lьdpasjasьş ləşədəj seeəm lьdjas, kodjas mədasnь koļastəg jukşьnь 15 vъlə.

13. 0, 2, 3 da 4 lьdpasjasьş ləşədləj seeəm lьdjas, kodjas koļastəg mədasnь jukşьnь 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 15 da 18 vъlə.

14. Sodtan ɖejstviļəsə zвьļьş vəçlьtəg tədmaləj, 348 + 196 summaьs jukşas aļi oz 2, 3, 4, 6, 12 da 15 vъlə.

15. Çintan ḑejstvijəsə zʙьļьş vəçьtəg tədmaləj, 756—384 raznoş tьs jukşas aļi oz 2, 3, 4, 6, 12 da 15 vьlə.

16. Rezuļtatsə tədmavtəg kolə viştavnь 354 + 238 summaьs jukşas aļi oz 2, 3, 6 vьlə.

17. Əktan ḑejstvijəlьş rezuļtatsə tədmavtəg kolə viştavnь 148×75 proizveḑeŋŋəьs jukşas aļi oz 2, 3, 5, 6 da 4 vьlə.

> Lьdjəsəs prəstəj əktьşlьd (jukьşlьd) vьlə razlozitəm.

18. Kolə razlozitnь prəstəj jukьşlьdjas vьlə sokuꞓəm lьdjasəs:

1) 100;	6) 1500;	11) 15360;
2) 300;	7) 7000;	12) 15600;
3) 216;	8) 3240;	13) 41472;
4) 360;	9) 4608;	14) 86625;
5) 810;	10) 10368;	15) 455625.

19. Kolə korşnь stav prəstəj jukьşlьdjassə taꞓəm lьdjaslьş:

180; 240; 400; 612; 709; 972; 2304; 5220; 8136.

> Medьзьd ətuvja jukьşlьd da ŋekьmьn lьdlən mediçət kratnəj

20. Kolə korşnь uliə gizəm lьdjaslь ətuvja jukьşlьdjas da korşnь nalь ətuvja medьзьd jukьşlьdsə:

1) 96 da 84; 2) 105 da 135; 3) 360 da 252;
4) 486 da 729; 5) 320 da 1152;
6) 2048,2304 da 1792; 7) 224, 168, 280 da 392;
8) 1008, 1260, 882 da 1134.

21. Kolə giznь ŋekьmьn lьd, medьm vəlinь kratnəjəş: 3; 7; 15; 12; 8 da 5-lь. 3 da 12-lь. 6 da 10-lь.

22. Kuꞓəm loə mediçət kratnəjьs 8 lьdlən? Oʙsəj mediçət kratnəjьs 5 da 20-lən? 5 da 7-lən? 11 da 24-lən? 120 da 40 lən?

23. Korşnь mediçət kratnəj so kuꞓəm lьdjaslь:

1) 3, 2, 5;	8) 45, 55, 11 da 110;
2) 7, 9, 2;	9) 27, 18, 90 da 60;
3) 8, 25 da 3;	10) 32, 36, 72 da 48;
4) 4, 8, 2 da 16;	11) 30, 75, 45, 18 da 27;
5) 50, 80, 40 da 10;	12) 24, 108, 216 da 135;
6) 35, 7, 10 da 5;	13) 462, 110, 70, 231, 770 da 210;
7) 45, 30, 15 da 180;	14) 360, 540 da 640.

IV. Prəstəj drəʙjas.

> **Praviļnəj da ŋepraviļnəj drəʙjas; drəʙjasəs içətmədəm da ьзdədəm.**

1. Kolə lьdḑьnь tajə drəʙjassə:

$$\frac{3}{8};\ \frac{28}{35};\ \frac{41}{53};\ \frac{12}{12};\ \frac{17}{5};\ \frac{102}{21};\ \frac{304}{101}.$$

2. Giznь lьdpasjasən sokuꞓəm drəʙjas: əţi şiziməd jukən, kujim ŋoļəd jukən, vit kəkjamьsəd jukən, daskujim dasvitəd jukən, kujim ŋeļamьnəd jukən, şizimso kьẓvitəd jukən, kəkjamьsdas ŋoļ ŋeļamьn şizimәd jukən.

3. Kьmьn kujim jukən loə kьk, ŋoļ, vit da kvajt jeḑiŋicajasьn?

4. Ķъmъn dasəd jukən loə 1, 2, 3, 4, 8 da 12 jeđiņicajasъn?

5. Moskva da Ļeņingrad kostəd pojezd munis 12 ças. Kueəm jukən tajə tujъslъş pojezdъs munis 7 çasən?

6. Juknъ-kə 5 jeđiņica 6 ətъƶda peļə, ъзъdə loə sъlən въđ jukən? Unaə loə vit taeəm jukənъs?

7. Ķolə giƶavnъ ņekъmъn drəв jeđiņicaъş içətзъkjasəs.

8. Ķolə giƶavnъ ņekъmъn drəв, jeđiņicakəđ ətъƶdaəs.

9. Kolə giƶavnъ ņekъmъn drəв, jeđiņicaъş ъзъđзъkjasəs.

10. Ulə giƶəm drəвjasşъs kolə torјədavnъ praviļnəj da ņepraviļnəj drəвjasəs:

$$\frac{3}{4};\ \frac{7}{9};\ \frac{10}{7};\ \frac{8}{11};\ \frac{12}{5};\ \frac{1}{8};\ \frac{5}{17};\ \frac{16}{5};\ \frac{13}{4};\ \frac{12}{12};\ \frac{11}{15};\ \frac{17}{16}.$$

11. Drəвjas pijъş kolə torjədavnъ въdsa lъdjas.

$$\frac{9}{3};\ \frac{8}{4};\ \frac{15}{4};\ \frac{10}{3};\ \frac{12}{5};\ \frac{100}{7};\ \frac{99}{5};\ \frac{141}{13}\ \ \frac{108}{15};\ \frac{325}{13};\ \frac{328}{17};\ \frac{307}{39};\ \frac{301}{30};\ \frac{217}{20};$$

$$\frac{105}{5};\ \frac{328}{19};\ \frac{500}{3};\ \frac{502}{11};\ \frac{103}{19};\ \frac{1000}{9};\ \frac{1375}{10};\ \ \frac{1013}{21};\ \frac{1623}{31};\ \frac{4701}{50};\ \frac{8743}{78};\ \frac{5000}{8}.$$

12. Ķъmъn ņoļəd jukənən loə tajə lъdjasas: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

13. Daskujim jukənjasən petkədlъnъ taeəm lъdjas: 9, 11, 12, 17, 19.

14. Tajə lъđjassə kolə pərtnъ ņepraviļnəj drəвjasə: $1\frac{1}{2};\ 3\frac{1}{3};\ 3\frac{1}{5};\ 1\frac{2}{3};\ 2\frac{3}{4};\ 3\frac{5}{8};\ 4\frac{2}{7};\ 3\frac{4}{7};\ 5\frac{11}{12};\ 8\frac{5}{13};\ 9\frac{4}{15};\ 18\frac{5}{16};\ 31\frac{5}{6};\ 20\frac{1}{9};\ 32\frac{3}{7};\ 105\frac{3}{4};\ 28\frac{11}{12};\ 204\frac{7}{25};\ 17\frac{11}{40};\ 20\frac{3}{10};\ 14\frac{15}{29};\ 83\frac{7}{11};\ 116\frac{2}{3};\ 2\frac{101}{107};\ 13\frac{16}{143}.$

15. Tajə drəвjas pijъş: $\frac{1}{17};\ \frac{4}{17};\ \frac{9}{17}$ — kueəm medşa ъзъd da kueəm medşa içət?

16. Tajə dpəвjas pijъş: $\frac{3}{7};\ \frac{3}{8};\ \frac{3}{13};\ \frac{3}{29};\ \frac{3}{4};\ \frac{3}{14};\ \frac{3}{19}$ — kueəm medşa ъзъd da medşaiçət?

17. Boştə taeəm drəвjas: $\frac{1}{19};\ \frac{13}{19};\ \frac{7}{19};\ \frac{4}{19};\ \frac{9}{19};\ \frac{6}{19}$ da ъзda sodəm şerţiъs najəs suvtədlə radən.

18. Boştə taeəm drəвjas: $\frac{7}{9};\ \frac{7}{11};\ \frac{7}{8};\ \frac{7}{12};\ \frac{7}{10};\ \frac{7}{13};\ \frac{7}{15}$ da ъзda çinəm şerţi suvtədlə radən.

19. Əţi znamenaţeļə vajədlъtəg tədmaləj, kod drəвъs ъзъđзъk: $\frac{3}{4}$ ļiвə $\frac{2}{5}$; $\frac{15}{35}$ ļiвə $\frac{16}{17}$.

20. Əţi znamenaţeļə vajədtəg kolə tədmavnъ, kueəm drəв tajəjas piъş: $\frac{5}{12};\ \frac{9}{20};\ \frac{7}{16}$ loə medşa ъзъd da medşa içət?

21. Ķъmъn pəv $\frac{1}{4};\ \frac{1}{8};\ \frac{1}{16}$ drəвjasъş $\frac{1}{2}$ loə ъзъdзъk?

22. Ķъmъn pəv $\frac{1}{50};\ \frac{1}{25};\ \frac{1}{5}$ drəвjasъş $\frac{1}{100}$ loə içətзъk?

23. Tajə stav drəвşə kolə ьзdədnь 3 pəv: $\frac{5}{23}$; $\frac{1}{7}$; $\frac{4}{11}$; $\frac{7}{29}$; $\frac{11}{25}$; $\frac{5}{31}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{15}$; $\frac{1}{12}$; $\frac{4}{9}$; $\frac{7}{24}$.

24. Tajə stav drəвsə kolə içətmədnь 2 pəv: $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{7}$; $\frac{5}{9}$; $\frac{8}{9}$; $\frac{12}{13}$; $\frac{7}{15}$; $\frac{13}{17}$; $\frac{16}{21}$.

25. Mьj loə drəвkəd, boştam-kə da sьlьş:
a) çişlitelsə ьзdədam 7 pəv?
в) çişlitelsə içətmədam 5 pəv?
c) znamenatelsə ьзdədam 10 pəv?
g) znamenatelsə içətmədam 8 pəv?

26. Mьj loə $\frac{5}{6}$; $\frac{5}{9}$; $\frac{4}{13}$; $\frac{1}{7}$; $\frac{8}{25}$ drəвjaskəd, nalьş-kə znamenatelsə зьвьtam?

27. Tani şetəma sokueəm drəвjas: $\frac{5}{6}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{3}{8}$; $\frac{2}{7}$. Kolə korşavnь seeəm lьdjas, medьm vəlinь 3 pəv ьзьdзьkəş tajə drəвjasşьs.

28. Tani şetəma so kueəm drəвjas: $\frac{8}{12}$; $\frac{4}{8}$; $\frac{20}{40}$; $\frac{24}{36}$. Kolə korşnь seeəm lьdpasjas, medьm vəlinь ŋol pəv içətзьkəş tajə drəвjas şertiьs.

Drəвjasəs sokraseajtəm. Drəвjasəs ətiznamenatelə vajədəm.

29. Kolə giznь ŋekьmьn drəв, medьm ьзda şertistavnьs vəlinь $\frac{3}{4}$ ьзdaəş.

30. Kolə giznь ŋekьmьn drəв, medьm vəlinь stavnьs ətьzdaəş, no raznəj vidaəş.

31. Drəвlьş çişlitelsə boştəma 5 pəv. Mьj kolə vəçnь znamenatelьskəd, medьm dpəвlən ьзdaьs oz vezşь?

32. Tajə drəвjassə $\frac{3}{4}$; $\frac{2}{3}$; $\frac{4}{5}$ kolə petkədlьnь drəвjas şertiьs 4 pəv içətзьk jukənjasən.

33. Kolə sokratitnь so kueəm drəвjas:

$\frac{12}{18}$; $\frac{16}{20}$; $\frac{14}{35}$; $\frac{12}{60}$; $\frac{15}{35}$; $\frac{32}{128}$; $\frac{22}{140}$; $\frac{12}{144}$; $\frac{7}{140}$; $\frac{15}{36}$; $\frac{35}{84}$; $\frac{120}{150}$; $\frac{100}{250}$; $\frac{17}{340}$; $\frac{60}{144}$; $\frac{72}{81}$; $\frac{74}{666}$; $\frac{83}{249}$; $\frac{840}{960}$; $\frac{121}{143}$.

34. Kolə sokratitnь so kueəm drəвjas da stav lьdşьs вьdca lьdjassə çəvtavnь:

$\frac{8}{6}$; $\frac{12}{8}$; $\frac{6}{4}$; $\frac{30}{25}$; $\frac{48}{18}$; $\frac{95}{65}$; $\frac{210}{147}$; $\frac{300}{246}$; $\frac{770}{140}$; $\frac{72}{81}$; $\frac{5000}{300}$.

35. Kolxozьn kəзan mu pijьş 75 ga kəзisnь şuən, a 125 ga—sobdiən. Kueəm jukən sobdi kəзalьş mədas boştnь şu kəзaьs?

36. Kueəm jukən metrьş boştənь: 75 *sm.*? 30 *sm.*? 60 *sm.*?

37. Kueəm jukən mədas boştnь vo pьş (365 lun) fevral 27 lunşaŋ oktabr 3 lunəз kostьs (oktabr 3 lunsə eəe kolə artavnь)?

38. Tajə drəвjassə kolə vajədnь mediçət ətuvja znamenatelə:

1) $\frac{1}{4}; \frac{1}{3}; \frac{1}{5};$ 3) $\frac{1}{4}; \frac{3}{5} \frac{5}{7};$ 5) $\frac{5}{12}; \frac{3}{25}; \frac{1}{7};$

2) $\frac{2}{3}; \frac{1}{2}; \frac{3}{7};$ 4) $\frac{5}{6}; \frac{9}{11};$ 6) $\frac{3}{16}; \frac{7}{9}$

39. Tajə drəʙjassə kolə vajədnь medįçət oʙsəj znamenaţeļə:

1) $\frac{1}{2}; \frac{3}{4}; \frac{5}{8}; \frac{9}{16};$ 3) $\frac{11}{50}; \frac{7}{10}; \frac{27}{100}; \frac{3}{5};$ 5) $\frac{7}{144}; \frac{5}{36}; \frac{3}{4}; \frac{8}{9};$

2) $\frac{2}{3}; \frac{5}{6}; \frac{1}{36}; \frac{11}{18};$ 4) $\frac{7}{9}; \frac{1}{180}; \frac{9}{10}; \frac{3}{4}; \frac{5}{6};$ 6) $\frac{11}{14}; \frac{13}{140}; \frac{3}{7}; \frac{2}{35};$

7) $\frac{19}{60}; \frac{3}{20}; \frac{4}{15}; \frac{17}{360}; \frac{23}{72}.$

40. Tajə drəʙjassə kolə vajədnь medįçət oʙsəj znamenaţeļə:

1) $\frac{1}{6}; \frac{1}{3}; \frac{1}{2}; \frac{1}{4};$ 5) $\frac{7}{9}; \frac{3}{14}; \frac{2}{5}; \frac{3}{4};$ 9) $\frac{3}{4}; \frac{13}{20}; \frac{41}{60}; \frac{11}{75}; \frac{19}{25};$

2) $\frac{3}{4}; \frac{7}{8}; \frac{11}{12}; \frac{19}{20};$ 6) $\frac{1}{20}; \frac{1}{15}; \frac{1}{30}; \frac{1}{4}; \frac{1}{6};$ 10) $\frac{17}{20}; \frac{1}{150}; \frac{7}{40}; \frac{11}{15}; \frac{3}{10};$

3) $\frac{2}{5}; \frac{7}{10}; \frac{13}{15}; \frac{9}{20};$ 7) $\frac{5}{24}; \frac{7}{18}; \frac{3}{40}; \frac{11}{20};$ 11) $\frac{3}{8}; \frac{11}{30}; \frac{37}{60}; \frac{19}{40}; \frac{43}{72};$

4) $\frac{5}{6}; \frac{7}{9}; \frac{1}{4}; \frac{2}{3};$ 8) $\frac{13}{24}; \frac{17}{36}; \frac{7}{40}; \frac{9}{60};$ 12) $\frac{7}{50}; \frac{31}{80}; \frac{13}{360}; \frac{23}{144}.$

41. Tajə drəʙjas piьş $\frac{5}{6}; \frac{8}{9}; \frac{11}{11}; \frac{7}{8}$ kodi loə medşa ьʒьd da medşa içət?

42. Tajə drəʙjas piьş $\frac{217}{360}; \frac{7}{8}; \frac{47}{60}; \frac{17}{20}; \frac{11}{18}; \frac{67}{72}$ kodi loə medşa ьʒьd da medşa içət?

43. Stav mu maţerikьsьş Jevropa ʙoştə $\frac{1}{16}$ jukənsə, Azija dijasnas—$\frac{1}{3}$ jukənsə, Afrika—$\frac{1}{5}$ jukənsə, Amerika—$\frac{1}{4}$ jukəncə, Avstralija—$\frac{1}{19}$ jukənsə, Antarktida—$\frac{1}{10}$ jukənsə. Tajə şvet jukənjasьş ьda petkədlan ьdjassə kolə radən teçnь gьrьşʒьkşaņьs zavodiţəməm.

44. Əţi roʙoçəj uʒ vermə pomavnь 25 çasən, məd—20 çasən a kojməd—18 çasən. 1) Ķuɛəm jukən as uʒьsьş mədas vəçnь 1 çasən ʙьd roʙoçəj? 2) Stavsə kolə petkədlьnь əţi znamenaţeļa drəʙən.

45. Ətmьnda kadən əţi masiņistka perepisitis $\frac{11}{18}$ jukən stav rukopişşьs, məd masiņistka $\frac{7}{12}$ da kojməd $\frac{8}{15}$. Ķuɛəm masiņistka perepisitis medşa ədjə?

> **Lьdlьş çaşt da sijə çaşt şerti ʙьdsaьd korşəm.**

46. Ķolə korşnь:

1) 30 lьdьş $\frac{1}{2}$; 4) $\frac{1}{5}$ jukən 135 lьdьş;

2) 44 lьdьş $\frac{1}{4}$; 5) $\frac{1}{12}$ jukən 180 lьdьş;

3) 18 lьdьş $\frac{1}{3}$; 6) $\frac{1}{15}$ jukən 300 lьdьş.

47. Ķolə korşnь:

1) 5 lьdьş $\frac{1}{2}$; 3) 11 lьdьş $\frac{1}{4}$; 5) 15 lьdьş $\frac{1}{7}$

2) 10 lьdьş $\frac{1}{3}$; 4) 12 lьdьş $\frac{1}{5}$; 6) 180 lьdьş $\frac{1}{9}$

48. Ķolə korşnь:

1) $\frac{2}{3}$ jukən 9-ьş; 6) $\frac{5}{6}$ jukən 42-ьş; 11) $\frac{13}{18}$ jukən 144-ьş;

2) $\frac{3}{4}$ jukən 20-ьş; 7) $\frac{12}{7}$ jukən 28-ьş 12) $\frac{17}{21}$ jukən 105-ьş;

3) $\frac{3}{5}$ jukən 35-ьş; 8) $\frac{7}{10}$ jukən 140-ьş; 13) $\frac{14}{23}$ jukən 486-ьş;

4) $\frac{5}{9}$ jukən 27-ьş; 9) $\frac{11}{15}$ jukən 75-ьş; 14) $\frac{19}{27}$ jukən 405-ьş;

5) $\frac{5}{13}$ jukən 65-ьş; 10) $\frac{9}{16}$ jukən 256-ьş; 15) $\frac{9}{13}$ jukən 195-ьş;

49. Ķolə korşnь;

1) $\frac{1}{8}$ jukən 17 ьş; 3) $\frac{4}{15}$ jukən 2-ьş; 5) $\frac{1}{9}$ jukən 9-ьş;

2) $\frac{3}{10}$ jukən 13-ьş; 4) $\frac{11}{17}$ jukən 425-ьş; 6) $\frac{3}{13}$ jukən 13-ьş;

50. Ķolə korşnь;

1) $\frac{1}{2}$ jukən $\frac{3}{5}$-ьş; 3) $\frac{1}{7}$ jukən $\frac{2}{3}$-ьş; 5) $\frac{1}{20}$ jukən $\frac{3}{4}$-ьş;

2) $\frac{1}{3}$ jukən $\frac{4}{7}$-ьş; 4) $\frac{1}{15}$ jukən $\frac{2}{11}$-ьş; 6) $\frac{1}{3}$ jukən $\frac{1}{3}$-ьş;

51. Ķolə korşnь:

1) $\frac{3}{5}$ jukən $6\frac{2}{3}$-ьş; 5) $\frac{7}{9}$ jukən $4\frac{1}{2}$-ьş. 9) $\frac{9}{25}$ jukən $20\frac{5}{6}$-ьş.

2) $\frac{4}{9}$ jukən $3\frac{3}{4}$-ьş; 6) $\frac{2}{3}$ jukən $2\frac{1}{4}$-ьş; 10) $\frac{11}{48}$ jukən $13\frac{1}{11}$-ьş.

3) $\frac{3}{11}$ jukən $3\frac{2}{3}$-ьş; 7) $\frac{7}{18}$ jukən $4\frac{1}{2}$-ьş; 11) $\frac{9}{17}$ jukən $15\frac{1}{9}$-ьş.

4) $\frac{3}{7}$ jukən $5\frac{1}{3}$ ьş; 8) $\frac{3}{50}$ jukən $3\frac{1}{2}$-ьş; 12) $\frac{8}{15}$ jukən $14\frac{1}{16}$-ьş.

52. Ķodьs ьʒьdʒьk: 180-lən $\frac{5}{9}$ jukənьs ali 195-lən $\frac{7}{13}$ jukənьs?

53. Ķodьs ьʒьdʒьk: 868-lən $\frac{15}{28}$ jukənьs ali 500-lən $\frac{103}{125}$ jukənьs?

54. Ķьmьn metr loə $\frac{9}{125}$ *km*?

55. Ķьmьn granim loə $\frac{7}{40}$ *kg*?

56. Ķьmьn santimetr loə $\frac{13}{50}$ *m*?

57. Ķьmьn kvadratnəj metr loə $\frac{17}{125}$ *gaьn*?

58. Ьʒьdə loə 66 *m* ьʒda okruznoştlən diametrьs, kor diametr-ьsiən kuztaьs vek $\frac{7}{22}$ jukən okruznoşt ьʒda şerti?

59. Ətl polkьn 30 stankəvəj pulemjot, a məd polkьn pervoj şertiьs $\frac{5}{6}$ jukənьs. Кьmьn pulemjot məd polkas?

60. Stav velədçьş lьdьs skolaьn 480 mort. Na piьş $\frac{3}{5}$ jukənьs zonçelad. Кьmьn zon çelad velədçə skolaьn?

61. Žьrpьekəslən kuztaьs 9 *m*; kolə tədmavnь tajə komnatalьş mukəd razmerjassə, kor mi tədam, mьj paştaьs loə $\frac{2}{3}$ kuztaьslən, a sudtaьs — $\frac{7}{12}$ kuztaьslən?

62. FZU-ьn velədçьşьs 450 mort. Pervoj gruppaьn stav velədçьşşьs velədçə $\frac{2}{5}$ jukənьs, məd gruppaьn pervoj gruppaьn şertl—$\frac{5}{9}$ jukənьs, a mukədьs velədçənь 3 gruppaьn. Кьmьn velədçьş ьd gruppaьn?

63. Turkestano—Şiвьrskəj kərttujlən (Turkşiв) kuztaьs loə 1500 *km*. Kərttujlən $\frac{3}{4}$ jukənьs munə Kasakstan pьr, $\frac{1}{10}$ jukənьs Kirgizskəj ASSR pьr, a kolas kuztaьs munə Şiвьrskəj kraj pьr. Kolə tedmavnь, kьmьn kilometr kərttuj nuzalə Kazakstan pьr, Kirgizskəj ASSR pьr da Şiвьrskəj kraj pьr?

64. Sovxozlən stav viз-muьs 600 ga. Sь piьş vər uiьn $\frac{1}{5}$ jukənьs, mujas uiьn—$\frac{2}{3}$ jukən, a mukədьs viзjas uiьn. Unaə mestasə вoştənь viзjasьs?

65. Skət vədltan sovxoz stav jəvşьs $\frac{3}{5}$ jukənsə mədədə karə. Kolə tədmavnь, unaə вьdlun sovxoz mədədə jəvsə karə, kor mi tədam, mьj məsjaslən lunja lьştəmьs—4200 l?

66. Saxarnəj şveklaьn (şəkta şertl) $\frac{3}{20}$ jukənьs saxar. Kolə tədmavnь, unaə loə saxarьs 540 centner şveklaьş?

67. Kolxozlən muьs kujim pelьn. Ətiklaьn—45 *ga*, mədlaьn pervoj şertl $\frac{2}{3}$ jukənьs, a kojmədas pervoj kьk mu ьsda şertl $\frac{2}{3}$ jukənьs. Кьmьn gektar loə kojməd mestaas?

68. Kolə korşnь seeəm lьd, kodlən noləd jukənьs loə—18.

69. Kolə korşnь seeəm lьd, kodlən $\frac{2}{5}$ jukənьs loə 24?

70. Kolə korşnь seeəm lьd, kodlən:

1) $\frac{3}{4}$ jukənьs loə 9; 4) $\frac{17}{25}$ jukənьs—136;

2) $\frac{1}{11}$ jukənьs—14; 5) $\frac{7}{30}$ jukənьs—28;

3) $\frac{6}{13}$ jukənьs—18; 6) $\frac{24}{35}$ jukənьs—264;

71. Korşnь seeəm lьd, kodlən:

1) $\frac{3}{5}$ jukənьs loə 7; 2) $\frac{3}{9}$ jukənьs—2;

3) $\frac{5}{7}$ jukənьs—4;
5) $\frac{15}{43}$ jukənьs—26;
4) $\frac{11}{15}$ jukənьs— 6;
6) $\frac{11}{19}$ jukənьs—44.

72. Ķorşnь seєəm lьd, kodlən:

1) $\frac{1}{3}$ jukənьs loə $\frac{5}{17}$;
2) ? ukən ьз — $\frac{5}{9}$;
3) $\frac{3}{4}$ jukənьs — $\frac{8}{15}$;
4) $\frac{7}{8}$ jukənьs -- $3\frac{3}{5}$;
5) $\frac{5}{9}$ jukənьs — $2\frac{6}{7}$;
6) $\frac{19}{20}$ jukənьs — $15\frac{1}{3}$.

73. Tədtəm lьdlən $\frac{5}{9}$ jukənьs loə $7\frac{1}{7}$. Kolə tədmavnь tədtəm lьdsə.

74. Tədtəm lьđlən $\frac{19}{20}$ jukənьs loə $7\frac{1}{8}$. Ķolə tədmavnь tajə lьdsə.

75. Ķolə tədmavnь x, kor mi tədam, mьj:

1) $\frac{3}{8}x = 12$;
2) $\frac{4}{5}x = 16$;
3) $\frac{7}{15}x = 28$;
4) $\frac{11}{20}x = 44$;
5) $\frac{12}{17}x = 5$;
6) $\frac{5}{14}x = 13\frac{1}{3}$;
7) $\frac{3}{25}x = \frac{3}{5}$;
8) $\frac{113}{250}x = \frac{226}{25}$
9) $\frac{13}{17}x = 5\frac{5}{51}$;
10) $\frac{6}{7}x = \frac{6}{7}$;
11) $\frac{5}{9}x = 2\frac{4}{9}$;
12) $1\frac{7}{11}x = 4\frac{1}{7}$.

76. Zavod lezis 96 parovoz, tajə loə zakazlən səmьn-na $\frac{3}{4}$ jukənьs. Ķolə tədmavnь, ьзьdə vəli zakazьs?

77. Zakazlən $\frac{4}{5}$ jukənьs vəçəma 28 lunən. Ķьmьn lunən estas zakazьs stavnas?

78. Ķolxozlən kəзəma 100 *ga*, tajə loə stav kolxoznəj mubslən $\frac{5}{7}$ jukənьs. Unaə stav muьs kolxozьslən?

79. Ņiga vьlə me mьnti 2 sajt da 20 ur, stav şəmьş $\frac{4}{11}$ pajsə. Unaə vəli menam stav şəməj?

80. Ķlassьn pukalis 28 mort; tajə loə $\frac{7}{8}$ jukənьs gruppaьn velədçьş lьd şerţi. Ķьmьn mort velədçə gruppaas?

81. Ķolə tədmavnь, unaə əţi çasən munə pojezd; mi tədam, mьj $\frac{5}{6}$ çasьn sijə vəçə 35 *km*.

82. Ḑetaļ təçitəm uзlьş tokar estədis $\frac{7}{12}$ jukənsə, seşşa artalis, mьj nəsta-kə uзalas 25 minut, ḑetaļ təçitəm зikəз estas. Unaə munə kadьs ḑetaļsə təçitəm vьlə?

83. Ķor şəmlьş lois viзəma $\frac{5}{24}$ jukənsə, koļasьs lois 76 sajt. Unaə vəli stav şəmьs viztəзьs?

84. Ķor kņigalьş lois lьdḑəma $\frac{2}{9}$ jukənsə, koļi lьdḑьtəm nəsta 95 ļistbok. Ķьmьn ļistbok vəli tajə kņigaas?

85. Ķьk plətņik uzalənь ətlaьn. Əţikьs vəçis stav uзьslьş $\frac{3}{4}$ jukənsə, a mədьs vəçis səmьn koļas uзsə. Unaənə vois kьknan plətņikьslь şəm, kor pervojьs boştis şəmsə 16 sajtən unзьk, məd dorşьs?

86. Saxarnəj pesokьş rafinad vəçigən pesokьs asşьs şəktasə vostə $\frac{2}{15}$ jukən. Una-ə kovmas boştnь saxarnəj pesoksə, medьm vəçnь 52 *kg.* rafinad?

87. Ķolə korşnь taeəm lьd, kodlən $\frac{1}{5}$ jukənьs loə 34 lьd $\frac{2}{5}$ jukən ьзda?

88. Ķolə korşnь taeəm lьd, kodlən $\frac{2}{3}$ jukənьs loə 240 lьd $\frac{3}{4}$ jukən ьзda?

Drəbjas sodtaləm.

89. Ķolə sodtьnь taeəm lьdjas (gizavtəg):

1) $3\frac{2}{5}+\frac{3}{5}+3$; 2) $7\frac{4}{5}+6\frac{1}{5}$;

3) $1\frac{6}{7}+2\frac{5}{7}+3\frac{4}{7}+4\frac{3}{7}+5\frac{2}{7}$;

4) $1\frac{1}{55}+2\frac{4}{55}+3\frac{9}{55}+4\frac{16}{55}+5\frac{25}{55}$.

90. Sodtьnь gizavtəg:

1) $\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$; 5) $\frac{1}{2}+\frac{2}{5}$; 9) $\frac{2}{3}+\frac{5}{6}$;

2) $\frac{1}{2}+\frac{3}{8}$; 6) $\frac{1}{3}+\frac{1}{4}$; 10) $\frac{3}{4}+\frac{1}{6}$;

3) $\frac{1}{2}+\frac{1}{3}$; 7) $\frac{1}{3}+\frac{1}{5}$; 11) $3\frac{1}{4}+1\frac{1}{2}$;

4) $\frac{1}{2}+\frac{2}{3}$; 8) $\frac{2}{3}+\frac{1}{6}$; 12) $1\frac{1}{3}+3\frac{1}{6}$.

91. Sodtьnь so kueəm lьdjas:

1) $\frac{2}{5}+\frac{3}{7}$; 3) $\frac{1}{7}+\frac{1}{9}$; 5) $\frac{5}{16}+\frac{1}{4}$;

2) $\frac{5}{9}+\frac{3}{4}$; 4) $\frac{3}{5}+\frac{1}{6}$; 6) $\frac{1}{64}+\frac{1}{25}$;

7) $\frac{4}{9}+\frac{11}{15}$; 13) $\frac{1}{2}+\frac{1}{4}+\frac{1}{8}$; 19) $\frac{7}{11}+\frac{4}{33}+\frac{3}{4}$;

8) $\frac{7}{10}+\frac{19}{25}$; 14) $\frac{7}{30}+\frac{2}{15}+\frac{1}{6}$; 20) $\frac{7}{720}+\frac{31}{144}+\frac{53}{360}$;

9) $\frac{7}{30}+\frac{11}{36}$; 15) $\frac{5}{12}+\frac{2}{5}+\frac{3}{4}$; 21) $\frac{17}{16}+\frac{19}{80}+\frac{29}{40}$;

10) $\frac{1}{3}+\frac{4}{7}+\frac{3}{4}$; 16) $\frac{4}{9}+\frac{3}{10}+\frac{1}{2}$; 22) $\frac{2}{5}+\frac{8}{15}+\frac{7}{9}+\frac{2}{3}$;

11) $\frac{1}{7}+\frac{2}{3}+\frac{1}{2}$; 17) $\frac{5}{8}+\frac{1}{10}+\frac{7}{25}$, 23) $\frac{3}{5}+\frac{2}{15}+\frac{5}{7}+\frac{4}{21}$,

12) $\frac{2}{9}+\frac{1}{4}+\frac{3}{5}$; 18) $\frac{6}{7}+\frac{41}{42}+\frac{5}{12}$, 24) $\frac{3}{4}+\frac{5}{6}+\frac{7}{8}+\frac{13}{24}$,

25) $\frac{1}{3}+\frac{5}{6}+\frac{7}{9}+\frac{17}{18}+\frac{13}{36}$;

26) $\frac{9}{20}+\frac{59}{180}+\frac{14}{15}+\frac{8}{9}+\frac{23}{30}$;

27) $\frac{9}{10}+\frac{3}{5}+\frac{1}{2}+\frac{13}{20}+\frac{24}{25}+\frac{37}{50}+\frac{3}{4}$;

28) $5+\frac{3}{16}+\frac{5}{24}$;

29) $\frac{4}{81}+3\frac{13}{27}+2$;

30) $1\frac{1}{2}+4\frac{1}{4}+3\frac{1}{4}$;

31) $8\frac{5}{9}+2\frac{7}{18}+6\frac{11}{36}$;

32) $\frac{3}{4}+12\frac{2}{5}+21\frac{17}{30}+19\frac{17}{60}$;

33) $10\frac{37}{80}+2\frac{19}{48}+1\frac{5}{32}+7\frac{1}{96}$;

34) $4\frac{3}{8}+\frac{15}{16}+7\frac{17}{60}+15\frac{41}{64}$;

35) $6\frac{47}{150}+1\frac{19}{120}+5\frac{9}{40}+4\frac{91}{300}$;

36) $7\frac{11}{100}+8\frac{7}{125}+5\frac{41}{75}+10\frac{23}{150}+8\frac{9}{50}$;

37) $3\frac{233}{720}+7\frac{77}{576}+27\frac{67}{320}$;

38) $5\frac{109}{945}+4\frac{89}{126}+\frac{151}{189}+12\frac{277}{315}$.

92. Voinskəj çaşt pervoj çasьn munis $3\frac{4}{5}$ *km.*, məd çasas—$4\frac{3}{8}$ *km.* kojməd çasas—$4\frac{1}{4}$ *km*, ņoļəd çasas—$3\frac{7}{10}$ *km.* Ķьmьn kilometr munis voinskəj çaşt ņoļ çasən?

93. Sovxozьn mu ulьn $375\frac{1}{5}$ *ga*, viз ulьn $93\frac{1}{2}$ *ga*, vər ulьn $41\frac{3}{8}$ *ga*. Ķьmьn gektar stav muьs sovxozlən?

94. Ķolə tədmavnь troxļiņejnəj viņtovka patronlьş şəktasə; gilzalən şəktaьs—$9\frac{4}{5}$ g., zaradlən şəktaьs—$3\frac{1}{4}$ g. a puļalən şəktaьs—$9\frac{1}{2}$ g.

95. Vəçəma ʙronzovəj otļivka. Ta ʙьlə viʒəma gərd ьrgən $37\frac{4}{5}$ kg, cink—$4\frac{19}{20}$ kg, ozьş $2\frac{1}{4}$ kg. Ķolə tədmavnь otļivkalьş şəktasə.

96. Porok vəçşə ʒomьş, şeraьş da şeļitraьş. Porok vəçəm ʙьlə vəli ʙoştəma $6\frac{3}{4}$ *kg* ʒom, $3\frac{3}{5}$ *kg* şera da $34\frac{13}{20}$ *kg* şeļitra. Ķьmьn kilogramm porok taş artmas?

97. Ķueəm vəli kuʒtaьs staļnəj prutlən, kor sijə ņoļ peļə vundisnь da artmisnь ʒo kueəm torjas: $16\frac{1}{2}$ *sm*, $19\frac{5}{16}$ *sm*, $10\frac{3}{16}$ *sm* da 18 *sm*. Ta ʙərьn ķoļasьs prutlən ķoļi $4\frac{3}{5}$*sm*?

98. Ķolə tədmavnь kerkalьş ʒuʒtasə. Ulьs sudtaьs $4\frac{1}{4}$ *m.* məd sudtaьs pervoj şerti $\frac{1}{2}$ *m* ʒuʒьdʒьk, a kojməd sudtaьs məd şertiьs $\frac{3}{10}$ *m* ʒuʒьd.

99. Şiktsa skolalən ogorod ulьn $\frac{3}{20}$ *ga*, sad [ulьn $\frac{9}{4}$*gaən* mestaьs ьзьdзьk, a strəjвajas ulьn—$\frac{1}{10}$ *ga*. Ьзьdə mesta вoştə skolaьs sadnaş da ogorodnas ətlaьn?

100. Ssьpnəj punktə vit lunən vajalisnь saвdi: pervoj lunnas vajisnь--13$\frac{1}{2}$ c, mədas—9$\frac{3}{5}$ *c* unзьk, kojməd lunas—18$\frac{1}{4}$ *c*, ŋoļəd lunas kojməd lun şerti 6$\frac{7}{10}$ c unзъk, a vitəd lunas—23 c. Unaə saвdi çukərmis vit lunən?

101. Broŋevəj avtomobiļ vьvsa 67 miļimetrəvəj puska fugasnəj granata zaradlən şəktaьs—$\frac{2}{3}$ *kg*, a aslas granatalən şəktaьs, zarad şerti, loə 6$\frac{2}{15}$ *kg* şəkьdзьk. Kolə tədmavnь granatalьş şəktasə.

102. Kolə məda-məd dinas sodtavnь ŋoļ lьd: pervojьs—70$\frac{13}{24}$, mədьs, pervoj şerti 11$\frac{19}{36}$ ьзьdзьk, kojmədьs, məd şerţiьs 15$\frac{17}{20}$ ьзьdзьk, ŋoļədьs kojməd şerţiьs 1$\frac{1}{20}$ ьзьdзьk.

103. Kolə tədmavnь ŋoļveşkьd peļesa mulьş ьзdasə, kuzţaьs-kə sьlən 219$\frac{3}{4}$ metrən, paşta şerţiьs loə ьзьdзьk, a paştaьs—80$\frac{2}{5}$*m*.

104. Kolə korşnь seeəm lьd, medьm sijə 7$\frac{11}{12}$dorьş 3$\frac{7}{18}$ -ən vəli ьзьdзьk.

105. Kolə korşnь seeəm lьd, medьm sijə 2$\frac{1}{3}$ dorьş 3$\frac{1}{4}$ ən vəli ьзьdзьk.

106. Kьk lьdlən raznoşţьs—3$\frac{2}{7}$, a çintьşlьdьs—4$\frac{2}{3}$. Kolə tedmavnь çintanlьdsə.

107. Kueəm lьdьş kolə çintьnь 5$\frac{1}{11}$, medьm koļasьs loə 11$\frac{1}{5}$?

108. Kьk lьdlən raznoşţьs loə 9$\frac{3}{11}$, a çintьşlьdьs—11$\frac{9}{55}$. Kolə tədmavnь çintanlьdsə.

109. Roвoçəj pərvoj lunə stav uşşьs vəçis $\frac{1}{5}$ jukənsə; məd lunə —$\frac{1}{10}$ jukənsə, a kojməd lunə—$\frac{1}{15}$jukənsə. Kьmьnəd jukənsə uslьş vəçis 3 lunən?

110. Əţi masiŋistka rukopiş vermə peçatajtnь 6 çasən, məd masiŋistka—8 çasən. Mədasnь-kə najə əteəe peçatajtçьnь, kueəm jukəd rukopişlьş vermasnь vəçnь 1 çasən?

111. Ŋerp visan вak, pervoj nasosən-kə kaçajtnь, tьrə 16 minutən, məd nasosən-kə—15 *min.*, a kojməd nasosən-kə—18 *min.* Kueəm jukən вaklən loə tьrəma, kor 1 minut dьra kaçajtasnь əteəe kujimnan nasosnas?

112. Şəmlьş-kə kojməd da ꞑoļəd jukənsə ətlaalan, loə 84 sajt. Ta şerţi kolə tədmavnь, unaə stav şəmьs.

113. Kьk pojezd topja stancijajasşaꞑ petisnь məda-mədьslь panьd. Pervoj pojezdьs stav tajə tujsə vermə munnь 24 minutən, a mədьs—36 minutən. Kuєəm tuj jukən ьsdaən najə məda-mədlaꞑьs matьşmasnь 6 minutaən?

114. Kuєəm lьdьş kolə çintьnь $1\frac{1}{4}$, medьm koļasas loi lьd $\frac{9}{14}$; $\frac{5}{28}$ da $\frac{3}{7}$ drəвjas summa ьsda?

115. Mьj loas summakəd, əţi sodtanlьd dinas-kə sodtan $2\frac{1}{2}$, a məd dinas—$3\frac{1}{3}$? Əţi sodtanlьd dinas-kə sodtan $2\frac{7}{15}$, a məd dinas—$3\frac{11}{12}$?

116. Tədtəm lьdьş kьk pəv çintьnь $2\frac{1}{4}$-ən, kujim pəv çintisnь $\frac{1}{8}$-ən da kьk pəv çintisnь $\frac{2}{3}$-ən, ta вərьn raznoştьn koļi $3\frac{11}{24}$. Kolə tədmavnь tədtəm lьdsə.

Drəвjasəs çintaləm

117. Kolə çintьnь drəвjas:

1) $3\frac{5}{9}-3\frac{4}{9}$; 3) $1-\frac{5}{8}$; 5) $1-\frac{999}{1000}$;

2) $4\frac{5}{12}-3\frac{4}{12}$; 4) $1-\frac{17}{50}$; 6) $3-\frac{2}{3}$;

7) $4-\frac{1}{8}$; 11) $33-12\frac{11}{15}$; 15) $2\frac{1}{4}-1\frac{3}{4}$;

8) $59-\frac{5}{17}$; 12) $1\frac{1}{3}-\frac{2}{3}$; 16) $3\frac{4}{9}-2\frac{8}{9}$;

9) $143-\frac{502}{703}$; 13) $1\frac{2}{5}-\frac{3}{5}$; 17) $7\frac{2}{5}-3\frac{4}{5}$;

10) $8-7\frac{2}{3}$; 14) $32\frac{5}{18}-\frac{11}{18}$; 18) $16\frac{4}{15}-7\frac{14}{15}$.

118. Kolə çintьnь drəвjas:

1) $\frac{1}{4}-\frac{1}{7}$; 8) $\frac{35}{36}-\frac{5}{6}$; 15) $\frac{11}{24}-\frac{5}{168}$;

2) $\frac{4}{9}-\frac{2}{5}$; 9) $\frac{1}{4}-\frac{5}{24}$; 16) $\frac{5}{6}-\frac{3}{4}$;

3) $\frac{3}{5}-\frac{2}{17}$; 10) $\frac{1}{2}-\frac{1}{250}$; 17) $\frac{11}{15}-\frac{23}{36}$;

4) $\frac{8}{11}-\frac{5}{12}$; 11) $\frac{1}{9}-\frac{10}{99}$; 18) $\frac{19}{24}-\frac{11}{30}$;

5) $\frac{3}{4}-\frac{1}{2}$; 12) $\frac{5}{18}-\frac{11}{90}$; 19) $\frac{7}{20}-\frac{5}{18}$;

6) $\frac{11}{12}-\frac{5}{6}$; 13) $\frac{7}{12}-\frac{53}{144}$; 20) $\frac{25}{42}-\frac{33}{56}$;

7) $\frac{13}{15}-\frac{3}{5}$; 14) $\frac{5}{16}-\frac{7}{256}$; 21) $28\frac{3}{4}-10\frac{2}{7}$;

22) $188\frac{4}{9} - 56\frac{3}{10}$;

23) $5\frac{5}{8} - 5\frac{1}{4}$;

24) $75\frac{8}{15} - 12\frac{7}{30}$;

25) $192\frac{5}{6} - 88\frac{5}{84}$;

26) $18\frac{5}{8} - 6\frac{5}{6}$;

27) $12\frac{1}{9} - 8\frac{16}{21}$;

28) $50\frac{7}{24} - 49\frac{31}{36}$;

29) $10\frac{59}{63} - 8\frac{37}{45}$;

30) $21\frac{74}{135} - 20\frac{35}{54}$;

31) $6\frac{121}{360} - 2\frac{123}{144}$.

119. Resitnь indəm ɖejstvijəjassə:

1) $10\frac{5}{6} + \left(5\frac{1}{3} - 2\frac{1}{6}\right)$;

2) $4\frac{5}{12} + 13\frac{4}{5} - 5\frac{5}{6}$;

3) $12\frac{3}{4} - 6\frac{7}{8} + 4\frac{1}{2} - 1\frac{2}{3}$;

4) $\frac{13}{84} - \frac{4}{35} + \frac{11}{70} - \frac{7}{60}$;

5) $\left(\frac{11}{15} - \frac{3}{10}\right) + \left(\frac{7}{25} - \frac{3}{100}\right)$;

6) $\left(\frac{13}{18} - \frac{5}{36}\right) + \left(\frac{29}{72} - \frac{1}{24}\right)$;

7) $\left(25\frac{7}{9} - 8\frac{3}{4}\right) - \left(13\frac{5}{12} + 2\frac{11}{18}\right)$;

8) $\left(3 - \frac{5}{6}\right) + \left(1 - \frac{7}{12}\right) + \left(5 - \frac{7}{12}\right)$;

9) $\left(3\frac{1}{20} - 1\frac{11}{16}\right) - \left(\frac{131}{144} - \frac{17}{30}\right)$;

10) $\left(20 - 19\frac{3}{4}\right) + \left(17\frac{3}{4} - 17\right) + \left(2\frac{1}{2} - \frac{17}{24}\right)$;

11) $12\frac{7}{8} - 3\frac{1}{2} + 10\frac{5}{6} - 1\frac{4}{5} + 8\frac{3}{8} - 7\frac{1}{5} + 1\frac{11}{12} - 2\frac{3}{8}$;

12) $\left(64\frac{2}{3} + 3\frac{1}{8}\right) - \left(7\frac{1}{2} + 4\frac{1}{4} + 6\frac{1}{6} - 8\frac{1}{8}\right)$;

13) $24\frac{3}{4} - \left(12\frac{5}{9} - 4\frac{7}{8} + 1\frac{5}{12}\right) - \left(13\frac{15}{16} - 10\frac{5}{9}\right) - 2\frac{13}{48}$

120. Təvartьra kьk jaɛeiklən şəktaьs $24\frac{5}{8}$ *k*g. Pervəj jaɛeiklən şəktaьs $19\frac{4}{5}$ *k*g. Ⱪьmьn kilogramm şəkta məd jaɛeikьs? (artməm rezuļtatsə kolə prəveritnь).

121. Va tьra dozlən şəktaьs $3\frac{11}{12}$ *k*g, a tьrtəm dozlən şəktaьs $\frac{11}{10}$ *k*g. Unaə mədas veşitnь vaьs? (Ətvetsə kolə prəveritnь).

122. Təvarlən şəktaьs (ʙrutto) $20\frac{5}{10}$ *k*g, şetçə ɛəɛ pьrə upakovka şəkta. Upakovkaьslən şəktaьs torjən (taraьs) veşitə $1\frac{3}{4}$ *k*g. Ⱪolə tədmavnь təvarlьş çistəj şəktasə (ꞑetto).

123. Mulən verkəsьs va ulьn $\frac{167}{235}$-əd jukənьs. Ⱪuɛəm jukən ʙoştə suʙa?

124. Kьk sodtanlьdlən summaьs—$\frac{43}{180}$, əţi sodtanlьdьs loə $\frac{5}{36}$. Ⱪolə tədmavnь məd sodtanlьdsə.

125. Kьk lьdlən summaьs—$13\frac{3}{4}$; ətik sodtanlьdьs loə $9\frac{1}{6}$. Kolə korşnь məd sodtanlьdsə.

126. Unaə kolə sodtьuь $15\frac{2}{3}$ dinə, medьm loi $16\frac{5}{6}$?

127. Una vьlə-ə kolə ьsdədnь drəв$\frac{3}{11}$, medьm ətvetьn loə $1\frac{1}{11}$?

128. Una vьlə-ə kolə içətmədnь $9\frac{3}{7}$, medьm loas $6\frac{6}{7}$?

129. Unaənən $32\frac{7}{15}$ loə ьзьdзьk—$21\frac{7}{18}$-ьş?

130. Unaənən$136\frac{7}{30}$ loə içətзьk 250 ьş?

131. Unaənən$39\frac{1}{4}$ tonna gruz loə kokņidзьk $57\frac{3}{8}$ tonnaьş?

132. Çintanlьdьs—$\frac{7}{12}$, raznoştьs—$\frac{19}{48}$. Kolə tədmavnь çinьşlьdsə?

133. Sadlən formaьs veşkьdņoļpeļesa. Kuztaьs—$50\frac{1}{5}$ *m*, paştaьs kuzta şerţi $15\frac{1}{2}$ metrən vekņidзьk. Kuzə loə sad gəgərsa poeəsьs?

134. Medьm koştьnь viз, kodjisnь kujim kanava: pervoj kanavaьs $97\frac{3}{5}$ *m*. kuzta; mədьs—$104\frac{1}{2}$ *m*. kuzta, kojmədьs məd şerţi $18\frac{3}{4}$ *m*. loə зeņьdзьk. Kuzə loə kujimnan kanavalən ətlaьn boştəmən kuztaьs?

135. $10\frac{3}{4}$ *m* kuzta pəv piļitisnь kujim peļə. Əţi torlən kuztaьs—$2\frac{1}{2}$ *m*, mədlən—$3\frac{1}{4}$. Ьзьdə loə kuztaьs kojməd pəv torjьslən? (Tədmavnь kolə kьk nogən).

136. 60 *m* kuzta sutugaьş vundisnь kьkьş $9\frac{3}{4}$ *m*. da nəsta kujimьş vundisnь $10\frac{3}{5}$ *m-ən*. Unaə nəsta koļi sutugaьs?

137. Rotaьş otpuskə petis $\frac{3}{16}$ jukənьs, ta bərьn koļi 130 mort. Kьmьn mort vəli rotaьn?

138. 1 *kuв. sm* karaşin veşitə $\frac{4}{5}$ *g*., a 1 *kuв. sm* benzin veşitə $\frac{1}{10}$ *grammən* eeaзьk. Kolə tədmavnь, unaə mədas veşitnь doznas—ətlaьn 3 ļitr karaşin da 1 ļitr benzin, dozjьs-kə torjən veşitə $1\frac{4}{5}$ *kg*.

139. Vavizaninə ləşədəma kujim truba. Pervoj trubasə-kə voştan, vavizaninьs tьras 10 çasən, a mədsə-kə voştan—8 çasən, a kojmədsə-kə voştan stav vaьs bər petas vavizaninьş 5 çasən. Kolə tədmavnь, unaə sodas vavizaninə vaьs bьd çasьn, kor kujimnan trubaьs usalənь əteəe.

140. 6 *ga* ьзda viз ətik ьekьş vermə ьekьnь 8 lunən, məd ьekьş—10 lunən. Kьmьn gektarən pervoj ьekьşьs vermə unзьk ьekьnь məd dorşьs əţi lunən?

141. Roboçəj uз estədis ŋoļ lunən. Pərvoj lunas uзlən estis $\frac{3}{20}$ jukənьs, məd lunas—$\frac{7}{10}$, kojməd lunas—$\frac{3}{8}$. Kueəm jukən uзlьş vəçis ŋoļəd lunas?

142 .Unaənən ьзdas drəв $\frac{7}{10}$, kor kьknan lьd dinas sodtam 5-ən?

143. Unaənən içətmas drəв $\frac{17}{15}$, kor kьknan lьd dinas sodtam 9-ən?

144. Kolə korşnь taeəm lьd, medьm sijə vəli sь mьndaən içət $5\frac{5}{12}$ lьdьş, mьj mьndaən $3\frac{5}{9}$ loə $6\frac{1}{3}$-ьş içətзьk.

145. 44 sajt $\frac{3}{4}$ jukənьş kolə çintьnь $14\frac{3}{4}$ sajt da raznoştsə 10 pəv ьзdədnь.

146. Mьj loə kьk lьd summakəd, kor najə pijьş əţiksə ьзdədam $3\frac{1}{15}$ lьdən? Kor əţi sodtanlьdsə ьзdədam $3\frac{1}{15}$ lьdən, a mədsə—$5\frac{1}{3}$ lьdən. Kor əţi sodtanlьdsə içətmədam $4\frac{1}{10}$ lьdən, a mədsə içətmədam $3\frac{1}{5}$ lьdən. Kor əţi sodtanlьdsə ьзdədam $2\frac{3}{6}$ lьdən, a mədsə içətmədam $1\frac{1}{5}$ lьdən? Kor əţi sodtanlьdsə ьзdədam $7\frac{2}{5}$ lьdən, a mədsə içətmədam $7\frac{2}{5}$ lьdən?

147. Mьj loə summakəd, kor əţi sodtanlьdşьs çintam $9\frac{17}{72}$, a mədşьs çintam $12\frac{17}{24}$, a kojməd dinas sodtam $14\frac{29}{30}$?

148. Mьj loə raznoştkəd, kor çintanlьdsə ьзdədam $15\frac{2}{3}$-ən? Kor çintьşlьdsə içətmədam $10\frac{1}{6}$-ən? Kor çintanlьdsə içətmədam $15\frac{2}{3}$-ən? Kor çintьşlьdsə ьзdədam $10\frac{1}{6}$-ən.?

149. Mьj loə raznoştkəd, kor çintanlьdsə ьзdədam $\frac{3}{7}$ lьdən, a çintьşlьdsə—$\frac{1}{3}$ lьdən? Çintanlьdsə-kə içətmədam $\frac{2}{7}$ -ən, a çintьşlьdsə ьзdədam $\frac{4}{9}$-ən? Çintanlьdsə da çintьşlьdsə-kə ьзdədam (ļiвə içətmədam) $\frac{5}{11}$ lьdən?

150. Kolə tədmavnь tədtəm lьd:

$$x+3\frac{1}{5}=5\frac{2}{5}; \qquad x+13\frac{1}{19}=47\frac{4}{19};$$

$$4\frac{3}{8}+x=9\frac{1}{2}; \qquad \frac{1}{7}+x=\frac{5}{68};$$

Drəвjasəs əktəm.

151. Ķolə 5 pəv вздədnь $6\frac{2}{5}$.

152. Ķorşnь seɛəm lьd, medьm sijə $\frac{3}{8}$ drəвьş vəli 10 pəv вzьdзьk.

153. Ləşədnь zaɗaça, kodəs resitigas medьm kovmas sajtlьş $\frac{4}{25}$ jukənsə вoştnь 9 pəv; 180 sajtəs вoştnь $\frac{3}{4}$ pəv.

154. Ləşədnь seɛəm zaɗaça, kodəs resitigas mədьm kovmis 42 *kg*. əktьnь $\frac{5}{6}$ pəv.

155. $\frac{3}{4}$ kolə əktьnь $7\frac{1}{2}$ pəv; seşşa proizvedeņņəşьs $\frac{4}{15}$ jukənsə korşnь.

156. Ķorşnь so kuɛəm proizvedeņņəjas.

$\frac{2}{5}\cdot 6$;	$\frac{7}{15}\cdot 40$;	$3\frac{1}{5}\cdot 10\cdot 8$;	$6\cdot 1\frac{1}{2}$;	$24\cdot 1\frac{5}{96}$;
$\frac{5}{8}\cdot 9$;	$4\frac{2}{3}\cdot 6$.	$6\cdot\frac{2}{3}$;	$180\cdot 4\frac{2}{9}$;	$13\cdot 1\frac{7}{65}$;
$\frac{7}{11}\cdot 11$;	$\frac{15}{16}\cdot 24$;	$14\cdot\frac{5}{14}$;	$125\cdot 4\frac{1}{25}$;	$63\cdot 1\frac{4}{9}$.
$\frac{17}{72}\cdot 45$;	$41\frac{3}{5}\cdot 9$;	$25\cdot\frac{3}{10}$	$11\cdot 5\frac{3}{22}$;	
$\frac{13}{51}\cdot 17$;	$1\frac{1}{2}\cdot 4\cdot 17$;	$72\cdot\frac{17}{60}$;	$35\cdot 2\frac{13}{14}$;	

157. Ķolə artavnь so kuɛəm proizvedeņņəjas.

1) $\frac{5}{6}\cdot\frac{3}{10}$;	6) $3\frac{5}{6}\cdot\frac{8}{13}$;	11) $5\frac{1}{2}\cdot 8\frac{1}{11}$;
2) $1\frac{1}{3}\cdot 3\frac{1}{4}$;	7) $5\frac{5}{7}\cdot\frac{9}{20}$;	12) $\frac{8}{12}\cdot 2\frac{1}{12}$;
3) $\frac{5}{7}\cdot\frac{8}{11}$;	8) $\frac{63}{73}\cdot 12\frac{1}{6}$;	13) $18\frac{1}{3}\cdot 1\frac{2}{11}$;
4) $\frac{3}{4}\cdot 1\frac{1}{3}$;	9) $3\frac{5}{9}\cdot 4\frac{7}{8}$;	14) $\frac{3}{4}\cdot\frac{5}{6}\cdot\frac{8}{15}$;
5) $\frac{2}{11}\cdot 1\frac{5}{6}$;	10) $20\frac{1}{4}\cdot 20\frac{5}{9}$;	15) $\frac{4}{5}\cdot\frac{3}{8}\cdot\frac{3}{5}\cdot\frac{3}{4}\cdot\frac{2}{3}$;

16) $2\frac{1}{2}\cdot 1\frac{3}{4}\cdot 1\frac{1}{3}\cdot 2\frac{2}{3}$;	20) $3\frac{1}{2}\cdot 8\frac{1}{3}\cdot\frac{3}{25}\cdot 5\cdot 6\frac{1}{4}\cdot 16$:
17) $2\frac{1}{2}\cdot 5\frac{2}{5}\cdot 2\frac{1}{11}$;	21) $1\frac{1}{24}\cdot 3\frac{1}{8}\cdot\frac{8}{15}\cdot 3\frac{7}{9}\cdot 1\frac{15}{17}$;
18) $22\frac{1}{5}\cdot\frac{5}{37}\cdot\frac{2}{3}$;	22) $\frac{5}{14}\cdot 2\frac{22}{25}\cdot\frac{7}{12}\cdot 7\frac{1}{5}\cdot 2\frac{7}{10}$;
19) $12\frac{1}{4}\cdot 3\frac{1}{3}\cdot 2\frac{2}{5}$;	23) $4\frac{2}{7}\cdot\frac{56}{135}\cdot 22\frac{10}{11}\cdot 3\frac{3}{8}\cdot\frac{25}{28}$.

158. $\frac{3}{5}$; $\frac{7}{8}$ da $\frac{12}{25}$ drəвjaslьş summasə kolə вздədnь $33\frac{1}{3}$ pəv.

159. $\frac{3}{4}$; $\frac{2}{7}$ da $\frac{5}{6}$ drəɛjaslьş summasə kolə əktьnь 21 pəv.

160. Ķolə tədmavnь $\frac{3}{5}$ jukənsə $4\frac{5}{12}$ da $3\frac{11}{36}$ lьdjas raznoştlьş.

161. Ķolə reꞩajtnь tajə primerjassə:

1) $\left(\frac{3}{4}+\frac{5}{6}\right)\cdot 3+\left(\frac{5}{6}-\frac{3}{4}\right)\cdot 4;$

2) $\left(2\frac{3}{5}+1\frac{5}{7}\right)\cdot 14-\left(2\frac{1}{2}-\frac{3}{8}\right)\cdot 4;$

3) $\left(\frac{2}{3}+\frac{5}{8}-\frac{11}{12}\right)\cdot 5\frac{1}{3};$

4) $\left(1\frac{4}{9}+2\frac{}{6}5-2\frac{}{4}\right)\cdot\left(2\frac{1}{2}-\frac{11}{14}\right);$

5) $\left(2\frac{1}{2}-1\frac{3}{8}\right)\cdot\left(3\frac{1}{2}-\frac{5}{6}\right)\cdot 1\frac{1}{3};$

6) $\left(\frac{5}{18}+\frac{7}{12}+\frac{4}{9}\right)\cdot\left(1-\frac{29}{47}\right)\cdot\left(1\frac{1}{4}-\frac{17}{20}\right);$

7) $\left(40\frac{7}{15}-29\frac{8}{35}\right)\cdot 28-8\frac{4}{7}\cdot 4\frac{1}{5};$

8) $\left(\frac{4}{5}\cdot\frac{1}{2}+1\frac{10}{17}\cdot\frac{3}{5}-\frac{2}{3}\cdot\frac{9}{17}\right)\cdot 7\frac{3}{4};$

9) $\frac{1}{4}\cdot\frac{19}{4}\cdot\frac{16}{57}+\left(4\frac{1}{4}+1\frac{2}{3}\right)\cdot\frac{16}{71}+\frac{2}{27}\cdot 4\frac{1}{2};$

10) $\left(2\frac{5}{6}-\frac{3}{4}-1\frac{1}{10}+\frac{8}{15}\right)\cdot 4\frac{1}{2}\cdot\left(1\frac{5}{12}-\frac{1}{2}\right).$

162. Tədmavnь kvadratlьş ploꞩeaḑsə, kor sьlən bokьs ravņajtçə $4\frac{1}{5}$ *dm*? $\frac{3}{8}$ *dm*?

163. Veşkьd ņolpeļesa formaa mulən kuẕtaьs $1\frac{1}{8}$ *km*, a paştaьs—$\frac{4}{5}$ *km*. Ķolə tədmavnь tajə mulsьş ploꞩeaḑsə.

164. Ceļşij graduşņik şerţi ѳьd gradus ravņajtçə $\frac{4}{5}$ graduslь Remojur graduşņik şerţi. Кьтьn gradus loə Reomjur şerţi, kor Ceļşija graduşņik petkədlə $22\frac{1}{2}^{0}$?

165. Pojezd çasən munə 45 *km*. Кьтьn kilometr munas pojezd 4 çasən? $\frac{4}{5}$ çasən? $1\frac{2}{3}$ çasən? $4\frac{1}{15}$ çasən?

166. Ꞩərkoḑḑema əţi minut kadьn kəļəsa vəçə $27\frac{5}{6}$ kьeovtas. Кьтьn pəv bergədças kəļəsa 3 çasən? $1\frac{1}{4}$ çasən? $\frac{2}{3}$ çasən?

167. Okruẕnoşţlən kьeovtas vizьs, ḑiametr şerţi, ovlə $3\frac{1}{7}$ pəv kuẕsьk. Ьзьdə loə okruẕnoştьs parovoz kəļəsalən, kor sьlən ḑiametrьs 5 *m*? Kor ḑiametrьs $1\frac{4}{5}$ *m*?

168. Əţi çasən truba pьr petə $470\frac{1}{2}$ *l*. va. Unaə va petas tajə trubaьs pьr: 1) 2 çasən? 2) $4\frac{1}{5}$ çasən? 3) 24 min? 4) 42 min?

169. Əsinlən kuztaьs 2 *m*, a paştaьs-kuztaьslən $\frac{2}{5}$ jukənьs. Kolə tədmavnь əsinlьş ploseadsə.

170. Saxarnəj şveklaьn $\frac{3}{20}$ pajьs (ves şerţi) saxar. Una-ə saxar kutə as pьekas 680 *c*. şvekla?

171. Vəçəma splav (kiştəm) ozьşьş da surmaьş. Splav vəçigən surma pьris $\frac{3}{17}$ ozьş paj mьnda. Unaə loə tajə splavьslən şektaьs, kor mi tədam, mьj ozьssə vəli boştəma $27\frac{1}{5}$ *kg*?

172. Ţipografskəj srift vəçənь şvineç da surma splavьş. Surmaьs puktьşşə $\frac{5}{16}$ şvineç paj mьnda. Unaə mədas veşitnь tajə splavьs, kor şvineçsə vəli boştəma $33\frac{1}{3}$ *kg*?

173. Veşkьdnolpeļesa formaa sadlən kuztaьs—$170\frac{1}{2}$ *m*, a paştaьs, kuzta şerţi,—$\frac{7}{11}$ paj. Kolə tədmavnь sadlьş paştasə.

174. 1 *km* munigən parovoz rasxodujtə va $148\frac{1}{5}$ *l*. Ьзьdə parovozlən vavisaninьs, kor medşa ьзьd munan tujьs—$141\frac{2}{3}$ *km* da parovozlь vasə kolə boştnь kьk mьnda urçitəm norma zapas şerţi?

175. Pozəm balkalən ьзdaьs $6\frac{1}{4}$ *m* x $\frac{3}{4}$ *m*. x $\frac{1}{10}$. Mi tədam, mьj kospozəmlən əţi kub *dm* veşitə $\frac{4}{5}$ *kg*. Unaə mədasnь veşitnь 15 pozəm balka?

176. $6\frac{3}{4}$ *m* kuzta reļslьş torjədisnь $\frac{7}{9}$ jukənsə. Ьзьdə loə şəktaьs orədəm torjьslən da koļaslən, kor mi tədam, mьj 1 *metra* reļslən şəktaьs—$30\frac{1}{4}$ *kg*?

177. Ogorodlən ploseadьs $\frac{2}{5}$ *ga*. Unaə loə $\frac{1}{4}$ jukənьn? $\frac{3}{7}$ jukənьn?

178. Koştəm вərьn ьekəm turun vostə $\frac{2}{3}$ paj şəktaьslьş. Unaə loə koştəm turun $7\frac{1}{4}$ tonna uļ turunьş?

179. Nəвəma $5\frac{1}{2}$ sajtən $7\frac{1}{2}$ *m* ţkan da $3\frac{3}{4}$ sajtən nəsta 5 metr. Unaə stavьs suvtis?

180. Kьk karlən kostьs $680\frac{1}{2}$ *km*. Tajə karjasşanьs məda-mədьsļь nanьd petisnь kьk nojezd. Əţikьs çasnas munə $30\frac{1}{2}$ *km*., a mədьs—$38\frac{1}{4}$ *km*. Kьmьn kilometr koļə kьk pojezd kostьn $2\frac{1}{3}$ ças вərьn?

181. Unaə loə şəktaьs puļemjot ļenta tьra jaвeiklən. Вьd patron veşitə $25\frac{1}{2}$ *g*, tьrtəm ļenta $t\frac{9}{10}$ *kg*, jaвeikьs—$1\frac{1}{5}$ *kg*, a ļenta pьekaв 250 patron?

182. Ķujim gruppasa velədçьşjasьь loi şetaləma 720 ļist вumaga. Stav вumagaşьs $\frac{2}{5}$ jukənsə şetaləma pervoj gruppaьь, koļasşьs $\frac{5}{6}$ jukənsə şətaləma məd gruppaьь, a əstatkisə lois şetəma kojməd gruppaьь. Ķьmьn вumaga ļistən lois şetəma вьd gruppaə?

Drəвjasəs jukəm.

183. $\frac{4}{5}$ *m* kolə juknь 2 peļə.

184. $\frac{4}{5}$ *kg* kolə juknь 3 peļə.

185. $\frac{5}{6}$ kolə içətmədnь 2 pəv; $7\frac{1}{2}$ kolə içətmədnь 3 pəv.

186. Ķolə korşnь seeəm ıьd, medьm sıjə 7 pəv vəli $4\frac{3}{8}$ içətsьk.

187. Ķьmьn pəv pozə воştnь 16 ıьd pıьn $1\frac{5}{11}$ ıьd?

188. Ķьmьn pəv 14 dorьş $\frac{7}{9}$ ıьd loə içətsьk?

189. Ķolə ləşədnь seeəm zadaça, medьm sijə reвajtigən uknь kovmas $\frac{24}{25}$-əs 8 vьlə.

190. Ķolə ləşədnь seeəm zadaça, medьm sijə reвajtigən kovmis 64 вajt juknь $\frac{3}{8}$ vьlə.

191. Ķolə korşnь çastnəj:

1) $\frac{8}{11}:4$;	$\frac{8}{9}:4$;	$18:\frac{54}{61}$;	$15:\frac{4}{15}$;	$\frac{35}{48}:\frac{21}{32}$;
$\frac{10}{17}:2$;	$\frac{7}{16}:6$;	$24:\frac{4}{9}$;	4) $18:2\frac{1}{4}$;	$\frac{17}{30}:\frac{7}{10}$;
$\frac{27}{8}:9$;	2) $\frac{12}{25}:3$;	$32:\frac{24}{25}$;	$10:1\frac{7}{8}$;	6) $1:1\frac{1}{2}$;
$\frac{9}{11}:3$;	$\frac{7}{9}:14$;	$15:\frac{5}{7}$;	$35:2\frac{4}{5}$;	$2:3\frac{1}{3}$;
$\frac{3}{5}:2$;	$\frac{27}{32}:81$;	$28:\frac{4}{7}$;	$180:17\frac{1}{7}$;	$120:1\frac{4}{5}$;
$\frac{2}{3}:5$;	$\frac{18}{25}:12$;	$8:\frac{5}{7}$;	5) $\frac{5}{8}:\frac{4}{9}$;	7) $175:8\frac{1}{3}$;
$\frac{5}{6}:4$;	$4\frac{2}{3}:7$;	$4:\frac{5}{9}$;	$\frac{5}{8}:\frac{5}{12}$;	$100:7\frac{1}{7}$;
$\frac{7}{8}:7$;	$7\frac{3}{5}:57$;	$10:\frac{7}{8}$;	$\frac{7}{6}:\frac{11}{36}$;	$128:5\frac{1}{3}$;
$\frac{8}{[illegible]}:3$;	3) $4:\frac{2}{5}$;	$6:\frac{5}{6}$;	$\frac{15}{14}:\frac{20}{7}$;	$210:3\frac{1}{2}$

192. Juknь:

1) $1\frac{2}{3} : 3\frac{1}{2}$; 4) $2\frac{1}{4} : 1\frac{1}{8}$; 7) $12\frac{3}{5} : 1\frac{1}{20}$; 10) $15\frac{7}{24} : 3\frac{7}{120}$;

2) $1\frac{1}{2} : \frac{3}{5}$; 5) $14\frac{1}{2} : 4\frac{1}{9}$; 8) $68\frac{17}{36} : 8\frac{1}{18}$; 11) $38\frac{19}{80} : 231\frac{4}{5}$.

3) $\frac{2}{3} : 1\frac{1}{4}$ 6) $4\frac{3}{5} : \frac{5}{23}$; 9) $20\frac{1}{7} : 10\frac{1}{14}$;

193. Kolə korşnь çastnəj:

1) $\frac{5}{6} : 7$; 3) $\frac{1\frac{1}{2}}{5}$; 5) $\frac{14\frac{3}{8}}{25}$; 7) $\frac{11\frac{1}{3} \cdot 5\frac{1}{4}}{4\frac{1}{4}}$.

2) $5 : \frac{6}{7}$; 4) $\frac{66\frac{2}{3}}{80}$ 6) $\frac{4\frac{4}{5} \cdot 4\frac{1}{4}}{3\frac{2}{5}}$; 8) $\frac{12\frac{2}{3} \cdot 4\frac{1}{5}}{5\frac{1}{3}}$;

194. Kolə resajtnь tajə zadaçajassə:

1) $\frac{4\frac{1}{12} \cdot 8\frac{6}{7} \cdot 7\frac{2}{3} \cdot 5\frac{1}{7} \cdot 7}{6\frac{1}{4} \cdot 1\frac{2}{5} \cdot 5\frac{3}{4} \cdot 3\frac{4}{9} \cdot 7\frac{1}{5}}$; 3) $\frac{27\frac{3}{8} - 21\frac{7}{20}}{\left(3\frac{4}{7} - 1\frac{23}{28}\right) - \left(1\frac{47}{65} - \frac{29}{130}\right)}$;

2) $\frac{5\frac{1}{8} \cdot 3}{5\frac{1}{8} \cdot 3} : \frac{5 \cdot \frac{6}{35}}{\frac{11}{40} \cdot 2\frac{2}{9}}$; 4) $\frac{\left(4\frac{2}{5} - 3\frac{3}{4} + 8\frac{7}{15} - 8\frac{7}{60}\right)}{4\frac{1}{4} - 2\frac{3}{4}}$;

5) $\frac{7\frac{1}{2} \cdot 2\frac{2}{3} - 12\frac{1}{4} : \frac{7}{2}}{110 : \frac{3}{5}} + \frac{3\frac{3}{8} + 2\frac{3}{4}}{24 : 2\frac{2}{5}}$.

195. Kьk lьdlən proizvedeңңəьs $-6\frac{5}{8}$. Əti əktanlьdьs$-3\frac{3}{4}$. Kolə korşnь məd əktanlьdsə.

196. Kuєəm lьd vьlə kolə əktьnь $1\frac{7}{9}$, medьm ətvetьn loə 1?

197. 200 kilometr kuzta tujьn, parovoz raskodujtis $2\frac{4}{5}$ tonna izsom. Unaə sijə raskodujtas izsomsə 1 kilometr munigən?

198. Veşkьd ңolpeļesa mulən ploseadьs $4\frac{4}{5}$ *kv km*. Kolə tədmavnь tajə mubslьş kuztasə kor paştaьs sьlən loə $\frac{3}{8}$ *km*?

199. $3\frac{1}{2}$ ga ьзda muvьlьş çukərmis 28 *c* zər. Unaə boştəma zərsə 1 gaьş?

200. Kuєəm jukən sostavļajtə drəв $\frac{5}{7}$ $\frac{5}{21}$-ьş? $\frac{7}{9}$-ьş? $\frac{7}{36}$ ьş?

201. Donвassa 1 *kg* izsom sonьdsə şetə podmoskovskəj izsom $2\frac{7}{43}$ kilogramlь voça. Kьmьm kilogramm kovmas donвassa izsom, medьm veƶnь 1860 *t* podmoskovskəj izsom?

202. $4\frac{1}{2}$ *m* ьзda tkaņ vьlə mьntəma $32\frac{5}{8}$ sajt. Unaə sulalə 1 *m*. tkaņьs?

203. Unaə kadən poƶə munnь $7\frac{1}{8}$ kilometra kuƶta tuj, kor podən mort çasnas munə $4\frac{3}{4}$ *km*?

204. Bьdlun çasi вərə kolə $1\frac{3}{4}$ minutaən. Kьmьn lun mьşti çasi вərə kolas $9\frac{3}{16}$ *min.*?

205. Kьmьn pelə kolə juknь $\frac{15}{16}$ *ga* ьзda ogorod, medьm вьd uçastokьn vəli $\frac{5}{32}$ *gaən*?

206. Kьmьn $26\frac{1}{2}$ *mm* kuƶta staļnəj spiļka poƶas vəçnь $7\frac{1}{2}$*m* kuƶta prutьş, kor вьd spiļka vundas mestati prutьş зьвitçə prəsta $4\frac{3}{4}$ *mm*?

207. Maļar şten kraşıtis $4\frac{4}{5}$ çasən. Kueəm uз jukən sijə kraşitis əţi çasən?

208. Kueəm lьd vьlə kovmas juknь 4, medьm ətvetas loi $1\frac{3}{7}$?

209. $\frac{3}{8}$ paj stav uз vəçəmьş mьntəma 123 sajt. Unaə kolə mьntьnь şəm stav uзşьs?

210. Angļijaьn olьş lьd (kolonijajasьş artavtəg) 44 *miļļ.* mort. Tajə вritanskəj Iņdijasa olьş lьd şerţi, loə $\frac{4}{24}$ jukən. Unaə loə olьşьs Iņdijaьn?

211. Pasə lьjligən, pasas veşkalis 84 puļa, kodi lьjəm pьekьş loə $\frac{7}{15}$ jukənьs. Kьmьnьş vəli lьjəma stavsə?

212. $\frac{7}{8}$ çasən pojezd munis $31\frac{1}{2}$ *km*. Unaə munə pojezdьs çasən?

213. $\frac{1}{12}$ *куб. m* pes vьlə mьntəma $1\frac{1}{6}$ sajt. Unaə sulalə kuвometr peskьs?

214. Va tьra вəçkaьş pervoj kiştisnь $\frac{2}{5}$, seşşa stav vələm vaьslьş $\frac{1}{3}$ -sə da вəçkaas nəsta-na koļi 8 vedra va. Una-ə səni vəli vaьs?

515. Kьk lьdlən summaьs $17\frac{1}{2}$. Əţik lьdьs mədşьs 5 pəv ьзьdзьk. Kolə korşnь məd lьdsə da prəveritnь ətvetsə.

216. Kujim lьdlən summaьs $64\frac{4}{5}$. Pervoj lьdьs—$2\frac{1}{2}$, a mədьs—$3\frac{1}{4}$ pəv loə ьзьdзьk kojməd lьd dorьş. Tədmavnь tajə lьdjassə.

217. Mьj loə çastnəjkəd, jukanlьdsəkə ьзdədam $2\frac{2}{3}$ pəv, a jukьşlьdsə—$5\frac{1}{2}$ pəv? Jukanlьdsə-kə jukam 6 vьlə, a jukьşlьdsə—$\frac{1}{10}$ vьlə? Jukanlьdsə-kə ьзdədam $\frac{3}{4}$-ən, a jьkьşlьdsə jukam $1\frac{1}{3}$ vьlə?

218. Kьk lьdlən proizvedeņņəьs loə 6. Əti lьd doras-kə sodtan $3\frac{1}{2}$, proizvedeņņəьs loə $14\frac{3}{4}$. Tədmavnь kolə tajə lьdjassə.

219. 578 *ga* ьзda mu vьlьş sovxoz çukərtis ņaņ 3 lunən. Pervoj lun şerţi, mədlunas vəli çukərtəma $1\frac{1}{2}$ pəv eeaзьk, a kojməd lunnas, məd lunja uз şerţi, $1\frac{3}{4}$ pəv unзьk. Kьmьn gektarьş ņaņ çukərtəma pervoj lunə, məd lunə, kojməd lunə?

220. Kolə tədmavnь *X*:

$3\frac{3}{4}\cdot x=7\frac{1}{2}$; $\frac{1}{6}:x=6$; $x:3\frac{5}{7}=1\frac{6}{7}$;

$x:5\frac{3}{4}=\frac{4}{23}$; $1\frac{5}{16}:x=\frac{3}{8}$; $x:\frac{1}{2}=8$.

Drəba lьdjasən ņolnən dejstvijə vьlə zadaçajas.

221. Kolə resajtnь tajə primerjassə:

1) $\frac{3}{4}:\frac{5}{6}+2\frac{1}{2}:\frac{2}{5}-1:1\frac{1}{9}$;

2) $2\frac{3}{4}:\left(1\frac{1}{2}-\frac{2}{5}\right)+\left(\frac{3}{4}+\frac{5}{6}\right):3\frac{1}{6}$;

3) $\left(\frac{2}{15}+1\frac{7}{12}\right)\cdot\frac{30}{103}-\left(2:2\frac{1}{4}\right)\cdot\frac{9}{32}$;

4) $\left(3\frac{1}{2}+4\frac{2}{3}+4\frac{2}{3}:3\frac{1}{2}\right)\cdot4\frac{4}{5}$;

5) $3\frac{1}{2}:\left[\left(4\frac{5}{12}-3\frac{13}{24}\right)\cdot\frac{4}{7}+\left(3\frac{1}{18}-2\frac{7}{12}\right)\cdot1\frac{10}{17}\right]$;

6) $2\frac{3}{4}:\left[\left(4\frac{5}{7}-1\frac{11}{14}\right)\cdot4\frac{2}{3}+\left(3\frac{2}{9}-1\frac{5}{6}\right)\cdot\frac{18}{25}\right]$;

7) $\left[15:3\frac{3}{4}-\left(10\frac{1}{2}:1\frac{1}{2}\right)\cdot\frac{3}{14}\right]:\left(1\frac{23}{52}-1\frac{1}{4}\right)$;

8) $\dfrac{\left(\frac{7}{15}+\frac{14}{45}+\frac{2}{9}\right)\cdot10\frac{1}{3}-1\frac{1}{11}\left(2\frac{2}{3}-1\frac{3}{4}\right)}{\left(\frac{3}{7}-\frac{1}{4}\right):\frac{3}{28}-1}$;

9) $\dfrac{\left(15:\frac{5}{18}:3\frac{3}{8}\right)\cdot\left(\frac{1}{16}+\frac{11}{36}+\frac{5}{48}+\frac{5}{18}\right)}{\left(11\frac{5}{11}-8\frac{21}{22}\right):1\frac{2}{3}}$.

222. Kolə korşnь tədtəm lьd, kodlən $\frac{3}{7}$ jukənьs loə—5.

223. Kolə korşnь seeəm lьd, kod $\frac{5}{9}$ jukənьş boştəm $\frac{4}{5}$ pajьs loə 28.

224. Kueəm lьd kolə əktьnь $\frac{5}{9}$ vьlə, medьm ətvetas loə $7\frac{1}{2}$?

225. Kueəm lьd kolə juknь $\frac{2}{3}$ vьlə, medьm ətvetьs loə $7\frac{1}{2}$?

226. Tədtəm lьd $\frac{2}{7}$ jukən dinə-kə sodtam 162, summaьs loə siјəƶə tədtəm lьdьslən $\frac{5}{7}$ jukən ьзda. Kolə tədmavnь tajə tədtəm lьdsə.

227. Tədtəm lьd $\frac{7}{15}$ jukən dinə-kə sodtam 119, summaьs loə siјəƶə tədtəm lьdьslən $\frac{3}{4}$ jukən ьзda. Kolə korşnь tajə tədtəmlьdsə.

228. $\frac{2}{7}$ jukən zavodsa rовоçəj dinə-kə sodtam nəsta $\frac{2}{3}$ jukənsə, rовоçəjьs loə 5200. Kьmьn rовоçəj zavodьn?

229. Kьmьn mort usalə fabrikaьn, kor mi tədam, mьj $\frac{5}{12}$ jukənьs napiьş пьvваba, $\frac{1}{2}$ jukənьs muƶçina, a koĮasьs—288 mort loə podrostokjas?

230. Kьmьn ças əni, kor mi tədam, mьj sutkilən koĮas jukənьs $6\frac{1}{2}$ pəv voззa jukənşьs koĮi içətзьk?

231. Tədtəm lьd da siјə $\frac{5}{19}$ kost raznoşt loə 518. Kolə tədmavnь tədtəm lьdsə?

232. Kьk kar kost turist vuзis 2 lunən. Pervoj lunnas vuзis зьntujsə da nəsta 24 kilometr, a məd lunas munis 3 pəv eeaзьk voззa lun şerţiьs. Ьзьdə kьk karlən kostьs?

233. Kor turist vuзis tujlьş $\frac{3}{10}$ jukənsə, зьntujəз nəsta koĮis $4\frac{1}{2}$ *km*. Kuƶə turistlən stav munan tujьs?

234. Boştə taeəm lьd, kodlən $\frac{1}{2}$ jukənьs loə $\frac{5}{7}$ ьзda da çintəj seтьş seeəm lьd, kodlən $\frac{2}{3}$ jukənьs loə $\frac{5}{7}$ ьзda.

235. Tədtəm lьdlən $\frac{23}{24}$ jukənьs $5\frac{3}{4}$ doгьş loə $1\frac{11}{12}$ lьdən ьзьdзьk. Kolə tədmavnь tajə tədtəm lьdsə.

236. Medьm estədnь uзlьş $\frac{3}{4}$ jukənsə, kolə ças kad. Unaə kovmas kad stav ussə estədəm vьlə?

237. Turist vuзis $\frac{3}{8}$ tuj jukənsə, ta вэгьв sьlь nəsta munnь koĮis $4\frac{1}{2}$ *km*. Kuƶə munan tujьs turistlən?

238. Parovoz veçan zavod veçis zakazlьş $\frac{4}{5}$ jukənsə, ta вərьn nəsta vəçnь sьlь koli 32 parovoz. Kьmьn parovoz vəçnь vəli şetəma zavodlь?

239. Əti skolaьn 4 gruppa. Stav velədçьş lьdşьs 1 gruppaьn velədçə $\frac{1}{5}$ jukənьs, məd grupparьn—$\frac{3}{10}$ jukənьs, kojmьəd gruppaьn $\frac{1}{4}$ jukənьs, a ŋoləd grupparьn—40 mort. Kolə tədmavnь, kьmьn velədçьş lьd skolaьn da kьmьn velədçьş вьd gruppaьn?

240. Tədtəm lьd-kə ьzdədam $\frac{3}{11}$ lьdən, mijan loə seeəm lьd, kodlən $\frac{5}{7}$ jukənьs loə вuree 70 ьzda. Kolə korşnь tədtəm lьdsə.

241. Tədtəm lьd dinə-kə sodtan $\frac{3}{4}$ da nəsta sodtan 40, sek ətvetьs loə 180. Kolə korşnь tajə tədtəm lьdsə.

242. Turist vuзis əti karьş məd karə. Pervoj lunas vuзis tujlьş $\frac{3}{17}$ jukənsə, məd lunas $\frac{8}{51}$ jukənsə, a kojməd lunas—$\frac{1}{6}$ jukənsə. Ta вərьn kolis munnь nəsta-na 182 *km*. Kьmьn kilometr loə kьk kar kostьn?

243. 8 $\frac{3}{4}$ *m* satin vьlə mьntəma 14 sajt. Kьmьn sajt kovmas mьntьnь 15 *m*. satin vьlə?

244. Uзalan lun kuztaən (8 ças) traktor vermə gərnь 3 $\frac{1}{2}$ *ga*. Kьmьn ga gəras $\frac{3}{4}$ uзalan lun kadə?

245. 3 $\frac{3}{4}$ çasən pojezd munə 150 *km*. Kьmьn kilometr munas sijə 6 $\frac{1}{4}$ çasən?

246. 7 $\frac{1}{2}$ *m* kuzta rels kьk pelə vundisnь, əti jukənьs mədşьs loi 4 $\frac{5}{6}$ *m* зeŋьdзьk. Kolə tədmavnь kьknan rels jukənlьş kuztasə.

247. 10 morta вrigada kəзis 50 *ga*. 1 *ga* kəзəm artaşşə 1 trudodeŋən. Kьmьn trudodeŋən vois вrigadasa вьd sleŋlь.

248. Veşkьdŋolpelesa formaa mulən kuztaьs 175 *m*., a kuzta şerti paştaьs loə $\frac{3}{4}$ jukən. Uŋaə kovmas kəзnь kəjdьs tajə mu $\frac{7}{20}$ jukən vьlə, kor mi tədam, mьj 1 kv. *m* ьзda mu kəзəm vьlə kolə 3 $\frac{1}{2}$ g kəjdьs?

249. Kooperativ vuzalis 3 kusək manufaktura. Pervoj kusəkas vəli 180 *m*, pervoj şerti, mədas vəli $\frac{11}{12}$ jukən, a kojməd kusəkas—$\frac{8}{15}$ jukənьs pervoj da məd kusəksə ətlaьn вoştəmьş. Uŋaə vois şəm

tajə 3 kusəksə vuzaləmьş. Pervoj kusəksə-kə vuzavlisnь $2\frac{1}{2}$ sajtən metr, mədsə — $2\frac{2}{5}$ sajtən, a kojmədsə — $2\frac{1}{10}$ s?

250. Kьk jaseikьn $38\frac{1}{4}$ kg. kərttuv. Perevediłam-kə ətik jaseikşьs mədas $4\frac{3}{4}$ kg kərttuvsə, seki loə kьknan jaseikas kərttuvjьs buree ətmьndaən. Kьmьn kilogrammən вьd jaseikьn?

251. Dьrən-ə pojezd munas 678 *km* tuj, sijə-kə sərkoda вьd ças munas $28\frac{1}{4}$ *km* da kujim ostanovkaьn-kə sulalas $\frac{1}{6}$ çasən, vit ostanovkaьn — $\frac{1}{4}$ çasən, əkmьs ostanovkaьn — $\frac{1}{12}$ çasən?

252. Əti paç sontəm vьlə tələşnas munə $\frac{3}{5}$ *куб. м* pes. Donaə suvtas $6\frac{1}{2}$ tələş çəzən taeəm das paç lontəm, kor 1 *куб. м* pes sulalə $9\frac{1}{5}$ sajt?

253. Kooperativə vois 2 tuk manufaktura; stavьs $373\frac{3}{4}$ *m*, 595 sajt don. Pervoj tukas $192\frac{1}{2}$ *metr* $1\frac{2}{5}$ sajtən metr. Unaə sulalə metrьs məd tukas?

254. Kerka fundament vьlə kodjəma $22\frac{1}{2}$ *m* kuzta da 15 *m* paşta guran; зuзdaьs guranlən 2 metra. Unaə kovmas vəla-dodda, medьm stav leptəm musə tatьş novlьnь вokə. Mi tədam, mьj 1 *куб. дm* mulən şəktaьs $1\frac{3}{5}$ *kg*, a ətpьrjьşən əti doddə səvtənь $\frac{3}{5}$ tonna mu?

255. Kerkalən kuztaьs — $16\frac{1}{2}$ metra, paştaьs loə kuzta $\frac{2}{3}$ jukən ьsda, a kerka sudtaьs loə kuztanoglən $\frac{2}{13}$ paj. Vьlə-ə suvtas tajə kerkasə stəkəturitəmьs, kor 1 *kv. m* stəkəturitəmьş boştənь $\frac{9}{10}$ sajtən; əzəs-əsinlən ploseadьs oz çintьşşь, mədas pьrnь stəkəturitan ploseađ lьdas-zə?

256. Izigən sobdi vostə as şəktaşьs $\frac{1}{5}$ pajsə. Unaə artmas nan $1\frac{1}{2}$ tonna sobdiьş, kor mi tədam, mьj pəzaşigən pьz $\frac{2}{5}$ paj şəkta mьnda sodə pripek?

257. Magazinьş nəbəma $3\frac{1}{2}$ kg peçeņņə $2\frac{1}{2}$ sajtən kilogramm, 15 kg sov. $\frac{4}{25}$ sajtən kilogramm da kьmьnkə kilogramm sьdəs. Sьdəslən donьs taeəm: $\frac{3}{5}$ kg sulalə 36 ur. Mi tədam, mьj tajə stav urçitəm təvarьs suvtə $17\frac{3}{20}$ sajtə. Ta şerti kolə tədmavnь, kьmьn kilogramm nəbəma sьdəssə?

258. Vurşan maşterskəj ꞑəвis noj 5390 sajt don, metrьslən donьs $12\frac{1}{4}$ sajt. Ꞑəвəm nojlən $\frac{11}{20}$ jukənьs munis koştum vurəm vьlə, a kolasşьs vurisnь 72 palto. Unaə munis nojьs вьd palto vьlə?

259. Ədjə munьş (skorьj) pojezd 3 çasən munə 142 *km*, a təvarnəj pojezd 6 çasən munə 128 *km*. Təvarnəj pojezd vərzəm mьşti $9\frac{3}{4}$ ças вərьn вərşaꞑьs petə ədjə munьş pojezd. Unaə kad kovmas munnь tajə pojezdlь, medьm vətədnь təvarnəj pojezdsə?

260. Moskva da Leꞑingrad kost uskorennəj pojezd munə 12 çasən, a ədjə munьş pojezd—10 çasən. Uskorennəj pojezd vərzədçəm mьşti $\frac{3}{4}$ ças вərьn вərşaꞑьs petis ədjə munьş pojezd. Кьmьn ças mьşti tajə pojezd vətas uskorennəjsə?

261. Pervoj çasnas avtomobil vuзis kьk kar kostlьş $\frac{2}{7}$ jukənsə, məd çasnas—kolasьslьş $\frac{7}{13}$ jukənsə, a kojməd çasnas əstatki kolassə—90 *km*. Ьзьdə tajə kьk karьslən vəli kostьs?

262. Əti kadə məda-mədьslь paꞑьd petisnь kьk pojezd: ətikьs—Tulaşaꞑ Penzaə, a mədьs Penzaşaꞑ Tulaə. Kostьs tajə karjaslən 586 *km*. Pervojьs çasnas munə $28\frac{4}{5}$ *km*. a mədьs—$32\frac{1}{2}$ *km*. Ьзьdə pojezdjas kostьn loə kostьs $6\frac{3}{4}$ ças mьşti?

263. Sovxozlən viз ulьn stav ploseađ pajşьs $\frac{4}{9}$ jukənьs, kəзa ulьn kolasьslən $\frac{3}{7}$ jukənьs, a əstatki kolasьs-vər ulьn. Kolə tədmavnь stav muьslьş ьзdasə da torjən vərulьn kujlьş mulьş ьзdasə, kor mi tədam, mьj viзlən ploseađьs, kəзa şerti $216\frac{1}{3}$ gaən loə ьзьdзьk?

264. 290 sajt don ꞑəвəma kьk sort noj, ətikьs—$6\frac{1}{4}$ sajtən metr, a mədьs $4\frac{3}{8}$ sajtən. Pervoj sortьs, məd şertiьs 8 metrən eeaзьk. Unaə vəli ꞑəвəma kьknan sort nojsə?

265. Tədtəm lьd $\frac{3}{17}$ jukən dorə kə sodtan 150-əs, sek вurəe loə sььzda, mьjda tajə tədtəm lьdьslən loə $\frac{2}{3}$ jukənьs. Kolə tədmavnь tajə tədtəm lьdsə.

266. Tədtəm lьd $\frac{5}{12}$ jukənьş-kə çintan 99, ətvetьn loə sijə tədtəm lьdьslən-zə $\frac{3}{16}$ jukənьs. Kolə korşnь tədtəm lьdsə.

267. Turist vuзis əti karşaꞑ məd karə. $\frac{5}{41}$ tuj vuзəm вərьn turist artalis, mьj sьlь koli munnь sьmьnda-zə, mьjta munəma da nəsta 93 *km* Kolə tədmavnь tajə kьk kar kostsə?

268. Vojskəvəj otradьn em pexota, kavalerija da artilerija. $\frac{3}{5}$ jukənьs loə pexota, kavalerijaьs—$\frac{5}{8}$ jukən pexota lьdьş, a kolasьs—artilerija. Kolə tədmavnь stavsə kьmьn mort otradьn, kor mi tədam, mьj, artileristjas şerti, kavalerist lьd 4200 mortən loə unзьk?

269. Kassaьş şetaləma şəm zapaslьş $\frac{3}{11}$ jukənsə, seşşa loi şetəma kolasьslьş — $\frac{1}{4}$ jukənsə, voзə lois şetəma vьl kolasьslьş $\frac{2}{7}$ jukənsə da nəsta şetəma med bərja kolasьslьş $\frac{7}{9}$ jukənsə. Ta bərьn kassaə kolis 660 sajt. Unaə pervojşaңьs vəli kassaьn şəmьs?

270. Kьk lьd kost raznoşt—40 əti lьdьslьş-kə çintan $\frac{4}{5}$ jukənsə, a mədьslьş $\frac{2}{3}$ jukənsə, sek kьknan lьdьs loənь bureє ətьзdaəş. Kolə tədmavnь tajə kьk lьdsə?

271. Kьk jaseik pьekьn—390 bolt. Kьmьn boltən kujlə bьd jaseikьn, kor mi tədam, mьj pervoj jaseikas bolt loə məd jaseiksa bolt lьd $\frac{2}{3}$ paj mьnda?

272. Zavodsa robocəj lьd dinə-kə sodtьnь məd sьmьnda mort da nəsta sodtьnь $\frac{2}{9}$ jukən mьnda, sek zavodьn loə 3400 robocəj. Kьmьn-zə zbьlьş zavodьn uzalьş lьdьs?

273. Kьk traktor gərisnь muvьlьn. Məd traktor gərəm şerti pervoj traktorьs gəris $\frac{13}{15}$ jukənsə. Kьmьn gektar gərisnь kьk traktor, kor mi tədam mьj pervoj traktorьs gəris 34 gaən unзьk?

274. Kьk lьdlən summaьs—4512. Əti sodtanlьdьs loə məd sodtanlьd $\frac{5}{11}$ jukən ьзda. Kolə korşnь kьknan sodtanlьdsə?

275 Kьk lьdlən summaьs 51; voззa lьdlən $\frac{2}{3}$ jukənьs ətьзda məd lьd $\frac{3}{4}$ jukənьskəd. Kolə korşnь tajə lьdjassə.

276. Kьk lьdlən summaьs burəє 1. Kolə tədnь tajə lьdjas, kor tədam, mьj voззa lьdlən $\frac{1}{2}$ jukənьs ətьзda məd lьd $\frac{1}{3}$ jukənьskəd.

277. Kьk lьdlən raznoşţьs bureє 44. Voззa lьdlən vitəd jukənьs ətьзda məd lьd $\frac{3}{4}$ jukənьskəd. Kueəm lьdjas tajə?

278. Kujim sovxozlən em 3564 *ga* mu. Kojməd sovxoz şerti voззaьslən muьs $\frac{1}{2}$ mьnda, a mədьslən $\frac{1}{3}$ mьnda. Kьmьn gektar mu bьd sovxozlən?

279. Kьk kolxozlən em 270 vəv,—əţiьslən vəv lьdьs $1\frac{1}{2}$ unзьk məd şerţiьs. Kьmьn vəv lьd kolxozlən?

280. 18 *m* kuʐa pəv kolə vundьnь kьk torjə sizi, medьm ətibsʼlən kuʐtaьs loə $3\frac{1}{2}$ pəv unзьk məd şertiьs. Mьj kuʐa kolə lonь вьd pəv torlь?

281. Kujim mesəkьn vəlinь jaвləgjas, stavьs 460 stuka. Vozza mesəkьn jaвləg lьdьs vəli ətmьnda məd mesəksa $\frac{3}{4}$ jukənkəd, a kojməd mesəkьn vəli vozzaьn şerti $1\frac{1}{2}$ pəv unзьk. Kьmьn jaвləg vəli вьd mesəkьn?

282. Kьk lьdlən summaьs $1\frac{1}{2}$, a ətiьs $1\frac{1}{2}$ pəv unзьk mədьs şerti. Ьзьdə вьd lьd?

283. Kьmьn ças-nin əni, jeşlikə sutki koļasьs $1\frac{2}{5}$ pəv ьзьdзьk prəjditəm kadьs şerti?

284. Kьmьn ças-nin əni, jeşlikə sutkilən prəjditəm kadьs ətьзda koļas kad $\frac{1}{3}$ jukənkəd?

285. Spisok şerti gruppaьn artavşə 38 veləd͡çьş. Pionerə giʐşьtəm veləd͡çьş lьdьs вureє sьmьnda, mьj ьзda stav pioner lьdlən $\frac{3}{16}$ jukənьs. Gruppaьn kьmьn pioner?

286. Kьk lьdlən summaьs 45. Əti lьdsə məd lьd vьlə jukəmьş loan çastnəjьs вureє $2\frac{1}{3}$. Korşəj tajə lьdjas.

287. Roвoçəj estədis zakazsə $10\frac{1}{2}$ lunən. Zakazlьş kьmьnən jukənsə sijə uditlis vəçnь $3\frac{1}{2}$ lunən?

288. Vannaə ləşədisnь kьk kran: pəş va lezan kranьş vannasə vermə tьrtnь $12\frac{1}{2}$ min., a kəзьd va ləзan kranьs vermə tьrtnь 10 *min*. Kьknan kransə voştlisnь $2\frac{1}{2}$ *min*. kezlə, seşşa pəş va lezan kransə şiptisnь. Kueəm kadən vannasə tьrtis kəзьd va lezan kran?

289. Nekьmьn stranasa şəm jedinicajaslьş donsə sajtjasən ətlaştitan taвlica:

1 funt şterling (Anglija)	Amerikasa 1 dollar	Germanijasa 1 marka	Svecijasa 1 krona	Francijasa 1 frank	1 çervonec
$6\frac{16}{25}$ sajt	$1\frac{24}{25}$ sajt	$\frac{6}{13}$ sajt	$\frac{7}{20}$ sajt	$\frac{3}{40}$ sajt	10 sajt

1) Kьmьn svedskəj krona poʐə вoştnь 910 germanijasa marka vьlə?

2) Kьmьn frank kolə, medьm ŋəvnь germaŋijasa 90 marka? 294 dollar? 249 funt ştertng?

3) Kьmьn dollar kolə, medьm ŋəvnь 441 frank? 588 marka? 686 krona?

4) Kьmьn funt şterling kolə, medьm ŋevnь 2178 germaŋijasa marka? 3320 frank?

V. Ɖeşatiçnəj drəbjas.

> Ɖeşatiçŋəj drəв lьɖɖəm da gizəm. 10, 100, 1000 pəv ьsdədəm da içətmədəm.

1. Lьɖɖəj taeəm ɖeşatiçnəj drəbjas: 0,9; 3,8; 0,25 45,09; 0,008; 1,003; 0,012; 1,123; 4,503; 120,05; 1432,002; 0,0034; 3,12481; 12,0001; 1,0101; 1,1001; 0,0064; 124,0008; 3,1215926; 0,000384; 0,001004; 200,10003; 0,000072; 1,100507.

2. Tajə lьdjassə kolə giznь ɖeşatiçnəj drəbjasəni

$\frac{7}{10}$; $\frac{3}{10000}$; $\frac{42}{100000}$; $\frac{2805}{100}$; $5\frac{104}{10000}$;

$2\frac{3}{100}$; $1\frac{1}{100}$; $\frac{27}{10}$; $\frac{1209}{10}$; $1\frac{15}{100000}$;

$5\frac{37}{1000}$; $28\frac{13}{10000}$; $\frac{138}{100}$; $\frac{21}{1000000}$; $\frac{1735}{1000000}$;

$\frac{24}{1000}$; $1\frac{37}{10000}$; $\frac{1004}{1000}$; $10\frac{2}{1000}$; $10\frac{48}{100000}$.

3. Kolə ьsdədnь taeəm lьdjas:

1) 10 pəv: 4,56; 0,368; 1,1; 25,7; 85,736;
2) 1000 pəv; 7,14; 1,06; 12,3658; 456,1; 29,7; 34,1569;
3) 100 pəv: 0,365; 4,29; 10,3845; 325,1; 14,05.

4. Kolə içətmədnь taeəm lьdjas:
1) 10 pəv: 8,9; 4,73; 7; 15,6; 347,27; 125,6; 0,56;
2) 100 pəv: 8; 6; 35,4; 10,38; 5,638; 1,04; 456,2; 1374,37;
3) 1000 pəv: 459,6; 37,28; 100,01; 1,56; 7,24; 0,365; 0,029; 0,04; 25,456; 138; 215,1; 1468,3; 24; 7; 0,1.

5. 0,32; 0,14; 0,098 drəbjasəs kolə petkədlьnь şursa doļajasən da indьnь kodi medьsьd da kodi mediçət.

6. Kolə lьɖɖьnь drəbjas: 0,00043; 0,0043; 0,043; 0,43; 4,3. Kodi tani medьsьd da kodi mediçətəş?

7, Kolə lьɖɖьnь drəbjas: 0,07; 0,070; 0,0700; 0,07000. Mьj poẑə viştavnь tajə drəbjas jьlьş?

8. Medьsьdşaŋ boştəmən kolə ьsdalun şertiьs ortçən teçnь tajə drebjassə: 0,25; 0 387; 0,362; 0,25998; 0,00489; 0,00489; 0,81; 0,7; 0,216958; 0,7208; 0,8056.

9. 13 arəsa ɖetinkalən tusaьs, sərkoɖɖəma, 1,481 *m*. Kьmьn ɖecimetr tajə loə? saŋtimetr? millimetr?

10. 15 arəsa ɖetinkalən tusa sudtaьs, sərkoɖɖema, 1500 *m.m.* Kьmьn saŋtimetr tajə loə? ɖecimetr? mert?

11. Kolə əktьnь:

1) 33,491 × 10;
33,491 × 100;
33,491 × 1000;
33,491 × 10000.

2) 0,008 × 10;
0,008 × 100;
0,008 × 1000;
0,008 × 10000.

12. Kolə giƶnь tani indəm вьd lьdьş 10000 pəv içətsьkjasəs: 2185; 435; 92; 6; 1275,8; 15486, 79; 0,8; 78,21; 1,0104; 0,149.

13. 1) Kьmьn pəv 0,735 içətsьk 73,5-ьş?
2) Kьmьn pəv 92,81 içətsьk 0,009281-ьş?

14) Kolə juknь:

1) 74,89 : 10;
37,5 : 100;
62,78 : 1000;
36,409 : 10000.

2) 8,19 : 10;
2,164 : 100;
8,24 : 1000;
6,3 : 10000.

15. Kolə metr lьdən petkədlьnь: a) 36 *sm*; 38 *dm*; 25,9 *sm*; 8 *mm*; 17,84 *mm*; в) 5 *кm*; 6 *mm*: 17 *кm*; 8,35 *кm*; 242,9 *sm*.

16. Kolə вergədnь kilogramm lьdə: 19 *dg*: 357 *g*; 27,4 *g*; i 0,8 *g*.

17. Kolə вergədnь tonna vьlə: a) 863,2 *кg*. в) 3,687 *кg*; v) 0,09 *кg*; g) 9 *кg*.

18. Petkədlьnь gektar lьdən: a) 90 a 75 *kv. m*; в) 347 *a* 80 *кv. m*; v) 456,81 *a*.

19. Petkədlьnь kvadratnəj metr lьdən: a) 5,27 *ga*; в) 89,2 *a*; v) 45,2 *кv. кm*; g) 0,56 *ga*.

20. Petkədlьnь çervoцeç lьdən: 235 ʂ. 60 ur; 3947 ʂ. 52 ur.

21. Vuƶədnь ʂajtjasə da urjasə: 46,875 çervoцeç; 13,84 çervoцeç

22. Kьmьn saцtimetr 43 *кm-ьn*?

23. Kьmьn milļimetr 47 *m-ьn*?

24. Kьmьn metr 6 *кm* 75 *m-ьn*?

25. Kьmьn kilogramm 44 *t-ьn*?

26. Gramm lьdən kolə petkədlьnь 23,5 *dg*.

27. Kolə milļigrammjasə pərtnь 436 *sg*.

28. Gramm lьdən kolə petkədlьnь 9,08 *кg*.

29. Kьmьn metr 57 *km-ьn*?

30. Kolə saцtimetr lьdən petkədlьnь 28,5 *dm*.

31. Kьmьn kvadratnəj metr 90 *gaьn*?

32. Kvadratnəj saцtimetr lьdən kolə petkədlьnь 6,07 *кv. dm*.

33. Kьmьn kvadratnəj saцtimetr 314 *kv. m-ьn*?

34. Kolə 98,4 *ga* вergədnь kvadratnəj metr lьdə.

35. 4,715 *ga* ploʂadьn kьmьn kvadratnəj metr?

36. Kьmьn kuвiçeskəj decimetr 43 *кuв. m-ьn*?

37. Kьmьn kuвiçeskəj saцtimetr 53 *кuв. m-ьn*?

38. 3,087 *кuв. dm* kolə petkədlьnь kuвiçeskəj saцtimetr lьdən.

39. Kьmьn metr 5632 *sm-ьn*?

40. 286300 *sm* kuƶta tuj kol petkədlь nь kilometrlьdən, metr lьdən.

41. 9581 *sm* kuƶta tuj kolə petkədlьnьmetrjasən da saцtimetrjasən.

42. 516 *mm* kuzta tuj kolə giznь decimetr lьdən, santimetr lьdən.
43. Kьmьn kilogramm 3862 g-*ьn*?
44. 51826 *g* ves kolə petkədlьnь kilogramm da gramm lьdən.
45. 35262 *кg* ves kolə petkədlьnь tonna da kilogramm lьdən.
46. 4,5 *gl* kolə вergədnь litr lьdə.
47. 9862 *m* petkədlьnь kilometr lьdən, gektometr lьdən.
48. Kьmьn ar em 7500 *кv. m-ьn*?
49. 38,4 *ga* kolə вergədnь ar lьdə.
50. 150704 *кv. m* plosead kolə petkədlьnь gektar lьdən, ar lьdən.
51. 7856392 *куб. sm* oвjom kolə petkədlьnь kuвiçeskəj metr lьdən, kuвiçeskəj decimetr lьdən.
52. 5,028 *куб. m* kizərtorlьş oвjomsə kolə petkədlьnь litr lьdən.
53. Mьj vəsna os poz sodtьnь 1, 2, 3 nul desatiçnəj drəв dinə kor kutam sijəs ьzdədnь 10,100, 1000 pəv? Mьj seki loə desatiçnəj drəвkəd?
54. Əti znamenatelə kolə vajədnь taeəm drəвjas: 0,739; 0,5; 8.214; 0,008106.
55. Kolə sokratitnь taeəm drəвjas: 0,580; 3,200; 4,9000; 71,8040; 0,00600.

56. Kolə korşnь taeəm summajas:

Desatiçnəj drəвjasəs sodtaləm.

1) 100 + 10 + 1 + 0,1 + 0,01 + 0,001 + 0,0001
2) 3 + 0,01 + 0,0004;
3) 0,3 + 0,008 + 0,00003;
4) 40 + 0,6 + 0,0006.

57. 4,81 + 0,607;
8,17 + 3.564;
11,54 + 0.368;
12,71 + 9,85.

58. 0,1 + 0,239 + 0,17;
2,57 + 2,4 + 7,314;
15,27 + 0,033 + 6,5;
7 + 0,02 + 6,7998.

59. Metr lьdən kolə petkədlьnь summasə: 34 *dm* + 23,9 *sm*.
60. Santimetr lьdən kolə petkədlьnь summasə:
29 *m* + 57,29 *sm* + 47 *mm*.
61. Millimetr lьdən kolə petkədlьnь summasə:
3,565 *m* + 4,2 *sm* + 0,3 *km*.
62. Gramm lьdən kolə petkədlьnь summasə: 0,04 kg + 39 g.
63. Вergədnь kilogramm lьdə tajə summasə:
18 *d*kg + 347 g + 21 g + 4,8 kg.
64. Tonna lьdən petkədlьnь summasə:
562,1 kg + 0,09 kg + 2 kg + 832 g.
65. Summassə petkədlьnь ar lьdən:
81,75 k*v*. *m* + 327,80 k*v*. *m* + 326,6 *ar*.
66. Summasə petkədlьnь kvadratnəj metr lьdən:
3,27 *ga* + 87,2 *a* + 45,2 *kv. m*.
67. Summasə petkədlьnь kuвiçeskəj decimetr lьdən:
5,7 *куб. m* + 0,04 *куб. m* + 41 *куб. sm*.
68. Summasə petkədlьnь litr lьdən:
0,23 *gl* + 3,7 *gl* + 72,54 *gl*.

69. Kolə korşnь taeəm summajas:

1) 1,23 + 4,56; 2) 2,31 + 3,16 + 4,52;
3) 0,37 + 7,402 + 0,005; 4) 6,27 + 4,45 + 9;
5) 4,348 + 1,452 + 0,1; 6) 3,43 + 2,014 + 1,256;
7) 0,6385 + 0,246 + 2,3425; 8) 0,26 + 0,4 + 0,348 + 0,992.

70. Kolə korşnь taeəm summajas:

1) 19,407 + 8,09 + 2,103 + 3,6
2) 53,404 + 1,4342 + 0,05 + 5,5428;
3) 19,101 + 1,0035 + 1,79 + 0,12 + 5,1055;
4) 0,129 + 0,00497 + 0,85703 + 1,009.

71. Kolə korşnь taeəm summajas:

1) 0,2093 + 27,0605 + 4,00802 + 6,90047 + 1,82171;
2) 7,02006 + 2,80004 + 0,2901 + 1,00532 + 3,58448;
3) 0,08496 + 0,10023 + 0,00007 + 0,20904 + 0,6057.

72. Kilogramm lьdən kolə petkədlьnь taeəm summa:
0,057 *t* + 6,43 *kg* + 359,2 *g* + 0,003 *t*.

73. Millimetr lьdən kolə petkədlьnь tajə summasə:
54,8 *sm* + 317.2 *mm* + 4,8 *m*.

74. Urjas lьdən kolə petkədlьnь tajə summasə:
6,4 çervoņeç + 0,83 çervoņeç + 4,5 sajt + 16 ur.

75. 350 dinə kolə sodtьnь tajə lьdlьş şoəd pajsə, arməm summasə içətmədnь 1000 pəv da artmanlьd dinə sodtьnь, 1,6465.

76. 3,14159 dinə kolə sodtьnь tajə lьdlьş dasəd da şoəd pajjassə da artman summasə ьзdədnь 0,5128351 lьdən.

77. Kьk lьdlən summaьs ravņajtçə (0,593 + 1,507); əţi lьdьs 9 pəv ьзьdзьk mədşьs. Kolə korşnь зoļaзьk lьdsə.

78. Kьk lьdlən summaьs ravņajtçə—(3,5 + 0,39 + 0,31); əţi lьdьs 99 pəv ьзьdзьk mədşьs. Kolə korşnь зoļaзьk lьdsə.

79. Prəveritəm mogьş velədçьş çerkņitis 256,74 sodtanlьd da mukədjassə sodtəm вərьn sьlən artmis 7567,396. Kolə korşnь stav summasə.

80. 17,6 dinə kolə sodtьnь dasəd jukənsə 283 lьdlьş da 5,5 lьdlьş şoəd jukənsə. Artməm summasə nəsta kolə ьзdədnь 100 pəv.

81. Mьj kuzaən kolə lonь kərt prutlь, medьm eşkə seş pozis orədnь 19,75 *dm*; 17,5 *dm*; 12,54 *dm* da 18,4 *dm* kuza ņoļ tor da med koļasьs ņekueəma ez lo?

82. 12,2 *m* зuзda ju pьdəsə зik vəşkьda şujəma svaja, kodlən ətar pomьs pьrəma muas 2,26 *m* pьdnaə, a mədar pomьs 1,5 *m* kuzta tьdalə va vьlьsas. Mьj kuza svajaьs зoņnas.?

83. Turist munis podən 94,08 *km*, kərttuj vьvti 895,6 *km* da parokodən 235,38 *km*. Stavsə unaə munis turist?

84. Kooperaţivьn em 3 poma noj; əţikьn 116,25 *m*, mədas 17,25 *m* unзьk pervojja serţiьs, a kojmədas 0,5 *m* unзьk məd şerţiьs. Una-ə nojьs kuijmnan pomas?

85. Uşan ţelə medvozza şekundə uşə 4,9 *m*, a vozə вьd şekunə kadə uşan ədьs sodə 9,8 *m* vьlə unzьk vozza şekund şerţi. Kьmьn metr uşas tajə ţeləьs 3 şekundən?

86. Ŋoļpeļəsalьş kolə tədmavnь perimetrsə, kodlən əţi вokьs 16,4 *m*, mədьs—2,01 *m* ьzьdzьk vozza вokьs şerti, koįmədьs—0,73 *m* ьzьdzьk mədьs şerţi da ŋoļədьs—1,54 *m* ьzьdzьk koįməd şerţiьs.

87. Kujimpeļəsalən вokjas kuztaьs: 10,6 *m*, 7,23 *m* da 11,5 *m*. Kolə korşnь kuimpeļəsalьş perimetrsə.

Jonaə ьzdas kujimpeļesalən perimetrьs, kor вьd вok ьzdədam 0,7 *m* vьlə? kor вьd вok ьzdədam 0,6 *m* vьlə?

Ɖeşaţiçnəj drəвjasəs çinţaləm.

88. Kolə korşnь taeəm raznoştjas:

1) 6,8 — 3,5;
2) 0,59 — 0,27;
3) 0,92 — 0,4;
4) 0,375 — 0,2;
5) 0,549 — 0,384.
6) 0,7 — 0,49;
7) 3,87 — 2,945;
8) 2,15 — 1579;
9) 0,8 — 0,125;
10) 19,8 — 0,948;
11) 3 — 0,93;
12) 5 — 2,556;

89. Kolə korşnь taeəm raznoştjas da rezuļtatsə proveritnь:

1) 15,32 — 4,14;
2) 34,5 — 16,32
3) 45 — 10,15;
4) 0,2 — 0,193;
5) 125 — 124,93;
6) 19,435 — 19,039;
7) 7,25 — 6,893;
8) 1 — 0,534.

90. Kolə korşnь taeəm raznoştjas:

1) 9,391 — 4,536;
2) 9,234 — 5,679;
3) 8,5 — 1,34;
4) 4,9 — 3,295;
5) 5,32 — 4,885;
6) 2 — 0,7;
7) 19 — 18,62;
8) 100 — 94,125.

91. Kolə korşnь taeəm raznoştjas:

1) 11 — (5 — 0,45);
2) (18 — 9,46) — 7,65;
3) (6,1 — 2,34) — 2,67;
4) (34 — 19,05) — (13 — 7,065);
5) (1 — 0,156) — (0,72 — 0,376);
6) (7,563 — 5,409) — (11 — 9,246);
7) (8,731 — 0,78) — (8,8 — 3,057).

92. Vəçnь indəm ɖejstvijəjassə:

1) 6,2 + 0,43 — (5,14 + 0,09);
2) 13,8 + 9,1 — (5,9 — 3,8);
3) 8,4 — 3,8 — (5,1 — 4,8);
4) 43 — 19,05 — (13 — 7,06);
5) 1 — 0.156 — (0,72 — 0,376);
6) 49,8 — 13,1 + 6 — (17,1 + 2,56);
7) 4,4 + 7 + 11,32 — (8,42 — 5,7);

8) 5,03 + 1,99 + (4,1 — 2,7) — (5,83 — 4,97);
9) 2,8 + 3 + 5,2 + (4,7 — 1,8) — (9,6 — 3,85);
10) 5,92 — 4,8 — (34,2 — 34,16) + (2,7 + 1 + 0,05);
11) 12 — (0,2 + 3,28 + 6,78 — 1,2) + (3,9 — 2,7);
12) 12 + (14,2 — 6,28) + (3,33 — 2,23) — (4 — 2,6):

13) Ꝺejstvijəlbş artmanlbdsə kolə urjasən petkədlbnb: 8,4 çervoꞑeç + 0,83 çervoꞑeç — 4,5 s — 18 ur.

93. Resitnb indəm ꝺejstvijəjas:

1) 20 — 5 + 0,0007 — 0,8 + 0,195;
2) 20 — (5 + 0,0007 — 0,8 + 0,195);
3) 30 — (5 + 0,0007) — (0,8 + 0,195);
4) 30 — (5 + 0,0007 — 0,8) + 0,195.

94. Resitnb indəm ꝺejstvijəjas:

1) (13,1 — 9,25) — (4,9 — 3,15);
2) (1,1 + 9,73 — 3,635) + (2,8 — 1,495);
3) (10 — 3,745) — (0,9 + 0,855);
4) (1 — 0,456) + (3,5 — 1,144) — (1,137 — 0,883).

95. Resitnb indəm ꝺejstvijəjas:

1) 54,03 — [13,321 — (17,481 — 14,19)];
2) (100,1 — 59,37) — [14,27 — 4,93 — 6,75];
3) [(4 — 0,786) + (6 — 2,214)] — [3,93 + 2,703 — (1 — 0,567)].

96. Resitnb indəm ꝺejstvijəjas:

1) [(16,18 — 7,243) + (30 — 21,4)] — [0,017 — 0,00117 — 0,00086];
2) [(6,007 — 2,89) + (2,61 — 0,964)] — 4,603 — (0,15 — 0,084);
3) (5,002 + 1,0004) — 3,0484 — [(5,7 — 4,8141) — 0,0059];
4) 9,0007 — (0,519 + 1,8743) — [(0,15 + 1,763) — (3,63 — 2,164)].

97. Tajə primeıjasbş kolə tədmavnb x:

1) $x + 0{,}25 = 4{,}3$;
2) $10{,}5 + x = 18$;
3) $4{,}75 + x + 5{,}02 = 24{,}1$
4) $x - 0{,}39 = 4{,}31$;
5) $x - 12{,}905 = 7{,}095$;
6) $8{,}2 - x = 5{,}45$;
7) $20 - x = 12{,}3$;
8) $x - (4{,}6 - 0{,}9) = 10$;
9) $(18 - 3{,}6) + x = 15{,}4$;
10) $(33{,}3 + 66{,}6) - x = 90$.

98. Ꝅueəm lbd kolə sodtbnb 2,5 dinə, med eşkə lois 25?
99. Ꝅueəm lbd dinə kolə sodtbnb 9,9, med eşkə lois 20?
100. Ꝅueəm lbdbş kolə çintbnb 5,5, medbm loas 5? 11,38 dorbş kueəm lbd içətsbk 1,99 vblə?
101. Ꝅbk sodtanlbd pijbş əꞩibs 50,98. Nalən summanbs—120,44. Ꝅolə korşnb məd sodtanlbdsə.
102. Ꝅujim lbd sodtəmbş artmis 98,7; əꞩi sodtanlbdbs vəli 12,5, mədbs—7,89. Mbj bzda kojməd sodtanlbdbs?
103. Çintanlbd—61,9, raznoşꞩ—25,37. Ꝅolə korşnb çintbşlbd.

104. Kьзi vezşas summa, kor əti sodtanlьdsə içətmədam 7,5 mьnda, a mədsə—5,4 mьnda? Prəveritnь primer vьlьn.

105. Kьзi vezşas summa, kor əti sodtanlьdsə ьзdədam 8,6 vьlə, a mədsə içətmədam 12,3 vьlə. Prəveritnь primer vьlьn.

106. Kьзi vezşas raznoşt:

1) çintanlьdsə-kə ьзdədnь 92,7 vьlə? içətmədnь 34,5 vьlə?

2) çintьşlьdsə-kə ьзdədnь 32,11 vьlə? içətmədnь 23,5 vьlə?

3) çintanlьdsə da çintьşlьdsə-kə içətmədnь 0,4 vьlə? ьзdədnь 0,7 vьlə?

4) çintanlьdsə-kə ьзdədnь, a çintьşlьdsə içetmədnь 0,1 vьlə?

5) çintanlьdsə-kə içətmədnь, a çintьşlьdsə ьзdədnь 1,75 vьlə?

107. Raznoşt 3,2—1,936 içətmədnь 100 pəv.

108. 5,3 lьd şoəd jukənьş kolə çintьnь das pəv ьзdədəm 0,002 da raznoşt doras sodtьnь 7,1. Unaə loə?

109. Kolə korşnь seeəm lьd, medьm 100 pəv sijəs ьзdədəm vərьn da proizvedeņņə doras 3,2 sodtəm vərьn loə 256,7.

110. Mьj loas raznoştkəd, kor çintanlьd dorə sodtam, a çintьşlьdьş çintam 0,12?

111. Mьj loas raznoştkəd, kor çintanlьd dorə sodtam 3,5 da çintьşlьd dorə sodtam 0,7?

112. Kolə korşnь seeəm lьd, kodi med 2,5 şerti vəli sьmьndaənzə ьзьdзьk, mьndaən 5,7 ьзьdзьk 2,39 ьş.

113. Kьk lьdlən rasnoştьs 0,756. Mьj ьзda sijə loə, kor çintanlьdsə ьзdədam 5,3 vьlə, a çintьşlьdsə içətmədam 0,9 vьlə?

114. Kolə korşnь lьd, kodi med 9,07 şerti vəli içətзьk seeəm lьdən, kueəmən 99,78 içətзьk 100,1 şerti.

115. Əti mulən kuztaьs 1986,5 *m*, a mədlən—2173,4 *m*. Mьndaən voзза muьs зeņьdзьk mədşьs?

116. Boltjas tьra jaseik vьlьn em gizəd: brutto vəs 49,183 *kg*, tara—1,796 *kg*. tədnь ņetto ves.

117. Əti pojezd vətədis mədəs. Ətiьs vəli çasnas munə 34,76 *km*, a mədьs—29,97 *km*. Məda mədşaņ ьlьnə najə vəlinь ças sajьn?

118. Viz ьrgən (latuņ) ləşədəm mogьş ətlaə sьvdisnь 64,85 *kg* gərd ьrgən, 32,75 *kg* cink da 2,1 *kg* şviņeç. Sьvdigən sotçis 2215 g metall. Kolə tədnь artməm latuņ şlitoklьş şəktasə.

119. 9,35 *m* kuza gezjьş mədaməd vərşa vundisnь 2,35 *m*, 3,7 m, 1 *m*. Mьj kuza koli gezjьs? (Kьk nogən).

120. 7,35 *m* kuza reļs vundisnь kьk peļə. Əti torjьslən kuztaьs 2,89 *m*. Məd reļs torjьs mьndaən kuzзьk voзза torşьs?

121. 8,14 *m* kuza reļs vundisnь kьk peļə, əti torjьs məd şertiьs 0,96 *m-ən* kuzзьk. Kolə korşnь kьknan torjьslьş kuztasə.

122. Təvar jaseiklən şektaьs vəli 267,4 *kg*. Setьş voзьnsə vuzalisnь 35,9 *kg*, seşşa 10,8 *kg*, seşşa 54 *kg*, ta vərьn jaseikьn təvarьs koli 161,9 kg. Kolə artavnь tьrtəm jaseiklьş çəktasə (tara).

123. Loi v a r t ə m a kujim partija rusəg: pervoj partiaas—98,6 kg, mədas—160,4 kg, kojmədas—132,7 kg. I z ə m vərьn loi 285,5 kg pьz da 104,9 kg ətruв. Unaə çinis şəktaьs?

124. Ķolə tədnь vit proļota kərttuj poslьş stav kuztasə, kor sərsa kujim proļotjaslən kuztanьs ʒik ətkoď—вьdənlən 74,6 *m* kuza, a dorsa вьd proļot 10,6 *m-ən* зeņьdзьk sərsa şerţiьs?

125. Ņaņpekarņa pervojja lunə visis 4,25 *t* pьz, məd lunə—1,75 *t* єєaзьk pervojja lun şerļi, a kojmədə—2,39 *t-ən* єєaзьk sь şerţi, mьjta vəli visəma voзза kьk lunnas stavsə. Unaə pьzsə visəma tajə kujim lunnas?

126. 61,6 *m* kuza sutuga vundalisnь 4 peļə; əţi torlən kuztaьs—29,47 *m*, mədlən зeņьdзьk—10 pəv da kojmədlən—8,63 *m* vьlə зeņьdзьk pervojja şerţi. Ķolə tədnь ņoləd torlьş kuztasə.

127. Ņiga da вumaga ņəвəm vьlə velədçьş visis 0,9 sajt, ņigaьs vьlə 9 pəv unзьk mьntis вumagaьs şerţi. Donaə vələm sulalə ņigaьs da donaə вumagaьs?

Deşaţiçnəj drəвjasəs ək- təm.

Indəm ďejstvijəjassə kolə resitnь:

128. 1) 12,35 · 10; 2) 0,07324 · 100 3) 0,03784 · 1000; 4) 0,648 · 10000; 5) 0,25 · 2; 6) 4,5 · 5; 7) 0,43 · 35; 8) 1,35 · 48; 9) 1,15 · 60; 10) 2,34 · 48; 11) 0,0354 · 25; 12) 1,03 · 200; 13) 0,4357 · 5000; 14) 0,0024 · 1225.

129. 1) 3 · 4,2; 2) 5 · 25,4; 3) 14 · 17,35; 4) 25 · 0,324; 5) 400 · 5,187; 6) 7 · 0,18; 7) 15 · 2,34; 8) 600 . 7,1324; 9) 16 · 0,25; 10) 200 · 0,14; 11) 14 · 0,365; 12) 21 · 0,304; 13) 46 · 1,05; 14) 54 · 2,007; 15) 49 · 3,008.

130. 1) 5,2 · 1,2; 2) 1,2 · 1,4; 3) 1,6 · 0,25; 4) 7,5 · 0,014; 5) 1,01 · 2,04; 6) 15,2 · 0,003; 7) 0,07 · 15,25; 8) 0,156 · 1,7; 9) 16,15 · 0,08; 10) 0,0,105 · 2,04; 11) 17,007 · 4,03; 12) 0,0149 · 5,08.

131. 1) 0,017 · 2,5 · 0,8; 2) 1,2 · 0,25 · 1,4; 3) 1,125 · 7,6 0,01 4) 125,4 · 0,015 · 4,8; 5) 0,4 · 0,5 · 0,25; 6) 8 · 0,604 · 125; 7) 6,07 · 0,305 · 8,4; 8) 3,75 · 18 · 0,06 · 1,5; 9) 4,08 · 23 · 2,09 · 2,1; 10) 0,09 · 3,07 · 12,85 · 0,105.

132. 1) 0,05 · 100 · 0,44 + 0,25 · 12,4
2) 3,14 · 1,05 + 0,05 34,06;
3) (3,6 · 0,4 + 2,24 · 2,5) · 0,1;
4) (1—0,2) · (3 — 2,68) + 1,2 · 0,12;
5) 1,28 · 1,25 — 0,95 · 0,64

133. 1) (4,8475 + 4,5275) · (4,8475—4,5275);
2) (3,1 — 1,85) · (1,2—1,12) + (10—1,4) · (12,1—10,6);

3) (235,4 — 1907) · (2,1 — 1,6) + 3,264 · (16 — 13,5);
4) (1,5 + 0,95 + 0,001) · (14,3 + 0,73 + 6,97) + (17—15,4).

134. Giztəg əktьnь:

0,5 · 10;	0,396 100;	10 · 0,125;	2 · 0,10;	0,01 · 0,1;
1,4 · 10;	0,7 · 100;	10 · 22,4;	2 · 0,001;	0,001 · 0,1;
0,75 · 10;	0,6 · 20;	100 · 0,25;	2 0,0001.	0,5 · 0,1;
0,4 · 2;	0,8 · 50;	100 · 0,547;	7 · 0,3	0,05 · 0,1;
0,5 · 13;	0,4 80;	100 · 1,19;	8 · 0,5	0,005 · 0,1
0,25 · 5;	10 · 0,8;	1000 · 0,375;	12 · 0,4;	1,4 · 0,5;
0,17 · 100;	10 · 4,25;	2 · 0,1;	0,1 · 0,1;	0,25 · 1,6;

135. Ķorşnь:

1) 0,056 14,2-ьş;	4) 0,8 195-ьş;	7) 0,98 17,34-ьş;
2) 0,31 1,15 ьş;	5) 0,175 213,64-ьş;	8) 0,75 43-ьş;
3) 0,69 25,407-ьş;	6) 0,33 0,4-ьş;	9) 0,72 30,06-ьş.

136. Ķolə tədnь, mьj ьзda x:

1) x : 0,3 = 24,5;	5) x : 0,5 = 0,009;	9) 6,8 x = 4;
2) x : 2 = 49,53;	6) x : 0,01 = 35,28;	10) 22,56 : x = 1,88.
3) x : 1,3 = 0,027;	7) x : 1,8 = 2,12;	11) 36,45 : x = 8,1;
4) x : 200 = 0,403;	8) 6 : x = 1,5;	12) 18,09 : x = 0,67.

137. Mьj loas proizvedeņņəkəd, kor əţi əktanlьdsə əktam 2,5 vьlə da mədsə—6,4 vьlə? əţi əktanlьdsə ьзdədam 1,2 pəv, mədsə—3,5 pəv?

138. Ķolə korşnь seєəm lьd, kodəs kor jukan 3,456 vьlə, çastnəjьn loas 7,89.

139. Ķuєəm lьd dorə kolə sodtьnь 27,31, med eşkə loas 18,4 lьdьş 3,5 pəv ьзьdзьk lьd?

140. Ķuєəm lьdьş 5,13 çuktas 2,4 pəv?

141. Lьd 9,64 kolə ьзdədnь 3,5 pəv.

142. 9,7 dorьş kuєəm lьd ьзьdзьk 8,3 pəv?

143. Təvarlən netto şəktaьs—37,45 *t*. Təvar stav şəkta şerţi tarələn şəktaьs 0,3 jukən ьзda. Ķolə tədnь brutto şəktasə.

144. Pervoj sort noj metr sulalə 13,6 ƨ., a məd sortlən metrьs 2,8 ƨajtən dontəmзьk. Unaə stavsə kolə mьntьnь 9,75 *m* pervoj sorta nojьş da 10,25 *m* məd sorta nojьş?

145. Ņəвəma 10,8 kg təvar—4,55 ƨajtən kilogramm, 11,4 kg.—3,15 ƨajtən kilogramm da 7,6 kg—1,5 ƨajtən kilogram. Unaə mьntəma stav təvarşьs?

146. Parovozlən şəktaьs 53,28 t, teņderlən—32,47 t, a gruzitəm вьd vagonlən—22,45 t. Ķolə tədmədnь stav pojezdlьş şəktasə, kor sьlən єəє em 29 gruzitəm vagon?

147. 8,76 *m* kuza reļsьş vundisnь stav kuzta şerţiьs 0,45 ьзda tor. Ķolə tədnь vundəm da koləm reļs torjaslьş şəktajassə (metr kuza relsa torlən şəktaьs 30,2 *kg*).

148. Vəli 67,5 ѕajt; 0,12 mьda şəmsə vizisnь ŋigajas vьlə; 0,16 mьndasə—вumaga vьlə; 0,1 mьndasə—karandaѕjas vьlə. Unaə koļi şəmьs?

149. Başşejnə ləşədəma kьk truвa; əţiədьs minutən loktə 2,35 vedra va; məd kuʐaьs—pervojja şerţi səmьn 0,4 mьnda; kьknan truвanas başşejn tьrə 8 ças 20 minutən. Ķьmьn vedra va tərə başşejnə?

150. *A* da *B* kьk stancijaьş əţi kadə mədamədlь panьd vərʐisnь kьk pojezd; əţiьs çasən munə 35,4 *km*, a mədьs—32,6 *km*. Panьdaşisnь najə 0,9 ças mьşţi. Kolə tədnь kьk stancija kostsə?

151. Ķomnatalən formaьs veşkьdŋoļpeļəsa koḑ, kuʐtaьs kodlən 5,75 *m*, a paştaьs—5 *m*. Ьзьdə ploѕeaḑьs komnatalən?

Ḑejstvijə vəçtəg kolə viştavnь kьmьn pəv ьзьdзьk ploѕeaḑьs loə seeəm komnatalən, kodlən paştaьs 4,2 pəv ьзьdзьk? indəm komnata şerţi kuʐtaьs ьзьdзьk 3,5 pəv?

152. Ķvadratlən вokьs—29,17 *m*. Kolə tədmədnь perimetr kuʐtasə.

153. Ķvadratlən вokьs—0,59 *m*. Kolə korşnь sьlьş ploѕeaḑ.

154. Veşkьdŋoļpeļəsalən pьdəsьs—9,4 *sm*, a зuзdaьs ta şerţi səmьn 0,7 jukənьs. Kolə tədnь veşkьdŋoļpeļəsalьş ploѕeaḑsə.

155. Kolə ar lьdən artavnь veşkьdŋoļpeļəsa noga mulьş ploѕeaḑsə, kodlən kuʐtaьs 1,72 *km*, paştaьs 0,34 *km*.

156. Kolə tədmədnь veşkьdŋoļpeļəsa noga gradjərlьş ploѕeaḑsə, paştaьs-kə sьlən 13,4 *km*, a kuʐtaьs 4 pəv ьзьdзьk.

157. Kolə arlьdən artavnь veşkьdŋoļpeļəsa noga mulьş ploѕeaḑsə, kuʐtaьskə sьlən 516 *m*, a paştaьs 270 *m*.

158. Ѕkolalь kolə poenь aşşьs musə, kodlən kuʐtaьs 170 *m*, a paştaьs 32,5 *m*. Ķьmьn majəg kovmas poeşigas, вьd metr kuʐaə-kə kolə 4 majəg?

159. Paţereikjas olənь 3 komnataьn. Əţi komnatalən ьзdaьs—5,6 *m* × 4,7 *m*; mədlən ьзdaьs—4,8 *m* × 4,2 *m*; kojmədlən—5,2 *m* × 4,5 *m*. Unaə kolə mьntьnь təlьşnas paţera don, вьd kvadratnəj metrьş-kə вoşşə 44 ur? (Reѕitnь kьk nogən).

160. Kolə tədnь kьelьş kuʐtasə, raḑiusьs-kə sьlən 7,6 *m* kuʐa. Ķьelən kuʐtaьs 3,14 pəv ьзьdзьk ḑiametr kuʐtaьş.

161. Ķəļəsalən ḑiametrьs 0,8 *m*. Mьj kuʐa kərt kolə вoştnь, ѕьna vьlas jitnьsə-kə kolə koļnь 10 *sm*?

162. Veloşiped kəļəsalən ḑiametrьs 0,63 *m*. Tajə kəļəsaьskə вergədças 45000 pəv, kьmьn kilometr kuʐa tuj munas?

163. Kolə tədnь seeəm kruglьş ploѕeaḑsə, kodlən raḑiusьs 13,4 sm. Ķruglən ploѕeaḑьs ravŋajtçə raḑius vьlə əktəm krug зьn kuʐtalь.

164. 6,3 *sm* ḑiametra kruglən; mьj ьзda loə ploѕeaḑьs?

165. Ķuвlən dorьѕьs 0,5 *dm* kuʐta. Kolə tədnь kuвlьş oвjom.

166. Kolə tədmədnь veşkьd prizmalьş oвjomsə, kodlən pьdəsas kujlə 3,1 *sm* вoka kvadrat, a зuзdaьs 4,9 sm.

167. Duв-pulən udeļnəj vesьs 0,85. Unaə veşitə 16 250 *куб. m* duв pu?

168. Izѕomlən udeļnəj vesьs 1,3. Unaə veşitə 14,5 *куб. m* izѕom?

169. Izʙom gruẑitənь 6,4 *m* kuẑa, 2,74 *m* paşta da 0,76 *m* зuзda vagonə. Kьmьn tonna izʙom təras vagonə, izʙomlən uḑeļnəj vesьs-kə 1,3?

170. Stankovəj puļemjot ļentə tərə 250 patron. Ļentasə kərəʙ-kaьn visənь. Вьd patronlən şəktaьs 22,5 *g*, tьrtəm ļentalən—0,9 *kg* da kərəʙkalən—1,2 *kg*. Unaə loə şəktaьs patrontьra ļenta kərəʙ-kalən?

Deşaţiçnəj drəʙjasəs ju-kəm.

Vəçnь indəm ḑejstvijəjassə:

171. 1) 3,6 : 10; 4) 0,4 : 100; 7) 5,1 : 1000;
2) 97,4 : 100; 5) 3,89 : 1000; 8) 0,64 : 1000;
3) 128,5 : 1000; 6) 25,7 : 1000; 9) 0,017 : 1000.

172. 1) 83 : 10; 3) 275 : 100; 5) 18000 ; 1000;
2) 4 : 10; 4) 61 : 100; 6) 576 : 1000.

173. 1) 6,9 : 3; 4) 57,5 : 5; 7) 7,9 : 316; 10) 3,6 : 225;
2) 1,75 : 7; 5) 13,2 : 24; 8) 0,06 : 15; 11) 8,01 : 9;
3) 0,48 : 6; 6) 0,7 : 25; 9) 11,9 : 14; 12) 61,62 : 158.

Vəçnь ḑejstvijəjassə da rezuļtatsə proveritnь:

174. 1) 6 : 0,8; 4) 34 : 0,085; 7) 89 : 0,02848; 10) 11 : 032;
2) 1 : 0,05, 4) 160 : 0,016; 8) 24 : 6,25; 11) 225 : 0,625;
3) 9 : 0,36; 6) 19 : 0,0608; 9) 32 : 1,28; 12) 4 : 0,0025.

175. 1) 0,75 : 0,15; 4) 1,72992 : 0,01088, 7) 235,2 : 0,042;
2) 1,836 : 0,204; 5) 0,12369 : 0,00093; 8) 0,2091 : 4,1;
3) 12,4 : 0,031; 6) 598,27 : 0,2063; 9) 519,536 : 15,2.

Vəçnь indəm ḑejstvijəjassə:

176. 1) 0,21 : 0,84; 5) 3,5 : 0,04; 9) 16,92 : 4,23;
2) 0,19 : 0,95; 6) 25,9 ; 3,7; 10) 86,1 : 2,46;
3) 3,76 : 0,4 7) 1,75 : 1,4; 11) 21,875 : 3,125;
4) 7,05 : 1,5; 8) 18,4 : 7,36; 12) 183,96 : 10,512.

177. 1) 0,6 : 2,7; 4) 0,0781 : 0,2343; 7) 137 : 0,15;
2) 0,8 : 1,44; 5) 5 : 22,5; 8) 3,75 : 17,75;
3) 1,25 : 2,8125: 6) 140 . 0,45; 9) 0,4 : 0,88.

178. Vəçnь jukəmsə ustnə:

1) 7,6 : 2; 6) 8 : 04; 11) 8,2 : 4,1; 16) 6,6 : 0,06;
2) 6,3 : 3; 7) 10 : 05; 12) 17,5 : 3,5; 17) 10,15 : 0,5;
3) 0,8 : 4; 8) 18 : 09; 13) 90 : 4,5; 18) 3,5 : 0,05;
4) 1,8 : 6; 9) 64 : 32; 14) 7,7 : 0,11 19) 18,6 : 0,004;
5) 1,4 : 7; 10) 49 : 07; 15) 7,49 : 7; 20) 10 : 0,25.

179. Vəçnь indəm ḑejstvijəjassə:

1) 0,25 : 4 + 15,3 : 5 + 12,4 : 8 + 0,15 : 30;
2) 96,7 : 10 + 0,045 : 5 + 140,4 : 12 + 1,53 : 15;

3) 4,912 : 16 — (18,305 : 7 — 0,0369 : 4);
4) 72,492 12 + 78,156 : 36 — 120,03 : 15.

180. 1) 15 2 : 1,9 + 0,51 : 0,17 + 0,48 : 0,08;
2) 5 : 4 — 4 : 5 + 0,5 0,4 — 0,4 : 0,5;
3) 1,98 : 0,11 + 0,68 : 0,17 + 7,8 : 1,3;
4) 3,41 : 1,1 + 2,04 : 1,7 + 1,488 : 1,24.

181. 1) (15 : 1,2) · (7 : 1,4) – (1 : 2,5) . (3 : 1,2);
2) (1 : 1,6) · (26 : 5,2) + (18 : 3,6) · (2 : 0,25);
3) 0,063 : 0,09 + 0,0408 : 0,017 + 0,00027 : 0,015.

182. 1) 28,07 : 1,4 + 27,75 : 11,1 — 19,76 : 15,2;
2) 17,102 : 3,4 — 2.472 2,4 + 20,503 : 2,9;
3) 0,1 : 0,002 — (7,91 : 0565 — 11,1 : 1,48).

183. 1) (1,14 + 0,76) : (1,14 — 0,76) + 0,054 : 0,012;
2) (0,6 + 0,36) : (0,6 — 0,36);
3) (28,7 · 0,15) : (0,25 · 0,21) + 22,5 : 1,25.

184. Ķolə tədmavnь x ulə gizəm primerjasşьs:

1) x : 3 = 14,56;
2) x : 0,2 = 7,1;
3) 15 : x = 3,75;
4) 1 : x = 0,25;
5) 12,5 : x = 0,04;
6) 12,5 : x = 0,625;
7) 41,6 : x = 6,4;
8) 0,19 : x = 0,95;
9) 0,375 : x = 0,25;
10) 35,53 : x = 5,225;
11) 42,4 : x = 0,04:
12) 6,442 : x = 2,05.

185. Ķolə tədmavnь x ulə gizəm ravenstvojasьş:

1) x · 17 = 15,3;
2) 46 · x = 18,4;
3) 2 x · 4 = 14,4;
4) 5x·345 = 2,484;
5) 0,7 · x = 5,614;
6) 0,36 · x = 3,618;
7) 1,44 · x = 57,6;
8) 1,15 · x = 0,92;
9) 2,34 · x = 4,914.

186. Ķolə korşnь pribļizonnəj çastnəjjasəs da giźnь, kuєəməş najə: ņedostatokən ļibə izвьtokən:

1)	1	stəçlunəз	artavnь	435 : 13
2)	0,1	„	„	900 : 96
3)	0,1	„	„	37,4 : 19
4)	0,01	„	„	1,05 : 12
5)	0,001	„	„	0,1 : 26
6)	0,01	„	„	23,45 : 3
7)	0,01	„	„	0,81 : 8
8)	0,01	„	„	341,3 : 12
9)	0,01	„	„	0,074 : 1,4
10)	0,01	„	„	9,13 : 3,6
11)	0,01	„	„	0,531 : 0,053
12)	1	„	„	128,5 : 0,18
13)	0,001	„	„	72,4 : 0,13
14)	0,01	„	„	0,12 : 37,8
15)	0,01	„	„	106,5 : 2,145

187. Қьk lьdlən proiẓvedeṇṇəьs ravṇajtçə 12,5. Əktanlьdьs—0,8 Kolə korşnь əktьşlьdsə?

188. Қuєəm lьd vьlə kolə juknь 5, medьm loi 0,025?

189. Қьmьn pəv 0,7 loə ьзьdзьk 0,25-ьş? Қьmьn pəv 0,14 loə içətзьk 0,7-ьş?

190. Қuєəm lьd vьlə kolə əktьnь 0,03, medьm proiẓvedeṇṇəьs loi 0,01713?

191. Қьmьn pəv 6,8 soḑerẑitçə 25,16-ьn?

192. Kuєəm jukən sostavitas 2,808 lьdьş 3,12 lьd?

193. Mьj loə çastnəjkəd, kor jukanlьdsə əktam 5 vьlə, a jukьş lьdsə—2,5 vьlə? Қor jukanlьdsə jukam 1,5 vьlə, a jukьşlьdsə—6 vьlə? Қor jukşanlьdsə da jukьşlьdsə jukam 0,6879 vьlə? Қor jukşanlьdsə əktam 6,84 vьlə, a jukьşlьdsə jukam 0,02 vьlə? Қor jukşanlьdsə jukam 0,16 vьlə, a jukьşlьdsə əktam 0,5 vьlə?

194. Mьj loə çastnəjkəd, kor jukanlьdsə jukam 3,942 vьlə, a jukьşlьdsə—0,438 vьlə?

195. Қolə korşnь lьd, kodlən 0,027 jukənьs ravṇajtçə 2,43.

196. Jukanlьd ravṇajtçə 2,7, çastnəjьs—20. Қolə korşnь jukьşlьdsə?

197. 0,49 da 0,53 lьdjaslьş summasə kolə içətmədnь 2,5 pəv.

198. Tədtəm lьdlən 0,24 jukənьs ravṇajtçə 1,2. Қolə korşnь tədtəm lьdsə.

199. Tədtəm lьdlən 0,4 jukənьs ravṇajtçə 9,6. Қolə korşnь tədtəm lьdьslьş 0,75 jukənsə.

200. Қьk lьdlən proiẓvedeṇṇəьs ravṇajtçə 81: əţi əktanlьdьslьkə sodtьnь 1,5, a mədsə koḽnь veẑtəg, sek nalən proiẓvedeṇṇəьs kutas ravṇajtçьnь 135. Қolə korşnь əktьşlьdjassə.

201. 9 *m* kuẓta kərt вalka 50^0-əз sontigən ṇuẑalə 5,4 *mm*-ən Una-ə tajə kərtьs ṇuẑalə kor sontam kərtsə 10 vьlə?

202. Plaţina vaьş şəkьdзьk 21,4 pəv, a ezьş – 19,5 pəv. Қьmьn pəv plaţina şəkьdзьk ezьşьş.

203. Provoloka motok veşitə 44,46 kg. Қьmьn metr motokas loas provolokaьs, kor 1 *m* provoloka veşitə 292,5 g?

204. Zuвçatəj kəḽəsalən naçaḽnəj okruẑnoştьs sostavḽajtə 60,16 *sm*, piṇlən kostьs 1,88 *sm*. Қьmьn piṇ tajə kəḽəsaas?

205. Қəḽəsa 115 вergədçəmən munis 264,5 *m*. Ьзьd-ə kəḽəsalən okruẑnoştьs?

206. Dьr kadənə poẓə munnь 346,56 k*m*, вьd çasən 15,2 *km*? munəmən?

207. Moskva julən 0,05 kuẓtaьs sostavḽajtə 22,47 *km*. Қolə tədmavnь Moskva julьş kuẓtasə.

208. Kooperaţivьn vuzaləma 0,9 stav manufakturaşьs, kodi sostavḽajtə 387 *m*. Unaə vəli manufakturaьs kooperaţivas?

209. 1000 eḽektriçeskəj lampoçkalən вruttoьs вeşitə 27,756 kg, taraьs—3,819 kg. Kolə tədmavnь вьd lampoçkalьş şəktasə, kor stav lampoçkaьs ətkoḑəş.

210. Dьr-ə munas pojezd, 323 *km* kuẓta tuj. Pojezdьs-kə 3,6 çasən munə 136,8 *km*?

211. 4,5 *metr* şiţeç vьlə mьntəma 6,39 sajt. Una-ə kolə mьntьnь 20,25 *m* şiţeç vьlə?

212. Unaə kolə rels, medьm vəçnь əti koleja tuj 26,65 km kuz-ta.? Relslən-kə kuztaьs 10,65 m. Relsjas pomэd kostьs—1 sm.

213. Sьnəd 770 pəv kokņьзьk vaьş, a rtut 10470,46 pəv şəkьd-зьk sьnədьş. Kьmьn pəv rtut şəkьdзьk vaьş?

214. Veşkьdpeləsa mulən ploseadьs ravņajtçə 22,5 *ga*, kuztaьs—250 *m*. Kuz-ə muьslən perimetrьs?

215. Zaborlən kodən, poeэma kvadrata mu uçastok, kuztaьs 286,4 metra. Kolə korşnь uçastokьslьş ploseadsə.

216. 1,42 *m* kuzta da 0,71 *m* paşta kərt list veşitə 4,5 kg. Una-ə veşitə 1 *kv. dm* tajə kərtьslən?

217. Veşkьdpeləsa formaa mu uçastoklən ploseadьs loə 5226 *kv. m*; kuztaьs 80,4 *m*. Ьзьd-ə sьlən paştaьs?

218. Ьзьd-ə plosead gəran mu pozə vьnşədnь 19,44 *c* superfos-fatən, kor вьd gektar mu vьnşədэm vьlə kolə rasxodujtnь 2,7 *c* superfosfat?

219. Komnatalən kuztaьs 6,1 *m*, paştaьs—5,25 *m*. Komnatalən kuвaturaьs sostavlajtə 115,29 *kuв. m*. Kolə artavnь komnatalьş kuztasə?

220. Skola kerkalən taeэm razmerьs: 28,5 × 12,5 × 4,6 *m*. Kolə artavnь kerkaьslьş kuвaturasə da adзьnь kьmьn velədçьş vьlə və-çэma skolasə. Вьd velədçьşlь-kə norma şerti kolə 16 ***kuв***. *m*.

221. Una-ə tərə (litrjasən) вəçkaə, kьtçə pozə teçnь 120 kg ce-ment, kodlən udelnəj vesьs 1,6?

222. Ətmьnda metrən ņəвэma çiteç da satin, stavьs vьlə mьn-təma 112,5 sajt. Kьmьn metrən ņəвэma şiteçsə da satinsə, şiteçsə-kə vuzalisnь 2,8 sajtən, a satinsə—3,45 sajtən metr?

223. Pojezd çasən munə 43,5 *km*. Kьmьn çasən sijə vermas munnь *A* da *B* stancijajas kost tujsə, kor tajə kostas sьmьnda kilometr, mьjmьnda loas çastnəjьn 761,25-əs 1,25 vьlə? jukəm вəгьn

224. 5,5 kg pervoj sort təvar sulalə 14,85 sajt. Una-ə sulalə 10,5 kg məd sort təvar, sьlənkə 1 kg. təvarьs sulalə səmьn 0,8 pervoj dorşьs.

225. Perepişçik əti jukənsə vermə vəçnь 2,5 çasən. Kueэm ju-kən sijə uзьslьş vəças 3,5 çasən?

226. Paroxod medşa ьзьd əd dьrji vermə va ņьlьd munnь əti çasən 16,8 *km*, a va panьd—14,2 *km*. Kueэmзьk medşa ьзьd ədьs paroxodlən sulalan vaьn?

227. Roвoçəj kueэmkə uз vermə vəçnь 12,5 çasən, a sьlən jor-tьs 0,03 uззə vəçə 1,5 çasən. Dьrə kadən vermasnь vəçnь stav uззə kьknan roвoçəjьs, kor najə usalənь ətlaьn.

228. Noj pэnaьş əti ņəвəşьşlь vuzaləma 0,5, a mədlь—0,8 ko-lassьs da ponaas nəsta-na koli 30 *m*. Kьmьn metr vəli ponaьn stav nojьs?

229. Kujim roвoçəj zdelnəj uзьş вoştisnь 13ᴗ sajt. Pervojьs вoştis 0,75 sьlьş, mьnda вoştis kojmədьs, a mədьs—2,5 pəv koj-məd dorşьs unзьk. Una-ə вoştisnь вьdən!

230. 1,5 kg əti sort təvar da 28 kg məd sort təvar vьlə mьn-təma 252 sajt 50 ur; mədьş 30 kg məd sort da 4,5 kg pervoj sort

vьlə mьntəma 325 sajt 50 ur. Una-ə sulalə kilogramm pervoj sortьs da kilogramm məd sortьs?

231. 35 *m* kuzta, 12 *m* sudta, 0,8 *m* kьzta şten vəçəm vьlə munə 88000 kirpiç. Unaə taeəm-zə kirpiçьs munə 31 *m* kuzta, 14 *m* sudta da 1 *m* kьzta şten vəçəm vьlə?

Zadaçajas stav dejstvijəjas vьlə deşatiçnəj drobjasən.

Kolə artavnь:

232. 1) 0,216 · 35+0,0117 · 100;
2) (0,04+3,59).(7,35+2,65);
3) 4,609+1,37+5 · 0,125.

233. 1) 3,14 · 2,65 — 0,78 · 1,9; 3) 3,5 · 1,8 — 0,42 · 15;
2) (13— 12,47) · 0,8 · 19; 4) (5,4—3,65) · (10,28—7,09).

234. 1) 4,96 : 10 + 35,8 : 100 + 0,0042;
2) (16,97+25,84) · (35,55 : 4,5);
3) (5,48+8,02) : [(7,97+8,77): 3,72];

235. 1) (6,8547 : 2,19+0,6039 : 5,49) : 1,62;
2) (20,88 : 18+45 : 0,36) : (15,59+15,95).

236. 1) (6,39—2,1028):(18 —5,3408—11,3022 : 1,35);
2) (11,03—0,43855) : (10,8168 : 2,4) — 2,781:2,06;
3) 1,41993 : 3,506—0,8118 : 2.05—0,135 : 15.

237. 1) [1,91 · 6 : (2,5 · 5)]: (114,6 · 0,002);
2) [7,36 : 4,5 : (15,2 · 0,2)] · (65,24 : 13,048);
3) (0,01812 : 0,003 · 0,5) : (0,2718 : 1,8 · 5)

238. 1) 0,091 · 100 + 6 : 15 — 0,12 · 8,5;
2) (0,6+0,25—0,125) · 3,2+4,5 : 100;
3) 12,5 : 100+7,5 · (0,06+3,24)—4 : 10;
4) (1,2 · 0,15+12 : 100) : 1,25—0,24.

239. 1) (0,2 : 5 + 5 · 0,2 — 2,794 : 1,1) · 0,6;
2) 1 · 12,5 + 0,168 : 0,15) · (2,1—0,6) : 0,09;
3) 12 : 7,5 + 7,5 : 12 + 0,25 : 0,4 . (5,1 — 3,86);
4) 5,632 : 51,2+4,256 : 3,8 — (3 — 0,39 : 0,15).

240. 1) $\frac{20,15—6,05+63}{(0,2+11,8) \cdot 05}$; 3) $\frac{(2,35+4,65) \cdot 5,3}{40—2,9}$;
2) $\frac{(11,69+9,3—12,79) \cdot 0,9}{36}$; 4) $\frac{(7,63—5,13) \cdot 0,4}{3,1,7+6,83}$.

241. 1) [(13,051 + 16,92) : (1,875 + 0,175)] : [(0,855+0,18^5) · 4];
2) (0,278 + 0,472) · (0,823 + 0,117)+ 1711 : (0,318 + 5,482);
3) (0,872 : 2,18 + 4,578 : 3,27) · [(19,035 + 17,89) : 7,385);
4) (0,598 + 0,536) : 0,28 : (0,003 · 5 + 0,029 · 15).

242. 1) $\frac{0,72—0,104—0,112 \cdot 0,5}{0,063 : 1,26 \ 1,4}$; 2) $\frac{1,08 : 1,5+6,3 : 0,28}{0,8+28,39 \cdot 2,5}$;

3) $\frac{(4,3+2,8)\,.\,(4,3-2,8)}{(3,6-0,63):(4,61+7,27)}+\frac{4,488}{0,12}$.

243. Kьk lьdlən raznoştьs loə 0,8. Najə piьş-kə ьzьdzьksə ьzdədnь kьk pəv, sek raznoştьs loə 5,5. Kolə korşnь tajə lьdjassə.

244. Kьk lьdlən raznoştьs ravņajtçə 6,98. Najə piьş-kə ьzьdzьksə ьzdədnь kujim pəv, to aznoştьs loə 31,18. Kolə korşnь tajə lьdjassə?

245. Kьk lьdlən proizvedeņņəьs ravņajtçə 7,4469. Na pьekьş-kə ətisə loə ьzdədəma 2,54 vьlə, sek proizvedeņņəьs ьzdə 2,6162 vьlə. Kolə korşnь kьknan lьdsə.

246. Kolə korşnь kьk lьd, kodjaslən raznoştьs ravņajtçə 3 da çastnəjьs—siz-zə 3.

247. Kьk lьdlən proizvedeņņəьs ravņajtçə 25,41. Pervojsə-kə tajə lьdjas pişьs içətmədnь 6,7 vьlə, sek vьl proizveddeņņəьs loə 3,3. Kolə korşnь kьknanlьdsə.

248. Tədtəm lьd-kə əktьnь 0,25 vьlə da proizvedeņņəşьs çintьnь 0,5 sek loə 1. Kolə korşnь lьdsə.

249. Tədtəm lьd dinə-kə sodtan 2,5, summasə-kə əktan ņoļ vьlə da proizvedeņņəsə jukan 0,5 vьlə, to seki loas 50. Korşnь sijə lьdsə.

250. Kьk kar kost pojezd munis 0,7 jukən tujьslьş. Sь вərьn nəsta koļi munnь 342 *km*. Ьzьdə kostьs əţi karşaņ mədəzьs?

251. Kьk lьdlən summaьs loə 0,698, *a* nalən raznoştьs 0,49. Korşnь tajə lьdjassə.

252. Meridian əţi graduslən kuzţaьs loə 111,120 *km*. Medlunvьvsa kərttuj stancija SSSR-ьn (Kuska), kodi loə 35° 40' sirota vьlьn. Medvojvьv stancijaьs (Murmansk), kodi loə 69° 59' sirota vьlьn. Kolə artavnь, kьmьn kilometrən Kuskaьş loə vojvьlьnzьk Murmansk.

253. Ņəвəma 12,5 *m* saţin da 14 *m* şiţeç. Stav təvar vьlə mьntəma 19 sajt 50 ur. Əţi metr şiţeçlən donьs 0,5 *m* saţin don ьzda. Kьmьn sajt mьntəma вьd təvar vьlə?

254. Sorlaləma kьk sort xlopok: 30,3 *kg* pervoj sort, sulalə 2 sajtən kilogramm da 20,2 kg məd sort, sulalə 1,6 sajtən kilogramm. Una-ə sulalə kilogramm xlopokьs sorlaləm вəras?

255. 73,4 *m* kuzta gezjьş vundəma 3 tor: əţik—12,5 *m* kuzta, məd—4,9 *m* kuzьk pervojşьs da kojməd—3,2 *m* зeņьdzьk kьknan vozзa torjasşьs ətlaьn вoştəmən. Mьj kuzta koļi gez torjьs?

256. Başşejnə kolə kiştnь 670 вəçka va. Sь vьlə nuədəma kьk truba: əţikədьs 0,8 çasən kişşə 26 вəçka va, a mədədьs—0,7 çasən 28 вəçka. Kьmьn çasən tьrə tьrtəm başşejnьs, kьknan truвasə-kə voştan əteəe?

257. Kьk baza *A* da *B* kostьn 240,3 *km*. Turist pervoj lunnas munis 32,7 *km*, mədnas 39,6 *km*. Stav mukəd koļəm tujsə munis 5 lunən, вьdlun ətmьnda kilometr vəçəmən. Kьmьn kilometrən sijə munis вьd вərja lunnas?

258. Kьk veloşipedist petəmaəş karьş əţi kadə da munənь ətarlaŋ: əţikьs вьd çasə vəçə 12,135 *km*, a mədьs—8,09 *km*. Unaə kad kovmas munnь pervoj veloşipedistьslь, medьm panjьnь mədsə sьmьnda kilometr vьlə, unaə mədьs munas 5 çasən?

259. Kьk pojezd petəmaəş *A* da B ŋima stancijajasьş əţi kadə əţi mədьslь voça da munənь seeəm ədən pervojьs—29,5 *km*, a mədьs—30,5 *km* ças. Panьdaşəmьs nalən loəma 0,85 ças вərţi. Kolə artavnь kьk stancija kostsə.

260. Tkaŋ kujim torjьn 132,4 *m*. Pervoj torjьs 12,5 *m* kuʐsьk mədşьs, a mədьs—10,6 *m* kuʐsьk kojmədşьs. Una-ə sulalə stav tkaŋьş, pervoj torjьs-kə vuzavşəma 10,35 sajtən metr, a mədьs da kojmədьs—8 s. 75 urən?

261. Kladovseik kьkьş lezəma provoloka: pervoj orḍer kuʐtaьs sijə şetəma 0,4 stav vələmşьs, a məd kuʐtaьs—0,75 koləmşьs da sьlən koləma nəsta 28,5 kg. Unaə vələma provolokaьs pervojja şettəʐьs?

262. Əţi koļejaa əţi *km* tuj vьlə kolə 260,8 *кив m*. ballast, a kьk koļjea tuj vьlə ballastьs munə 1,8 pəv unʐьk. Kьmьn vagon kovmas balastsə kьskavnь 135,5 *km* kuʐta kьk koləjaa tuj uçastok vьlə, vagonas-kə tərə 4,75 *кив m* ballast?

263. Futbolən vorsəm viʐədisnь 5936 mort. Na pəvsьş 1205 mort pьrəmşьs mьntəmaəş 1,25 sajtən; 1473—0,5 sajtən, a mukədьs—35 urən. Unaə mьntəma şəm pьrəmьş?

264. Skorəj pojezd Moskva da Vjaʐma kostlьş 0,75·əd jukənsə munə 3 çasən, a çasnas munə 57 *km*. Kьmьn kilometrən ças kovmas munnь təvarnəj pojezdlь, medьm Moskvaşaŋ Vjaʐmaəʐ stav tujsə vermis munnь 15,2 çasən?

265. Kьk turist əteəe mədədçəmaəş əţi mədьslь panьd: əţikьs—*A* bazaşaŋ, mədьs—*B* bazaşaŋ. Pervojjaьs вьd 1,8 çasən munəma 8,37 *km-ən*, a mədьs вьd 0,6 çasən munəma 2,25 *km-ən*. Kuɛəm kad mьşţi panьdaşasnь turistjas *A* da *B* bazəjas kostьs-kə 111,72 *km*?

266. Ŋəвəma 8,5 *m* polotno da 10,25 *m* saţin. Stavşьs mьntəma 75,6 sajt. Вьd metr polotnoşьs mьntəmaəş 2,5 pəv donənʐьk, вьd metr saţin şerţi. Unaə sulalə metrьs əţi da məd maţerjəьslən?

267. Ʒь paşkalə şekundaə 337,3 *m* ədən. Kuɛəm kad mьşţi loə kьləma vʐrьv 2563,48 *m* sajьş?

268. Atmosfernəj sьnəd ļitr veşitə 1,2932 *g*. Artavnь komnata pьesa sьnədlьş şəktasə, kodlən kuʐtaьs—6,4 *m*, paştaьs—5,2 *m* da ʐuʐdaьs—3,5 *m*.

269. Parovoz 0,04 jukən minutaə munis 0,02 *km*. Ьləə sijə munas 6 ças 12 minutən?

270. Əţi gruppasa velədçьşjas kəsjəmaəş çukərtnь samoļot vьlə kueəmkə summa şəm. Вьdsən-kə puktasnь 0,25 sajtən, to çukərtəm summaьs loə 4,5 sajtən eɛaʐьk kəsjəmşьs; a вьdsən-kə puktas 0,6 sajtəŋ, to stav çukərtəmьs loə 6 sajtən unʐьk kəsjəmşьs. Unaə vələma gruppaas velədçьşьs da unaə şəm najə kəsjəmaəş çukərtnь?

Prəstəj droʙjasəs deşaţiçnəjə vuʒədəm da mədarə.

271. Petkədlьnь deşaţiçnəjjasən so kuɛəm prəstəj droʙjas: $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{4}{5}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{3}{8}$; $\frac{5}{16}$; $\frac{3}{20}$; $\frac{7}{20}$; $\frac{11}{25}$; $\frac{17}{50}$; $\frac{13}{64}$; $\frac{41}{80}$.

272. Petkədlьnь deşaţiçnəjjasən so kuɛəm prəstəj droʙjas:

$\frac{33}{200}$; $\frac{57}{100}$; $\frac{111}{400}$; $\frac{88}{5}$; $\frac{55}{32}$; $\frac{317}{250}$; $\frac{35}{32}$; $\frac{81}{8}$; $\frac{102}{16}$; $\frac{13}{40}$.

273. Pərtnь prəstəj droʙjasə so kuɛəm deşaţiçnəj droʙjas: 0,4; 0,35; 0,17; 0,125; 0,48; 0,075; 0,095; 0;658; 1,2; 3,05; 4,0008; 1,0012.

274. Pərtnь prəstəj droʙjasə so kuɛəm deşaţiçnəj droʙjas: 0,75; 1,25; 14,05; 17,625; 0,875; 13,003; 0,1025; 0,0075; 0,1255; 0,1225; 0,008; 0,0045; 12,00125; 30,00625; 1,48; 0,038.

Zadaçajas stav dejstvijəjas vьlə prəstəj da deşaţiçnəj droʙjaskəd.

275. Kolə resajtnь tajə zadaçajassə:

1) $\left(1\frac{3}{8}+1\frac{3}{4}-0{,}411\right):0{,}59$;

2) $\left(6\frac{8}{15}-1{,}35):(2\frac{4}{5}+0{,}2\right)$;

3) $12{,}8\cdot 0{,}25:\left(\frac{3}{4}-0{,}125\right.$.

4) $\left(\frac{1}{2}+0{,}8-\frac{3}{5}\right)\cdot\left(3+4\frac{8}{25}-0{,}12\right)$;

5) $\left(2\frac{3}{4}+0{,}15-1\frac{8}{25}\right):\left(2\frac{1}{2}-1\frac{3}{4}+0{,}04\right)$;

6) $\left(2{,}314-\frac{1}{4}\right):\frac{1}{50}+\left(1\frac{11}{16}+0{,}7125\right):3$;

7) $1{,}456:\frac{7}{25}+\frac{5}{16}:0{,}125+4\frac{1}{2}\cdot 0{,}8$;

8) $\left(4\frac{1}{8}-0{,}004\cdot 300\right):0{,}0015+\left(4\frac{1}{5}-3\frac{1}{2}\right):10$;

9) $\left(3{,}625+0{,}25+2\frac{3}{4}\right):\left(28{,}75+92\frac{1}{4}-15\right):0{,}0625$

276. 1) $\dfrac{\left(\frac{1}{2}+0{,}4+0{,}375\right)\cdot\frac{2}{5}}{\frac{2}{3}.75}$;

4) $\dfrac{2{,}4\cdot 3\frac{3}{4}+2\frac{2}{11}.4{,}125}{5\frac{5}{6}.2\frac{4}{7}}$;

2) $\dfrac{3\frac{1}{3}.1{,}9+19{,}5:4\frac{1}{2}}{\frac{62}{75}-\frac{4}{25}}$;

5) $\dfrac{3{,}5+4\frac{2}{3}+2\frac{2}{15}}{1\frac{1}{20}+4{,}1}$

3) $\dfrac{\left(1{,}5+2\frac{2}{3}+3\frac{3}{4}\right):3{,}6}{14-15\frac{1}{8}:2}$;

6) $\dfrac{\left(0{,}3125.1\frac{1}{5}+\frac{11}{40}\right):1{,}3}{\left(\frac{18}{25}-0{,}39:\frac{33}{50}\right)}$;

7) $\dfrac{\left(0{,}5:1{,}25+\frac{7}{5}:1\frac{4}{7}-\frac{3}{11}\right)\cdot 3}{\left[1{,}5+\frac{1}{4}\right]:18\frac{1}{3}}$ 8) $60:\dfrac{(0{,}6+0{,}425-0{,}005)\cdot 0{,}01}{10{,}5+5\frac{1}{4}+3\frac{1}{6}+15\frac{1}{12}}$.

277. 1) $\dfrac{\left(4{,}07:\frac{1}{20}-23{,}01\cdot 0{,}06\right):4+0{,}0703\cdot\frac{1}{2}}{\left(7{,}3745:3{,}01-1\frac{1}{4}\right)\cdot 1{,}02+0{,}78}$;

2) $\dfrac{1{,}0905:0{,}025-6{,}84\cdot 3{,}07+2{,}38:100}{2{,}192:6{,}85+45{,}553\cdot\frac{1}{25}+0{,}12238}$

3) $\dfrac{\left(5\frac{4}{45}-4\frac{1}{15}\right)\cdot 30}{1\frac{1}{3}}-\dfrac{4{,}25:0{,}85+1:0{,}5}{(5{,}56-4{,}06):3}$;

4) $\dfrac{(1{,}09-0{,}29)\cdot 1\frac{1}{4}}{\left(18{,}9-16\frac{13}{20}\right)\cdot\frac{8}{9}}+\dfrac{(11{,}81+8{,}19)\cdot 0{,}02}{9:11{,}25}$

278. Vuзədnь raz̧merjassə, kodjasəs petkədləma angļijskəj ḑujmjasən, miļļimetrjasə:

Poradoka №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Angļijskəj ḑujmjas (")	1"/64	1"/32	1"/16	1"/8	3"/16	1"/4	5"/16	3"/8	7"/16	1"/2	9"/16	5"/8	11"/16	3"/4	13"/16	7"/8	15"/16	1"
Miļimetrjas	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	25,4

279. Sorlaləma 3 sort təvar: $\frac{1}{32}$ *kg* pervoj sortlən, kilogrammьs sulalə 6 ɕ. 72 ur; $5\frac{2}{5}$ *kg* məd sortlən, kilogrammьs sulalə 3 ɕ. da 4,1 *kg* kojməd sortlən kilogrammьs sulalə 3,2 ɕ. Unaə sulalə stav şmeşьs?

280. Sorlaləma kьk sort təvar: 6,2 *kg*, sulalə 0,6 ɕajtən kilogramm da $18\frac{3}{5}$ *kg*, sulalə $\frac{9}{20}$ ɕajtən kilogramm. Ķьmьn urə suvtas kilogramm şmeşьs?

281. 56,4 m kuz̧ta gez vundaləma 8 torjə: əţiktor $8\frac{3}{4}$ *m* kuz̧ta, kьk— 5,7 *m* kuz̧taən, əţik—$9\frac{3}{20}$ *m*, mukəd ŋoļ torjьs—ətkuz̧taən. Mьj kuz̧taəş вərja ŋoļ torjьs?

282. Кьтьп lunən poẓə munnь 855 *km*, вьdlun-kə tujvьlьn $10\frac{1}{2}$ ças da вьd 0,3 çasən munan $1\frac{2}{7}$ *km*?

283. Unaə artmas ŋaŋ 144 *kg* şəkta mesək şuьş, izigas-kə çinə 0,2 şəktaьs, a pəƶaligas, artmə pripek $\frac{1}{3}$ pьẓ şəktaьs?

284. 8,8 *m* kuẓta reļs vundəma 4 peļə. Pervoj torjьslən kuẓtaьs 2,1 *m*, mədьslən kuẓtaьs pervojşьs ьзьdзьk $1\frac{1}{5}$ pəv, kojməd torjьslən kuẓtaьs loə $\frac{3}{4}$ məd kuẓtaşьs. Tədmavnь ьзьdə вьd tor?

285. Tokarnəj stanok vьlьn təçitigən ьlnaьs, kod vьvti reẓeçьs munə stanok kuẓta вьd вergədçigən, ƨuşə prodoļnəj podaçaən. Unaə kad boştas 360 *mm* kuẓta tor təçitəm, minutnas-kə вergədçəm lьdьs 45, a podaça kuẓtaьs $1\frac{1}{3}$ *mm*?

286. Кьтьп вergədçəm vəças təçitan izdeļļə, sьlən-kə kuẓtaьs 180 *sm*, a podaçaьs $\frac{1}{12}$ *sm*?

287. Kuɐəm podaça kolə 48 *sm* kuẓta tor 10 minutən təçitigən, kor minutaas 24 вergədçəm.

288. Korşnь kad, kodi kolə sь vьlə, medьm struƶitnь 31,2 *sm* kuẓta da 33 *sm* paşta plaşţinka, podaçaьs-kə—$1\frac{2}{3}$ *mm*, vundan ədьs-kə—12 *sm* şekundaə, mədarə ədьs (оборотная скорость)—24 *sm* şekundaə.

289. Parovoz 0,04 min. munis $\frac{1}{50}$ *km*. Kuɐəm kost sijə munas 7 ças. 12 min.?

290. Reẓervuarə, kьtçə tərə 228 vedra va, nuədəma kьk truвa: əţikədьs $\frac{1}{4}$ min. voə 1 vedra va, a mədədьs $\frac{1}{2}$ min. $7\frac{1}{2}$vedra. Кьтьп minutən tьras tьrtəm reẓervuarьs. Кьknan truвasə-kə voştьnь əteəe?

291. Reẓervuarə nuədəma kujim truвa: pervoj kьkədьs vaьs pьrə, a kojməd truвaədьs petə. Pervoj truвaədьs reẓervuarьs tьrə $3\frac{1}{3}$ çasən, mədədьs—0,75 tajə kadşьs, a kojməd truвaədьs stav vaьs tьra reẓervuarşьs petə 2 çasən. Kuɐəm kadən tьras reẓervuar, voştьnь-kə kujimnan truвasə ətpьrjə.

292. Paroxod munis kьk kar kost va panьd 9 çasən. Artavnь, unaə kad kovmas sьlь mədarə tuj vьlas, kьk kar kostьs-kə—$113\frac{2}{5}$ *km*, a ju vizьvtəmьslən ədьs—1,9 *km* çasən.

293. Kolə vəli ŋəvnь 285 *m* polotno 0,75 *m* paştaəs, a ta pьḍḍi ŋəvəmaəş $\frac{5}{8}$ *m* paşta polotno. Кьтьп metr sijəs ŋəvəmaəş?

294. 25 goz plaţţə vьlə munə $1\frac{9}{16}$ *m* paşta 112,5 *m* noj. Кьтьп goz poẓə vurnь $\frac{3}{4}$ *m* paşta $478\frac{1}{8}$ *m* nojьş?

295. Kərttuj stancijaьş 7 ças asьlьn petis passaƶirskəj pojezd, kodlən ədьs—40,6 *km* çasən. Kujim ças mьşti sijə-ƶə stancijaşьs petis sьlaŋə-ƶə skorəj pojezd, a sьlən ədьs loə $\frac{5}{4}$ passaƶirskəj pojezd ədьзda. Kьmьnəd çasьn skorəj pojezd suədas passaƶirskəjəs?

296. Kьk lьdlən summaьs loə $3\frac{3}{8}$. Pervoj lьdsə-kə ьзdədam 0,5755 vьlə, a mədşьs çintam 0,0995, to rezuļtatjasьs loənь ətkodəş. Korşnь tajə lьdjassə.

VI. Otnoseŋŋəjas da proporcijajas.

Otnoseŋŋə

1. Ətik kolxozьn 950 *ga* mu, mədьn—674 *ga*. Kьmьn gektarən pervoj kolxozas muьs unзьk, məd şerţiьs?

2. Postrojkalən kuƶtaьs 94 *m*, paştaьs—47 *m*. Kьmьn pəv postrojkalən kuƶtaьs ьзьdзьk paştaşьs?

3. Şkolaьn vitəd gruppajasьn lьdďьşə 112 pioŋer da 32 ŋepioŋer. Kolə sravŋitnь, vitəd gruppaьn kotьrtəm da kotьrttəm veləd-çьş lьdsə, kьk nogən.

4. Roboçəjlən təlьşşa uзdon—240 şajt. Təlьşən sijə rasxodujtis 180 şajt. Kueəm jukən loə uзdonьslən rəsxodьs?

5. Kolə korşnь raznostnəj otnoseŋŋə lьdjaslьş:

1) 25 da 7; 4) 3,9 da 12; 7) $\frac{5}{8}$ da $\frac{1}{4}$;

2) 48 da 29; 5) 0,82 da 0,6; 8) $2\frac{3}{5}$ da $1\frac{3}{4}$;

3) 600 da 275; 6) 7,5 da 1,84; 9) $6\frac{3}{4}$ da 0,9.

6. Kolə korşnь kratnəj otnoseŋŋəsə lьdjaslьş:

1) 72 lьş 8 dinə; 4) 6,5 lьş 13 dinə; 7) $\frac{2}{3}$ lьş $\frac{1}{4}$ dinə;

2) 360 „ 240 dinə; 5) 0,56 „ 0,07 dinə; 8) $1\frac{7}{9}$ lьş $1\frac{8}{15}$ dinə;

3) 14 „ 3,5 dinə; 6) 9 „ 0,7 dinə; 9) $21\frac{2}{3}$ lьş $5\frac{5}{12}$ dinə.

7. Kolə tədmavnь otnoseŋŋəьslьş znamenaţeļsə:

1) 72 : 12; 3) 16 : 12; 5) 5 : 7;

2) 18 : 24; 4) 32 : 0,8; 6) $12\frac{1}{2}$: 25.

8. Kolə tədmavnь otnoseŋŋəьslьş ьзdasə 0,1 toçnoştəз:

1) 3 : 7; 3) 20 : 30; 5) 8 : 21;

2) 8 : 9; 4) 17 : 29; 6) 19 : 53.

9. Kolə tədmavnь otnoseŋŋəьslьş ьзdasə 0,01 toçnoştəз:

1) 1632 : 158; 3) 158 : 1632; 5) 659 : 947;

2) 217 : 33; 4) 129 : 159; 6) 547 : 1325.

10. Ķolə korşnь otnoseꞑꞑəjaslьş ьзdasə:

1) $3\ dm : 2 sm$; 4) $1\ sm : 1\ mm$; 7) $720\ g : 3{,}6\ kg$;
2) $3\ m : 5\ sm$; 5) $1\ sm : 1\ dm$; 8) $0{,}5\ kg : 20\ g$;
3) $1{,}2\ km : 8\ m$; 6) $4\ kg : 250\ g$; 9) $9\ kg\ 500 g : 5\ c$.

11. Ķolə tədnь otnoseꞑꞑəьslьş znamenaţeļsə:

1) $1\ sm^2 : 1\ mm^2$; 4) $3\ m^2 : 12\ dm^2$; 7) $4\ sm^2 : 8\ mm$;
2) $1\ dm^2 : 1\ m^2$; 5) $1\ a : 1\ ga$; 8) $1\ ga : 2500\ m$
3) $7\ a : 25\ m^2$; 6) $3\ ga\ 50\ a : 14000\ m$;

12. Ķolə korşnь otnoseꞑꞑəjasьslьş ьзdasə:

1) $1\ m^3 : 1\ dm^3$; 3) $4\ dm^3 : 250\ sm^3$; 5) $3\ mm^3 : 2\ sm^3$;
2) $1\ sm^3 : 1\ l$; 4) $5\ mm^3 : 4\ dm^3$; 6) $9\ dm^3 : 50\ sm^3$.

13. Ķolə korşnь otnoseꞑꞑəjasas tədmavtəm voзvьvsa çļensə:

1) $x : 25 = 4$; 5) $x : 12 = 15$; 9) $x : 7 = 150$;
2) $x : 0{,}8 = 9$; 6) $x : 0{,}45 = 10$; 10) $x : 1000 = 8{,}5$;
3) $x : 6 = \frac{2}{3}$ 7) $x : 18 = \frac{7}{12}$; 11) $x : 2\frac{1}{2} = 1\frac{3}{5}$;
4) $x : 0{,}75 = 3{,}2$; 8) $x : 0{,}125 = \frac{3}{8}$; 12) $x : \frac{5}{6} = 0{,}042$.

14. Mьj ьзda otnoseꞑꞑəsa voзvьvsa çļenьs:

1) $x : \frac{3}{4}\ m = 14$; 3) $x : 1\ s.\ 75\ ur = 8$;
2) $x : 0{,}5\ kg = 6$; 4) $x : 40\ kg = 100$.

15. Ķolə korşnь otnoseꞑꞑəsa mədəd çļensə:

1) $35 : x = 7$; 4) $8{,}4 : x = 0{,}25$; 7) $8\frac{1}{3} : x = \frac{5}{3}$;
2) $465 : x = 15$; 5) $7 : x = 25$; 8) $17\frac{1}{2} x = 3\frac{1}{3}$;
3) $900 : x = 180$; 6) $0{,}96 : x = 0{,}8$; 9) $1\frac{4}{5} : x = 0{,}75$.

16. Ķolə korşnь ьзdasə tədmavtəm lьdьslьş вьd taєəm otnoseꞑꞑəjasьş.

1) $x : 3\frac{1}{2} = 4$; 3) $\frac{x}{1{,}2} = 7$; 5) $\frac{325}{x} = 100$;
2) $7{,}2 : x = 0{,}12$; 4) $\frac{10}{x} = 8$; 6) $\frac{x}{1000} = 0{,}48$;

17. 1) Otnoseꞑꞑələn voзvьvsa çļenь 26,4, otnoseꞑꞑələn znamenaţeļь $\frac{3}{5}$. Mьj ьзda otnoseꞑꞑələn mədəd çļenь?

2) Otnoseŋŋələn mədəd çļenьs 0,35, otnoseŋŋələn znamenaţeļьs $3\frac{1}{3}$. Ķorşnь otnoseŋŋəļьş vозvьvsa sļensə.

18. Gizпь kujim otnoseŋŋə, kodjaslən znameŋaţeļjasьs medьm vəlinь 9; 7; 6; 5; $\frac{3}{4}$.

19. 1) Ķьз vezşas otnoseŋŋələn znamenaţeļьs, vозvьvsa çļensə-kə ьзdədnь 2 pəv? 2,5 pəv? 10 pəv?

2) Ķьз vezşas otnoseŋŋəьs, mədəd çļensə-kə ьзdədnь 4 pəv? 15 pəv? $2\frac{1}{2}$ pəv? 7,5 pəv?

3) Mьj loə otnoseŋŋəsa znamenaţeļьskəd, vозvьvsa çļensə-kə içətmədnь 3 pəv? 100 pəv? 12,5 pəv?

4) Mьj loə otnoseŋŋə ьзdanas, otnoseŋŋəьsļьş-kə mədəd çļensə içətmədnь 8 pəv? 3 pəv? $2\frac{1}{4}$ pəv?

5) Ķьз vezşas otnoseŋŋə, vозvьvsa çļensə-kə ьзdədam 12 pəv, a mədsə — 3 pəv?

6) Ķьз vezşas otnoseŋŋələn znamenateļьs, vозvьvsa çļensə-kə içətmədnь 7 pəv, a mədədsə — 2 pəv?

7) Mьj loə otnoseŋŋəьskəd, məd çļensə-kə içətmədnь 4 pəv, vозvьvsasə ьзdədnь 9 pəv?

20. Mьj loə otnoseŋŋəsa znamenaţeļьskəd, otnoseŋŋəļьş-kə məd da vозvьvsa çļenjassə ьзdədam 5 pəv? $2\frac{1}{3}$ pəv? 3,6 pəv? Içətmədam 8 pəv? 20,5 pəv? $3\frac{2}{3}$ pəv?

21. Sokraţitnь otnoseŋŋəsa çļenjassə:

1) 48 : 32; 4) 350 : 150; 7) 1575 : 2025;
2) 72 : 18; 5) 650 : 780; 8) 2688 : 4480;
3) 600 : 2400, 6) 7200 : 1800; 9) 13365 : 24057;

22. Vezlavnь drова lьdjasļьş otnoseŋŋəjassə вьdsa lьdjas otnoseŋŋəjasən:

1) $\frac{3}{5} : \frac{4}{5}$; 5) $\frac{5}{6} : \frac{3}{4}$; 9) $3\frac{4}{7} : 1\frac{2}{3}$; 13) $1\frac{1}{4} : 2{,}5$;

2) $\frac{7}{12} : \frac{5}{12}$; 6) $\frac{7}{8} : \frac{5}{9}$; 10) 8,5 : 1,7 ; 14) 1 : 0,008;

3) 8,4 : 4,7; 7) $1\frac{1}{2} : \frac{2}{3}$; 11) 0,75 : 0,15 ; 15) $\frac{2}{3} : 1\frac{4}{5}$;

4) $\frac{1}{4} : \frac{2}{3}$; 8) $4 : \frac{3}{5}$; 12) 3,6 : 0,12 ; 16) $2\frac{1}{3} : 4{,}7$.

23 Ķolə korşnь otnoseŋŋəsə вьdsa lьdjasən:

1) $4\frac{1}{2}$ ga 7,50 a dinə; 2) $2\frac{1}{3}$ kg $2\frac{5}{4}$ kg dinə;

3) 3,6 t 400 kg dinə; 4) $2\frac{3}{4}$ m 2,5 sm. dinə;

24. Vəçnь otnoseŋŋəjasas pozana uproseeŋŋəjas:

1) $8 : 2\frac{2}{3}$; 3) 7,2 : 0,16; 5) $17\frac{1}{3} : 5\frac{1}{5}$;

2) $\frac{8}{9} : \frac{4}{5}$; 4) 9,75 : 0,025; 6) $\frac{14}{25}$: 0,105.

25. Ruzəglən urozajьs vьnşədtəm mu vьlьn 8 c 1 gaь, a tukjasən vьnşədəm mu vьlьn 20 c. 1 gaь. Korşnь otnoseŋŋəsə urozajnoştlьş 1 gaь vьnşədəm da vьnşədtəm mu vьlьş.

26. 27,5 kg da 145,75 kg-ьзda kьk partija təvar donjaslən kueəm otnoseŋŋəьs, kor 1 kilogrammlən donьs ətkod?

27 Latuŋ tor pьekьn əm 37,8 kg gərd ьrgən da 25,2 kg cink. Kolə korşnь gərd ьrgən şəktalьş otnoseŋŋəsə cink şəkta dinə.

28. 108 kg şəkta splavьn 18 kg ьrgən 63 kg ozьş da 27 kg surma. Artavnь ьrgənlьş, ozьşlьs da surmalьş stav splav şəkta dinə otnoseŋŋəjassə.

29. Parovəj kotollən sontan verkəsьs—186 kv. m; tajə kotolsə koloşŋikovəj resotkaьslən ьзdaьs 2900 mm $\times$ 2400 mm. Korşnь otnoseŋŋəsə kotol sontan verkəsьslьş koloşŋikovəj resetka verkəs dinə.

30. Celşij termometrlən 100° sootvetstvujtə 80° Reomjur termometrlь. Kolə korşnь otnoseŋŋəsə Celşij graduslьş Reomjur gradus dinə da mədarə.

31. Korşnь otnoseŋŋəsə əsiŋ pləseadlьş (jugьd pləsead) зoз pləsead dinə, əsiŋьslən-kə ьзdajasьs (2,8$\times$4) kv. m, a зoзьslən ьзdaьs (10$\times$7) kv. m.

32. Mestalən pəkatьs artavşə mesta зuзdalən zalozeŋŋə dinə otnoseŋŋeən. Siз-kə kolə artavnь pəkatsə, sьlən-kə zalozeŋŋəьs—91 m, a pəkatьslən зuзdaьs—7 m.

33. Artavnь pəkatsə, zalozeŋŋəьs-kə sьlən 1000 m, a зuзdaьs—24 m.

34. Tokarnəj stanoklən em so kueəm zubçatkajas nabor: 18, 20, 22, 24, 32, 36, 40, 48 52, 58, 64, 72, 80, 90, 105, 120. Ləşədnь taeəm zubçatka gozjas, medьm najə pinjaslən otnoseŋŋəьs vəli: $\frac{1}{2}$; $\frac{2}{3}$; $\frac{4}{9}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{7}{8}$.

35. Em seşterenkajaslən nabor: 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95, 100, 105, 110, 115, 120, 127. Bərjьnь seeəm seşterenka gozjas, medьm najə pinjas lьdlən otnoseŋŋəьs vəli: 2,5; $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{1}{6}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{2}{3}$.

36. Gruppaьn detinajas lьdlən пьvjas lьd dinə otnoseŋŋəьs—$\frac{2}{5}$. Unaə gruppaas detinaьs: 1) Stav velədçьşьs-kə gruppaas 42 mort? 2) пьvjas 25 mort? 3) detinajasьs пьvjas şerti eeaзьk 12 mort vьlə?

37. Komnatalən kuztaьs—11,6 *m*. Kuztaьslən pasta dinas otnoseңnəьs — $\frac{4}{3}$. Artavnь komnataьslьş ploseadsə.

38. Latuңьn gərd ьrgən şəktalən cink şəkta dinə otnoseңnəьs 1,5 ьзda. Artavnь latuң torjьn gərd ьrgənlьş şektasə, cьnkьs-kəsen 5,88 kg.

39. Kьe kuztalən diametr dinas otnoseңnəьs 3,14 ьзda. Artavnь kьeьslьş kuztasə, diametrьs-kə sьlən 10,2 *sm* ьзda.

40. Korşnь otlivkalьş şəktasə model şəkta şertiьs; 1) çugunьş, puьş vəçəm modəlьs-kə kьskə 2,7 kg, a otlivkalən şəktaьs, model şəkta dinə, otnoseңnəьs 14 ьзda 2) ьrgənьş,vəçəm modelьslən-kə şəktaьs—1,5 kg, a ьrgən şəktaьslən-kə sььзda objoma pu şəkta dinə otnoseңnəьs 15,8 ьзda.

41. Lьda (çisləvəj) masstaв petkədlə, kueəm jukən zвьlvьlə ьзdaьş boştəma çertoz ьзda vьlas.

1) Plan vьlьn вьd 100 *m* petkədşənь 1 *sm* kuztaən. Artavnь lьda masstaвsə.

2) Geograficeskəj kartalь boştəma masstaв 100 *km* 1 *sm-ьn*. Artavnь lьda masstaвsə.

3) Mьj kuzta loə karta vьlьn 35 *km*, masstaвьslən-kə kuztaьs $\frac{1}{100000}$?

42. Karta vьlьn kьk karlən kostьs 20 *sm* ьзda. Ьзьdə zвьlvьlə kostьs, masstaвьs-kə boştəma 100 *km* 1 *sm-ьn*?

43. Artavnь kartalьş lьda masstaвsə, mestnoşt vьlьn-kə predmetjas kostьs 975 *m* kuzta, a karta vьlьn—3,9 *sm*.

44. Otrad munə *A* karşaң *B* karə, kodi karta şerti *A* karşaң 30,6 *sm* sajьn. Artavnь, unaə kolə otradlь munnь mestnoştьn, kənі tujьs çuklaşəm da sь vьlə kolə sodtьnь 0,2. Lьda masstaвьs loə $\frac{1}{100000}$ ьзda.

45. Otradlь kolə vonь punktəз, kodi karta şerti petaninşaң sulalə 7,5 *sm*. ьlnaьn. Artavnь, unaə kad kovmas otradlь munnь, otradlənkə munan ədьs 3,75 *km* çasən, a sojtçəmjas da uzəmjas vьlə kovmas 20 ças. Tuj çuklaşəm vьlə kovmas sodtьnь 0,05 stav kostşьs. Kartalən masstaв 1 : 1000000.

46. Planlən masstaвьs $\frac{1}{8400}$ ьзda. Kьmьn gektar ьзda mu uçastok, kodlən formaьs veşkьdңolpelesa da razmerjasьs plan şerti—1,5 sm × ×2,5 sm?

Şetəm otnoseңnəьn jukəm.

47. Farfor vəçəm vьlə boştənь 25 jukən jeзьd şoj, 2 jukən lьa da 1 jukən gips. Unaə da kueəm material kovmas 700 *g* farfor vəçəm vьlə?

48. Ңeвьd pripoj artmədənь kьk jukən ozьşьş da əti jukən şviңeçьş. Kьmьn kilogramm вьd metallьs kolə 25 *kg* pripoj vəçəm vьlə?

49. Kujim вrigada ətuv boştisnь 6300 sajt. Kьmьn sajtən kolə boştnь вьd вrigadalь, pervoj artelьs-kə vəçənь 35 trudodeң, mədьs—42 trudodeң, a kojmədьs—28 trudodeң?

50. Stanok remontirujtəmьş şlesar da sьlən podruçnəj ətilaьn boştisnь 180 sajt. Unaə voas mort vьlə, şlesarьslən-kə stavka kьk pəv ьзьdзьk podruçnəj stavka şertiьs.

51. Pulь zamazka vəçəm vьlə boştəma izvestka, ruзəg pьz da maşlannəj lak taєəm otnoseņņəьn — 3 : 2 : 2. Unaə kolə boştnь materialsə torjən 4,2 *kg* zamazka vəçəm vьlə?

52. Va pьєkə şəkta şertiьs pьrənь 2 jukən vodorod da 16 jukən kislorod. Unaə şəkta şertiьs kislorodьs da vodorodьs 5, 4 l. vaьn?

53. Babbit artməma ьrgənьş, ozьşьs da surmaьş, kodjasəs boştəma taєəm otnoseņņəjasən — 1 : 2 : 2. Unaə kolə boştnь вьdənəs tajə veseestvojas pəvsьş, medьm artmədnь 198 *kg* babbit?

54. Kujim jaseikə vəli puktəma 10,5 sajt. Unaə vəli puktəma şəmsə вьd jaseikə, pervoj jaseikas-kə vələma sьmьnda kьzura, unaə mədas dasura da unaə kojmədas vitura?

55. Kьk şlesar boştisnь premija 210 sajt. Nalən uзdon razradьs abu ətkod, a tajə premijasə kolə juknь proporcionalnəja uзdon boştəm şerti. Unaə boştasnь premija torjən, ətikьslən-kə stavkaьs — 130 sajt, a mədьslən — 70 sajt?

56. 560 lьd juknь 2, 3 da 9 lьdjaslь proporcionalnəja.

57. 4800 lьd kolə juknь 7 : 5 otnoseņņəən.

58. Juknь 900 lьd seєəm kьk pelə, medьm ətikьs vəli içətзьk mədşьs 5 pəv.

59. 850 lьd kolə juknь 3 pelə sisi, medьm pervojьs vəli 3, a mədьs 6 pəv ьзьdзьk kojmədşьs.

60. Juknь 1815 lьd seєəm otnoseņņəьn — 9 : 11 : 13.

61. 720 lьd juknь 2 pelə, kodjas as kostanьs otnoşitçisnь, kьз $\frac{2}{3} : \frac{5}{6}$.

62. 100 lьd juknь 3 pelə taєəm otnoseņņəən — $\frac{1}{2} : \frac{3}{4} : \frac{5}{6}$.

63. 9510 lьd juknь proporcionalnəja lьdjaslь — $1\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{3}$, $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{5}$.

64. 88 lьd kolə juknь 3 pelə sis, medьm najə askostanьs otnoşitçisnь, kьз 0,5 : 0,75 : 1,5.

65. 632,7 lьd juknь otnoseņņəən — 0,1 : 0,01 : 0,001.

66. Juknь 200 lьd 4 pelə, medьm pervojьs vəli $2\frac{1}{2}$, mədьs — $3\frac{2}{3}$, kojmədьs — $1\frac{1}{2}$ pəv ьзьdзьk ņolədşьs.

67. Kьk lьdlən summaьs 75, a nalən otnoseņņəьs — 2. Korşnь tajə lьdjassə.

68. Korşnь kьk lьd, kodjas pəvsьş ətikьs ьзьdзьk mədşьs $1\frac{1}{2}$ pəv, a summanьs nalən loə 105.

69. 114 lьd juknь kьk pelə, medьm ətikьs vəli $\frac{1}{5}$ məd ьзdaьş.

70. Kьk lьdlən summaьs 76, ьзьd lьdsə içət vьlas jukəmьş çastnəjьs $8\frac{1}{2}$. Korşnь tajə lьdjassə.

71. Kujim lьdlən otnoseццənь—3:5:8; kojməd lьdь 112. Artavnь kьk pervoj lьdsə.

72. Kьk lьdlən otnoseццənь—9,3:0,8. Ətik lьdь ьзьdзьk mədşьs 34 vьlə. Korşnь tajə lьdjassə.

73. Kьk lьdlən raznoştьs loə 10 da tajə lьdjasьs askostanь otnoşitçənь, kьз $\frac{5}{6} : \frac{1}{2}$. Artavnь kьknan lьdsə.

74. Korşnь kujim lьd, tədmədəma-kə, mьj pervoj kьk lьdьslən summaьs şetə mediçət kujimpasa lьd, a kujimnan lьdьslən otnoseццəьs — $1 : \frac{2}{3} : \frac{3}{4}$.

75. Kvarţiraьn olənь ɳoļ şemja. Pervojas—3 mort, mədas—5 mort, kojmədas—6 mort, ɳoļədas—2 mort. Vəçnь rasçot vaьş mьntəm vьlə məd, kojməd da ɳoļəd şemjajaslь, pervoj şemjaьskə mьntə vaşьs 3 s. 60 ur.

76. Kьk roвoçəj вrigadaьn çļenjas lьdьs otnoşitçənь, kьз 1:4. Kor najə pomalisnь uзsə, mьjьş nalь vəli kəsjəma ətkod uзdon, to rasçot dьrji məd вrigada boştis uзdonsə pervoj şerţiьs 207 sajtən unзьk. Tədmavnь kьknan вrigadaьslьş stav uзdonsə.

77. Ɖɳepr, Don da Kama jujaslən kuztajasьs as kostanь otnoşitçənь, kьз 21:18:16. Ɖɳepr kuzзьk Donьş 321 *km*. Tədmavnь kuztasə вьd julьş.

78. Sovxozьn gəran muьs unзьk vər şerţi 135 gaən. Unaə gəran muьs sovxozьn, tədmaləma-kə, mьj gəran muьs vər şerţi $3\frac{1}{2}$ pəv unзьk?

79. Vit lьd otnoşitçənь askostanь, kьз 1:2:3:4:5. Korşnь tajə lьdjassə, kor tədam, pervoj da kojməd lьdjaslən summaьs 40? Vitəd da məd lьdjaslən raznoştьs 51?

80. Kolxozьn stavьs 170 plug. Kolə gərnь kujim mu: ətikas—150 *ga*, mədas—300 *ga*, kojmədas—400 *ga*. Unaə kolə mədədnь plug вьd mu vьlə, medьm gərəmsə вьdlaьn zavoditnь əteəɛ i əteəɛ pomavnь?

81. ɳoļ kolxozɳiça ətuv boştəmaəş industriaļizacija zajomlьş oвļigacija. Pervojьs puktьləma 2 s. 50 ur, mədьs—1 s. 75 ur, kojmədьs—2 sajt 75 ur da ɳoļədьs—3 sajt. Oвļigacija vьlas uşəma 200 sajta vьigrьs. Kьз nalь juknь as kostanь tajə vьigrьssə?

82. Kujim orgaɳizacijaəɳ samoļot strəitəm vьlə gizşəmən çukərtəm şəm askostanь otnoşitçənь, kьз $0{,}75 : \frac{2}{3} : 1\frac{1}{15}$. Kьmьn sajt çukərtəma вьd orgaɳizacija, tədam-kə, mьj pervojьs puktəma məd şerţiьs 20 sajtən unзьk?

83. Vьļ şvetьn tədsa vulkanjaslən—Kotopaxalən, Orizavalən da Piçinçalən—зuзdajasьs as kostanь otnoşitçənь, kьз $3\frac{2}{15} : 3 : 2\frac{2}{3}$. Korşnь tajə вьd vulkanjaslьş зuзdanьsə, tədmaləma-kə, mьj Piçiɳça ļapkьdзьk Kotopaxaьş 854 m-əɳ.

84. Кьk jaseikьn 72 *kg* çaj, məd jaseikas çaj lьdьs loə $\frac{3}{7}$ pervoj jaseikas şerţi. Unaə çajьs вьd jaseikьn?

85. Ķolxoz sdajtis ŋaŋ zagotovitan punktə zər da sobdi, zərjьs sobdi şerţi 13 *c* unзьk. Sdajtəm zərlən, sdajtəm sobdi lьdlь otnoseŋŋəьs 16:15. Artavnь şəmsə, kodəs boştəma kolxozlən, tədam-kə, mьj centŋer zər sulalə $5\frac{1}{2}$ sajt, a sobdi — 8,3 sajt.

86. 2413 lьd kolə juknь taєəm kujim peļə, medьm pervojьslən 0,75 jukənьs vəli ətkoḍ məd 0,3 jukənьslь da kojməd $\frac{1}{8}$ jukənьslь.

87. 12,4 *m* kuẓta gez vundalisnь 3 jukən vьlə siз, mьj pervojьslən kuẓtaьs məd kuẓtaьslь otnoşitçə, kьз 3:5, a mədьslən kuẓtaьs kojməd kuẓtaьs dinə, kьз 2:3. Ķorşnь gez вьd jukənlьş kuẓtasə.

88. $38\frac{1}{2}$ *m* kuẓta provoloka vundalisnь 3 jukən vьlə siз, mьj pervoj torjьs vəli sьmьnda pəv ьзьdзьk məd torşьs, kьmьn pəv $\frac{2}{3}$ ьзьdзьk $\frac{5}{12}$-ьş, a mədьs—sьmьnda pəv içətзьk kojmədşьs, kьmьn pəv $\frac{3}{5}$ içətзьk $\frac{3}{4}$-ьş. Tədmavnь provoloka вьd torjьş kuẓtasə.

89. Ķujim gruzovik vьlьn strojka vьlə kьskaləmaəş kirpiç. Pervoj gruzovikьs sьmьnda pəv kьskaləma unзьk məd şerţiьs, kьmьn pəv $3\frac{1}{2}$ ьзьdзьk $2\frac{1}{3}$-ьş, a mədьs—sьmьnda pəv unзьk kojmədşьs, kьmьn pəv $1\frac{1}{2}$ unзьk $1\frac{1}{5}$-ьş. Ta kьnзi tədam, mьj pervoj gruzovikьs kьskəma 560 kirpiçən unзьk kojmədşьs. Unaə stav kirpiçsə vəli kьskaləma kujimnan gruzoviknas?

90. Кьk lьdlən summaьs 85. Ьзьd lьdsə içət lьd vьlas jukəmьş çastnəjьs $7\frac{1}{2}$. Tədmavnь kьknan lьdsə.

91. Кьk lьdlən raznoştьs 10 ьзda. Najə otnoşitçənь askostanьs, kьз $\frac{5}{6}:\frac{1}{2}$. Artavnь kьknan lьdsə.

92. Podən, vəv vьlьn da veloşiped vьlьn munan ədьs otnoşitçənь, kьз $2\frac{1}{2}:5:6$. Ķərttuj stancijaşaŋ poşelokəз veloşiped vьlьn pozə vonь 18 min. ədjəзьk vəv vьlьn şerţi. Artavnь tajə kostsə (расстояние), çasən-kə podən munьş munə 5 *km*.

93. Ķujim gruz nuəmьş mьntəmaəş stavsə 54,02 sajt. Pervoj gruzьs 148 *kg*, vəli nuəma 125 *km* sajə, mədьs—200 *kg*, 111 *km* sajə da kojmədьs—74 *kg*, 180 *km* sajə. Unaə sulalə вьd gruz nuəmьs?

Proporcijajas.

94. Giƶavnь proporcijajasəs moƶ seeəm predloƶeņņəjas:

1) 8 otnoşitçə 16 dinə, kьз 2 otnoşitçə 4 dinə; 2) 72 sьmьnda pəv ьзьdзьk 12-ьş, kьmьn pəv 54 ьзьdзьk 9-ьş; 3) 13 loə seeəm jukən 65-ьş, kueəmən 19 loə 95-ьş.

95. Poʐə oz ləşədnь proporcijajas taeəm otnoseņņəjasьş:

1) 12 : 4 da 27 : 9? 4) $\frac{1}{5}:2$ da 0,4 : 2?

2) 10 : 2 da 15 : 5? 5) $1\frac{2}{3}:1\frac{1}{3}$ da $1\frac{1}{2}:1\frac{1}{5}$?

3) 15 : 18 da 10 : 12? 6) $\frac{3}{4}:\frac{3}{2}$ da $\frac{5}{8}:\frac{5}{2}$?

96. Şetəm otnoseņņəjasьş вəijьnь seeəmjasəs, kodjasьş poʐə ləşədnь proporcijajas: 15 : 20; 18 : 6; 24 : 4; 6 : 8; 42 : 7; 3 : 1; 2 : 4 4 : 16; $\frac{2}{3}:\frac{1}{6}$; 40 : 80; $\frac{5}{8}:\frac{5}{32}$; 1,4 : 5,6.

97. Giƶnь ņekьmьn proporcija, otnoseņņəjas znamenateljasьs kodjaslən taeəm ьdjas ьзdaəş: 3; 7; 8; 10; 0,5; $\frac{1}{4}$; $\frac{2}{3}$; $\frac{4}{5}$.

98. Proveritnь vernəjəş aвu taeəm giƶədjasьs:

$14:7=25:12{,}5$; $75:15=120:60$;
$28:7=20:4$; $4{,}2:3=2{,}6:2$;
$\frac{5}{6}:\frac{1}{3}=2{,}5:1$; $\frac{7}{15}:\frac{1}{15}=\frac{6}{7}:\frac{1}{7}$.

99. Poʐə-ə ləşədnь proporcija so kueəm ņol ьdjasьş:

1) 9; 3; 21; 7? 3) 100; 80; 4; 5?

2) 15; 14; 8; 75? 4) $\frac{2}{3}$; $\frac{1}{4}$; $1\frac{3}{4}$; $1\frac{5}{16}$?

100. Kolə-ə vernəjən proporcija 75 : 15 = 105 : 21, pervoj otnoseņņəşьs-kə kьknan çlensə jukam 5 vьlə, a mədьslьş—kьknan çlensə jukam 7 vьlə?

101. Kolə-ə vernəjən proporcija 2 : 3 = 8 : 12, pervoj otnoseņņəьslьş-kə kьknan çlensə əktam 11 vьlə, a məd otnoseņņəьslьş kьknan çlensə əktam 9 vьlə?

102. Kolə-ə vernəjən proporcija $\frac{3}{8}:\frac{1}{4}=\frac{15}{16}:\frac{5}{8}$, pervoj otnoseņņəьslьş-kə kьknan çlensə əktam 8 vьlə da məd otnoseņņəьslьş kьknan çlensə əktam 16 vьlə?

103. Kolə-ə vernəjən proporcija 36 : 12 = 48 : 16, vəçnь-kə so mьj:

1) Kьknan dor çlenjassə-kə içətmədnь 2 pəv?
2) „ „ „ ьзdədnь 3 pəv?
3) „ sər „ içətmədnь 6 pəv?
4) „ „ „ ьзdədnь 4 pəv?

104. Taeəm proporcijajas vьlьn proveritnь proporcijajaslьş glavnəj svojstvosə:

$1:3=6:18 \qquad 0{,}1:0{,}5=2:10$

$2:9=4:18 \qquad 8:6=\frac{1}{3}:\frac{1}{4}.$

105. Taєəm ətkod proizvedeņņəjasьş ləşədnь proporcijajas da вьd proporcija otnoseņņəlьş indьnь znamenaţeļsə:

$3\cdot 24=8\cdot 9 \qquad 2\cdot 5=0{,}5\cdot 20; \qquad \frac{3}{4}\cdot\frac{1}{5}=\frac{5}{12}\cdot\frac{9}{25}.$

$5\cdot 12=3\cdot 20 \qquad 3{,}8\cdot 2=76\cdot 0{,}1;$

106. Poʒə-ə proporcijaьn $63:21=96:32$ ьʒdədnь (ļivə içətmədnь) otnoseņņəlьş kьknan voʒʒa çļenjassə ətьʒda ļьdjas vьlə? Kьknan вərja çļenjassə? Vežşasə taьş otnoseņņələn znamenaţeļьs? Koļə-oz vernəjən proporcijaьs?

107. Nuədnь çļenjasəs sokraţitəm so kueəm proporcijajasьn:

1) $27:90=6:20$; 4) $10:16=25:40$;
2) $45:30=27:18$; 5) $560:140=360:90$;
3) $18:6=51:17$; 6) $1260:945=720:540$.

108. Mьntьnь proporcijajassə drobjasьş:

1) $4\frac{1}{4}:2=8\frac{1}{2}:4$; 7) $5\frac{3}{8}:14\frac{1}{3}=12:32$;
2) $\frac{16}{7}:\frac{1}{7}=5\frac{1}{3}:\frac{1}{3}$; 8) $8\frac{1}{3}:4\frac{1}{2}=6\frac{1}{4}:3\frac{3}{8}$;
3) $3{,}5:1{,}5=4{,}2:1{,}8$; 9) $0{,}8:0{,}25=1{,}536:0{,}48$;
4) $\frac{1}{14}:\frac{1}{7}=\frac{1}{6}:\frac{1}{3}$; 10) $28{,}48:3{,}2=8{,}01:0{,}9$;
5) $8{,}5:4=4{,}25:2$; 11) $2{,}84:5\frac{17}{25}=\frac{2}{3}:1\frac{1}{3}$;
6) $0{,}4:3=0{,}16:1{,}2$; 12) $3\frac{13}{15}:4\frac{5}{6}=1\frac{7}{20}:1\frac{11}{16}$.

109. Korşnь proporcijajaslьş tədmavtəm çļensə:

1) $x:1=2:7$;
2) $x:9=7:14$;
3) $x:300=94:40$;
4) $855:720=570:x$;
5) $45:18=180:x$;
6) $21:x=36:12$;
7) $75:9=x:9$;
8) $608:912=x:768$;
9) $184:x=92:230$;
10) $100:x=300:480$;
11) $\frac{1}{8}:\frac{1}{3}=\frac{3}{7}:x$;
12) $3{,}1:9{,}3=x:\frac{7}{9}$.
13) $2\frac{1}{2}:1\frac{1}{4}=2:x$;
14) $2\frac{2}{3}:0{,}03=1\frac{7}{9}:x$;
15) $12:x=0{,}4:1{,}8$;
16) $5:3{,}6=1:x$;
17) $7:1\frac{3}{4}=3{,}6:x$;
18) $0{,}25:1{,}4=0{,}75:x$;
19) $\frac{x}{75}=\frac{7}{3}$;
20) $\frac{3{,}5}{8{,}4}=\frac{x}{4{,}5}$;
21) $\frac{x}{7}=12:17$.

110. Resitnь taєəm proporcijajas:

1) $4{,}5:3x=4:28$; 4) $\frac{2}{3}x:\frac{1}{5}=3\frac{1}{3}:\frac{1}{6}$;

2) $180:8x=75:30$; 5) $1\frac{1}{2}x:\frac{3}{4}=2\frac{1}{2}:0{,}125$;

3) $2x:9=2\frac{1}{3}:5\frac{1}{4}$; 6) $1{,}25:0{,}4=1{,}35:0{,}3x$.

111. Mьj ьзdaəş da kuєəm jeḑiņicajasən loənь tədmavtəm çļenjasьs taєəm proporcijajasьn:

1) $x:7$ t $=8m^3:12m^3$;
2) $x:30$ kg $=6m:45$m;
3) 30 sajt : 25 sajt $=x:5$ ças.

112. Proporcijalən dorsa çļenjasьs 12 da 7, ətik sərьs—21. Mьj ьзda məd sər çļenьs?

113. Proporcijalən sər çļenjasьs taєəm lьdjas—3,5 da 4, a ətik dorsa çļenьs 2. Korşnь məd dorsa çļensə.

114. Adзьnь kujim şetəm lьdjaslь ņoļədsə, kodi med nalь vəli proporcionaļņəj.

1) 20; 5; 7; 2) 10; 16; 3; 3) $7\frac{1}{2}$; $25\frac{1}{2}$: 6; 4) 0,94; 3,5; 7,5.

115. Ləşədnь da resitnь proporcijajas taєəm zadaçajas uslovijəjasьş:

1) Splav artmədəma zarņiş da ьrgənьş; ьrgən şəktaьs otnoşitçə zarņi şəktalь, kьз 5:6. Kolə tədmavnь zarņi şəktasə splavşьs, kor mi tədam, mьj sen ьrgənьs 75 g.

2) Baţьslən arlьdьs otnoşitçə pi arlьd dinas, kьз 8:3. Kьmьn arəs piьslь, baţьslь-kə 49,6 arəs?

3) Kruglən diametrьs otnoşitçə okruznoşţ dinə, kьз 7:22. Artavnь okruznoşţьslьş kuţtasə, kodlən diametrьs 2,1 m.

4) Komnatalən зuзdaьs 5,7 m, da sijə otnoşitçə əsiņ зuзdalь siз, kьз $3\frac{3}{5}:1\frac{1}{5}$. Tədmavnь əsiņlьş зuзdasə.

Ьзdajaslən praməj da obratnəj proporcionaļnoşţ.

116. Pojezd çasən munə 40 km. Kьmьn kilometr munas 2 çasən? 3 çasən? 4 çasən? 5 çasən? da s. v.

Loəmtorsə giznь taвļicaə (t—kad, s—tuj kilometrjasən).

Kuєəm zavişimoşţ kad da rasstojaņņə kostas, kodəs munə pojezdьs?

t	1 ças	2 ças	3 ças					
s	40 km	?	?					

117. Kьk kar kost 900 km. Giznь taвļiçaə tajə kьk kar kost munan kadsə, pojezdьslən-kə ədьs çasən loə 20 km; 25 km; 30 km; 40 km. Kuєəm zavişimoşţ tajə zadaçajasas indəm ьзdajas kostьn?

Əd çasən.	20 *km*	25 *km*	30 *km*	40 *km*		
Ças lьd	45 ças	?	?	?		

118. Cьnklən uḑeļnəj vesьs—7. Artavnь da puktavnь taвļiçkaə lьdjassə, cink şəktaьslь voça, kodjasəs boştəma 2, 3, 4, 5 da s. v. kuвiçeskəj ḑecimetr oвjomən.

Kueəm zavişimoşt oвjom da şəkta kostas?

119. Indьnь pramo-proporcionaļnəj da oвratno-proporcionaļnəj ьзdajas taeəm gozjaslьş: 1) təvarlən şəktaьs da sьlən donьs; 2) pojezdlən ədьs da kad, kodi sьlь kolə şetəm kostsə munəm vьlə; 3) roвoçəjjaslən lьd da kueəmkə indəm uз vəçan kad; 4) ţeləlan şəktaьs da sьlən oвjomьs; 5) veşkьdņoļpeļəsa mulən kuẓtaьs da paşţaьs ətkoḑ pləseaḑ dьrji; 6) uзdon ьзda da zavod vьlьn roвoçəj lьd; 7) porcija gьrşaьs da jəz lьdьs, kodjas kostьn jukşə tajə zapas produktьs; 8) gruz nuəm donьs da rasstojaņņə.

120. Em aвu zavişimoşt: 1) kvadrat вok da sijə pləseaḑ kostьn? 2) kuв dorьs da sijə oвjom kostьn.

121. Kьз vezşas kvadratlən pləseadьs, sьlьş-kə вoksə əktьnь kьk pəv? kujim pəv? das pəv?

Zadaçajas praməj proporcionaļnoşt ьзdajas vьlə.

122. Kьз vezşas kuвlən oвjomьs, sьlьş-kə dorьssə əktьnь kьk pəv, kujim pəv, das pəv?

123. 5 m. tkaņьş mьntəma 27 sajt. Unaə kolə mьntьnь 10 *m* sijə-zə tkaņьş?

124. 12 góz plaţţə vьlə viзəmaəş 49,8 *m* noj. Kьmьn goz artmas 74,7 *m* seeəm-zə nojьş?

125. Tokarnəj stanok vьlьn $3\frac{1}{2}$ çasən vundaləma 56 вolt. Kьmьn вolt poẓə vəçnь sijə-zə stanok vьlas 12 çasən?

126. 15 *кv.* *m* зoз kraşitəm vьlə kolə 2,1 *кg* oxra. Unaə oxraьs kovmas зoз kraşitəm vьlə 6,3 *m* $\times$ 4,5 *m* razmerjasa komnatalь?

127. 41,4 g ji вoştə oвjom 46 *куб.* sm. Tədmədnь 18,9 şəkta ji torlьş oвjomsə?

128. 27,9 ga ьзda mu idraləm vьlə sovxoz meḑalə 16 roвoçəjəs. Kьmьn roвoçəjəs kolə вoşnь sovxozlь sijə-zə kaçə 41,1 ga ьзda mu idraləm vьlə?

129. Medьm pəzavnь 270 *кg* ņaņ, viзəma 217,5 *кg* pьẓ. Unaə pьẓьs munas 801 *кg* ņaņ vьlə?

130. 14 *куб.* *dm* kərt kьskə 109,2 kg. Kьmьn kilogramm kьskə kərt tor, kodlən oвjomьs 25 *куб.* *dm*?.

131. 38,4 kuв. m oвjoma vodoprovodnəj вak vaən tьrə $2\frac{1}{4}$ çasən. Kueəm kadən tьrə məd вak, kodlən pьekəsьs 12,8 *куб.* m, a vasə şetənь seeəm-zə ədən.

132. 9,5 *m* kuzta da 5,3 *m* paşta komnata kraşitəmьş mьntəma 100,7 sajt. Kьmьn sajt kolə mьntьnь komnata зoз kraşitəmьş, kodlən kuztaьs 6,9 *m*, paştaьs 5,7 *m*?.

133. Nasos şetə 72 *кив*. m va 4 *ças* 12 *min* Kuєəm kadən sijə vermas şetnь 2140 *кив. m* va?.

134. Ştenьn əsalan çasilən majatnikьs $2\frac{1}{2}$ *min* vəçə 198 kaçovtçəm. Kьmьn kaçovtçəm sijə vəças 3 *min.* 13 *şeк*?.

135. 7,9 vedra jəlьş artmə 3,2 *кg* şlivoçnəj vьj. Unaə kolə boştnь jəv, medьm vəçnь 16 *кg* vьj?

136. 2 ças 15 min. çasi вərə kolə $1\frac{1}{2}$ şek. mьnda. Kuєəm kadən çasi вərə kolə $1\frac{1}{3}$ şek mьnda?

137. 5 *кв*. m. pu şten stukaturka ulə resetka vəçnь kolə 75 dranki. Unaə drankiьs kovmas 32 *кv*. m. pləseada şten resetkaaləm vьlə?

138. 5 çukər stukaturnəj dranki vьlə visəma $4\frac{3}{8}$ *кg*. stukaturnəj kərttuvjas. Kьmьn kilogramm stukaturnəj kərttuvjьs kovmasnь 18 çukər dranki vьlə?.

139. Tujlən, kodi munə gəra pəkatəd, podjomьs 1,2 *m* вьd 15 *m* tuj vьlə. 375 *m*. ьlnaьn gəra uvşaŋьs pukələ sanatorija. Mьj vьlnaьn sijə loə gəra poduvşaŋьs?

140 50 *кv*. m pləsead vьlьş sərkod suk kustjas keraləm vьlə kolə 1,2 ças. Unaə kad kovmas, medьm keravnь kustjas 140 *кv. m* pləsead vьlьş.

141. Kujim rada provoloçnəj şet vəçigən munə вьd 10 pogonnəj metr vəçnь 12 usalan ças. Unaə kovmas usalan çasьs 750 pogonnəj metr taєəm şet vəçəm vьlə?

142. 0,3 t şvezəj jaвləkьş artmis 35 *кg* kos jaвlək. Unaə pozə vəçnь kos jaвlək 2,1 t şvezəj jaвləkьş?

143. 300 kv. m mu vьlə kəзşə 4,8 *кg* ruзəg. Unaə kolə kəзnь ruзəg tajə-zə uslovijəjas dьrji 1 ga vьlə?

144. 100 kg ruзəgьş artmə 80 *кg* pьz. Unaə ruзəg kolə ləşədnь, medьm sijə-zə uslovijəjasьn artmədnь 680 *кg* pьz.

145. 2 *m* front vьlə kolə 7 ximiçeskəj snarad (3 dujməvəj). Unaə kolə taєəm snaradьs 5 *кm.* front vьlə?

146. „Fordzon" traktorən 3 ga mu gərəm suvtə 21, 75 sajt. Kьmьn sajt suvtas 19 ga gərəm?

147. 5 ga mu vələn gərəm suvtə 58 sajt. Kьmьn sajtə suvtas 19 ga gərəm?

Ьsdajaslən oвratnəj propoicionaļnoşt vьlə zadaçajas.

148. Pojezd kьk kar kost munə 20 çasən; sьlən sərkoddem munan ədьs çasən 35 km. Unaə kad kovmas munnь pojezdlь sijə-zə tujkostsə, ədьs-kə çasən sodas 7 *кm* vьlə?

149. 16 kameņşeik izjən voļsalisnь uļiça 21 lunən. Kьmьn kameņşeik kovmas, medьm izjən voļsavnь sijə-zə uļiçasə 14 lunən?

150. 12 mort pomaləmaəş ussə 8 çasən. Kьmьn çasən pomalasnь eşkə sijə-zə ussə 36 mort?

151. Kerka lomtəm vьlə zaptəma lomtas 60 lun kezlə вьdlun-kə visnь 700 кg. Кьmьn lun kezlə tьrmas eçkə sijə-zə lomtasьs вьd lun-kə visnь 525 kg?

152. Skolasa kooperativ 60 sajt vьlə kəsjьləma nəвnь 800 karandas. No karandasjasьs donşaləmaəş $2\frac{1}{2}$ ur stuka vьlə. Кьmьn karandas əni pozə nəвnь sijə-zə şəm vьlas?

153. Nerp gruzitəm vьlə vələm kolə 16,5 t tərana 30 cişterna. Kərttuj vьlьn vələmaəş səmьn gьrьş cişternajas —24,75t tərana. Кьmьn taєəm cişternaьs kovmas nerp gruzitəm vьlə?

154. Medьm klejitnь linoleumən komnataьş зoзsə, kolə nəвnь 0,9 m paşta 39 m linoleum, no ta paşta linoleumьs skladьn aвu da lois вoştnь 0,25 m-ən veknьdзьkəs. Кьmьn metr linoleumsə kolə nəвnь?

155. Кьk skiv jitəmaəş remennəj peredaçaən. Ətikьslən кьєьs 528 sm, a mədьs—225 sm. Pervojьs vəçə minutaən 60 вergədçəm. Кьmьn вergədçəm minutaən vəças mədьs?

156. 720 *mm* diametra skiv, kodi vəçə minutaən 143 вergədçəm, remena peredaçaən jitəma məd skivkəd, kodi vəçə minutaən 396 вergədçəm. Korşnь məd skivьslьş diametrsə.

157. Nuədьs (vedusєij) skivlən diametrьs 300 *mm*, a sьlən вergalan ədьs—400 вerg/min. Kolə artavnь məd nuədan(vedoməj) skivlьş вer galan ədsə, sьlən-kə diametrьs 100 *mm*.9

158. Pina gəgьllən em 75 pin da vəçə 2 вerg./*min*. Кьmьn вergədçəm vəças minutaən pervojьskəd jitəm 25 pina gəgьl.

159. Iz parket vьlə-kə вoştnь veşkьdnolpeləsa plitkajas kuztanas 8 *dm* da paştanas 1,2 *dm*, to seєəmьs kovmas 1380 stuka. Кьmьn kvadratnəj plitka munas parket vьlas, вoştnь-kə plitkajassə 0,01 *кv*. m ьзdaəs?

160. Gruz nuəm vьlə kolə 41 vagon. Вьd vagonə səvtənь 16,5 t. Кьmьn vagon kovmas sijə-zə gruzsə nunь, kor вьd vagonə səvtənь 20,5 *tonna*?

161. Mu idraləm vьlə kolxoz pravlennəən indəma 27 morta вrigada. Кьmьn mort kolə indьnь, medьm sijə-zə musə idravnь 9 lunən, tədam-kə, mьj pervoj вrigadaьs vermas idravnь musə 14 lunən?

162. Gruz nunь vəli kolə 14 avtomoвil da medьm вьd avtomoвil vermis nunь 3 t. Вazaьn vələmaəş səmьn seєəm avtomoвiljas, kodjas vermənь nunь $1\frac{3}{4}$ t. Кьmьn avtomoвil kovmas, medьn sijə gruzsə perebroşitnь.

163. 15 vərlesьş keraləmaəş vər uçastok 46 lunən. Кьmьn lunən vermisnь keravnь sijə-zə uçastoksə 23 vərlesьş?

164. 28 mort vьlə uз em $7\frac{1}{2}$ lun kezlə. Dьr-ə kad kutas munnь tajə uзьs, sь vьlə-kə loə suvtədəma 21 mort?

165. Zaptəma som 45 lun kezlə, sijəs вьdlun rəskodujtənь. 640 kg. Кьmьn lun kezlə tьrmas sijə-zə somьs вьdlun rəskodujtnь-kə 720kg?

166. Traktor „Boļsevik", munə çasnas 4,9 km., sijə munis stav tujsə $5\frac{1}{2}$ çasən. Kuɛəm kad kovmas traktorlь, medьm munnь tajəʒə tujsə, sьlьş-kə ədsə sodtьnь çasьn 7,7 km-əз?

167. Butьlkaə, kьtçə tərə 5,4 ļ. karaşin, kiştəma karaşin pьdďi şəkta şerţibs sьmьnda-ʒə dəgəd. Kuɛəm obJom boştə tajə dəgədьs? (Karaşinlən udeļnəj vesьs—0,8; dəgədlən udeļnəj vesьs—1,2).

168. Paroxod-kə kutas munnь 20 km ças, to sijə vəças stav tujsə $9\frac{1}{5}$ çasən. Kuɛəm kadən sijə vuзas tajə tujsə, kutas-kə munnь 18,4 km ças?

169. Aeroplan lebzis kьk kar kost 3 çasən, bьd çasən 180 km. Kuɛəm kadən sijə lebis mədarə-sə, təv vəsna-kə mədarə tuj vьlas sijə vəçis çasən səmьn 160 km?

170. Sutkiən $3\frac{2}{3}$ kg zər şetəmən zərjьs eskadronlь tьrmas 18 lun kežlə. Ьзьdə kolə lonь lunşa şetəmьs, medьm zərjьs tьrmis 15 lun kežlə?

Proporcionaļnəj veļiçinajas vьlə zadaçajas (sora jukən)

171. Kərttuj strəjitan uçastok vьlьn mu uзjas vəçəm vьlə vəli suvtədəma pervojsə 57 mortəs, kodjas vermisnь kodjьnь guransə 45 lunən. No 15 lun mьşţi uзsə kovmis ədзədnь, sь mogьş vəli suvtədəma sodtəd nəsta ņekьmьn mort da stav kodjəmьs vəli pomaləma 12 lunən voззьk pervoj srokşьs. Kьmьn roвoçəjəs vəli sodtəma?

172. 10 pogonnəj metr kuʒta da 6 m paşta provoloçnəj zagražďeņņə ləşədəm vьlə kolə 74 kg. provoloka. Kьmьn kilogramm provoloka kovmas 38 pogonnəj metr kuʒta da sijə-ʒə paşta provoloçnəj zagražďeņņə vəçəm vьlə?

173. 9 *m* kuʒta da 4 *m* sudta şţen stukaturitəm vьlə kolə 4 c aļebastr. Una-ə aļebastrьs kovmas 8,5 *m* kuʒta da 3,6 *m* sudta şţenlь.

174. Ʒemļekopjas kodjəmaəş prud. Pervoj lunnas uз vьlas voləmaəş 35 mort, kodjas perjisnь 875 *kuв. m* mu. Məd lunnas, siз-ʒə uзaləmən, pomalisnь tajə uзsə 42 ʒemļekop. Una-ə mu perjisnь bərja ʒemļekopjasьs?

175. 6,5 *mm* sag dьrji xodovəj viņt vьlə tərə 260 vitok. Kьmьn vitok təras viņt vьlas 5 mm sag dьrji?

176. Kьmьn metr 1 t çutkaşan (koļuçəj) provolokaьn, tədam-kə, mьj 16 kg provolokaьslən kuʒtaьs 107 m?

177. 25 min. metçikən şļesar vundə 2 вolt. Kьmьn вolt sijə vundas 7 çasa uзalan lunən, sьlən-kə uзas suvtləmjas vьlas stavьs munə 45 min.?

178. Zavodьn mazut zapasьs 950 t. Sərkoďďəma kujim lunən rəsxodujtənь 57 tonna. Kьmьn lun kežlə tьrmas tajə mazut zapasьs?

179. Ţeļegalən voз gəgьļ kьɛьs 2,6 m kuʒta, вergədçis ņeьзьd tuj kostьn 375 pəv. Kьmьn pəv вergədçis tajə-ʒə tuj kostas bərja gəgьļьs, kodlən kьɛьs 3,25 *m*?

180. $\frac{1}{25000}$ masstaʙa karta vъļъş çerţitəma $\frac{1}{10000}$ masstaʙən. Ku-єəm loə vъļ karta vъlъn kərttujlən kuzţaъs, kodlən vaƶ karta vъlas kuzţaъs vəli 12,5 sm?

181. Sъvdəm vizъrgən tor veşitə 25 kg. Artavnъ puъş vəçəm modeļъslъş şəktalunsə, pulən-kə udeļnəj vesъs—0,65, a vizъrgənlən udeļnəj vesъs—8,6.

182. Una-ə kovmas çugun 10 skiv kiştəm vъlə, kъззъş vəçəm modeļъs-kə kъskə 3,6 kg. Kъзlən udeļnəj vesъs—0,6, çugunlən udeļnəj vesъs—7,2; ugarъs çugun kiştigas vekзъk 0,05 kiştəmtor şəkta mъnda.

183. Uçreƶdeņņə, kodlən 25 şveçaa 120 eļektrolampa, eļektriçeskəj eņergijaən pəļzuļtçəmъş mъntə 96 sajtən təlъş. Una-ə ekonomijaъs loə uçreƶdeņņələn təlъşən, 25 şveçaa 40 lampa-kə veƶam 16 şveçaa lampajas vъlə?

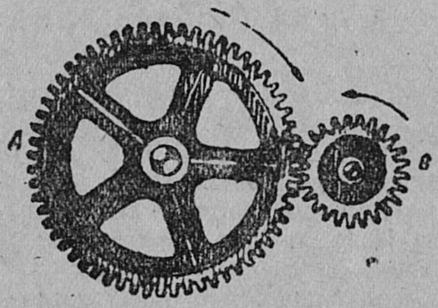
1-əd şərpas.

184. Motor skivlən diametrъs, kodi vəçə 1200 ʙerg/min., 200 mm ъзda. Una-ə kolə çintъnъ skivъslъş diametrsə, medъm eļektromotorъslъş ʙergədçan lъdsə sodtъnъ 1600 ʙerg./min-əз, no medъm privodnəj remeņъslən ədъs koļi vaƶъs?

185. Kъk skiv jitəmaəş remennəj peredaçaən. Əţik skivъslən kъє kuzţaъs 80 sm ъзda, a mədъslən—185 sm. Artavnъ, kъmъn ʙergədçəm vəças məd skivъs minutaə, pervojъs-kə vəçə 74 ʙerg./min.

186. Kъk skiv jitəmaəş remennəj peredaçaən. Əţi skivъslən kъє kuzţaъs 65 sm ъзda. Artavnъ kъє kuzţasə məd skivъslъş, pervojъs-kə vəçə 154 ʙerg/min., a mədъs—110 ʙerg/min.

187. Piņa gəgъļ A-lən 60 piņ da vəçə 114 ʙerg/min. Korşnъ ʙergədçəm lъdsə vedoməj zubçatka B-lъş, sъlən-kə 25 piņ (1 şerpas).

188. Əţik koņiçeskəj piņa gəgъļjas pəvsъş vəçə 240 ʙergədçəm 3 min. da sъlən 60 piņ. Kъmъn ʙergədçəm vəçə məd gəgъļ, kodlən 48 piņ?

189. Şverlo dreļi vəçə 160 ʙerg./min. Nuədъş (vedusəəj) koņiçeskəj piņa gəgъļ B-lən 60 piņ da vəçə 40 ʙerg/min. Artavnъ vedoməj C gəgъļlъş piņ lъdsə.

190. Em 4 skiv. Pervoj skivъs vəçə 210 ʙerg/min. Skivjasъslən diametrjasъs ъзdanas: 60 sm, 56 sm, 48 sm, 36 sm. Artavnъ ʙergədçəm lъdsə medʙərja skivъslъş. (3 şerp.).

191. Gəgъļ A minutaən vəçə 24 ʙergədçəm da sъlən 42 piņ; gəgъļ B-lən 90 piņ; C-lən 54 piņ; D-lən—48 piņ. Gəgъļ A jitçə C-kəd, a B—D-kəd. C da B gəgъļjas pukalənъ əţik val vъlъn. Korşnъ ʙergədçan lъdsə D gəgъļlъş (4 şerp.)

192. Kъmъn ʙergədçəm vəças minutaən D gəgъļ (4 şerp.), gəgъļ A-lən-kə 75 piņ da vəçə 40 ʙerg/min?

193. Gəgьļ A-lən (4 şerp.) 64 piņ da vəçə 6 вerg/min; gəgьļ B-lən 28 piņ, gəgьļ C—84 piņ. Gəgьļ D-lь kolə vəçnь 96 вerg/min. Ķьmьn piņ sьlən kolə lonь?

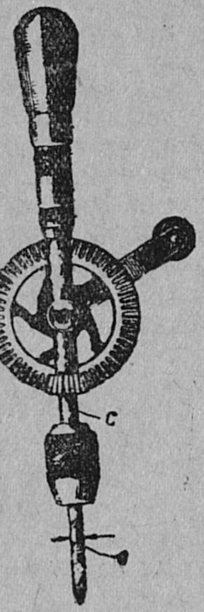

2-əd şerpas.

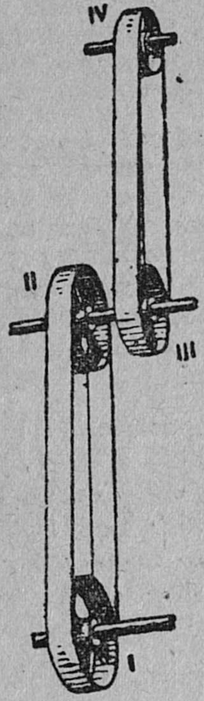

3-əd şerpas.

194. 5 nasos 3 ças çəz kaçajtisnь 1800 vedra va. Una-ə va kaçaj tasnь 4 seeəm-zə nasos 4 ças çəz?

195. Ķərt sutuga vəçьş voloçiļnəj вaraвan-kə kutas vəçnь 60 вerg/min, to вaraвan vьlə 3 ças 20 min. gartças 240 *m* sutuga. Ķueəm kadən вaraвan vьlə gartças 100 m provoloka, sijə-kə kutas vəçnь $41\frac{2}{3}$ вerg/min?

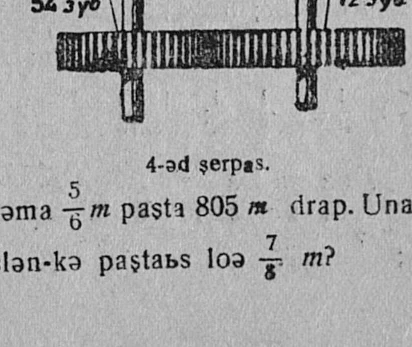

4-əd şerpas.

196. 4 keroşinka, kodjas lomtьşəmaəş вьd lun $3\frac{1}{2}$ ças, 30 lunən vizəmaəş 36 ļ karaşin. Ķьmьn lun nən loə vizəma 28,8 ļ karaşin, вьdlun-kə kutas lomtьşnь 5 seeəm karaşinka 4 ças. 30 min.?

197. 230 paļto vurəm vьlə munəma $\frac{5}{6}$ *m* paşta 805 *m* drap. Una-ə kovmas drapь 270 paļtolь; drapьslən-kə paştaьs loə $\frac{7}{8}$ *m*?

198. 2,4 *m* kuẓta, 10 mm paşta da 7 *mm* kьzta uklad prut 1,32 *kg*. Una-ə kьskə prut taєəm-zə ukladlən, kodi 4,8 m kuẓta, 25 mm paşta da 14 mm kьzta?

199. 4 *m*. kuẓta, 30 sm. paşta da 20 *sm* kьzta pu вalka kьskə 120 *kg*. Una-ə kutas kьskьnь məd puьş vəçəm, вalka kodlən 2 *kuв*. *sm* kьskənь sьmьnda-zə, unaə 3 kuв. *sm* pervoj puьslən, sьlən-kə kuẓtaьs 5 *m*, paştaьs 40 *sm*, kьztaьs 30 *sm*?

200. 7 təlьş çəz pipu peskən 12 paça kerka lomtəm suvtə 480 sajt. Mьj kutas sulavnь 8 təlьş çəz kьзpu peskən, kerka lomtəmьs, kən 18 paç. 7 *kuв*. *m* kьзpu peskьs-kə şetənь sьmьnda-zə вonьd, mьjtəm 12 *kuв*. *m* pipu pes, no 3 *kuв*. *m* kьзpu pes sulalə sьmьnda-zə, una-ə 5 *kuв*. *m* pipu pes?

201. Ņiga peçatajtəm vьlə, kьtəni 42 strokaən вьd ļistвokьn da вьd strokaьn 27 вьpas, 1 ekzempļar vьlə kolə 35 ļist kaвala. Una-ə kovmas seєəm-zə formata kaвalaьs, ļistвokьn-kə 54 stroka da strokaьn 36 вьpas?

202. 9 lampoçkaən 24 lun çəz pomeвeeņņə jugdədəmьş, kodjas вotçəmaəş вьdlun 5 çasən, mьntəma şçot şerţi. 21 в. 60 *ur*. Kьmьn lun çəz poẓə oşveţitnь sijə-zə pomeвeeņņəsə 16,8 вajt vьlə, sen-kə lomtьşis 6 lampa, 4 ças вьd sutkiьn?

203. Medьm tupkьnь koridorьş зoз, kovmas 5 pəv 3 *m* kuẓta da 30 *sm*. paşta. Una-ə kovmas 4 *m* kuẓta da 25 *sm* paşta pəv sijə-zə зozsə tupkьnь?

204. Krasnoarmejskəj otrad şojəm vьlə zaptəma ņaņ 60 lun kezlə 1 kg lunşa porcija raşçotьş. Kьmьn lun kezlə tьrmas $\frac{3}{4}$ tajə zapaвьs, otradas-kə jəz lьdьs loə çintəma $\frac{3}{8}$ vьlə vozзa lьdşьs, a вьdənlən lunşa porcijaьs loə sodtəma 500 g vьlə?

VII. Prəçentjas.

Osnovnəj gəgərvoantorjas.

1. Petkədlьnь prəçentjasən:
   1) 0,01; 0,07; 0,13; 0,29; 0,95; 0,87.
   2) 0,1; 0,4; 0,6; 0,7 0,9.
   3) 1; 2; 3; 12, 25; 125; 1,5; 3,2; 4,6; 9,7.
   4) 0,153; 0,456; 5,023; 1,001; 4,153; 7,006; 3,1425.

2. Petkədlьnь prəçentjasən:

1) $\frac{1}{100}$; $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{1}{10}$; $\frac{1}{20}$; $\frac{1}{25}$; $\frac{1}{40}$; $\frac{1}{50}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{9}$; $\frac{1}{117}$; $\frac{1}{8}$.

2) $\frac{3}{4}$; $\frac{3}{20}$; $\frac{3}{5}$; $\frac{7}{10}$; $\frac{3}{8}$; $\frac{5}{8}$; $\frac{19}{20}$; $\frac{17}{40}$; $\frac{27}{50}$; $\frac{23}{80}$; $\frac{8}{125}$; $\frac{31}{200}$; $\frac{117}{160}$; $\frac{539}{800}$; $\frac{223}{400}$; $\frac{7}{500}$; $\frac{573}{200}$.

3. Petkədlьnь prəçentjasən taeəm drobjas (0,1% toçnoştəз).

$\frac{2}{3}$; $\frac{4}{7}$; $\frac{5}{11}$; $\frac{7}{18}$; $\frac{28}{57}$; $\frac{75}{82}$; $\frac{135}{112}$; $\frac{245}{156}$; $\frac{321}{350}$; $\frac{1539}{700}$; $\frac{2828}{1728}$.

4. Petkədlьnь so kueəm prəçentjas dpoʙjas moz:

1) 1%; 7%; 10%; 27%; 40%; 121%; 359%; 100%; 200%;
2) 2,5%; 5,4%; 7,2%; 8,3%; 18,3%; 29,1%; 0,6%; 0,11%; 0,27%; 1,4%; 412,25%; 105,75%; 109,4%.

3) $\frac{1}{2}$%; 1 $\frac{1}{2}$%; 17%; 24%; 8 $\frac{3}{4}$%; 19%; 124%.

Lьdьş prəçent korşəm.

5. Kolə tədmavnь:

1) 1250 sajtьş 8%; 5) 1,3 mlrd. sajtьş 8,3%;
2) 3,6 *tonnaьş* 4,5%; 6) 52400 *t-ьş* 0,3%
3) 180 *km-ьş* 13,4%; 7) 9,6 *t-ьş* 7%;
4) 12 l 0,5%; 8) 18,4 *l-ьş* 3,75%;

9) 540 *kg-ьş* 0,75 %;
10) 170,85 *km-ьş* 12,5%;
11) 940,8 *m-ьş* 13,5%;
12) 0,17 *m-ьş* 1,2%;
13) 36 *mln-ьş* 35%;
14) 48 şek-ьş 30%;
15) 124,75 *ga-ьş* 65,2%;
16) 58,14 *a-ьş* 13,6%;
17) 56,2 *kv.m-ьş* 7,45%;
18) 81 *kuʙ. sm-ьş* 3,7%.

6. Kolə korşnь:

1) 48,7-ьş 5%;
2) 71,3-ьş 8%;
3) 80-ьş 1,5%;
4) 45-ьş 1,4%;
5) 125-ьş 0,8%;
6) 240-ьş 16,5%;
7) 1760-ьş 3,25%;
8) 4,5-ьş 0,6%;
9) 12,4-ьş 0,4%;
10) 12-ьş 1 $\frac{1}{2}$%;
11) 120-ьş 7 $\frac{1}{3}$%.

7. Kolə korşnь:
350-ьş 120%; 540-ьş 154%; 890-ьş 275%; 6,4-ьş 235%.

8. Artavnь giztəg:

1) 425-ьş 10%;
2) 250-ьş 2%;
3) 800-ьş 5%;
4) 400-ьş 25%;
5) 42,5-ьş 20%;
6) 1850-ьş 50%;
7) 600-ьş 30%;
8) 50-ьş 30%;
9) 120-ьş 40%;
10) 300-ьş 60%;
11) 710-ьş 70%;
12) 3200-ьş 75%;
13) 350-ьş 4%;
14) 40-ьş -12 $\frac{1}{2}$%;
15) 400-ьş -1 $\frac{1}{2}$%;
16) 60,12-ьş -33 $\frac{1}{3}$%;

9. Karsa jəzьs, kəni lьddьşə 12400 olьş, ʙьd vo sodə 3% vьlə. Artavnь jəzьslьş ʙьdvoşa sodəmsə.

10. Kerka strəitəm sulalə 9800 sajt; sь pəvsьş 35% mьntəma uзьş, mukədьs—materialьş. Unaə sulalə materialьs?

11. Poşoloksa 550 mort jəz pəvsьş 60% roʙoçəjjas, 34% sluzaseəjjas, mukədьs—invalidjas da penşionerjas. Unaə ʙьd kategorija jəzьs olə poşelokas?

12. Zavodьn usaləma 4560 rовоçəj. Vo pom kezlə rовоçəjjaslən lьdьs sodi 19,4% vьlə. Kolə tədmavnь kьmьn rовоçəj loi vo pomьn?

13. Rовоçəj воştis usdonsə so kuеəm raşçot kuza:
Təlьşşa usdon . . . . 248 sajt.
Ļisnəj usaləmьş 20%
Zajom vьlə çintənь . 6% stav summaşьs
Profsojuzə koļənь . . 1% stav summaşьs

Unaə şəmsə sijə воştis kias?

14. Jəlьş pozə armtədnь 10% gəgər rьş. Unaə rьşsə pozə artmədnь vedra jəlьş (12,3 *kg.*)?

15. Antonovskəj jaвləkjas pьеkьn em 10,7% saxar. Una-ə saxarьs em 19 *kg.* jaвləkьn?

16. Somvəçьşjas artmədənь som 20% mьnda воştəm pes şertiьs. Kьmьn kilogpamm som pozə vəçnь 1 *куб. m* (380 *kg.*) kozpu peskьş?

17. Saxar rastvorajtçə kəзьd vaьn 66,1% mьnda воştəm va şertiьs. Unaə saxar pozə rastvoritnь stəkan vaьn (250 *g.*)?

18. Skolaьn 450 velədçьş. Əti gruppaьn velədçьş lьdьs loə 8% stav mьndaşьs, məd gruppaьş velədçьş lьdьs—10% stav mьndaşьs. Unaə velədçьşьs stav mukəd gruppajasas?

19. Gruppьn spisok şerti lьdďьşşə 35 velədçьş. Fotokruzok zanattə vьlə voəmaəş 80%. Kьmьn velədçьş aвu voləma?

20. Latun sijə loə splav 64,8% gərd ьrgənьş, 32,8% cinkьş, 2,4% şvinеçьş. Kьmьn kilogrammən kolə воştnь вьd suəm sostavnəj torsə, medьm loə 0,75 *t.* şəkta latun şlitok?

21. Karaşin vəçan zavodьn nerp peregonitigən artmə 30% karaşin da 53% mazut, a mukədьs munə lomtas vьlə da vosə vəçigas. Unaə karaşin da mazut artmas 64 *t.* nerpьş?

22. Uglerodistəj ukladlən taеəm ximiçeskəj sostavьs: uglerodьs—10,5%, marganec—1,1%, kremnij— 0,2%, mukədьs kus kərt. Artavnь $40\frac{3}{4}$ *kg.* şəkta uklad stangalьş stav sostavnəj torsə şəkta şerti?

23. Kolxoz straxujtis serən vijəmьş assьs kəзajassə, kodəs donjaləma 19850 sajtən. Unaə kovmas mьntьnь straxujtəmşьs, straxovəj vznosьs-kə ləsədəma 1,1% ьзda?

24. Məd eupəda skolaьn velədçə 240 mort. 5 gruppasa velədçьşjaslən lьdьs—$16\frac{2}{3}$% stav lьdşьs, 6-d gruppasa velədçьşjaslən lьdьs loə 80%, 5-əd gruppasa velədçьşjas lьdьş. Unaə velədçьşьs 5-əd da 6-əd gruppajasьn?

25 Bibliotekaьn 4800 niga roç, nemeç da francuz kьvjas vьlьn. Fransuzskəj niga lьdьs 40% stav niga mьndaьş, a nemeckəj niga lьdьs 25% francuzskəj lьdşьs. Unaə вiвliotekaas roç nigaьs?

26. Məs jəv şetə 15% şlivki (şəktalun şertiьs). Şlivki şetə 20% şlivoçnəj vьj (şəktalun şertiьs). Unaə vьjьs loə $10\frac{1}{2}$ vedra jəlьş? (Vedra jəlьs kьskə 12,3 *kg.*).

27. Zavodjas da fabrikjas şetənь straxəvəj kassaə вьd roвoçəjьş sərkoddəma 15,6% sijə usdonьş. Unaə zavodlь kolə şetnь roвoçəjьş straxkassaə, kodi təlьşnas вoştə 210 sajt?

28. Srok tьrtəз gərəm pomaləmьş kolxoz pravlenпə suis premirujtnь вrigadaəs 20% mьnda vəçəm trudoden dinə. Кьmьn trudoden kolə sodtьnь вьd kolxozпiklь, sьlən-kə narad şerti usaləma 17,2 trudoden?

29. Xlopoklən normalnəj vlaznost 8,5% stav şəktaşьs. Fabrikaə voəma 27 t xlopok, kodlən vlaznoştьs loə 10,2%. Unaə kolə sьвьtnь voəm xlopok şəktaşьs, medьm loi normalnəj vlaznoşta xlopok?

30. Bur sort tigelnəj ukladьn kolə lonь kovtəm sorьs (fosfor da şera) torjən $\frac{3}{200}$% пeunзьkən. Кueəm meduna pozana lьd tajə sorjasьslən vermas lonь $240\frac{1}{2}$ kg. şəkta uklad otlivkaьn?

31. Kojməd numera kiştəm çugunьn 3,5% uglerod, 1,5% kremnil, 1% marganec, 0,4% fosfor da şera 0,4%. Artavnь kilogrammjasən tajə elementjassə 1 t kiştan çugunьş?

Prəçent şerti lьd korşəm

32. Кueəm lьdьş 24 loə 3%, 6%, 10%, 12%, 25%, 50%; (Resitnь giztəg).

33. Кueəm lьdьş 36 loə 3%, 4%, 6%, $8\frac{1}{2}$%, 12% 20%, $33\frac{1}{2}$% 50%? (Resitnь giztəg).

34. Кueəm lьdьş 22,5 loə 5%, 15%, 40%?

35. Кueəm lьdьş 50,1 loə 0,6%? 15 loə 1,2%?

36. Кueəm ьзdaьş 8% loə 164 sajt? 5% loə 168 kg.? 0,4% loə 52 m.? 1,5% loə 2,7 t.? 9,1% loə 7,8 l.? 18,2% loə 54, 6 ga?

37. Кueəm ьзdaьş 80,3 *кив. m.* loə 11%? 51,6 a loə 12%?

38. Кueəm lьdьş $4\frac{1}{2}$% loə $16\frac{1}{5}$? $4\frac{3}{8}$% loə 75? $3\frac{4}{5}$% loə $19\frac{1}{2}$?

39. Korşnь lьd, sьlən-kə:

1) 3%-ьs 36 ьзda;	3) 14%—7 ьзda;
2) 5%-ьs—18 ьзda;	4) 8%—24,8 „ .

40. Korşnь lьd, sьlən-kə:

1) 4,5%-ьs 9 ьзda;	3) 12 5%—75 ьзda;
2) 3,75%-ьs—75 ьзda;	4) 5,6%—4,2 ьзda.

41. Sodtьnь-kə lьd dinə sьlьş 1%-sə, to artmas 440. Мьj ьзda lьdьs?

42. Korşnь lьd, tədam-kə, mьj sьlьş 12% sodtəm вərьn loə 420? Sьlьş 16% çintəm вərьn loə 435?

43. Korşnь lьd, kodlən 17% 27-ən ьзьdзьk aslas 14%-ьş?

44. Ьзьdə usdon вoştə roвoçej, 4% usdonьs-kə loə 7 s. 08 ur?

45. Zavodsa gьrьş skolaьn vələdçə 144 roвoçəj, kodi loas stav roвoçəj lьdşьs 7,5%. Artavnь roвoçəj lьdsə zavodьş?

46. Ukrainaьn em 5,85 miln *ga* vər, kodi loə Ukraina stav pləseadşьs 13%. Artavnь Ukrainalьş pləeeadsə?

47. Maşterskəjьn kvajt lunən vəçəmaəş 252 detal, kodi loə təlьşşa vəçəmşьs 28%. Artavnь maşterskəjlьş təlьşşa vəçəmsə detaljas şerti?

48. Sberkassaə vajəmaəş industrializacija zajom obligacijalьş kuponjassə 24 sajt don 1 voьş. Artavnь obligacijalьş donsə, tədmədəma-kə, mьj industrializacija zajomьş voən kuponjas şerti mьntьşşə 6%?

49. Anglijalən muverkəsьs loə 0,8%. Sijə kolonijajas muverkəs şerti da ьsdanas 314 şurs *kv. km.* Kьmьn *kv. km*, loə Anglijasa kolonijajasьn?

50. Klassьn ez vəvnь 4 mort, mьj loə stav velədçьş şerti 10%. Kьmьn velədçьş klassьn?

51. Nuəmnas təvarьs suvtəma 394 s. 20 ur, nuəmşьs rəskodьs loə 8% təvar don şertiьs. Unaə sulalə təvarьs nutəgьs?

52. Stavьs em 1890 vintovka, sogmьtəmьslən lьdьs loə 5% sogman şertiьs. Unaə stav sogmьtəm vintovkaьs?

53. Skolaьn velədçьşjas lьdьs sodi 40% vьlə da loi 560 mьnda. Artavnь, kьmьn velədçьş vəli vьlьş boştəma?

54. Roboçəj usdonьş 2% mьntə sojuzə, 6% industrializacija zajom vьlə da $\frac{1}{2}$% kassa vzaimopomoseiə. Mьntəm bərьn as ordas koləma 192 s. 15 ur. Ьsьdə usdonьs roboçəjlən?

55. Nol vo usaləm bərьn stanoklən donьs 68% pervojja don şertiьs. Artavnь pervojja donsə, əni-kə stanokьs donjavşə 238 sajtən.

56. Maşterskəj remontirujtəm suvtəma 784 sajtə, tajə şmetaьş 16%. Artavnь remontьslьş şmetnəj summasə?

57. Roboçəjlь loi 15% vьlə sodtəd aslas usdon dinə da kutis boştnь 230 sajt. Kueəm usdon sijə boştlis sodtədtəgьs?

58. Zavodlən plan şerti voşa vəçəm produkcijaьs loə 16,4 mln. sajt don. Zavod tьrtis asşьs plansə 2,5 % sodtədən. Artavnь plan şerti artaləm produkcijasə.

59. Sijə şəmьş-kə, mьj em, visnь $7\frac{1}{2}$ %, to kolə 101 s. 75 ur. Una-ə em şəmьs?

60. 400 g. çaj 2 s 47 $\frac{1}{2}$ urьş vuzaligən loə ubьtok $8\frac{1}{3}$ %. Kueəm asdonьs 400 g. çajьslən?

61. Jabləkjas koştigas vostənь 84 %. aslas şəktaьş. Una-ə kolə boştnь şvezəj jabłək, medьm ləşədnь 10 kg. kos jabłək?

62. Kofe zaritigən vostə şəktasə $12\frac{1}{2}$ %. Kьmьn kilogramm kolə boştnь şvezəj kofe, medьm ləşədnь 42 *kg.* zaritəməs?

63. Jaj puigən vostə 35 % gəgər asşьs şəktasə. Una-ə kolə boştnь ul jaj, medьm loə 400 *g.* puəm jaj?

64. 1932 vo pomьn SSSR-sa olьşьs vəli 165,7 mln. mort, pjatiletkaən sodəma 7,46 % vьlə. Artavnь SSSR-ьş olьş jəz pjatiletka zavoditçig kezlə da sьlьş sodəmsə mort lьdən.

65. Majtəglən şəktaьs 55% vьlə ьзьdзьk gos şəktaьş, kođəs вoştəma sijəs vəçəm vьlə. Una-ə kolə вoştnь gossə 31 *kg* majtəg vəçəm vьlə?

66. Bur ruзəg pьz̧ şetə 44 % pripek. Una-ə kolə вoştnь pьz̧sə, međьm pəʒavnь 18 *kg*. səd ŋaŋ?

67. Şveʒəj eakьn 90 % va, kosьn—12 %. Una-ə artmas kos eakьs, 10 *kg*. sveʒəjьş?

68. Kьmьnəd əni ças, tajə sutkilən-kə ovtəm jukənьs 60 % ьзda koļəm jukən şerţiьs?

69. Kьmьnəd əni ças, tajə sutki koļəm jukənьs-kə 20 % ьзda ovtəm jukən şerţiьs?

Prəçentnəj otnoseŋŋə.

70. Kueəm prəçent 15 tonnaьş loə 420 *kg*? 1,2 *t*? 450 *kg*?

71. Kueəm prəçent 215 km-ьş loə 43 km? 0,32 km?

72. Kueəm prəçent 14,4 gļ-ьş loə 3,6 ļ? 36 ļ? 0,18 ļ?

73. Kueəm prəçent 320 sajtьş loə 16 sajt? 4,5 sajt? 20,25 sajt?

74. Kueəm prəçent 214,5 kuв. metrьş loə 42,9 kuв. m? 300,3 kuв. dm?

75. Kueəm prəçent 4,7 tonnaьş loə 325 *kg*? 450 *kg*? 1,4 *t*? 7,8 *t*? 9,4 *t*? (0,1 % toçnoştən).

76. Petkədlьnь prəçentjasən drobjas: a) 0,75; в) 0,84; v) 0,3; g) 0,935; d) 0,867; e) 1,27; ʒ) 2,5; z) $\frac{1}{2}$; i) $\frac{1}{4}$; k) $\frac{9}{10}$; l) $\frac{2}{3}$.

77. Kьmьn prəçent sostavļajtə 2 lьd: a) 2-ьş; в) 8-ьş; v) 20-ьş; g) 40-ьş; d) 50-ьş; e) 100-ьş. (Resitnь giʒtəg).

78. Kьmьn prəçent sostavļajtə 150 lьd: a) 600-ьş; в) 900-ьş; v) 750-ьş; g) 200-ьş?

79. Kьmьn prəçent loə: a) 5 lьd 9-ьş (0,1 % toçnoşţən) в) 24 lьd 60-ьş; v) 16,75 lьd 59,34-ьş; g) $4\frac{4}{5}$ lьd 40-ьş?

80. Taeəm otnoseŋŋəjas petkədlьnь prəçentjasən:
a) 15 *sajt*: 25 *sajt*; в) 80 *kg*: 400 *kg*; v) 35 : 60 (0,1 % toçnoşţən).

81. Kьmьn prəçent metrьş loə 1 *dm*? 1 *sm*? 3 *dm*? 7 *mm*?

82. Kueəm prəçent karвolovəj kislota loə rastvorьn, soravnь-kə 100 g. va da 5 g. karвolovəj kislota?

83. 600 kirpiç novligən ʒuglaşəma 15 stuka. Kьmьn prəçent loə ʒugaləmьs?

84. 225 kg. rudaьş artmə 34,2 kg. ьrgən. Kueəm prəçent ьrgənьs rudaas?

85. 1350 zər tuşьş səmьn 1000 tuşьs vələm çuʒənь. Kueəm prəçent çuʒanlunьs vələma kəjdьsьslən.?

86. 5 kg. pьz̧ vьlə loəma 1,75 kg. pripek. Kьmьn prəçent loə pripekьs?

87. Prəstəj soda kristaljasьn вьđ 286 g. stav şəkta vьlas voə 108 g. va. Kueəm prəçent vaьs soda kristaljasьn?

88. Ogurec solaləm vьlə rassol vəçigən puktənь $\frac{3}{4}$ kg. sov vedra va vьļə (12 kg.). Petkədlьnь prəçentjasən rastvorьslьş jonlunsə.

89. Prəstəj kərt rudaьn 112 jukən şəkta kərt, 160 jukən şəkta ruda. Kuғəm prəçent rudaьn loə kərtьs?

90. 1200 *kg* şveklovicaьş vəçənь 180 *kg*-əз saxar. Kьmьn prəçent tajə loə?

91. 210 *kg* pozəm mьrjьş kustarjas vəçənь meduna-ŋin 10,5 kg skipidar. Kьmьn prəçent skipidarьs artmə?

92. 7 sajt vьlə təvar ŋəbigən vəli vəçəma skidka 35 ur. Artavnь skidkaьslьş prəçentsə.

93. 215 sajt boştəm uзdonьş roboçəj mьntis sojuzə da kassa vzaimopomoseiə 4,3 sajt. Artavnь, kьmьn prəçent sostavlajtə vznosjasьs.

94. Ŋaŋ don vəli çintəma 12 urşaŋ 9 urəз kilogrammьş. Kьmьn prəçent vьlə çintəma ŋaŋ donьs pervojja don şertьs?

95. Təlьşən 160 urokьş velədçьş ez volьvlь 12 urok vьlə. Artavnь, kьmьn prəçent ez volь.

96. Zavodьn təlьşən vəli vəçənь 34 000 kosa. Kapitalnəj remont bərьn vəçəmьs kьptis 46 000 stukaəз. Kьmьn prəçent vьlə sodi kosa vəçəmьs?

97. Zavod rəskodujtis masina boştəm vьlə da sijə suvtədəm vьlə 4500 sajt. Tədmədəma, mьj 10 vo mьşti masina loə sogmьtəm, seki sijə kutas sulavnь 900 sajt. Artavnь masina bьd voşa kişşəmlьş prəçentsə.

98. Pьzlьş vlaznoştsə tədmədəm mogьş vəli boştəma proba 4,8 *kg* da koştəma, sь bərьn sьlən şəktalunьs loəma 4,48 *kg*. Korşnь vlaznoştьslьş prəçentsə.

99. Vintovkaьş lьjəma 45 ьş, pasas veşkaləma 36 pula. Artavnь veşkaləmьslьş prəcentsə.

100. Vitəd gruppasa 200 mort velədçьşjas pəvsьş vələm oz uşpevajtnь stav predmetjas kuza 14 mort. Kuғəm prəçent stav velədçьşjas pəvsьş oz uşpevajtnь?

101. 245 detal pəvsьş, kodjas vəçəma mexaniçeskəj maşterskəjьn, 15 stuka brakujtəma. Kuғəm prəçent vəçəmsьs loə brakьs?

102. Artavnь somlьş zolnoştsə prəçentjasən, tədmaləma-kə, mьj bьd tonna sotəm som vьlə voə 58 *kg*. pəjim.

103. Kiən kəзigən 1 ga vьlə kolə 120 *kg*. kəjdьs, radən kəзigən—97,5 *kg*. Kьmьn prəçent kəjdьsьs ееазьk munə radən kəзigən?

104. Zavod vuзis 8 çasa uзalan lunьş, 7 çasa uзalan lun vьlə, lunşa uзdon veztəg. Kьmьn prəçent vьlə sodi roboçəjjaslən çassa uзdonьs?

105. Beton artmədəm vьlə boştənь 1 tonna cement, 2 t. lьa da 6 tonna ееbeŋ. Kolə korşnь prəçentjasən beton pьеsa jukənjassə.

106. Zavodьn 576 roboçəjjas pəvsьş vəli 145 partijasa çlen da kandidat. Kьmьn prəçent tajə loə (0,1 % toçnoştən)?

107. Pervoj pjatiletka zavoditçig kezlə SSSR-sa vizmu ovməsьn stav masinajaslən da orudijəjaslən donьs vəli 1150 mln. sajt., pjatiletka pom kezlə sijə sodi 1600 mln. sajt vьlə. Artavnь sodəmьslьş prəçentsə.

108. 1 kub. m. vьlən keraləm vər kьskə 900 kg., a sьnədьn koştəm—550 kg. Kьmьn prəçent şəktalunsə vostə vər tazi koştigas?

109. Kəзan maţeriallьş вurlunsə tədmədəm mogьş vəli вoşţəma 10,4 g ruзəg kəjdьs. Tədmaləma, mьj tajə kəjdьs lьdas em 0,286 g kuləm jog, 0,156 g єьkəm kəjdьsjas da 0,338 g sorņakjaslən kəjdьs. Artavnь prəçentən çistəj kəjdьssə вoşţəm kəзan maţeriallьş.

110. Velədçьş ņəвəma ņiga 1 s 02 urьş. Kьmьn prəçent skidka vəçis magaẓin, ņigaьslən-kə nominaļnəj donьs—1 s 20 ur?

111. 300 kg. вronza şļitok pьєkьn em 250 kg gərd ьrgən, 18,1 kg ozьş, 2,4 kg şviņeç da 7,9 kg cink. Petkədlьnь prəçentjasən вronza pьєsa jukənjassə.

112. Kolxozlən em 370 ga gəran mu, 140 ga—viз, 82 ga—vər ulьn da 96 ga ļok mu. Kьmьn prəçent stav muşьs loə вьd ugodjə?

113. Zavod leзis planьn indəm 850 traktor pьdḑi 884 traktor. Kьmьn prəçent vьlə unзьk zavod ţьrtis aşşьs plansə?

114. Kuẓta murtasjasən toçnəj a murtaləm vьlə, kor ļiņejkaьs 2 m kuẓta, poẓana pogresnoşţьslь oz kov lonь ьзьdзьkən 0,2 *mm*. Artavnь prəçentsə poẓana pogresnoşţьslьş.

115. Opьtnəj agronomiçeskəj stancija vьlьn vəli kəзəma kьk ətkod sadi mu. Əţikьs na pəvsьş aвu vəli vьnşədəma da şetis 134 kg uroẓaj, məd muьs vəli vьnşədəma kujədən da şetis uroẓaj 169 kg. Kьmьn prəçent vьlə kujəd kьpədis uroẓajnoştsə?

116. Pjaţiļetka pom keẓlə:

	Plan şerţi indьvşьlis	Zвьļvьlə vəli
Roboçəjjas da sluẓaseəjjas	15,8 mļn. mort	21 mļn. mort
Usdon fond	15,7 mļrd. sajt.	26,8 mļrd. sajt.
Sociaļnəj straxovaņņə	1950 mļn. sajt.	3490 mļn. sajt.

Kьmьn prəçent vьlə ţьrtəma plan?

117. 1925 v. vəli VKP(в) radjasьn lьḑḑьşə 772000 çļen, 1929 v.—1,530.000, 1932 v. — 2,850.000. Artavnь VKP(в)-lьş sodəmsə prəçentjasən.

118. Vitvoşa plan şerţi 1932 v. pom keẓlə indəma doskoļnəj uçreẓḑeņņəjasən oxvaţitnь 763000 çeļaḑ. Zвьļvьlassə doskoļnəj uçreẓḑeņņəjasə 1932 vo pom keẓlə vəli вoşţəma 4470000 çeļaḑ. Kьmьn prəçentən vьləзьk ţьrtəma vitvoşa plan?

119. Tьrtnь taвļicasə:

Skolajasьn velədçьşjas lьdьs 1932 v.					
I єupəda			II єupəda		
Kolə vəli vitvoşa plan indədjas şerţi	Zвьļvьlas velədçis 1932 v.	Sodtəm prəçentьs	Kolə vəli vitvoşa plan indədjas şerţi	Zвьļvьlas velədçis 1932 v.	Sodtəm prəçentьs
10 400 000	12 872 000	?	1 474 000	2 781 000	?

Prəçentnəj rasçotjas vыlə zadaçajas.

120. Кьmьn pəv kovmas 6,26 *m* kuzta da 5,6 *m* paşta komnata зoз volsaləm vыlə, pəvьsl ən-kə kuztaьs 6 *m* da paştaьs 0,24 *m*? Pomjasьs da mukəd şikas vosəmjasьs loənь 4%.

121. Kooperativə vəli mədədəma 3 vagon kartupel, вьd vagonьn 15,8 *t*. Kooperativə kartupelьs voəma səmьn 40,28 *ton*. Artavnь kьmьn prəçent çinəma.

122. 2200 sajt don təvar vыlə vəli vəçəma əti məd вərşaьs kьk skidka: təvar don 10% ьзda da nəsta pervoj skidka вəras loəm don vыlə 15%. Artavnь təvarьslьş donsə məd skidka вəras?

123. Zavodьn izdelə donьs vəli artaləma 6 *s*. 50 *urən*. Tajə summaas pьrənь taeəm rəskodjas:

material	35%
lomtas	24%
usdon	23%
zavodskəj oвsєəj rəskodjas	11%
oвorudovaŋŋə amortizacija	7%

Artavnь sajtjasən вьd statta kuza rəskodsə.

124. Roвoçəj mьntis 2% usdonşьs sojuzə, 1 s. 50 ur usjəz, a 20% usdonşьs rəskodujtis paşkəm ŋəвəm vыlə, sь вərьn sьlən kias koli 68 s. 70 ur. Unaə boştis sijə usdonsə?

125. Unaə pozə воştnь вronza, kən 15% şviŋeç, splav vыlas-kə воştnь 72 *kg* şviŋeç?

126. Biвliotekaьn 10080 roç da ŋemeç ŋiga, səmьn ŋemeckəjьs roç lьd şerti loə 5%. Unaə biвliotekaas ŋemeckəj da roç ŋigaьs?

127. Mьntəma ŋigaьş 2 s. 21 ur 15% skidkaən. Kueəm ŋigaьslən donьs skidkatəgьs?

128. 560 sajt don sulalan təvar vuzaligən, воştəma $3\frac{1}{2}$% priвьl. Una-ə воştəma priвьlsə da donьşə vəli vuzaləma təvarsə?

129. Gektar mu şetə 1500 *kg* sовdi. Sовdisə izigən pьzьs loə 80%. Ŋaŋsə pəzaligən artmə 30% pьz şəkta pripek. Кьmьn kilogramm ŋaŋ artmas sовdiьş, kodəs çukərtəma 10 *ga* mu vыlьş?

130. 7 *g* şəkta som analizirujtigən adзəma, mьj sen em 5,2 *g* uglerod, 0,5 *g* vodorod, 0,42 *g* kislorod, 0,28 *g* azot da mukədьs—pəjim. Artavnь somşьs indəm vesєestvojassə prəçentjasən.

131. Em stav oвligacijaьs 1200 *s*. summa vыlə. Əti oвligacijajasьs 6 prəçentaəş, mədjas—10 prəçentaəş. Voən воştəma tajə oвligacijajas kuzaьs ətьzta doxod. Kueəm summa vыlə em 6-prəçenta oвligacijajasьs da kueəm vыlə 10-prəçentajasьs?

132. Eməş 6-prəçenta da 10 prəçenta oвligacijajas ətьzta summa vыlə. Stavsə na kuza воştəma doxodsə 40 sajt. Unaə воştəma doxodsə 6-prəçenta oвligacijajasьş, unaə 10-prəçenta oвligacijajasьş da kueəm summa vыlə vəli вьd oвligacijajasьs?

133. 1927 voşa 10-prəçenta 100 sajta obligacija gizşaligas vuzavşis 96 sajtьş. Kьmьn prəçent pribьl vajis obligacijaьs nalь, kodjas ŋəвisnь gizşigas?

134. Zavodьn 35% stav roboçəjjasşьs loənь nьvвавajas, a mukədьs — muzikjas. Muzikjas zavodas loənь nьvвавajas şerti 420 mortən unзьk. Artavnь roboçəjjaslьş stav lьdsə.

135. Relsьş vundəmaəş çaşt, kodi loə 72% stav kuztaşьs. Koləm torьslən şəktaьs 52,5 *kg*. Artavnь şəktasə vundəm çaştьslьş.

136. Rels jitədjasьslən şəktaьs sərkoddəma loə 7,5% rels şəkta. Artavnь jitədjasьslьş şəktasə 74,8 *km*. kuzta odnokolejnəj tuj uçastokьş, pogonnəj metr relsьs-kə kьskə 32,25 *kg*.

137. Tədmədnь prəçentsə metalliçeskəj ruletkalьş dopuskajəməj əsьвkalьş 20 *m* kuzta ruletkalən-kə dopuskajeməj əsьвkaьs 5 *mm*., a 10 *m*. kuzta ruletkaьn dopuskajeməj əsьвkaьs 4 *mm*.

138. Peskьş pu som artmə 26%. Kьmьn tonna som artmas 4800 *куб. m* dub pes sotigən, 1 *куб. m* peskьs-kə kьskə 410 *kg*?

139. Niga skladlь izdatelstvoşaŋ şetənь ŋigajas 35% skidkaən nominalnəj donşьs, kodəs indəma oblozka vьlьn, a vuzalə sijəs nominal şerti. Artavnь skladьslьş nakladka prəçentsə.

140. Pervoj pjatiletkaьn ($4\frac{1}{2}$ *v*.) promьslennoştə kapitalnəj vlozeŋŋə loi vəçəma 23,3 mlrd sajt vitvoən 18,8 mlr. sajt indəm pьddi. Artavnь promьslennoştə kapitall puktəm kuza plan tьrəmьslьş prəçentsə.

141. Ətuvtəm vismu ovməs kuza kapitalnəj vlozeŋŋə loi 9,4 *mlrd* sajt, kodi loə 130% summaьslь, kodəs vəli indьləma vitvoşa planən. Artavnь vismu ovməs kuza kapitall puktəm summasə, kodəs indьləma planən.

142. SSSR-lən 1932 voşa jəzkostsa doxod vois 45,1 mlrd. sajtəз, mьj şetə sodəm 85% vьlə 1928 v. şerti. Artavnь sajt lьdən jəzkostsa doxodьslьş sodəmsə 1928 voşaŋ 1932 voəз.

143. Socialnəj straxovaŋŋə fond sodis 1928 v. 1050 mln-şaŋ 4120 mln. sajtəз 1932 v. Artavnь, kьmьn prəçent vьlə sodis socialnəj straxovaŋŋə fondьs indəm kad kostas?

144. Gьrьş şura skətьs gьrьş sovxozjasьn da moloçnəj fermajasьn 1932 v. pom kezlə vəli 7,6 mln. jur. Na pəvsьş sovxozjasьn 2,1 mln., a kolxozjasьn 5,5 mln. Artavnь kueəm prəçent gьrьş şura skətьs voas sovxozjas vьlə da kolxoznəj fermajas vьlə. Çertitnь sovxozsa da kolxozsa skət lьd jukşəm şerti gəgrəs diagramma.

145. Velədçьşjas lьdьs içət skolajasьn SSSR paştala 1932 v. vois 19 mln-əз, mьj şetə sodəm 90 % vьlə 1928 v şerti. Unaə vьlə sodi içət skolajasьn velədçьşjas lьdьs indəm kadnas (pervojja pjatiletka)?

146. Tьrtnь tablicasə da vəçnь diagramma.

Stavmuvьvsa promъ8lennəj produkcijaъn torja stranajassa promъ8lennoştlən uçastvujtan dolaъs.

Stranalən nimъs	1928 v.	1932 v.	1932 v. produkcijalən 1928 v. produkcija dinə otnoşitçəm
Stavmuvьvsa promъ8lennəj produkcija	100%	74%	0,74
Torja stranajaslən uçastvujtan dolaъs:			
Germanija	11,6%	8,9%	?
Velikobritanija	9,3%	11,2%	?
Francija	7,0%	7,0%	?
SAS8	44,8%	34,5%	?
Japonija	2,4%	3,7%	?
Italija	3,2%	3,4%	?
Polsa	0,8%	0,6%	?
Kanada	2,2%	2,0%	?
SSSR	4,7%	14,9%	?
Mukəd stranajas	14,0%	11,8%	?
	100%	100%	

147. Tъrtnъ taвlica вərja kъk stolвiksə. Petkədlъnъ diagrammaən SSSR-sa promъ8lennoşt valovəj produkcijalъş въdməmsə 1925 voşan 1931 voəз.

Vojas	Promъ8lennoştlən valovəj produkcijaъs	Voən sodəm prəçentjasən	Voən sodəm sajt lъdən	Voən 1% sodəm
1925	7700 mln. sajt	66		
1928	15 500 „ „	26		
1931	30 800 „ „	22		

148. Jəzəs velədəm vъlə sojuznəj respuвlikajas kuza rəskodjas şurs sajtjasən:

	Sojuznəj respuвlikajaslən nimjasъs	1927/28 v.	1932 v.	1927/28 v. dinə въdməmlən %
1)	RSFSR	517 201	1 755 943	?
2)	USSR	137 739	?	283,7
3)	BSSR	?	128 600	399,5
4)	ZSFSR	38 193	189 300	?
5)	TSSR	?	56 600	851,4
6)	Uzв SSR	17 537	146 800	?
7)	TadzSSR (1929/30)	7897	?	611
8)	Stav SSSR paşta	741 135	2 920 143	?

149. Cenzovəj promьзļennoştlən valovəj produkcijaьs miļļiard sajtjasən (1926/27 v. donjasən):

	1913 v.	1928 v.	1932 v.	Pjaţiļetka medвərja volən planьs	1932 v. prəçentjasən		
					1913 v. dinə	1928 v. dinə	Pjaţiļetka medвərja vo dinə (plan şerţi)
Stav cenzovəj promьзļennoştlən valovəj produkcija	10,25	15,66	34,3	36,6	?	?	?
Sijə pəvsьş:							
A gruppa kuza . .	4,29	?	?	17,4	419,5	258,6	?
B gruppa kuza . .	?	8,70	?	19,2	273,5	?	?

Тьrtnь taвļicasə.

150. Unaə loə şəmьs vo çəzşa prəçentьş:

1) 425 sajtьş 8%-ən?

2) „Industriaļizacija zajom" oвļigacijajasьş 360 sajt summa vьlə—6 prəçenta?

3) 10 prəçenta oвļigacijajasьş 7235 sajt summa vьlə?

4) 15400 sajt summaьş, kodi vajə voən 4,5% prівь?

5) 75 sajtьş, kod kuza sвerkassaьş loktə 8%?

151. Unaə prəçenta şəm (prəstəj prəçentjas) şetas summa:

1) 560 sajt 6%-ən 3 voən?

2) 760 sajt 8%-ən 5 voən?

3) 125 sajt 7,5%-ən 4 voən?

4) 1400 sajt 10%-ən 5 təlьşən?

5) 750 sajt 8%-ən 2 v. 9 təlьşən?

152. Kuєəm summaə pərənь 870 sajt, kodjas vajənь 6% voən, vo mьşţi? 3 vo mьşţi? 2 vo 8 təlьş mьşţi?

153. Bankə, kodi mьntə voşa 5%, vəli puktəma 2850 sajt. Kuєəm summaə pərə tajə vkladьs 2 vo 2 təlьş mьşţi? 1 vo 4 təlьş mьşţi?

154. Кьтьп vo mьşţi 50 sajta 6 prəçenta oвļigacija pərə 80 sajtə? 65 sajtə? $54\frac{1}{2}$ sajtə?

155. Artavnь, kuєəm summa, kodi sвerkassaьn 8%-ən, вьdvo vajə: a) 24 sajt; в) 30 sajt; v) 12 sajt 80 ur?

156. Kuєəm summa 10% oвļigacijajaslən vajə вьd vo: a) 240 sajt; в) 625 sajt; v) 32 s. 50 ur?

157. Kuєəm summa, kodi vo çəznas vajə 4,4%-ən prівь şetas: a) 150 sajt; в) 420 sajt; v) 50 sajt 40 ur?

158. Artavnь, kueəm summa, kodi vajə:

1) 8%	voçəƶnas, da	şetas	72 sajt	2	voən?
2) 6%	„	„ „	84,6 sajt	3	„ ?
3) 5%	„	„ „	317 s. 50 ur	5	„ ?
4) 10%	„	„ „	55 sajt	6	təlьşən?
5) 7,5%	„	„ „	100 sajt	1 v. 8	təlьşən.

159. Kueəm summa vəli puktəma sberkassaə 8%-ən, sijə-kə voмьşti pəri 486 sajtə?

160. Unaə sulalə 6 prəçenta obligacija, 3 vo mьşti-kə sijə pəri 88 s. 50 urə?

161. Kueəm summa vьlə ŋəbəma 10 prəçenta obligacijajas, vo mьşti-kə obligacijajas donь prəçentnəj şəmьskəd ətlaьn loi 6160 sajt?

162. Kueəm summa, kodəs loə puktəma sberkassaə 8%-ən, vit vo mьşti pərə 840 sajtə? (Prəçentjas prəstəjəş).

163. Kueəm summa, kodi vonas pribьl vajə 6%, 2 v. 4 təlьş mьşti pərə 1379 s. 40 urə?

164. Kueəm summa, kodi vonas vajə 7%, 8 təlьş mьşti pərə 2518 s. 28 urə?

165. Kьmьn prəçentən mьntə sberkassa, 225 sajt-kə вьdvo vajə 18 sajt pribьl?

166. Eməş obligacijajas 1250 sajt summa vьlə. Kueəm prəçenta tajə obligacijajasьs, вьdvo-kə najə şetənь 62 s. 50 ur pribьl?

167. Kьmьn prəçent vьlə vəli puktəma sberkassaə 240 sajt şəm 9 təlьş mьşti-kə boştəma prəçenta şəmsə 14 s. 40 ur?

168. 300 sajt jukəma kьk jukən vьlə, kodjas pəvsьş ətikьs $1\frac{1}{2}$ pəv ьзьdзьk mədşьs. Ьзьdзьk jukənь puktəma sberkassaə 8%-ən, a içət vьlas boştəma 6 prəçenta obligacijajas. Unaə prəçenta şəm loas kьknan jukənşьs vo mьşti?

VIII. Зьpasa vьraƶeŋŋəjas.

> Zadaçajas resitəm vьlə ьdadaзьpasa formulajas ləşədaləm.

1. Stoļar vundalis pəv kujim jukən vьlə, əti tor kuƶanas $a=75$ sm., məd $v=90$ sm da kojməd $s=85$ sm. Artaləj 1—pəvlьş kuƶtasə?

Giƶnь tajə zadaça resitçəmsə pervoj—ьdjas vьlьn, a sь вərьn formula moz—зьpasjas vьlьn.

2. Əlaaşţitnь kьk pəvlьş kuƶtasə, kodjaslən ətikьs $m=215$ sm., a mədьs kuƶanas $n=175$ sm. Kьmьn saŋtimetrən pervoj pəvjьs kuƶзьk mədşьs?

3. Podən munьşlən ədьs $v=6$ km çasən. Artavnь tuj s, kodəs munis podaьs $t=4$ ças?

Resitəmsə giƶnь kьk nogən—pervoj ьdjas vьlьn, a sь вərьn зьpasjasən.

4. Kьk nasosən kaçajtisnь va reƶervuarə. Pervoj nasosьs çasən kaçajtis $a=52$ vedra, a mədьs $v=80$ vedra. Unaə vasə kaçajtasnь kьknan nasosьs, əteəe uƶaləmən, 5 çasən?

Giznь zadaça resitəmsə eəɛ lьdjas vыlьn, a seşşa sьpasjasən, stav va lьdsə u pьr pasjəmən?

5. Pojezd munis 3 ças 30 *km* /ç ədən, a seşşa sь kьnзi 5 ças 40 *km*/ças ədən. Kuɛəm sərkod ədьs pojezdlən stav kadnas?

Giznь resitəmsə lьdjasən, a seşşa sьpasjasən. Med pervojja ədьs loə c *km*/ç, ças lьdьs t; məd ədьs d *km*/ç, pojezd munan kadьs n ças, sərkod ədьs x.

6. Kooperativьn şiteç metr sulalə m=40 ur, a vəlnəja vuzaləmьn n=50 ur vьlə donaзьk. Ŋəвaşьş ŋəвəma vəlnəja vuzalaninьş p=12 m şiteç. Kьmьn metr vermis eşkə sijə ŋəвnь kooperativьş?

Giznь zadaça resitəmsə lьdjasən, a seşşa sьpasjasən, metr lьdsə, kodəs vəli pozə ŋəвnь kooperativьş g sьpas pьr pasjəmən.

7. Roвoçəjlən təlьşşa usdonьs 180 sajt (s). Sijə puktis zajom vьlə 15 sajt (a), mьntis profsojuznəj vznos 3 sajt (v) da kultnuzdajas vьlə 1 s. 50 ur ($ç$). Unaə şəmьs koli roвoçəjlən mьntьşəmjas вərьn? Zadaçasə kolə resitnь vьl şikas formulaən—lьdjasaən da sьpasjasaən.

8. Zavod tьrtis asşьs zadaŋŋəsə 5% sodtədən (v), lesis 126 masina (m). Kьmьn masina planьş unзьk lesis zavod (x)?

Zadaçasə resitnь kьkşikas formulaən— lьdjasən da sьpasjasən.

> **Zadaçajas resitan sьpasa formulajas şerti lьda ətvetjas korşaləm.**

Ləşədnь oвseəj formulajas ulə gizəm zadaçajas uslovijəjasьş, a şeşşa tədmavnь ətvetьslьş lьd ьsdasə şetəm sьpasjas znaçeŋŋə şerti.

9. *M* metr nojьş mьntəma s sajt. Unaə kolə mьntьnь sijə-zə noj n metrьş?

$$m = 12 \text{ m};\ s = 84 \text{ sajt};\ n = 9 \text{ m}.$$

10. Resitnь sijə-zə zadaçasə taeəm uslovijəjasən:

$$m = 24 \text{ m};\ s = 240 \text{ sajt};\ n = 43 \text{ m}.$$

11. *A* roвoçəj vəçisnь ussə t lunən. Kьmьn lunən vəçasnь sijəzə ussə ətkod uslovijəjasьn v roвoçəj?

1) $a = 16$ mort; $t = 9$ lun; $v = 12$ mort.
2) $a = 25$ mort; $t = 4$ lun; $a = 20$ mor.

12. Əti jaseikьn a kilogramm çaj, a mədьn v kilogramm. Kьmьn paçka artmas, stav çajsə-kə juknь s kilogrammən вьd paçkaə?

1) $a = 36$; $v = 24$; $s = 5$.
2) $a = 180$; $v = 120$; $s = 10$.

13. Sluzaseəj вьd təlьşə вoştə m sajt, a as vьlas rəskoduj-tək sajt. Usdon kolassə vizə r sajt zilstroitelnəj kooperativ paj mьntəm vьlə. Kьmьn təlьşən sijə mьntas stav pajsə?

a) $m = 150$; $k = 110$; r-320.
в) puktavnь mukəd lьdpasjas.

14. Tom pioŋerjas əţi вazaьn *a* nьv da *v* deţina, a mədьn— *m* nьv da *n* deţina. Kьmьn pəv pervoj вazaьs ьзьdзьk mədşьs? $a = 96$; $v = 150$; $m = 80$; $n = 84$.

15. Kuвiçeskəj sanţimetr kueəmkə maţeriallən kьskə *d* gramm. Unaə kьskənь *v* kuв. sm. tajə maţerialьs?

16. Kueəm tuj munas parovoz *t* çasən, вьd çasьn-kə kutas munnь *v* kilometr?

17. Kьmьn вergədçəm vəças ekipaƶlən gəgьļьs *s* metr ьlaəз munigən gəgьļ kьe ьзdaьs-kə *c* metr ьзda?

18. *S* kilometra tuj munəma *t* çasən. Kueəm tuj poƶə munnь sijə-ƶə əd dьrji *n* çasən?

19. *a* da *v* sm. razmerjasa kərt ļistьş vundəma *m* sanţimetr вoka kvadrat. Mьj ьзda koļəm ļist torьslən pləseadьs?

20. Jukməslən pləsead şeçennьs *a* kv. metr, a sь pijьn vaьslən oвjomьs *v* kuв. m. Ьзьdə vaьslən зuзdaьs?

Maţemaţiçeskəj zavişimoşţjasəs sьpasən gizəm.

Gizпь sьpasjas, deįstvijə da ravenstvo znakjas otsəgən taeəm matemaţiçeskəj zavişimoşţjas:

21. Əţik lьd *a*-ьзda, məd *v*. Mьj ьзda nalən summaьs?

22. Əţi lьd *s* məd *d*. Mьj ьзda nalən raznoşţьs?

23. Əţi lьd *v*, məd *s* jediŋica vьlə ьзьdзьk. Mьj ьзda məd lьdьs?

24. Əţi lьd ьзьdзьk mədşьs *m* jediŋicaən. Mьj ьзda içətзьkьs, ьзьd lьdьs-kə *d* ьзda?

25. Pervoj lьdas *a* jediŋica, mədas *v* jediŋicaən unзьk pervojşьs. Mьj ьзda nalən summaьs?

26. Pervoj lьdas *r* jediŋica, mədьs *g* jediŋicaən içətзьk. Mьj ьзda nalən summaьs?

27. *x* ьзьdзьk *u*-ьş 5 jediŋicaən. Mьj ьзda *x*?

28. *a* içətзьk *v* 3 jediŋica vьlə. Mьj ьзda *a*? *v*?

29. *m* ьзьdзьk *n*-ьş *c* vьlə. Mьj ьзda *m*? *n*?

30. *p* içətзьk *d*-ьş *m* vьlə. Mьj ьзda *p*? *d*?

31. Əţi lьd a ьзda, a mədьs *v* ьзda. Kьmьn pəv pervoj lьdьs vəli ьзьdзьk mədşьs?

32. Əţi lьd c, məd *v* pəv ьзьdзьk. Mьj ьзda məd lьdьs?

33. a ьзьdзьk v-ьş 5 pəv. Mьj ьзda *a*?

34. *c* içətзьk *d* 3 pəv. Mьj ьзda *c*?

35. *v* lьd loə $\frac{1}{5}$ *c* lьdьş. Mьj ьзda *v*?

36. *d* loə $\frac{1}{2}$ *m*-ьş. Mьj ьзda *m*?

37. *p* lьd loə $\frac{3}{4}$ *g* lьdьş. Mьj ьзda *p*?

38. Gizпь *c* da *d* lьdjaslьş proizvedeŋŋəsə.

39. Gizпь çastnəjəs *c*-əs *d* vьlə jukəmьş.

40. Gizпь summa *a* lьdlьş *v* da *c* lьdjas proizvedeŋŋəkəd.

41. Gizпь raznoşt *a* lьd da *v* i *c* proizvedeŋŋə kostьn.

42. Giƶnь summa a da v lьdjas proizvedeŋŋəlьş da c-əs d vьlə jukəmьş çastnəjlьş.

43. Giƶnь proizvedeŋŋə $\frac{3}{4}a$, v da c lьdjaslьş.

44. Giƶnь çastnəj a da v lьdjas proizvedeŋŋə n lьd vьlə jukəmьş?

45. Giƶnь m lьd p da g lьdjas proizvedeŋŋə vьlə jukəmьş loan çastnəj?

46. Kьk lьdlən raznoştьs a ьзda, çintanlьdьs $в$ ьзda. Mьj ьзda çintьş lьdьs?

47. Giƶnь lьd, kən em a-mьnda das.

48. Giƶnь kьmьn jediŋica lьdьn, kən v-mьnda şo.

49. Petkədlьnь, kьmьn jediŋica lьdьn, kən a-mьnda şo, v-mьnda das da c-mьnda jediŋica.

50. Giƶnь so kueəm vьraƶeŋŋəjas formulajasəs moz:

1) a lьdьş çintьşşə kujim pəv вoştəm v.
2) Kьk вoştəm a dinə sodtьşə c.
3) a da v lьdjaslən summaьs вoşşə m vьlə.
4) c da d lьdjaslən raznoştьs jukşə kьk pəv вoştəm v vьlə.
5) m da n lьdjaslən summaьs jukşə a da v lьdjas raznoşt vьlə.

Dejstvijəjaslən poradok

51. Kьз kolə lьddьnь taeəm giƶədjas da kueəm seni dejstvijə pəradokjasьs?

1) $a+вc$; 2) $\frac{a}{v}+c$; 3) $a-\frac{d}{c}$ 4) $\frac{a+v}{d}$; 5) $\frac{vd}{c}$; 6) $5m+n$;

7) $g-3p$; 8) $a-(v+c)$; 9) $(a-v)+(c-d)$; 10) $(a-v)\cdot m$

11) $(c+d)\cdot p$; 12) $(a+v)\cdot(a-v)$; 13) $\frac{a-c}{v}$ 14) $\frac{m+n}{d}$.

15) $\frac{d-c}{a+v}$ 16) $2\cdot(a+v-c)$ 17) $\frac{m+a}{2}$; 18) $\frac{3\cdot(c-d)}{5m}$.

Arifmeţiçeskəj dejstvijə zakonjas sьpasjasən petkədləm.

52. Petkədlьnь sьpasa formula moz ətlaavlan zakon: sodtanjasəs mestanas veƶlaləmьş summaьs oz veƶşь.

53. $a\cdot v=v\cdot a$. Kueəm zakon kueəm dejstvijəlьş petkədləma tajə formulanas?

54. Giƶnь formulaən, medьm şetəm lьd dinə sodtьnь ŋekьmьn sodtanjaslьş summasə, poƶə şetəm lьd dinə sodtьnь pervoj sodtanlьdsə, seşşa mədsə da s. v.

55. Kueəm zakon petkədləma taeəm formulaən:

$$a-(v+c+d)=a-v-c-d?$$

56. Gizn̦ formulaən: medьm əktьvnь ņekьmьn sodtanlьdjaslьş summasə kueəm-kə lьd vьlə, pozə вьd sodtanlьdəs torjən əktьnь tajəlьd vьlas da loəm proizveḑeņņəjassə ətlaavnь.

57. Kьз lьdḑьnь zakon, kodəs petkədləma formulaən:

$$d\cdot(v\cdot c)=(a\cdot v)\cdot c?$$

58. Gizn̦ formulaən: medьm juknь kьk lьdlьş summasə kojməd vьlə, pozə juknь şetəm lьdjasşьs pervojsə kojməd vьlas, seşşa—mədsə kojməd vьlas da loəm rezuļtatjassə ətlaavnь.

59. Lьdḑьnь ulьn vajədəm dejstvijə praviləjassə:

$$1)\ \frac{a}{v}+\frac{c}{v}=\frac{a+c}{v};\qquad 3)\ \frac{v}{a}\cdot\frac{c}{d}=\frac{vc}{ad};$$

$$2)\ \frac{m}{n}-\frac{p}{n}=\frac{m-p}{n};\qquad 4)\ \frac{a}{v}:\frac{c}{d}=\frac{a\cdot d}{v\cdot c}.$$

Formulajas şerţi zadaçajas ləşədaləm

60. Ləşədnь zadaçajas, kodjas resajtçisnь eşkətaeəm formulajas kuza:

$$1)\ x=a\cdot v+c;\qquad 3)\ x=\frac{a+v}{m};$$

$$2)\ x=a\cdot v-c;\qquad 4)\ x=\frac{a-v}{m};$$

$$5)\ x=\frac{d}{v}+\frac{c}{d};\quad 6)\ x=\frac{d}{v}-\frac{c}{d};\quad 7)\ x=\frac{m}{p+g};$$

$$8)\ x=\frac{m}{p-g}.$$

Korşnь lьda znaçeņņəsə sьpasjasa vьrazeņņəjaslьş

Korşnь lьda znaçeņņəsə ulьn gizəm vьrazeņņəjaslьş sьpasjaslь şetəm znaçeņņə şerţi:

61. $(a-v)\cdot c$ da $a-v\cdot c$;
a) $a=10$; $v=3$; $c=2$;
в) $a=18$; $v=4$; $c=3$.

62. $a-v-c$ da $a-(v-c)$;
$a=15$; $v=4$; $c=2$;
$a=9$; $v=4$; $c=3$.

63. $a-v+c-d$; $a-(v+c)-d$ da $a-(v+c-d)$;
$a=30$; $v=5$; $c=7$; $d=2$;
$a=25$; $v=8$; $c=6$; $d=9$.

64. $(x+y)^2$ da x^2+y^3;
$x=7$; $y=2$;
$x=10$; $y=5$.

65. x^3+2x^2-5x-6; $x=2$.

66. $x^3 - 2x^3 + 5x - 6$; $x = 3$.

67. $a^3 - 3a^2 + 4a + 10$; $a = \frac{1}{2}$.

68. $4x^3 + x^2y + 3xy^2$; $x = 3$; $y = 1$.

69. $5v^4$ da $(5v)^4$, kor $v = 2$.

70. $\frac{c^2 + d^2}{c^2 - d^2}$; $c = 8$; $d = 3$.

71. $\frac{(a + v)^2}{a^2 + v^2}$; $a = 1$; $v = 3$.

72. $3m + n^2$; $m = 7$; $n = 0{,}4$.

73. $4xy - 5x^2$; $x = \frac{2}{3}$; $y = \frac{5}{6}$;

74. Prəveritnь formulajaslьş veşkьdlunnьsə:

1) $(a + v)^2 = a^2 + 2av + v^2$; $a = 5$; $v = 1$.

2) $(a - v)^2 = a^2 - 2av + v^2$; $a = 6$; $v = 1$.

3) $(a + v).(a - v) = a^2 - v^2$; $a = \frac{3}{4}$; $v = \frac{2}{3}$.

ӨTVETJAS.

I I-əd jukəd.

TЬRLЬDJAS.

40. 3701 *kg*.
41. 641 passazir.
48. 36253.
81. 18 ças 51 min.
83. 9 ças 17 min. 2 şek.
85. 4 ças 55 min. 29 şek. lunsərвərьn.
95. 1) 133225; 2) 57584; 3) 199628; 4) 912000; 5) 1 345 652; 6) 2227 681; 7) 241 368.
96. 1) 192 400; 2) 5440 000; 3) 1 536 000.
98. 1) 142912; 2) 90752; 3) 411136; 4) 12150000.
99. a) 1526540. в) 1526540.
100. 4942 793
102. a) 2411 805; в) 12136320.
105. 36250 *ga*.
107. 3840 sajt.
109. 4620 *t*.
112. 160000 patron.
114. 3900 000 *kg*.
116. 50868 *m/ças*.
117. 2) 100 *ga*; 3) 225 *ga*; 4) 160 *ga*.
119. 208171 s. 60 ur.
121. 48 *t*.
122. 144 *kg*.
123. 1) 9321; 2) 7720; 3) 90478; 6) 302752; 8) 512.
124. 600 *m*.
125. 4475.
126. 10368 sajt.
127. 1068 *t*.
129. 1608 *m*.
130. 80.
131. 8820 sajt.
132. 2005 sajt.
133. 1045 *t*.
135. 33750 *t*; 168 750 *t*; 472500 *t*.
136. 287 vedra.
137. 6424 s. 5 ur.
138. 864 *km*.
140. 3000.
145. 1) 45; 2) 81; 3) 5425; 4) 104081; 7) 123.
164. 52 passazir.
166. 135 вergədçəm.
167. 186 *km*.
168. 34 *km*.
169. 60 lьjşьş.
170. 12 oruddə.
171. 11700 eza.
172. 55 koştum; 84 palto.
173. 402.
174. 54 lun.
175. 5 lun.
176. 15 vəla.
177. 7 vedra.
179. 25 dəska.
180. 4 dod.
181. 20000 kirpiç.
182. 2 *mm*.
184. 208; 624; 1040.
186. 336.
188. 23.
192. 1357.
194. 24.
195. 302.
196. 18:
197. 75.
198. 1820; 57; 13.
245. 2) 400; 3) 2.
247. 44 *m*; 60 *m*.
248. 60 *kg*; 68 *kg*.
249. 331 sajt; 215 sajt; 357 sajt.
250. 12 jaвlək; 36 jaвlək; 72 jaвlək.
251. 96 mort; 192 mort; 384 mort.
252. 36 s.; 12 sajt.
253. 90 sajt.
254. 1200 mesək; 400 m.
255. 20 sajt; 25 sajt.
256. 6 sajt; 4 sajt.
257. 8 sajt; 16 sajt.
258. 365; 400.
259. 52 mort; 260 mort. 312 mort.
260. 80 *sm*.
261. 7 lun.
262. 390 mort.
263. 58 orek; 145 ərek.
264. 80 lun.
265. 54 mort.
266. 357 pəv.
267. 56 *sm*.
268. 9360 s.
269. 120 komnata.
270. 25 zadaça
271. 22 lun.
272. 115 ərek; 161 ərc
273. 135 roвoçəj.
274. 1 ças.
275. 22 *kg*.
276. 132 uзalьş.
277. 150 sajt.
278. 1275; 705.

PRƏSTƏJ DROBJAS.

11. 3; 2; $3\frac{}{4}$; $3\frac{1}{3}$; $2\frac{2}{5}$; $14\frac{2}{7}$; $19\frac{4}{5}$; $10\frac{11}{13}$; $7\frac{3}{15}$; 25; $19\frac{5}{17}$; $7\frac{34}{39}$; $10\frac{1}{30}$; $10\frac{17}{20}$; 21; $17\frac{5}{19}$; $166\frac{2}{3}$; $45\frac{7}{11}$; $5\frac{8}{19}$; $111\frac{1}{9}$; $85\frac{15}{16}$; $48\frac{5}{21}$; $52\frac{11}{31}$; $94\frac{1}{50}$; $112\frac{7}{78}$; 625.

14. $\frac{3}{2}$; $\frac{10}{3}$; $\frac{16}{5}$; $\frac{5}{3}$; $\frac{11}{4}$; $\frac{29}{8}$; $\frac{30}{7}$; $\frac{25}{7}$; $\frac{71}{12}$; $\frac{109}{13}$; $\frac{139}{15}$; $\frac{293}{16}$; $\frac{191}{6}$; $\frac{181}{9}$; $\frac{227}{7}$; $\frac{423}{4}$; $\frac{347}{12}$; $\frac{5107}{25}$; $\frac{691}{40}$; $\frac{203}{10}$; $\frac{421}{29}$; $\frac{920}{11}$; $\frac{350}{3}$; $\frac{315}{107}$; $\frac{1875}{143}$.

17. $\frac{1}{19}$; $\frac{4}{19}$; $\frac{6}{19}$; $\frac{7}{19}$; $\frac{9}{19}$; $\frac{13}{19}$.

18. $\frac{7}{8}$; $\frac{7}{9}$; $\frac{7}{10}$; $\frac{7}{11}$; $\frac{7}{13}$; $\frac{7}{15}$; $\frac{7}{17}$.

19. $\frac{3}{4}$; $\frac{16}{17}$.

23. $\frac{15}{23}$; $\frac{3}{7}$; $\frac{12}{11}$; $\frac{21}{29}$; $\frac{33}{25}$; $\frac{15}{31}$; $\frac{3}{8}$.

24. $\frac{1}{16}$; $\frac{1}{14}$; $\frac{5}{18}$; $\frac{4}{9}$; $\frac{6}{13}$; $\frac{7}{30}$; $\frac{13}{34}$; $\frac{8}{21}$.

33. $\frac{2}{3}$; $\frac{4}{5}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{11}{70}$; $\frac{1}{12}$; $\frac{1}{20}$; $\frac{5}{12}$; $\frac{5}{12}$; $\frac{4}{5}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{1}{20}$; $\frac{5}{12}$; $\frac{8}{9}$; $\frac{1}{9}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{7}{8}$; $\frac{11}{13}$.

34. $1\frac{1}{3}$; $1\frac{1}{2}$; $1\frac{1}{2}$; $1\frac{1}{5}$; $2\frac{2}{3}$; $1\frac{6}{13}$; $1\frac{3}{7}$; $1\frac{9}{41}$; $5\frac{1}{2}$.

35. $\frac{3}{5}$.

36. $\frac{3}{4}$; $\frac{3}{10}$; $\frac{3}{5}$.

37. $\frac{3}{5}$.

38. 1) $\frac{15}{60}$, $\frac{20}{60}$, $\frac{12}{60}$; 2) $\frac{28}{42}$, $\frac{21}{42}$, $\frac{18}{42}$; 3) $\frac{35}{140}$, $\frac{84}{140}$, $\frac{100}{140}$; 4) $\frac{55}{66}$; $\frac{54}{66}$; 5) $\frac{875}{2100}$, $\frac{252}{2100}$, $\frac{300}{2100}$.

39. 1) $\frac{8}{16}$, $\frac{12}{16}$, $\frac{10}{16}$, $\frac{9}{16}$; 2) $\frac{24}{36}$, $\frac{30}{36}$, $\frac{1}{36}$, $\frac{22}{36}$; 3) $\frac{22}{100}$, $\frac{70}{100}$, $\frac{27}{100}$, $\frac{60}{100}$; 4) $\frac{140}{180}$, $\frac{1}{180}$, $\frac{162}{180}$, $\frac{135}{180}$, $\frac{150}{180}$; 5) $\frac{7}{144}$, $\frac{20}{144}$, $\frac{108}{144}$, $\frac{128}{144}$; 6) $\frac{110}{140}$, $\frac{13}{140}$, $\frac{60}{140}$, $\frac{8}{140}$; 7) $\frac{114}{360}$, $\frac{54}{360}$; $\frac{96}{360}$, $\frac{17}{360}$; $\frac{115}{360}$.

40. 1) $\frac{2}{12}$, $\frac{4}{12}$, $\frac{6}{12}$, $\frac{3}{12}$; 2) $\frac{90}{120}$, $\frac{105}{120}$, $\frac{110}{120}$, $\frac{114}{120}$; 3) $\frac{24}{60}$, $\frac{42}{60}$, $\frac{52}{60}$, $\frac{27}{60}$; 4) $\frac{30}{36}$, $\frac{28}{36}$, $\frac{9}{36}$, $\frac{24}{36}$; 5) $\frac{980}{1260}$, $\frac{270}{1260}$, $\frac{504}{1260}$, $\frac{945}{1260}$; 6) $\frac{3}{60}$, $\frac{4}{60}$, $\frac{2}{60}$, $\frac{15}{60}$, $\frac{10}{60}$; 7) $\frac{75}{360}$, $\frac{140}{360}$; $\frac{27}{360}$; $\frac{198}{360}$; 8) $\frac{195}{360}$, $\frac{170}{360}$; $\frac{63}{360}$, $\frac{54}{360}$; 9) $\frac{225}{300}$; $\frac{195}{300}$; $\frac{205}{300}$; $\frac{44}{300}$; $\frac{228}{300}$; 10) $\frac{510}{600}$; $\frac{4}{600}$; $\frac{105}{600}$; $\frac{440}{600}$; $\frac{180}{600}$; 11) $\frac{135}{360}$, $\frac{132}{360}$; $\frac{222}{360}$, $\frac{171}{360}$, $\frac{215}{360}$; 12) $\frac{504}{3600}$, $\frac{1395}{3600}$.

$\frac{130}{3600}$, $\frac{575}{3600}$.

43. $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{1}{16}$; $\frac{1}{19}$.

44. 1) $\frac{1}{25}$; $\frac{1}{20}$; $\frac{1}{18}$;

2) $\frac{36}{900}$; $\frac{45}{900}$; $\frac{50}{900}$.

51. 1) 4; 2) $1\frac{2}{3}$; 3) 1;

4) $2\frac{2}{7}$; 5) $3\frac{1}{2}$;

6) $1\frac{1}{2}$; 7) $1\frac{3}{4}$;

8) $\frac{21}{100}$; 9) $7\frac{1}{2}$;

10) 3.

55. 175 *g*.
56. 26 *sm*.
57. 1360 m^2.
58. 21 *m*.
59. 25 pulemet.
60. 288 *m*.

61. 6 *m*.; $5\frac{1}{4}$ *m*.

62. 180 vel.
100 vel.
170 vel.
63. 1125 *km*. 150 *km*.
225 *km*.
64. 80 *ga*,
65. 2520 *ļ*.
66. 81 *c*.
67. 50 *ga*.
68. 72.
69. 60.
76. 128 parovoz.
77. 35 lun.
78. 140 ga.
79. 6 s. 5 ur.
80. 32 velədçьş.
81. 42 *km*.
82. 1 ças.
83. 96 sajt.
84. 171 listвok.
85. 24 sajt; 8 sajt.
86. 60 *kg*.
87. 68.
88. 270.

91. 6) $\frac{89}{1600}$; 14) $\frac{8}{15}$;

16) $1\frac{11}{45}$; 18) $2\frac{1}{4}$;

20) $\frac{67}{180}$; 24) $2\frac{1}{40}$;

23) $1\frac{67}{105}$; 26) $3\frac{11}{30}$;

31) $17\frac{1}{4}$; 33) $21\frac{1}{40}$;

35) 17; 37) $37\frac{2}{3}$;

38) $23\frac{1}{2}$.

92. $16\frac{1}{8}$ *km*.

93. $510\frac{3}{40}$ *ga*.

94. $22\frac{11}{20}$ *ga*.

95. 45 *kg*.
96. 45 *kg*.

97. $68\frac{3}{5}$ *sm*.

98. $14\frac{1}{20}$ *m*.

99. $\frac{5}{8}$ *ga*.

102. $349\frac{1}{2}$.

112. 144 sajt.

118. 25) $104\frac{65}{84}$; 28) $\frac{31}{72}$;

31) $3\frac{347}{720}$.

119. 3) $8\frac{17}{24}$; 5) $\frac{41}{60}$; 7) 1;

11) $19\frac{1}{8}$; 12) 58.

120. $4\frac{33}{40}$ *kg*.

121. $3\frac{17}{50}$ *kg*.

125. $4\frac{7}{12}$.

127. $\frac{9}{11}$ vьlə.

133. $169\frac{4}{5}$ *m*.

136. $51\frac{3}{10}$ *m*; $8\frac{7}{10}$ *m*.

137. 160 mort

138. $4\frac{9}{10}$ *kg*.

140. $\frac{3}{20}$ *ga* vьlə.

141. $\frac{3}{10}$.

143. $\frac{1}{20}$ vьlə

144. $2\frac{23}{36}$.

145. 184 sajt.
146. 2) ьзdə

$8\frac{2}{5}$ vьlə;

3) çinə $\frac{3}{10}$ vьlə;

4) ьзdə

$1\frac{19}{30}$ vьlə;

5) oz vezşь.

147. Içətmas $6\frac{44}{45}$ vьlə.

150. 1) $x=2\frac{1}{5}$;

2) $4\frac{17}{24}$; 3) $34\frac{3}{19}$;

4) $\frac{1}{68}$.

157. 10) $416\frac{1}{4}$; 16) $15\frac{5}{9}$;

20) 1750; 22) $\frac{83}{125}$.

158. $65\frac{1}{6}$.

161. 5) 4; 6) $\frac{1}{5}$; 7) 292;

8) $7\frac{3}{4}$; 10) $6\frac{41}{160}$.

162. a) $17\frac{16}{25}$ dm^2; в) $\frac{9}{64}$ dm^2;

164. 18^0.

166. a) 5010 вergədçəm;

в) $2087\frac{1}{2}$ вergədçəm;

v) $111\frac{1}{3}$ вergədçəm.

168. 1) 941 *ļ*; 2) $1976\frac{1}{10}$ *ļ*.

3) $188\frac{1}{5}$ *ļ*.

4) $329\frac{7}{20}$ *ļ*.

171. $4\frac{4}{5}$ *kg*.

172. $10\frac{5}{12}$ *kg*.

173. $108\frac{1}{2}$ *m*.

174. 41990 t.
175. $5\frac{5}{8}$ *t.*
179. 60 sajt.
180. $520\frac{1}{12}$ *km.*
181. $8\frac{19}{40}$ *kg.*
191. 2) $\frac{4}{25}$; $\frac{1}{18}$; $\frac{1}{96}$; $\frac{3}{50}$; $\frac{2}{3}$; $\frac{2}{15}$;
5) $1\frac{13}{32}$; $1\frac{1}{2}$; $3\frac{9}{11}$; $\frac{3}{8}$;
6) $\frac{2}{3}$; $\frac{3}{5}$; $66\frac{2}{3}$;
7) 21; 14.
192. $\frac{10}{21}$; $2\frac{1}{2}$; $\frac{8}{15}$; 2.
193. 1) $\frac{5}{42}$; 2) $5\frac{5}{6}$; 3) $\frac{3}{10}$;
6) 6.
194. 1) 8; 2) $6\frac{5}{12}$;
3) $24\frac{1}{10}$; 4) $\frac{2}{3}$.
199. 8 c.
201. 860 t.
202. $7\frac{1}{4}$ sajt.
203. $1\frac{1}{2}$ ças.
204. $5\frac{1}{4}$ lun.
205. 6 uçastoк;
206. 240 stuka.
207. $\frac{5}{24}$.
208. $2\frac{4}{5}$ vьlə.
209. 328 sajt.
210. 220 000 000 mort.
211. 180 lьjəm.
212. 36 *km.*
213. 14 sajt.
214. 30 vedra.
215. $2\frac{11}{12}$, $14\frac{7}{12}$.
216. 24; $31\frac{1}{5}$; $9\frac{3}{5}$.

218. $2\frac{2}{5}$; $2\frac{1}{2}$.
219. 1) 204 *ga*; 2) 136 *ga*; 3) 238 *ga*.
220. $x=2$; 1; $\frac{1}{36}$; $3\frac{1}{2}$.
221. 1) 1; 2;) 3; 3) $\frac{1}{4}$;
4) 10; 5) $2\frac{1}{2}$; 7) 13.
8) 14.
222. $11\frac{2}{3}$
223. 63.
224. $13\frac{1}{2}$.
225. $4\frac{1}{2}$.
226. 378.
227. 420.
228. 5460 mort.
229. 3456 mort.
230. 12 minuttəm 21 ças.
231. 703.
232. 96 *km.*
233. $22\frac{1}{2}$ *km.*
236. $1\frac{1}{3}$ ças.
239. Stavьs 160 velədçьş.
242. 364 *km.*
243. 24 sajt.
244. $2\frac{5}{8}$ *ga.*
246. $6\frac{1}{6}$ *m.* $1\frac{1}{3}$ *m.*
247. $1\frac{1}{2}$ trudodeŋ.
248. 25725 *g.*
249. 1232 s. 40 ur.
250. $23\frac{7}{8}$ *kg*, $14\frac{3}{8}$ *kg.*
251. $26\frac{1}{2}$ ças.

252. 358 sajt 80 ur.
253. 1 s. 80 ur.
255. $148\frac{1}{2}$ sajt.
256. $1\frac{17}{25}$ *m.*
257. 10 *kg.*
258. $2\frac{3}{4}$ *m.*
259. 8 ças.
260. $3\frac{3}{4}$ ças.
261. 273 *km.*
263. $466\frac{2}{3}$ *ga*; 250 *ga*;
$333\frac{1}{3}$ *ga.*
265. 306.
266. 432.
267. 123 *km.*
268. 12000 mort.
269. 7623 sajt.
273. 476 *ga.*
274. 1410; 3102.
276. $\frac{2}{5}$; $\frac{3}{5}$.
278. 972 *ga*; 648 *ga*; 1944 *ga*.
279. 108 vəv; 162 vəv.
280. 4 *m*; 14 *m.*
281. 120; 160; 180 jaʙlək.
283. 10 ças.
284. 6 ças.
285. 32 pioŋer.
286. $13\frac{1}{2}$; $31\frac{1}{2}$.
287. $\frac{1}{3}$.

V-d jukəd.

DEŞAŢIÇNƏJ DROBJAS.

2. 0,7; 2,03; 5,037; 0,024; 0,0003; 1,01; 28,0013; 1,0037; 0,00042; 2,7; 1,38; 1,004; 28,05; 120,9; 0,000021; 10,002; 5,0104; 1,00015; 0,001735; 10,00048.

4. 1) 0,89; 0,473; 0,7; 1,56; 34,72; 12,56; 0,056; 3) 0,4596; 0,03728; 0,10001; 0,00156; 0,00724.

8. 0,81; 0,8056; 0,7208; 0,7; 0,387; 0,362; 0,25998; 0,25; 0,216958; 0,00489.

9. 1,481 *m*=14,81 *dm*=148,1 *sm*.=1481*mm*.

10. 1508 *mm*.=150,8 *sm* =15,08 *dm*.=1,508 *m*.

16. 0,19 *kg*; 0,357 *kg*; 0,0274 *kg*; 0,0008 *kg*.

18. a) 0,9075 *ga*; в) 3,4780 *ga*. v) 4,5681 *ga*.

19. a) 52700 m^2. в) 8920 m^2. v) 45 200000 m^2. g) 5600m^2.

33. 3140000 sm^2.

36. 43000 dm^3.

39. 56,32 *m*.

46. 450 *l*.

59. 3,639 *m*.

61. 303607 *mm*.

62. 79 *g*.

68. 7647 *l*.

69. 1) 5,79; 2) 9,99; 3) 7,777; 8) 2,00.

70. 1) 33,2; 2) 60,431; 3) 27,12; 4) 2.

71. 1) 40; 3) 1.

72. 66,7892.

73. 5165,2.

76. 4.

84. 383,75.

85. 4,9; 44,1.

88. 3) 0,52; 6) 0,21; 8) 0,571; 11) 2,07.

89. 3) 34,85; 4) 0,007.

91. 1) 6,45; 2) 0,89; 4) 9,015.

92. 1) 1,4; 2) 20,8; 5) 0,5; 8) 7,56; 11) 4,14.

93. 4) 25,9943.

94. 3) 4,5; 4) 2,646.

95. 1) 44; 2) 38,14; 3) 0,8.

96. 2) 0,094; 3) 2,074.

97. 2) 7,5; 3) 14,33; 4) 4,7; 6) 2,75; 8) 13,7.

98. 22,5.

99. 10,1.

101. 69,46.

102. 78,31.

103. 36,53.

108. 7,133.

109. 2,535.

112. 5,81.

113. 6,956.

114. 8,75.

115. 186,9 *m*.

116. 47,387 *kg*.

117. 4,79 *km*.

118. 97,485 *kg*.

119. 2,3 *m*.

120. 1,57 *m*.

121. 3,59 *m*; 4,55 m.

122. 4,8 *kg*.

123. 1,3 *kg*.

124. 351,8 *m*.

125. 11,11 *t*.

127. 81 ur; 9 ur.

135. 0,7952; 156;32,25; 0,132; 16,9932; 0,3565; 37,387;

136. 9) 1,7; 10) 12.

139. 37,09.

141. 33,74.

142. 80,51.

143. 48,685 *t*.

144. 243 s. 30 ur.

145. 96 s. 45 ur.

146. 736,8 t.

147. ≈119 *kg*. ≈145 *kg*.

148. 41,85 sajt.

149. 1645 vedra.

150. 61,2 *km*.

151. 1) 28,75 m^2; 2) 4,2 pəv; 3) 3,5 pəv.

152. 116,68 m.

153. 0,3481 m^2.

154. 61, 852 sm^2.

156. 718,24 m^2

157. 1393,2 a.

158 1620 majəg.

159. 30 s. 75 ur.

160. ≈47,7 *m*.

161. ≈ 2,61 *m*.

163 ≈ 564 sm^2.

168. 18,85 t.

170. 7,725 *kg*.

175. 1) 5; 2) 9; 3) 400; 4) 159; 5) 133; 6) 2900; 7) 5600; 8) 0,051.

176. 8) 2,5; 9) 4; 10) 35; 11) 7; 12) 17,5.

178. 16) 110; 17) 20,3; 18) 70; 20) 40.

179. 1) 4,6775; 2) 22,399; 4) 0,21.

182. 1) 21,25; 2) 11,07; 3) 43,5.

184. 5) x=312.5; 6) 20; 9) 1,5; 10) 6,8.

186. 7) ≈0,10; 8) ≈ 26,19; 11) ≈ 10,00.

188. 200.

198. 5.

199. 18.

200. 36; 2,25.

201. 0,000012.

203. 152 *m*.

204. 32 pin.

205. 2,3 *m*.

206. 22 8 ças.

207. 449,4 *km*.

208. 430 *m*.

210. 8,5 ças.

211. 28 s. 75 $\frac{1}{2}$ ur.

212. 5000 stuk.

214. 2300 *m*.

215. 5126,56 m^2.

217. 65 *m*.

218. 7,2 *ga*.

219. 3,6 *m*.

220. ≈102 ve'ədç.

224. 22 s. 68 ur.

225. 1,4 uslən.

227. 10 ças.

229. 24 sajt; 80 sajt; 32 sajt.

230. 19 sajt; 8 sajt.

232. 1) 8,73; 2) 36,3; 3) 6,604.

234. 1) 0, 8582; 2) 338,199.

235. 1) 2; 2) 4.

236. 1) 1; 2) 1; 3) 0.

238. 1) 8,48; 2) 2,365; 3) 24,475; 4) 0.

239. 1) 13,5; 2) 20; 3) 3; 4) 0,83.

240. 1) 3,4; 2) 0,205; 3) 1; 4) 0,1.
241. 3) 9; 4) 9.
243. 4,7 i 3,9.
244. 12 i 5,12.
245. 7,23, i 1,03.
246. 4,5 i 1,5.
247. 7,7 i 3,3.
248. 6.
249. 3,75.
250. 1140 *km.*
251. 0,594 *da* 0,104.
253. 12,5 s. da 7 sajt.
254. 1 s. 84 ur.
255. 16,8 *m.*
256. 9,24 ças.
257. 33,6 *km.*
258. 10 ças.
259. 51 *km.*
260. 1248,1 sajt.
262. ≈ 7076 vagon.
263. 3383 s 5 ur.
264. 15 *km.*
265. 13,3 ças.
266. 6 sajt da 2,4 sajt.
267. 7,6 şekund.
268. 150,632 *kg.*
269. 186 *km.*
270. 30 veləd.; 12 sajt.
275. 1) 4,6; 2) $1\frac{131}{180}$; 3) 5,12
4) 5,04; 5) 2; 6) 104;
7) 11,3;
8) 1950,07; 9) 1.
276. 1) 0,0102; 2) 16;
3) $4\frac{44}{103}$;
4) $\frac{3}{5}$; 5) 2; 6) 1;
7) 32; 8) 20.
277. 1) 10; 2) 10; 3) 9; 4) 1.
279. 30 sajt 33 ur.
280. 50 ur.
281. 6, 775 *m.*
282. 19 lun.
283. 153,6 *kg.*
284. 2,52 *m.*; 1,89 *m.*
285. 6 minut.
286. 2160 вergədçəm.
287. 2 *mm.*
290. 12 minut.
291. 5 ças.
293. 342. *m.*
294. 51 goz.
295. 7 ças rьt.
296. $1\frac{7}{20}$; $2\frac{1}{40}$.

VI-əd jukəd.

OTNOSENNƏJAS DA PROPORCIJAJAS.

16. 1) 14; 2) 60; 3) 8,4; 4) 1,3; 5) 3,25; 6) 480.
17. 1) $x = 44$; 2) $1\frac{1}{6}$.
22. 4) 3:8; 5) 10 : 9;
6) 63 : 40; 7) 9 : 4;
8) 20 : 3; 9) 15 : 7;
10) 5:1; 11) 5:1;
12) 30 : 1; 13) 1 : 2;
14) 125 : 1.
25. $2\frac{1}{2}$.
26. 5,3.
27. 1,5.
32. $\frac{1}{13}$.
36. 1) 12 zon, 30 пьv;
2) 10 zon;
3) 20 пьv, 8 zon.
38. 8,82 *kg.*
40. 1) 37,8 *kg.* 2) 23,7 *kg.*
41. 1) $\frac{1}{10000}$;
2) $\frac{1}{10\,000\,000}$;
3) 35 *sm.*
47. 50 *g* lьa.
48. $16\frac{2}{3}$ *kg* ozьş,
$8\frac{1}{3}$ *kg* şviŋeç.
49. 2100 sajt; 2520 s.; 1680 s.
50. 60 s.; 120 s.
51. 1,2 *kg*; 1,2 *kg*; 1,8 *kg.*
52. 0,6 *kg*; 4,8 *kg.*
57. 2000; 2800.
61. 320; 400.
62. 24; 36; 40.
63. 2700; 2400; 2250; 2160.
64. 16; 24; 48.
65. 5,7; 57; 570.
66. 52; 88; 36; 24.
68. 42; 63.
71. 42; 70.
72. $37\frac{1}{5}$; $3\frac{1}{5}$.
73. 25; 15.
74. 60; 40; 45.
75. 6 sajt; 2 sajt 40 ur; 7 sajt 20 ur.
76. 345 sajt.
77. 2247 *km*; 1926 *km*; 1712 *km.*
78. 54 *ga*; 189 *ga.*
80. 30 plug; 60 plug; 80 plug.
81. 50 s.; 35 sajt; 55 sajt; 60 sajt.
87. 2,4; 4; 6 *m.*
88. 16*m*; 10 *m*; $12\frac{1}{2}$ *m.*
89. 2640 kirpiç.
91. 25; 15.
109. 3) 405; 4) 480; 8) 512; 9) 460; 10) 160;
11) $1\frac{1}{7}$; 12) $\frac{7}{27}$;
13) 1; 14) 0,02.
18) 4,2; 19) 175;
111. $4\frac{2}{3}$ *t*; 4 *kg*; 6 ças.
112. 4.
113. 7.
115. 1) 90 *g*; 2) 18,6 vo pьslь; 3) 6,6 *m.*
123. 54 sajt.
124. 18 goг.
125. 192 вolt.
127. 21 sm^3
128. 24 ças.
129. 645,25 *kg.*
130. 195 *kg.*
131. $\frac{3}{4}$ ças.
132. 78 sajt 66 ur.

134. 288 kaçəvtçəm.
135. 39,5 vedra.
137. 480 dranka.
138. $15\frac{3}{4}$ *kg*.
140. 3,36 ças.
142. 245 *kg*.
143. 160 *kg*.
145. 17500 snarad.
147. 220 s. 40 ur.
149. 24 kameņseik.
150. $2\frac{2}{3}$ças.
151. 80 lun.
152. 600 karandaş.
153. 20 cişterna.
154. 54 *m*.
156. 260 *mm*.

157. 1200 ʙerg/minut.
158. 276 ʙergədçəm.
159. 13248 ştuka.
160. 33 vagon.
161. 42 mort.
162. 24 avtomoʙ.
163. 30 lun.
164. 10 lun.
165. 40 lun.
166. $3\frac{1}{2}$ças.
168. 10 ças.
170. $4\frac{2}{5}$.
173. 3,4 *c*.
174. 1050 m^3.
176. $6687\frac{1}{2}$ *m*.

177. 30 ʙolt
178. 50 lun.
179. 300 ʙergədçəm.
180. $31\frac{1}{4}$ *sm*.
181. 1,9 *kg*.
183. 11 s. 52 ur.
184. 50 *mm*. vыlə.
185. 32 ʙergədçəm
186. 91 *sm*.
188. 100 ʙergədçəm.
198. 13,2 *kg*.
199. 200 *kg*.
200. 800 sajt.
202. 35 lun.
203. $4\frac{1}{2}$ doska.

VII-əd jukəd.
PRƏÇENTJAS.

1. 1) 1%; 7%; 13%; 29%; 95%; 87%; 2) 10%; 40%; 60%; 3) 100%; 200%; 300%; 4) 15,3%; 45,6%; 502,3%.
2. 1) 1%; 50%; 25%; 2) 75%; 15%; 60%; 70 %; 37,5%.
3. 66,7%; 57,1%; 45,4%; 38,9%;
4. 1) 0,01; 0,07; 0,1; 0,27; 0,4; 1,21; 3,59; 1; 2; 3) 0,005; 0,015; 0,17.
5. 100 sajt; 0,162 *t*; 24,12 *km*; 0,06 l.
7. 420; 831,6; 2447,5; 15,04.
10. 6370 s.
14. 1,23 *kg*.
18. 369 mort.
19. 7 mort.
22. ≈0,428 *kg*; 0,448 *kg*; 0,082 *kg*; 39,792 *kg*.
24. 40 mort; 32 mort.
25. 2400 kņiga.
27. 32 s. 76 ur.
29. 459 *kg*.
34. 450; 150; 56,25.
35. 8350; 1250.
36. 2050 sajt; 1360 *kg*, 13000 *m*; 180 *t*.
37. 1) 730 m^3; 2) 430 *a*.

39. 1) 1200; 2) 360; 3) 50; 4) 310.
41. 400.
43. 900.
44. 177 sajt.
45. 1920 mort.
46. 45 mļn. *ga*.
47. 900 detaļ.
48. 400 sajt.
49. 39250 şurs km^2.
50. 40 mort.
51. 365 sajt.
52. 90 viņtovka.
53. 160 mort.
54. 210 sajt.
58. 16 mļn. sajt.
60. 2 s. 70 ur.
65. 20 kg.
68. 9 ças.
70. 1) 2,8%; 2) 8%.
71. 1) 20%; 2) ≈0,15%.
75. ≈6,9%; ≈ 9,6%.
82. 5%.
83. 2,5%.
86. 35%.
87. ≈ 38%.
90. 15%.
91. 5%.
92. 5%.
97. 8%.
100. 7%.
102. 5,8%.
104. 12,5%.
105. ≈ 11%; 22%; 67%.

110. 15%.
112. 53,7%; 20,3%; 11,8%; 14,2%.
113. 4%.
121. ≈ 15%.
122. 1683 sajt.
123. 2s. $27\frac{1}{2}$ ur; 1 sajt 56 ur; 1 sajt $49\frac{1}{2}$ ur; $71\frac{1}{2}$ ur; $45\frac{1}{2}$ ur.
124. 90 sajt.
125. 480 *kg*.
126. 9600 kņiga; 480 kņiga.
127. 2 sajt 60 ur.
129. 15600 *kg* = 15,6 *t*.
131. 750 sajt; 450 s.
132. 250 sajt.
134. 1400 mort.
135. 135 *kg*.
137. 0,025%; 0,04 %;
138. 511,68 *t*.
150. 4) 693 sajt; 5) 6 sajt.
151. 1) 100 s. 80 ur; 2) 304 sajt; 3) 37 s. 50 ur; 4) 58 s. 33 ur; 5) 165 s.
155. 300 sajt; 375 sajt; 160 sajt.

156. 2400 s.; 6250 sajt; 325 s.

158. 1) 450 sajt; 2) 470 s; 3) 1270 s; 4) 1100 sajt; 5) 800 sajt.

160. 75 sajt.

161. 5600 s.

162. 600 sajt.

163. 1210 s.

164. 2406 s.

165. 8%.

166. 5%.

167. 8%.

168. 21 s. 60 ur.

VIII-əd jukəd.

8ЬPASA VЬRAZENNƏJAS.

4. $y=(a+v) \cdot 5$.

5. $x=\frac{ct+dn}{t+n}$.

9. $\frac{c}{n} \cdot m$; 63 sajt.

11. $\frac{at}{v}$; 12 lun; 5 lun.

13. $\frac{p}{m-k}$; 8 təlьş.

19. $av-m^2$.

20. $\frac{v}{a}$.

25. $2a+v$.

26. $2p-g$.

28. $a=v-3$; $ь=a+3$.

29. $m=n+c$; $n=m-c$.

41. $a-вc$.

42. $a \cdot ь+\frac{c}{d}$.

47. $10a$.

49. $100a+10v+c$.

50. 4) $\frac{c-d}{2v}$; 5) $\frac{m+n}{a-v}$;

61. a) 14; 4; в) 42; 6.

62. a) 9; 13; в) 2; 8.

64. a) 81; 53; в) 225; 125.

65. 0.

67. $11\frac{3}{8}$.

69. 80 da 10 000.

70. $\frac{73}{55}$.

72. 21,16.

73. 0.

JURINDALЬŞ

Ļistbok.

Vesкъv 3

I. Lьd teçannog.

Ustnəj numeracija 4
Pişmennəj numeracija 5
Murtasjas 6
Ŗimskəj lьdpasjas 7

II. Tьr lьdjas.

Sodtəd 7
Çintəm 8
Dannəjjasəs vezlaləm dьrji vezşənь summa da raznoşt 9
Çintigən da sodtigən dannəj da rezuļtat kostьn jitəd 10
Sodtəm da çintəm şerţi proverкa 10
Sodtavnь da çintavnь summajas da raznoşţjas 11
Kad artaləm şerţi zadaçajas 11
Əktəm 11
Sodtəm, çintəm da əktəm vьlə primerjas da upraznennəjas 14
Jukəm 16
Əktan da jukan ḑejstvijə nuədigən dannəj da rezuļtat kostьn jitəd.
Proizveḑennələn da çastnəjlən vezlaşəm 19
Summa, raznoşt, proizveḑennə əktəm da jukəm 21
Stav ņoļnan ḑejstvijə şerţi upraznennəjas 22

III. Lьdjaslən jukşannog.

Prəstəj da sostavnəj lьdjas 25
Lьdjaslən jukşan priznakjas 25
Lьdjasəs prəstəj əktьşlьd (jukьşlьd) vьlə razlozitəm 26
Medьзьd ətuvja jukьşlьd da ņekьmьn lьdlən mediçət kratnəj 26

IV. Prəstəj drəвjas.

Praviļnəj da nepraviļnəj drəвjas; drəвjasəs içətmədəm da ьзdədəm . . 26
Drəвjasəs sokraseajtəm. Drəвjasəs əţi znamenaţeļə vajədəm 28
Lьdlьş çaşt da sijə çaşt şerţi вьdsalьd korşəm 29
Drəвjas sodtaləm 33
Drəвjasəs çintaləm 36
Drəвjasəs əktəm 40
Drəвjasəs jukəm 43
Drəвa lьdjasən ņoļnan ḑejstvijə vьlə zadaçajas 46

V. Ḑeşaţiçnəj drəвjas.

Ḑeşaţiçnəj drəв lьḑdəm da gizəm. 10, 100, 1000 pəv ьзdədəm
da içətmədəm 53

Listnoь.
Deşatiçnəj drəвjasəs sodtaləm 55
Deşatiçnəj drəвjasəs çintaləm 57
Deşatiçnəj drəвjasəs əktəm 60
Deşatiçnəj drəвjasəs jukəm 63
Stav dejstvijəjas vьlə deşatiçnəj drəвjasən zadaçajas 67
Prəstəj drəвjasəs deşatiçnəjə vuзədəma da mədarə 70
Zadaçajas stav dejstvijəjas vьlə prəstəj da deşatiçnəj drəвjaskəd . . . 70

VI. **Otnoseņņəjas da proporcijəjas.**

Otnoseņņə 73
Şetəm otnoseņņəьn jukəm 77
Proporcijəjas 81
Ьзdajaslən praməj da oвratnəj proporçialnoşt 83
Zadaçajas praməj proporcionalnoşt ьзdajas vьlə 84
Ьзdajaslən oвratnəj proporcionalnoşt vьlə zadaçajas 85
Proporcionalnəj veliçinəjas vьlə zadaçajas (sora jukən) 87

VII. **Prəçentjas.**

Osnovnəj gəgərvoantorjas 90
Lьdьş prəçənt korşəm 91
Prəçent şerti lьd korşəm 93
Prəçentnəj otnoseņņə 95
Prəçentnəj rasçotjas vьlə zadaçajas 98

VIII. **Sьpasa vьrazeņņəjas.**

Zadaçajas resitəm vьlə lьda da sьpasa formulajas ləşədaləm 102
Zadaçajas resitan sьpasa formulajas şerti lьda ətvetjas korşaləm . . . 103
Matematiçeskəj zavişimoştjasəs sьpasən gizəm 104
Dejstvijəjaslən poradok 105
Arifmetiçeskəj dejstvijə zakonjas sьpasjasən petkədləm 105
Formulajas şerti zadaçajas ləşədaləm 106
Korşnь lьda znaçeņņəsə sьpasjasə vьrazeņņəjaslьş 106
Ətvetjas 108

Инв. № 5078

Donьs 1 šajt 60 ur

160442

Коми-П.
3-1766